

Regeringens proposition 2021/22:1

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen överlämnar härmed enligt 9 kap. 2 § regeringsformen budgetpropositionen för 2022.

Stockholm den 16 september 2021

Stefan Löfven

Magdalena Andersson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Budgetpropositionen innehåller regeringens förslag till statens budget för 2022 samt de övriga förslag och bedömningar som följer av riksdagsordningen och budgetlagen (2011:203).

Översikt av innehåll i volym 1

Volym 1a

1	Finansplan
2	Förslag till riksdagsbeslut
3	Den makroekonomiska utvecklingen
4	De budgetpolitiska målen
5	Inkomster
6	Utgifter
7	Statens budgetsaldo och statsskulden
8	Den offentliga sektorns finanser
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter
10	Granskning och ekonomisk styrning

Bilagor 1-3

Volym 1b

11	Skattefrågor
----	--------------

Innehållsförteckning

Sammanställning av förslag till statens budget för 2022	6	
1	Finansplan.....	9
1.1	Inledning	9
1.2	Utsikter för svensk ekonomi.....	13
1.3	Uppföljning av de finanspolitiska målen.....	16
1.4	Reformer	17
1.5	Effekter av regeringens politik	34
2	Förslag till riksdagsbeslut	39
3	Den makroekonomiska utvecklingen.....	41
3.1	Tillväxtutsikterna i omvärlden 2021 och 2022.....	42
3.2	Tillväxtutsikterna i Sverige 2021 och 2022	43
3.3	Flera osäkerheter i prognosen	51
3.4	Utvecklingen 2023 och 2024.....	52
3.5	Alternativa scenarier.....	52
3.6	Prognosrevideringar	54
3.7	Utvecklingen enligt andra bedömare	55
4	De budgetpolitiska målen.....	59
4.1	Uppföljning av målet för det finansiella sparandet	59
4.2	Utgiftstaket	60
4.2.1	Uppföljning av utgiftstaket	61
4.2.2	Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer.....	61
4.2.3	Förslag till nivå på utgiftstaket 2024.....	62
4.3	Uppföljning av det kommunala balanskravet	64
4.4	Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.....	65
5	Inkomster.....	69
5.1	Inledning	69
5.2	Offentliga sektorns skatteintäkter	70
5.3	Statens inkomster.....	80
5.4	Jämförelse med 2021 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2020 och 2021	81
5.5	Förslag som ligger till grund för beräkningen av statens övriga inkomster	85
6	Utgifter.....	87
6.1	Inledning	87
6.2	Utgiftsramar för 2022	88
6.3	Preliminära utgiftsramar för 2023 och 2024.....	90
6.4	Utveckling av de takbegränsade utgifterna över tid	92
6.5	Förändring av de takbegränsade utgifterna sedan 2021 års ekonomiska vårproposition	108
6.6	Uppföljning av utgifterna i statens budget och takbegränsade utgifter 2021.....	119
6.7	Återrapportering av vissa tillkännagivanden med anledning av extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ till följd av coronaviruset.....	122
7	Statens budgetsaldo och statsskulden	127
7.1	Inledning	127
7.2	Statens budgetsaldo	128
7.3	Statsskulden	131
7.4	Uppföljning av statens budgetsaldo 2021	132

8	Den offentliga sektorns finanser.....	133
8.1	Inledning.....	134
8.2	Den offentliga sektorns finanser.....	134
8.3	Statens finanser.....	138
8.4	Ålderspensionssystemets finanser.....	140
8.5	Kommunsektorns finanser.....	142
8.6	Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet.....	146
8.7	Finansiellt sparande enligt olika bedömare.....	148
8.8	Uppföljning av den offentliga sektorns finanser.....	149
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter.....	153
1.1	En samlad investeringsplan för staten.....	153
9.1	Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens verksamhet.....	156
9.2	Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter.....	159
9.3	Statlig utlåning.....	160
9.4	Statliga garantier.....	160
9.5	Beställningsbemyndiganden.....	161
9.6	Bemyndigande att överskrida anslag.....	162
10	Granskning och ekonomisk styrning.....	165
10.1	Den europeiska termen och EU:s rekommendationer till Sverige.....	165
10.2	Finanspolitiska rådets slutsatser.....	166
10.3	Granskning av årsredovisningen för staten 2020.....	168
10.4	Utvecklingen av den ekonomiska styrningen.....	168
11	Skattefrågor.....	171
	SKATT PÅ ARBETSINKOMSTER – FÖRVÄRVSINKOMSTBESKATTNING.....	172
11.1	Förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster.....	172
11.2	Förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning.....	172
11.3	Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa.....	173
11.4	Skattelättnad för cykelförmån.....	173
11.5	Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar.....	174
11.6	Förenklade regler om tjänsteställe och skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag.....	175
11.7	Utvidgning av reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner i vissa fall.....	175
11.8	Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar under juni–augusti 2022.....	176
	SKATT PÅ KAPITALÄGANDE – KAPITAL- OCH EGENDOMSSKATTER.....	177
11.9	Skattefri uthyrning av personliga tillgångar.....	177
11.10	En moderniserad källskatt på utdelningar till utländska personer.....	177
	SKATT PÅ KAPITALANVÄNDNING – FÖRETAGSSKATTER.....	178
11.11	Begränsning av avdragsrätten för underskott från tidigare år.....	178
	SKATT PÅ KONSUMTION M.M. – ENERGI- OCH MILJÖSKATTER.....	179
11.12	Skärpt miljöstyrning i bonus–malus-systemet.....	179
11.13	BNP-indexering av avfallsförbränningskatten.....	181
	SKATT PÅ KONSUMTION M.M. – ÖVRIGA PUNKTSKATTER.....	181
11.14	BNP-indexering av skatten på kemikalier i viss elektronik.....	181
11.15	Utvärdering av skatten på kemikalier i viss elektronik.....	181
11.16	Avskaffad reklamskatt.....	182
11.17	Höjd skatt på alkohol.....	183
11.18	Höjd skatt på tobak.....	183
11.19	En skatt på kemikalier i kläder och skor införs inte.....	184
	SKATT PÅ KONSUMTION M.M. – MERVÄRDESSKATT.....	185
11.20	Mervärdesskatteundantag för vissa inköp av EU-organ med anledning av covid-19.....	185

11.21	Höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt.....	186
11.22	Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer.....	186
	ÖVRIGA SKATTEFRÅGOR	187
11.23	Avbetalningsplan för tillfälliga anstånd med skatteinbetalningar.....	187
11.24	Utvärderingen av utjämningsordningen med Danmark.....	187
11.25	Offentligfinansiella effekter – en sammanfattning.....	188
11.26	Skatteutgifter	189
Bilaga 1	Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2022	
Bilaga 2	Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser	
Bilaga 3	Ekonomisk jämställdhet	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 september 2021

Sammanställning av förslag till statens budget för 2022

Utgifter

Tusental kronor

Utgiftsområde	1	Rikets styrelse	17 268 338
Utgiftsområde	2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	17 971 183
Utgiftsområde	3	Skatt, tull och exekution	12 729 734
Utgiftsområde	4	Rättsväsendet	61 688 986
Utgiftsområde	5	Internationell samverkan	2 235 117
Utgiftsområde	6	Försvar och samhällets krisberedskap	76 525 799
Utgiftsområde	7	Internationellt bistånd	51 939 762
Utgiftsområde	8	Migration	8 456 364
Utgiftsområde	9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	112 483 613
Utgiftsområde	10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	97 721 457
Utgiftsområde	11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	41 786 128
Utgiftsområde	12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	103 040 770
Utgiftsområde	13	Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	6 319 015
Utgiftsområde	14	Arbetsmarknad och arbetsliv	94 025 726
Utgiftsområde	15	Studiestöd	27 801 485
Utgiftsområde	16	Utbildning och universitetsforskning	94 529 445
Utgiftsområde	17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	18 454 593
Utgiftsområde	18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	7 025 334
Utgiftsområde	19	Regional utveckling	5 241 801
Utgiftsområde	20	Allmän miljö- och naturvård	21 851 580
Utgiftsområde	21	Energi	4 454 924
Utgiftsområde	22	Kommunikationer	76 964 552
Utgiftsområde	23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	22 044 754
Utgiftsområde	24	Näringsliv	9 344 901
Utgiftsområde	25	Allmänna bidrag till kommuner	152 322 194
Utgiftsområde	26	Statsskuldräntor m.m.	12 155 200
Utgiftsområde	27	Avgiften till Europeiska unionen	47 836 848
Summa utgiftsområden			1 204 219 603
Minskning av anslagsbehållningar			-6 681 205
Summa utgifter			1 197 538 398
Riksgäldskontorets nettoutlåning			-60 090 130
Kassamässig korrigerering			370 837
Summa			1 137 819 105

Inkomster

Tusental kronor

Inkomsttyp 1000	Statens skatteinkomster	1 221 796 824
Inkomsttyp 2000	Inkomster av statens verksamhet	44 456 316
Inkomsttyp 3000	Inkomster av försåld egendom	5 000 000
Inkomsttyp 4000	Återbetalning av lån	528 834
Inkomsttyp 5000	Kalkylmässiga inkomster	18 038 000
Inkomsttyp 6000	Bidrag m.m. från EU	27 786 900
Inkomsttyp 7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-126 612 640
Inkomsttyp 8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
Summa inkomster		1 190 994 234

Beräknat lånebehov	-53 175 129
Summa	1 137 819 105

1 Finansplan

1.1 Inledning

Sverige kämpar tillsammans med resten av världen sedan över ett och ett halvt år tillbaka mot covid-19-pandemin. Även om läget fortfarande är osäkert talar mycket för att en väg ut ur pandemin nu kan vara inom räckhåll. Svenska folket har vaccinerats i en takt och omfattning som saknar motstycke i Sveriges historia. Ekonomin återhämtar sig nu snabbt, fler kommer åter i arbete och nya möjligheter att lösa samhällsproblemen skapas.

Regeringen har vidtagit historiskt omfattande krisåtgärder under pandemin. För att säkerställa nödvändiga ekonomiska resurser åt hälso- och sjukvård, äldreomsorg och smittskydd har regioner och kommuner fått stora tillskott. Pandemins ekonomiska konsekvenser har mildrats med åtgärder för att rädda jobb, stötta livskraftiga företag och öka tryggheten för arbetslösa. En kraftfull grön ekonomisk återstart genomförs. Nu är det dags att ta nästa steg och bygga Sverige starkare och mer hållbart än det var före krisen. I denna proposition presenterar regeringen reformer på sammanlagt 74 miljarder kronor för att ta hela Sverige framåt efter pandemin. Reformerna redovisas i tabell 1.1.

Klimatomställningen ska gå snabbare. Den senaste rapporten från FN:s klimatpanel, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), utgör en allvarlig påminnelse om att klimatet är och förblir vår tids ödesfråga. För att nå Parisavtalets mål om en global uppvärmning långt under två grader genomförs nya reformer för att öka takten i klimatomställningen. Samtidigt är omställningen en möjlighet för Sverige. Genom svensk export, innovationer och nya företag kan vi gå före och skapa framtidens gröna jobb i hela landet. Med stora investeringar i klimatomställningen visar Sverige globalt ledarskap och tar sin del av ansvaret för att minska utsläppen och nå målet om att bli världens första fossilfria välfärdsland.

Fler ska komma i arbete. Sverige mötte den ekonomiska nedgången med 350 000 fler i arbete jämfört med 2014. Tack vare krisåtgärder som korttidspermittering räddades hundratusentals svenska löntagare från risken att bli arbetslösa och många livskraftiga företag fick det andrum som krävdes för att övervintra nedgången. Samtidigt är det ofrånkomligt att arbetslösheten stiger i ekonomiska kriser. Nu vänder läget snabbt uppåt på arbetsmarknaden, men det krävs krafttag för att arbetslösheten inte ska bita sig fast. Det gäller både för den som har blivit av med arbetet under pandemin och den som har kämpat länge med att hitta jobb och försörjning.

Välfärden ska stärkas. När smittspridningen nådde Sverige sattes den svenska välfärden under hård press. Medarbetare inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg och smittskydd har gjort och gör enorma insatser för att skydda människor i riskgrupper och vårda sjuka. Samtidigt har allvarliga brister i organisationen och arbetsvillkoren synliggjorts. Regeringens stora resurstillskott till välfärden, både före och under pandemin, har bidragit till fler medarbetare och minskad oro för nedskärningar. Det ska nu följas upp med reformer för att arbeta bort vårdköerna som uppstått till följd av pandemin och göra äldreomsorgen tryggare för alla som behöver den. Sverige ska ha en jämlik kunskapsskola som ger varje elev möjlighet att nå sin fulla potential.

Sverige ska vara ett tryggt land för alla. Det grova våldet och gängkriminaliteten hotar inte bara människors trygghet utan undergräver också sammanhållningen och framtidstron. Hela samhället ska göra sin del för att säkerställa trygghet på gator och

torg. Gängkriminaliteten ska övervinnas med den demokratiska rättsstatens fulla kraft och nyrekryteringen ska brytas med långsiktigt verksamma brottsförebyggande åtgärder. Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska stoppas.

Under pandemin har Sverige samlats som land för att möta krisen. Nu måste styrkan som finns i ett brett och konstruktivt samarbete tas tillvara för att lösa de samhällsproblem Sverige står inför. Fler ska gå från arbetslöshet till sysselsättning, klimatomställningen ska gå snabbare, köerna i sjukvården kortas och det grova våldet tryckas tillbaka. Tillsammans ska vi ta Sverige framåt efter pandemin.

Tabell 1.1 Reformtabell

Miljarder kronor

	2022	2023	2024
Reformer för att ta Sverige framåt			
<i>Klimatomställningen ska gå snabbare</i>			
Insatser för den svenska skogen	2,87	2,87	2,87
Skydd av värdefull natur	0,35	0,45	0,45
Klimatklivet	0,80	1,96	3,16
Biogasstöd	0,50	0,70	0,70
Kompetenslyft för klimatomställningen	0,50	0,50	0,50
Näringslivets klimatomställning och industriklivet	0,32	0,26	0,27
Underhåll av järnväg	1,00	1,11	1,98
Elektrifiering av transportsektorn - stärkt klimatpremie	1,30	0,20	0,30
Skärpt miljöstyrning i bonus-malus-systemet	0,55		
Breddad ekobonus	0,10	0,10	0,10
Nationellt biljettsystem för kollektivtrafik	0,11	0,11	0,01
Förebygga klimatrelaterade olyckor	0,56	0,53	0,53
Vattenvård samt säkra dricksvattnet	0,29	0,31	0,23
Stöd till kollektivtrafik	1,00		
Cykelsatsning samt skattelättnad för cykelförmån	0,29	0,19	0,28
Satsningar på sjöfart	0,26	0,35	0,35
Ytterligare mervärdesskattesänkning för reparationer	0,07	0,14	0,13
Övriga reformer för ett grönare samhälle	0,94	0,76	1,11
<i>Fler ska komma i arbete</i>			
Matchningstjänster	1,19	0,17	2,69
Extratjänster och introduktionsjobb	0,70	0,78	0,68
Arbetsmarknadsutbildningar	0,43	0,86	0,97
Praktikplatser och introduktion till arbete	0,08	0,10	0,10
Tillskott Arbetsförmedlingen	0,50	0,62	0,70
Sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare	7,00	6,00	6,00
Minskat antal karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen	0,35		
Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar under juni–augusti 2022	1,55		
Höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt	0,25	0,50	0,50
Utbildningsplatser	2,37	1,71	1,65
Omställningspaket i linje med parternas överenskommelse	0,25	2,53	6,21
En konkurrenskraftig jordbrukssektor ¹		2,93	4,33
Underhåll av vägar	1,02	1,06	1,59
Bredbandsutbyggnad	0,50		
Utveckling av transportsystemet	0,77	1,53	2,03
Främjande av vattenbruk	0,08	0,08	0,08
Övriga åtgärder för att fler ska komma i arbete	0,72	0,74	0,60
<i>Välfärden ska stärkas</i>			
Insatser för kortade vårdköer till följd av pandemin	2,00		
Personalsatsning i hälso- och sjukvården	2,05	2,17	0,57
Tillskott till hälso- och sjukvård	1,00		
Stärkt arbete för psykisk hälsa		1,50	1,50

Förlängning av satsning på förlösningssvård och kvinnors hälsa		1,50	
Förstärkt äldreomsorg	0,93	3,94	6,90
Förstärkning av äldreomsorgslyftet	1,20	0,70	
Införande av fast omsorgskontakt	0,35	0,69	0,69
Höjt tak i sjukförsäkringen	2,64	2,64	2,64
Familjeveckan	3,49	4,10	4,18
Förstärkt assistansersättning		0,56	1,12
Avskaffad skattekyfta för personer med sjuk- och aktivitetsersättning	2,61	2,61	2,61
Höjd garantinivå och höjt tak i bostadstillägget i sjuk- och aktivitetsersättningen	2,11	2,11	2,11
En tryggare sjukförsäkring inkl. ändrade regler för äldre i sjukersättningen	0,33	0,43	0,43
Kunskapssatsning efter pandemin	1,00		
En jämlik kunskapsskola	0,30	0,57	0,78
Förstärkning av kultur och idrott m.m.	2,12	0,60	0,56
Produktionsincitament för film	0,10	0,10	0,10
Förstärkt bostadstillägg för pensionärer	1,02	1,02	1,02
Generella statsbidrag till kommuner och regioner	3,00	3,00	3,00
Stöd till kommuner med olika utmaningar	0,57	0,57	0,57
Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa	0,81	1,62	1,62
<i>Sverige ska vara ett tryggt land för alla</i>			
10 000 fler polisanställda till 2024	0,00	1,91	1,91
Öka polisens tekniska förmåga	0,40	0,40	0,40
Gängbrottsutredningen		0,10	0,47
Förstärkning statens institutionsstyrelse	0,10	0,14	0,14
Förstärkt brottsförebyggande arbete	0,01	0,15	0,29
Stärkt rättskedja	1,26	1,93	2,38
Motverka mäns våld mot kvinnor	0,39	0,90	1,06
Motverka fusk och överutnyttjande	0,20	0,23	0,31
Övriga åtgärder för ett tryggare samhälle	0,38	0,30	0,25
<i>Fortsatt hantering av pandemin</i>			
Vaccinkostnader	3,50	2,00	
Ersättning till regionerna för genomförda vaccinationer	2,10		
Fortsatt testning och smittspårning	2,00		
Regionala utvecklingsåtgärder	0,50		
Övriga åtgärder för en fortsatt hantering av pandemin	0,54	0,02	0,03
<i>Övriga reformer</i>			
Justering för poster som inte påverkar finansiellt sparande	-0,67	-1,45	-2,73
Effekt offentliga finanser	74,03	67,31	76,32

¹ Inklusive medel finansierade från EU-budgeten som inte har effekt på det finansiella sparandet.

Källa: Egna beräkningar.

1.2 Utsikter för svensk ekonomi

Hoppfull återhämtning i världsekonomin

Återhämtningen i världsekonomin har fortsatt under det första halvåret 2021 och i USA och Kina är BNP på en högre nivå än före pandemin. Även i de nordiska länderna har ekonomierna återhämtat sig väl. Men i flera europeiska länder som är viktiga för svensk export, som exempelvis Tyskland, är BNP alltså på en lägre nivå än före krisen. BNP-utfallet för det andra kvartalet i år visade dock på en stark utveckling i euroområdet.

Den ekonomiska utvecklingen i avancerade ekonomier väntas bli god. Framåtblickande indikatorer för både industrin och den hårt drabbade tjänstesektorn ser positiva ut. Samtidigt har hushållen goda förutsättningar för att snabbt öka sin konsumtion när restriktioner hävs, eftersom sparandet under pandemin varit högt. Utbudsrestriktioner, såsom brist på halvledare, och stigande råvaru- och fraktpriser väntas dock dämpa tillväxten under en övergångsperiod. Sämre tillgång till vaccin och mindre utrymme för expansiv finanspolitik väntas medföra att återhämtningen i många framväxande ekonomier och ekonomier i låginkomstländer går långsammare än i avancerade ekonomier. Ekonomierna i låginkomstländer har drabbats särskilt hårt och fattigdomen i världen har ökat. Enligt Världsbankens bedömning kommer antalet personer i extrem fattigdom ha ökat med 100 miljoner till slutet av 2021.

I euroområdet väntas återhämtningen fortsätta under det andra halvåret 2021 och i slutet av året bedöms BNP nå samma nivå som före pandemin. Hushållens konsumtion i de europeiska länderna väntas öka kraftigt, som en effekt av vaccinering och förhållandevis få restriktioner. Samtidigt bidrar efterfrågan från omvärlden och en expansiv ekonomisk politik positivt till utvecklingen. EU:s återhämtningspaket bedöms också stimulera tillväxten i den europeiska ekonomin. Återhämtningspaketet har en stark tonvikt på grön återhämtning och sträcker sig flera år framåt. De största finanspolitiska stimulanserna har dock genomförts av enskilda länder, både i Europa och övriga världen. USA har bedrivit en expansiv finanspolitik, med exceptionellt stora åtgärder, och BNP-tillväxten i landet väntas 2021 bli den högsta på över 25 år. Uppgången i inflationen i USA under 2021 bedöms vara övergående.

Svensk ekonomi visar styrka i återhämtningen

Även i Sverige har återhämtningen fortsatt under det första halvåret 2021 och svensk BNP var under det andra kvartalet tillbaka på samma nivå som före pandemin. Samtidigt bekräftar produktionsdata att det finns en tudelning inom näringslivet där vissa branscher, främst inom tjänstesektorn, har en lägre produktion än tidigare.

Vid slutet av 2021 bedöms BNP ha stigit ytterligare och vara på den nivå som bedömdes i prognosen för 2021 före pandemin. Regeringens finanspolitiska åtgärder och Riksbankens penningpolitiska stimulanser har understött återhämtningen i svensk ekonomi.

Liksom i omvärlden väntas BNP i Sverige stiga snabbt under det andra halvåret 2021. Det förklaras av att produktionen inom de mest drabbade sektorerna kan återhämta sig i snabb takt när restriktioner som begränsar den ekonomiska aktiviteten är på en lägre nivå. Detta stöds av att framåtblickande indikatorer, till exempel barometerindikatorn och inköpschefsindex, är på höga nivåer. Det gäller även indikatorer för den hårt drabbade tjänstesektorn.

Konsumtionen av vissa varor och tjänster som drabbats särskilt under pandemin är fortsatt dämpad, men väntas öka framöver. En låg nivå av restriktioner väntas tillsammans med ett uppdämt konsumtionsbehov och ett högt sparande bland hushållen leda till att hushållskonsumtionen ökar snabbt 2021. Även exporten och

importen antas öka betydligt under 2021 och 2022 till följd av den allt starkare efterfrågan. Det är i synnerhet varuexporten som bedöms öka i en snabb takt. I närtid dämpas dock exporttillväxten av fortsatta störningar i leverans- och värdekedjor. Ett högt kapacitetsutnyttjande inom industrin och ett ökat byggande gör att investeringarna väntas öka 2021 och 2022. Den offentliga konsumtionen väntas öka i samband med att verksamhet i offentlig regi kan återupptas, och till följd av utökade resurser 2022.

Läget på arbetsmarknaden har förbättrats under det första halvåret 2021. Sysselsättningen har ökat och många av de anställda som varit permitterade har successivt kunnat öka sin arbetstid. Flera framåtblickande arbetsmarknadsindikatorer, till exempel företagets anställningsplaner, har stigit till höga nivåer och pekar på en stark efterfrågan på arbetskraft den närmaste tiden. I takt med en stigande efterfrågan bedöms sysselsättningen fortsätta öka, samtidigt som arbetslösheten väntas minska.

I ett internationellt perspektiv är sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet bland både kvinnor och män på en hög nivå. Samtidigt kvarstår stora utmaningar på arbetsmarknaden och långtidsarbetslösheten har stigit till höga nivåer. Långa perioder av arbetslöshet riskerar att försämra arbetslösas yrkeskunskaper och försvåra matchningen på arbetsmarknaden. Det kan medföra att arbetslösheten dröjer sig kvar på en förhöjd nivå.

Den snabba återhämtningen i svensk ekonomi har medfört att konjunkturläget gradvis har förbättrats och ekonomin bedöms vara i det närmaste balanserad 2022. Samtidigt finns det fortsatt lediga resurser på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är på en förhöjd nivå och väntas vara högre 2022 än vad den var innan krisen. Trots det låga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden steg inflationen under det första halvåret 2021, bland annat till följd av högre energipriser. Sammantaget väntas dock inflationen understiga Riksbankens inflationsmål de närmaste åren. Centralbanker världen över väntas hålla styrräntorna låga en längre tid, i syfte att stimulera efterfrågan och i förlängningen inflationen. De låga styrräntorna och Riksbankens omfattande köp av finansiella tillgångar, till exempel statsobligationer, bidrar till att ränteläget bedöms bli fortsatt lågt en lång tid framöver. Reporäntan väntas vara oförändrad både 2021 och 2022.

Tabell 1.2 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	-2,8	4,4	3,5	1,4	1,5
BNP, kalenderkorrigerat ¹	-3,0	4,3	3,5	1,6	1,5
BNP-gap ²	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0
Produktivitet ^{3,4}	0,6	1,3	0,8	1,0	1,2
Arbetade timmar ⁴	-3,8	3,2	2,7	0,5	0,2
Sysselsatta, 15–74 år	-1,3	-0,1	1,7	1,0	0,3
Sysselsättningsgrad, 15–74 år ⁵	67,2	67,3	68,3	68,9	68,9
Arbetslöshet, 15–74 år ⁶	8,3	8,8	7,7	7,0	7,0
Timlön ⁷	2,1	2,6	2,4	2,6	2,8
KPI	0,5	1,6	1,4	1,7	2,2
KPIF	0,5	1,8	1,5	1,7	2,0
Reporänta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BNP omvärlden, KIX-vägd ⁸	-4,3	4,8	4,2	2,3	2,1

Anm.: Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag vilket innebär ett tidsseriebrott som försvårar analysen av sysselsättning och arbetslöshet och påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet.

¹ Fasta priser.

² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Potentiell BNP är en bedömning.

³ Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

⁴ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Timlön enligt Konjunkturlönestatistiken är en prognos även för 2020.

⁸ BNP-prognoser för omvärlden sammanviktade med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Tillfälligt svagare finanser i den offentliga sektorn

Sverige har goda offentligfinansiella förutsättningar att hantera den lågkonjunktur som följer av pandemin. En ansvarsfull finanspolitik har bidragit till att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld är låg i historisk och internationell jämförelse, motsvarande cirka 35 procent av BNP 2019, före pandemin.

De offentliga finanserna försvagades kraftigt under 2020. Försvagningen är framför allt en följd av regeringens finanspolitiska åtgärder, men även en konsekvens av konjunkturedgången. Det finansiella sparandet väntas förstärkas i takt med att ekonomin återhämtar sig. Eftersom nedgången bedöms vara tillfällig påverkas det strukturella sparandet mindre än det finansiella. Det strukturella sparandet bedöms dock uppvisa underskott fram till och med 2022. Till följd av det försämrade sparandet steg bruttoskulden snabbt mellan 2019 och 2020, men översteg aldrig 40 procent, den bedöms därefter sjunka som andel av BNP.

Tabell 1.3 Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2019, prognos 2020–2023

	2020	2021	2022	2023	2024
Finansiellt sparande, mdkr	-148	-98	-37	24	43
Procent av BNP	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Varav stat	-3,1	-2,5	-0,4	0,8	1,0
Varav ÅP	-0,2	0,1	0,2	0,2	0,3
Varav kommunsektor	0,3	0,5	-0,4	-0,6	-0,5
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	-1,0	-1,2	-0,6	0,4	1,0
Konsoliderad bruttoskuld	1 976	2 007	1 986	1 900	1 857
Procent av BNP	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1

Anm.: Förstärkningen som kan ses i slutet av perioden är främst en följd av att den finanspolitik som hittills aviserats i mindre utsträckning omfattar 2023 och 2024.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Pandemin gör den ekonomiska utvecklingen mer osäker

Riskerna för att utvecklingen blir sämre än i prognosen är fortsatt framför allt kopplade till pandemin. Den globala tillgången till vaccin är ojämnt fördelad, vilket kan innebära att smittan fortsätter att spridas och att svårkontrollerade mutationer uppstår. Dessutom skiljer sig viljan att vaccinera sig åt mellan länder. Beteendeförändringar och restriktioner för att begränsa smittspridningen kan därmed återkomma. Störningar i leverans- och värdekedjor kan komma att påverka företagens produktionskapacitet i större utsträckning, och under längre tid än vad som antas i prognosen. En storskalig försörjningsbrist av nödvändiga insatsvaror riskerar också att påverka den ekonomiska utvecklingen negativt.

Det finns också risker kopplade till de omfattande stabiliseringspolitiska stödpaket som har implementerats runt om i världen. Till exempel kan en alltför snabb utfasning

av pågående stödpaket medföra att långsiktigt livskraftiga företag försätts i konkurs och därmed en förhöjd risk för kreditförluster hos bankerna. De svenska bankerna är till stor del exponerade mot bostäder och kommersiella fastigheter, vilket gör dem särskilt känsliga för stora prisfall på fastighetsmarknaden. Priserna på tillgångar, bland annat på aktier och bostäder, har stigit kraftigt i flera länder under pandemin, samtidigt som skuldsättningen bland hushåll, företag och stater har ökat. Ett större fall i tillgångspriser kan, särskilt i kombination med den höga skuldsättningen, störa den finansiella balansen. Det finns även en risk för att inflationen i USA ligger kvar på en hög nivå längre än vad som antas i prognosen. Det skulle troligtvis bidra till att de amerikanska räntorna stiger snabbare än väntat och leda till en dämpande effekt på BNP-tillväxten, både i USA och andra länder. Även globala fenomen som cyberhot utgör en risk för den ekonomiska utvecklingen.

Andra osäkerhetsfaktorer som riskerar att påverka ekonomin negativt är klimatförändringar, extrema väderhändelser och förlust av biologisk mångfald. Dessa utgör risker för den globala ekonomin, eftersom de kan medföra stora kostnader för både enskilda, företag och samhället som helhet. I Sverige kan konsekvenserna av ett förändrat klimat bli stora för exempelvis kustnära infrastruktur och bebyggelse, vattenkvaliteten i sjöar och hav och för människors hälsa. En ökad risk för översvämningar, bränder, torka, invasiva arter och skadedjur kan också hota produktionen från jord- och skogsbruk. Även om osäkerheten är stor, och det är svårt att jämföra olika studier, visar resultaten i globala makroekonomiska klimatmodeller att de ekonomiska konsekvenserna av klimatförändringarna kommer att bli omfattande om inte utsläppen minskar i tillräckligt snabb takt.

Hushållens konsumtion och finanspolitiska stimulanser i omvärlden kan också bli starkare än vad som bedöms i prognosen. Hushållens sparande har ökat ytterligare under pandemin, vilket kan medföra utrymme för ökad konsumtion. Vidare kan hushållens uppdämda konsumtionsbehov vara underskattat, vilket skulle innebära en snabbare konsumtionsutveckling än förväntat. De stödåtgärder som har införts i omvärlden kan ha en större positiv effekt på den ekonomiska utvecklingen än vad som antas i regeringens prognos, vilket skulle gynna svensk exportindustri.

1.3 Uppföljning av de finanspolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket är ett mycket viktigt verktyg för att utforma en långsiktigt hållbar finanspolitik. Ramverket ger samtidigt en stor handlingsfrihet att bedriva en aktiv finanspolitik i stabiliseringspolitiskt syfte vid allvarliga ekonomiska nedgångar. De budgetpolitiska målen är en del av det finanspolitiska ramverket och skapar förutsättningar för att uppnå de politiska målen på ett sätt som är offentlig-finansiellt hållbart. De budgetpolitiska målen består av ett överskottsmål och ett skuldankare för den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten samt det kommunala balanskravet.

Avvikelsen från överskottsmålet motiveras av stabiliseringspolitiska skäl

Överskottsmålet är ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Det finansiella sparandet ska, i genomsnitt över en konjunkturcykel, uppgå till en tredjedels procent av BNP. Målet följs främst upp med det strukturella sparandet. Om det strukturella sparandet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande budgetåret uppnås inte målet.

Regeringen bedömer att det föreligger en tydlig avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är motiverad av pandemin och av stabiliseringspolitiska skäl. Även internationella bedömare, som till exempel Europeiska kommissionen, Internationella valutafonden (IMF) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling

(OECD), pekar på vikten av att inte dra tillbaka stimulanser för snabbt, givet den djupa lågkonjunktur som följt av pandemin. Regeringens plan är att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå 2023. Den aktuella prognosen visar på ett sparande över den målsatta nivån 2023. Prognoser över ekonomins utveckling är dock osäkra och pandemin medför att prognosen i denna budgetproposition är mer osäker än vanligt. Finanspolitiken kan alltså framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition.

Bruttoskulden avviker inte från skuldankaret

Skuldankaret är ett riktmärke för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, och är fastställt till 35 procent av BNP. Ankaret styr inte finanspolitiken på kort sikt, utan ska i huvudsak användas för att utvärdera om överskottsmålet behöver anpassas för att säkerställa hållbarheten och marginalerna i de offentliga finanserna.

Regeringen ska varje år redogöra för bruttoskuldens utveckling i den ekonomiska vårpropositionen. Om skuldkvoten avviker med mer än 5 procent av BNP från skuldankaret ska regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen lämna en skrivelse till riksdagen och förklara vad som orsakat avvikelsen och hur den ska hanteras.

Bruttoskulden bedöms vara förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent av BNP. Skuldkvoten var 39,7 procent av BNP 2020 och bedöms bli 37,8 procent av BNP 2021 och 35,4 procent 2022. En anledning till att skuldkvoten inte ökar, trots underskottet i de offentliga finanserna, är att Riksbanken från och med 2021 inleder en övergång till en helt egenfinansierad valutareserv efter att tidigare finansierat en del av sin valutareserv genom Riksgäldskontoret. Övergången som ska ske gradvis till och med 2023 medför att skuldkvoten minskar med 1,1 procentenheter per år 2021 till 2023.

Förslag till utgiftstak för 2024

I enlighet med budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen i denna proposition en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året (se tabell 1.4). Den föreslagna nivån motsvarar regeringens bedömning av nivån för 2024 i 2021 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 1.4 Utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor om inte annat anges

	2021	2022	2023	2024
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 695	1 634	1 539	
Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket				1 595
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	31,4	29,3	26,7	26,8
Utgiftstak, procent av BNP	31,8	29,3	26,7	26,8
Takbegränsade utgifter	1 578	1 474	1 455	1 467
Budgeteringsmarginal	117	160	84	128

Källa: Egna beräkningar.

1.4 Reformer

Klimatomställningen ska gå snabbare

Klimatet är vår tids ödesfråga. Sverige är och ska förbli ett föregångsland i arbetet för miljön och klimatet. Omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi är nödvändig för att Sverige ska uppnå sina miljö- och klimatmål, för att nå de globala målen i Agenda 2030 och för att bibehålla näringslivets konkurrenskraft globalt. Den senaste

rapporten från FN:s klimatpanel, IPCC, visar dock att takten i klimatomställningen måste öka, både i Sverige och globalt. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder för att påskynda den gröna omställningen av ekonomin, för minskade utsläpp, för att främja den cirkulära ekonomin och för att värna den svenska naturen. Sverige tar sin del av ansvaret i det globala miljö- och klimatarbetet. Regeringen arbetar för att andelen bistånd till klimat, miljö och biologisk mångfald ska öka inom ramen för Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Åtagandet att biståndet ska motsvara en procent av Sveriges bruttonationalinkomst ligger fast.

Svensk industri ska behålla tätpositionen i klimatomställningen

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå målet krävs stora offentliga och privata investeringar i innovativ klimatsmart teknik. Regeringen föreslår därför att Industriklivet förstärks för att ytterligare stärka och påskynda industrins klimatomställning. Ett kompetenslyft genomförs på arbetsmarknaden inom områden som bland annat främjar klimatomställningen och övergången till en hållbar ekonomi. De gröna industrisatsningarna i norra Sverige skapar tusentals nya jobb. En särskild satsning görs för att berörda kommuner ska kunna möta en växande befolkning med fossilfria och attraktiva boendemiljöer.

Det behövs investeringar för att klara den gröna återhämtningen. Regeringen föreslår därför att medel tillförs Klimatklivet. Stödet möjliggör konkreta klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela Sverige. Vid slutet av februari 2021 hade totalt cirka 3 600 projekt beviljats stöd. Med tillskotten möjliggörs ytterligare åtgärder för att minska koldioxidutsläpp, såsom utbyggd laddinfrastruktur, produktion av biogas och fjärrvärmeutbyggnad. Ett grönt och digitalt omställningslyft genomförs för ökad konkurrenskraft, minskad klimatpåverkan samt hållbart resursutnyttjande i näringsliv och industri. Medel tillförs även för att införa ett driftsstöd för avskiljning, infångning och lagring av biogen koldioxid, bio-CCS, genom att använda så kallade omvända auktioner. Åtgärder för att uppnå negativa utsläpp av växthusgaser är viktiga komplement till insatserna för att minska utsläppen.

Industrins omställning kräver investeringar med lång livslängd till nya och ofta obeprövade tekniker och processer. Investeringarna är nödvändiga för att nå Sveriges ambitiösa klimat- och miljömål. Trots väl fungerande finansiella marknader finns utmaningar för företag att säkra finansiering. Regeringen införde därför 2021 en möjlighet för företag att ansöka om kreditgarantier för stora gröna investeringar. Garantiramen för kreditgarantierna höjs ytterligare till 50 miljarder kronor 2022, för att möjliggöra fler stora industriinvesteringar som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket. Garantiramen beräknas till 65 miljarder kronor 2023 och 80 miljarder kronor 2024. För mer information om industrins omställning mot ett fossilfritt samhälle, se även fördjupningsruta 1.1.

Genom omfattande elektrifiering kan utsläppen minskas, men det ställer stora krav på tillgång till klimatsmart el. Regeringen tillför medel till elektrifieringsstrategin för att bidra till att nå klimatmålen, påskynda elektrifieringen och öka reformtempot inom energiområdet. Årstakten i den utbyggnad som Svenska kraftnät planerar att genomföra under den kommande tjuogoårsperioden är den högsta på 40 år. Även takten i energieffektiviseringen behöver öka. Regeringen återstartar Energisteget för att svensk industri ska kunna genomföra fler energieffektiviseringsåtgärder. Regeringen tillför även ytterligare resurser för att möjliggöra ett utökat deltagande i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse för att snabba på omställningen till ett hållbart samhälle. Vidare fortsätter satsningen på forskningsanläggningen

European Spallation Source (ESS) i Lund och regeringen höjer även ambitionerna inom rymdforskningen.

Infrastruktur som leder till ett mer hållbart samhälle

För att klara den klimatomställning som Sverige står inför krävs ett robust och långsiktigt hållbart transportsystem för att människor ska kunna leva och verka i hela landet. För att åstadkomma detta genomför regeringen flera viktiga satsningar inom transportinfrastrukturområdet. I propositionen Framtidens infrastruktur – hållbara investeringar i hela Sverige, presenteras den största ekonomiska ramen någonsin för transportinfrastrukturen (prop. 2020/21:151). Sammanlagt uppgår ramen till 876 miljarder kronor för 2022 till 2033. Medlen börjar fördelas i denna proposition. De ökade medlen medför att den gällande nationella planen för transportinfrastruktur för 2018 till 2029 kan fullföljas, samt att satsningar kan göras på såväl byggande av nya stambanor för höghastighetståg som andra angelägna åtgärder. Medlen ger också förutsättningar att intensiviera arbetet med Norrbotniabanan. Vidare avsätts medel för underhåll av och reinvesteringar i vägar och järnvägar. Regeringen föreslår också att medel avsätts till kommunerna för det förebyggande arbetet mot jordskred och andra naturolyckor, vilket även kan bidra till att klimatanpassa samhället. Sammantaget möjliggör tillskotten de stora insatser som krävs för att bygga Sveriges infrastruktur stark och hållbar för framtiden. Därmed finns förutsättningar för en ökad sysselsättning, en bättre fungerande arbetsmarknad och ett ökat bostadsbyggande. Den digitala infrastrukturen ska stärkas. Regeringen föreslår att ytterligare medel avsätts för att underlätta och öka tempot i bredbandsutbyggnaden.

För att främja en grön återhämtning föreslår regeringen också en extra satsning på infrastruktur utöver de medel som avsätts med anledning av infrastrukturpropositionen. Under 2022 avsätts 2,25 miljarder kronor till ytterligare insatser för bland annat trimnings- och miljöåtgärder och järnvägsunderhåll. Detta förväntas bidra till att stärka konjunkturen och öka sysselsättningen. För att minska transportsektorns beroende av fossila drivmedel och öka användningen av förnybar energi föreslår regeringen ett nytt långsiktigt stöd till produktion av biogas. Biogas kan därmed spela en viktig roll i omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi i Sverige. Regeringen föreslår vidare ett stöd till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna. En utgångspunkt för stödet är att utbudet av kollektivtrafik ska upprätthållas i tillräcklig omfattning för att undvika trängsel och ökad smittspridning.

En väl fungerande sjöfart är viktig för handel och näringsliv. Att flytta transporter av gods från väg till sjöfart minskar också utsläppen. Regeringen avsätter därför medel till flera olika satsningar på sjöfarten. Resurser tillförs Sjöfartsverket, för att bland annat möjliggöra investeringar i myndighetens fartygs-, båt- och helikopterflottor. Medel tillförs också för att påbörja omställningen till en fossilfri fartygsflotta inom Sjöfartsverket. För att minska trycket på farledsavgifterna, och därigenom främja en överflyttning av gods till sjöfarten, föreslår regeringen en klimatkompensation. Slutligen föreslår regeringen att ekobonusen förlängs och breddas, för att stimulera transportlösningar med flera trafikslag, däribland sjöfart.

Cirkulär ekonomi och en grönare vardag

Sverige behöver påskynda arbetet med att ställa om till en mer cirkulär ekonomi, med en resursanvändning på naturens villkor. Alla ska ha möjlighet att delta i det gröna samhällsbygget för att det ska bli verklighet. Det allmänna har ett ansvar i att göra det lätt för individen att leva miljövänligt och för att uppnå en hållbar resursanvändning.

Bättre förutsättningar för cykelpendling ger positiva effekter på såväl miljö och stadsutveckling som hälsa. Förutom en god tillgång till cykelvägar kan ekonomiska styrmedel och incitament vara en viktig faktor för att få fler arbetspendlare att välja

cykel framför bil. Regeringen kommer att föreslå en skattelättnad för cyklar som arbetsgivaren tillhandahåller till sina anställda för privat bruk. Regeringen föreslår också att stadsmiljöavtalen förstärks med ett särskilt fokus på cykling. Medel tillförs även klimatpremien som stödjer introduktion av miljölastbilar och arbetsmaskiner på marknaden och vidare förstärks elbusspremien. Regeringen kommer att föreslå att miljöstyrningen i bonus–malus-systemet för nya lätta fordon skärps för att snabba på omställningen av fordonsflottan och för att säkra systemets långsiktiga ekonomiska hållbarhet. Prognoserna för bonusen är mycket osäkra. Regeringen följer därför utvecklingen noga och kommer att tillskjuta mer medel för bonusen om det krävs. Dessutom kommer det att föreslås att nedsättningen av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar förenklas och koncentreras till bilar med låga utsläpp.

Det är i dag många gånger relativt enkelt och billigt att köpa nytt. Att reparera, hyra eller återanvända befintliga produkter är dock oftast mer resurseffektivt, tar mindre energi i anspråk och ger lägre utsläpp än att producera nya varor. För att främja en cirkulär ekonomi kommer regeringen att föreslå en möjlighet att hyra ut personliga tillgångar skattefritt upp till 20 000 kronor. Därmed minskar behovet av att köpa nytt och naturens resurser utnyttjas bättre. Regeringen kommer också att föreslå en ytterligare sänkning av mervärdesskatten på reparationer av vissa varor från 12 till 6 procent. Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt. Stärkta insatser föreslås därför för att förhindra brott mot avfallslagar genom bland annat förbättrad tillsyn och gränskontroll. Regeringen föreslår också satsningar för en hållbar plastanvändning i en cirkulär ekonomi, för genomförandet av havsmiljöpropositionen och för att minska spridningen av högfluorerande ämnen, så kallade PFAS.

Fördjupningsruta 1.1 Stor potential i grön ekonomisk omställning

Sveriges mål att bli världens första fossilfria välfärdsland kräver snabba och kraftfulla åtgärder. Klimatförändringarna skapar redan i dag mer omfattande extremväder, över hela jorden. För att möta detta, och mildra de långsiktiga konsekvenserna, behöver alla aktörer i samhället bidra. Många länder ser gröna investeringar som en central del av den expansiva finanspolitiken för att stödja återhämtningen. Minst 37 procent av det tillgängliga stödet från EU:s återhämtningsfacilitet – cirka 250 miljarder euro – ska gå till klimatåtgärder. Men en stor del av investeringarna måste även komma från den privata sektorn. Endast med företag som ser möjligheterna i den gröna omställningen, klimatsmart teknik och nya affärsmodeller kan Sverige och andra länder genomföra en grön omställning.

Sedan 2014 har regeringen genomfört historiskt stora satsningar inom miljö- och klimatområdet för att skynda på omställningen och öka företagens gröna investeringar. Ett klimatpolitiskt ramverk har införts med ambitiösa mål och en ny klimatlag. Ramverket skapar långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle. Genom satsningarna Industri- och Klimatklivet stöttar regeringen också enskilda projekt och investeringar som minskar klimatutsläppen. Regeringen har också gjort det möjligt för staten att ställa ut kreditgarantier för gröna investeringar och därmed minska näringslivets risker vid stora investeringar i grön teknik.

Marknaden för gröna investeringar växer. Exempelvis har den svenska marknaden för gröna obligationer ökat kraftigt sedan 2013, både som total volym och som andel av samtliga medel som lånats upp genom obligationer. För icke-finansiella företag utgjorde gröna obligationer cirka 24 procent av de medel som lånats upp genom obligationer 2020. Staten emitterade för första gången statliga gröna obligationer 2020 för 20 miljarder kronor, vilket hittills är den största gröna obligationen i Norden. Lånen kopplas till utgifter i statens budget som bidrar till att uppfylla Sveriges klimat-

och miljömål. Intresset för satsningarna Industri- och Klimatklivet samt för gröna kreditgarantier är stort bland företag. Hållbarhet har blivit en allt viktigare fråga för basindustrin och är avgörande för företagens långsiktiga lönsamhet. Intresset för fossilfritt stål, cirkulära lösningar och elektrifiering växer snabbt, och Sverige intar en ledande position när det gäller att skapa innovativa miljö- och klimatteknikföretag. Investeringarna leder till arbetstillfällen i hela vårt land och visar på potentialen i den gröna ekonomiska omställningen. Flera större företagsetableringar och företags-expansioner har på senare tid skett i Norrbottens och Västerbottens län. De redan beslutade stora etableringarna och expansionerna i dessa två län beräknas leda till 15 000 nya arbetstillfällen och förväntas också attrahera ytterligare investeringar. Handelskammaren i Norrbotten bedömer att etablerade och framväxande företag planerar investeringar på upp till 700 miljarder kronor enbart i Norrbottens län fram till 2040.

Omställningen kommer dock att kräva fortsatt stora investeringar, både från den offentliga sektorn och från privata aktörer. Internationella valutafonden bedömer att behovet av ytterligare gröna investeringar det kommande årtiondet sammantaget uppgår till 6 till 10 procent av den årliga globala BNP:n. Därför krävs ytterligare initiativ och regeringen fortsätter att bedriva en aktiv näringslivspolitik för grön och digital omställning. Genom att leda vägen mot ett hållbart samhälle, och skörda de vinster och arbetstillfällen som omställningen erbjuder, kan Sverige bli det första fossilfria välfärdslandet.

Fler ska komma i arbete

När världsekonomin störtade vidtog regeringen historiskt omfattande åtgärder för att rädda svenska jobb och livskraftiga företag. Det var möjligt tack vare en ansvarsfull finanspolitik under de goda åren. Åtgärderna har tillsammans med det svenska välfärdssystemet bidragit till att hålla uppe såväl sysselsättningsgraden som arbetskraftsdeltagandet. Samtidigt kan inget land, hur starka offentliga finanser det än har, rädda alla jobb när en kris slår till. Regeringen ser med särskild oro på risken för att långtidsarbetslösheten håller sig kvar på en hög nivå, vilket skedde efter finanskrisen.

Håll i den ekonomiska återhämtningen

En lärdom från tidigare kriser är att stimulanser inte bör fasa ut för tidigt. Forskning visar att det mest effektiva sättet för att stimulera tillväxt och sysselsättning är offentliga investeringar och offentlig konsumtion. Därför föreslår regeringen investeringar i grön omställning, höjda generella statsbidrag till kommuner och regioner samt riktade satsningar, som exempelvis äldreomsorgslyftet, för höjd kvalitet och tidigareläggande av nyanställningar i välfärden.

Långsiktigt livskraftiga företag som tagit sig igenom lågkonjunkturen med stöd av krisåtgärderna ska inte behöva försättas i konkurs mitt i återhämtningen. Regeringen kommer därför att föreslå att återbetalningstiden för företagens anstånd med skattebetalningar förlängs, vilket förväntas öka likviditeten i företagen och på så sätt ytterligare bidra till den ekonomiska återhämtningen. Vidare kommer regeringen att föreslå en skattesänkning, med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare, genom en förstärkning av skattereduktionen för förvärvsinkomster. Det ger alla med en inkomst på 22 000 kronor, eller mer, i månaden från till exempel arbete, pension, sjukpenning eller arbetslöshetskassa sänkt skatt med minst 110 kronor per månad. Dessutom kommer regeringen att föreslå en nedsättning av arbetsgivaravgifterna under perioden juni–augusti 2022 för ungdomar i åldern 19–23 år.

Långtids- och ungdomsarbetslösheten ska tryckas tillbaka

Regeringen föreslår en rad insatser för att bekämpa arbetslösheten både bland unga och bland dem som redan före pandemin hade en svag anknytning till arbetsmarknaden. Den enskilt viktigaste faktorn för att få ett arbete är en gymnasieexamen. Sedan 2017 har alla som saknar en gymnasieexamen rätt att läsa på komvux, och för att ge bättre förutsättningar för kommunerna att erbjuda mer yrkesinriktad gymnasieutbildning till bristyrken skjuts resurser till för regional yrkesinriktad vuxenutbildning och kombinationsutbildningar, där utbildningen kombineras med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk. Dessutom tillförs ytterligare resurser för fler utbildningsplatser på folkhögskolorna samt arbetsmarknadsutbildningen.

Fler åtgärder krävs för att stötta den som har svårt att komma i arbete men där ytterligare utbildning inte är ändamålsenligt. En del av dem som söker jobb har redan utbildning, men får ändå inte tillträde till arbetsmarknaden, medan andra har så omfattande utbildningsbehov att andra vägar till arbete krävs. Regeringen föreslår därför att antalet praktikplatser utökas så att drygt 12 000 fler personer kan ta del av insatsen. Vidare tillförs medel till drygt 4 500 fler introduktionsjobb och extratjänster. För att skapa bättre förutsättningar för äldre på arbetsmarknaden föreslås även en dubblering av tiden i nystartsjobb för denna grupp. Dessutom permanentas och förstärks medlen för tjänsten Introduktion till arbete för att underlätta för bland annat personer med funktionsnedsättning.

Vidga flaskhalsarna på arbetsmarknaden

För många företag är svårigheter att hitta rätt utbildad arbetskraft ett stort problem. I vissa fall handlar det om svårigheter att komma i kontakt med arbetssökande som har rätt kompetens, i andra fall behöver fler utbilda sig till bristyrken. Rekryteringsproblemen hindrar inte bara företagets möjlighet till återhämtning och expansion utan bidrar också till längre perioder i arbetslöshet.

En välfungerande och effektiv arbetsförmedling är grundläggande för att minska matchningsproblematiken på arbetsmarknaden. Arbetet med att reformera Arbetsförmedlingen fortsätter och det ska finnas ändamålsenlig närvaro och arbetsmarknadspolitisk verksamhet som kan erbjuda en likvärdig service i hela landet. Regeringen tillför därför medel för att stärka myndighetens verksamhet. Dessutom föreslår regeringen en fortsatt utbyggnad av matchningstjänsterna.

Under pandemin har regeringen byggt ut Kunskapslyftet med 50 000 platser. Därmed har sammanlagt över 160 000 nya utbildningsplatser tillkommit sedan 2014 inom högskola, universitet, yrkeshögskola, regional yrkesinriktad vuxenutbildning och folkhögskola. Utbyggnaden fortsätter och många av de utbildningsplatser som tillförts tillfälligt föreslås förlängas. Ytterligare åtgärder krävs också för att stärka förutsättningarna för den som anlänt till Sverige i vuxen ålder att komma arbete. Regeringen presenterar därför insatser för att förbättra kvaliteten i svenska för invandrare och skapa möjligheter att kombinera en yrkesutbildning med studier i svenska. Ett nationellt system för validering som påskyndar etableringen på arbetsmarknaden föreslås också.

Möjligheten för företag att rekrytera personal med nyckelkompetenser är viktigt för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Regeringen vill särskilt hjälpa unga företag som vill växa att rekrytera och behålla kvalificerad personal genom att reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner utvidgas och förenklas.

Ett nytt system för omställning på arbetsmarknaden införs

Svenska löntagare ska möta förändringar på arbetsmarknaden med trygghet och framtidstro. Möjligheterna att ställa om mitt i yrkeslivet ska bli fler och mer

tillgängliga. Regeringen föreslår därför ett omställningspaket i linje med partsöverenskommelsen som träffats mellan Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK, Industrifacket Metall (IF Metall) och Svenska Kommunalarbetsförbundet (Kommunal) om trygghet, omställning och anställningsskydd.

En ny offentlig omställningsorganisation inrättas vid Kammarkollegiet. Organisationen ska erbjuda omställningstjänster för arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal. Arbetsgivare som finansierar omställnings- och kompetensstöd genom en registrerad omställningsorganisation ska också kunna få ersättning för detta. Ett nytt offentligt omställningsstudiestöd införs även för att stärka möjligheten till studier och kompetensutveckling under hela arbetslivet. Samtidigt avser regeringen att föreslå en ny räntemodell för studielån från och med 2023. Det ligger i samhällets intresse att underlätta och uppmuntra till att fler ansluter sig till arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen kommer att föreslå att det ska införas en skattereduktion för avgiften till arbetslöshetskassan från och med halvårsskiftet 2022 för att fler ska försäkra sig mot de ekonomiska följderna av arbetslöshet.

Hela landet ska växa

I Sverige ska alla oavsett var man bor kunna leva, utvecklas och förverkliga sina drömmar. Regeringen vill se konkurrenskraftiga och hållbara areella näringar, som bidrar till jobb och företagande. Den gemensamma jordbrukspolitiken inom Europeiska unionen ska tillsammans med nationella åtgärder skapa livskraftiga landsbygder och ett konkurrenskraftigt och miljömässigt hållbart jordbruk. Regeringen tillför resurser för landsbygdspolitiken under 2023 till 2027, med både nationella initiativ och medfinansiering för åtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Regeringen tillför också ytterligare medel för medfinansiering av vattenbruksåtgärder inom havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet för att snabba på utvecklingen av ett hållbart vattenbruk.

Arbetet med att skydda värdefull natur ska vara effektivt, hållbart och behöver ske i nära samarbete med markägarna. Den privata äganderätten till skogen ska värnas och stärkas. Skogsägare ska få ekonomisk kompensation för skydd av värdefull natur som medför inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Regeringen föreslår en stor satsning för skydd av skog och i detta ingår frågan om möjlighet till ersättning till markägare för skydd av fjällnära skog. Anslagen för skydd av värdefull natur förstärks. Regeringen tillför även resurser till vattenvårdsprojekt och för att säkra dricksvattenförsörjningen.

Besöksnäringen är viktig för jobb och sysselsättning i hela landet. För att stödja denna näring presenterar regeringen fortsatta insatser för bland annat omställning och hållbar utveckling. För att möta det ökade besökstrycket avsätts resurser till skötsel av naturreservat, för att upprätthålla viktiga anläggningar för friluftsliv i naturreservat och för att rusta upp vandringsleder och fjälleder. Vidare tillskjuter regeringen medel till lokala naturvårdssatsningar. Regeringen fördubblar också stödet till friluftorganisationerna för att de ska kunna möta det stora intresset för att vara ute i naturen.

En fungerande infrastruktur är en förutsättning för tillväxt och utveckling i hela landet. Genom den historiskt omfattande infrastrukturpropositionen har medlen för vägunderhåll ökat och ökar ytterligare genom en extra satsning på infrastruktur med fokus på bland annat det finmaskiga vägnätet på landsbygden. Det utökade vägunderhållet ska främja en hållbar regional utveckling och goda levnadsvillkor på Sveriges landsbygd. Vidare avsätter regeringen resurser för att möjliggöra en fortsatt trafikering och nya lok och vagnar för nattågstrafiken till och från övre Norrland och Jämtland. Drivmedelsstationer i områden med gles service som är i behov av stöd får

hjälp med att genomföra investeringar som behövs för hantering av brandfarliga vätskor.

Sverige har under lång tid haft en ökande befolkning, vilket medför behov av ett långsiktigt bostadsbyggande och ett bättre utnyttjande av det befintliga beståndet. Regeringen vill främja ett mer hållbart byggande, med fokus på minskad klimatpåverkan och ökad resurseffektivitet. Bygg- och anläggningssektorn står för utsläpp som motsvarar omkring en femtedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser och en betydande miljöpåverkan. Regeringen genomför ett antal långsiktiga och riktade åtgärder för att främja ett mer hållbart byggande och en mindre sårbar byggsektor. Från och med januari 2022 införs krav på klimatdeklarationer, för att mäta och följa klimatpåverkan i byggsektorn. I syfte att skapa bättre förutsättningar att uppnå stödets syfte och ge ökad effekt omfördelas och förlängs statens satsningar på energi-effektivisering.

Företag i hela landet ska kunna nå internationella marknader. En satsning genomförs på exportfrämjande, där Business Sweden stärker sin regionala närvaro och 39 gles- och landsbygdskommuner tillförs bidrag för att stärka näringslivet och företagsklimatet på det sätt som respektive kommun anser är bäst. För att stödja små och medelstora företag i behov av återstart efter pandemin skjuts extra medel till 2022 för utvecklingsåtgärder som är i linje med regionala prioriteringar och Sveriges klimatomställning samt tar hänsyn till miljöeffekter. För att minska den administrativa bördan för små företag kommer regeringen att föreslå en höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt.

Välfärden ska stärkas

Pandemin har visat på styrkan och behovet av en generell och gemensamt finansierad välfärd, men har också synliggjort allvarliga brister. Tillgängligheten i hälso- och sjukvården måste bli bättre och väntetiderna och köerna ska kortas. Hälso- och sjukvården behöver fler medarbetare och arbetsvillkoren för de som redan arbetar där ska vara goda. Även kvaliteten i äldreomsorgen behöver höjas, inte minst genom att skapa bättre förutsättningar för kompetensutveckling. De sociala skyddsnetten behöver stärkas för att skapa större ekonomisk trygghet.

Mer tillgänglig vård och omsorg

Hälso- och sjukvårdens arbete har begränsats under pandemin och många har fått vänta på sin behandling och på planerade operationer. Regeringen vill därför genomföra ytterligare riktade insatser för att hantera de uppdämda vårdbehoven och för att stötta regionernas arbete för att minska väntetider. Ytterligare medel tillförs även för fortsatt arbete med psykisk hälsa, bland annat för att stärka arbetet med en köfri barn- och ungdomspsykiatri och för att stärka primärvårdens arbete med psykisk ohälsa. Vidare ser regeringen att det finns behov av att stärka förlossningsvården över hela vårdkedjan, inklusive eftervården. Därför föreslås att satsningen på kvinnors hälsa och förlossningsvården förlängs, för att bidra till en mer jämställd vård och jämlik hälsa.

Tillräckligt med medarbetare, goda arbetsvillkor och rätt kompetens är viktiga förutsättningar för att hälso- och sjukvården ska fungera väl. Vikten av att investera i personalen har inte minst aktualiserats med anledning av pandemin. Arbetsituationen för anställda inom hälso- och sjukvården behöver bli bättre. För att attrahera och behålla kompetens krävs trygga anställningar, en god arbetsmiljö och möjlighet till utveckling i arbetet. För att fler ska kunna utbildas till vårdens framtida medarbetare behövs fortsatta satsningar. Regeringen föreslår ytterligare medel för att förbättra förutsättningarna på arbetsplatserna, utbilda framtidens medarbetare och ge fler möjlighet till kompetensutveckling. En del av dessa medel ska användas prestations-

baserat, utifrån hur många platser för verksamhetsförlagd utbildning för studenter på sjuksköterskeutbildning som regionerna tillhandahåller. Behovet av specialist-sjuksköterskor är stort och förväntas öka. Regeringen förstärker möjligheterna till betald vidareutbildning för sjuksköterskor ytterligare. Bättre möjligheter ges därmed till att bedriva vårdutbildning i hela landet.

Alla ska kunna se fram emot en trygg ålderdom med vård och omsorg av god kvalitet. Många äldre med hemtjänst har ett behov av kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning mellan olika aktörer inom äldreomsorgen. Regeringen avsätter därför medel för att införa en fast omsorgskontakt. Vidare har riksdagen beslutat om ändringar i statens budget för 2021 för att ge ökat stöd till äldreomsorgen. Regeringen välkomnar att det finns ett brett parlamentariskt stöd om behovet av ökade resurser till äldreomsorgen och föreslår därför att medel tillförs för att satsningarna ska gälla till och med 2023. År 2024 fördelas medlen i stället via det generella statsbidraget. Regeringen anser att det är fortsatt viktigt att stödja kommunerna i kompetenshöjande insatser. Regeringen tillför därför ytterligare resurser till Äldreomsorgslyftet, för att fler ska kunna utbilda sig till bland annat vårdbiträde eller undersköterska. För att förbättra svenskkunskaperna för de medarbetare inom välfärden som har bristande kunskaper i svenska föreslår regeringen att den pågående satsningen på språkträning för anställda inom äldreomsorgen breddas till hela välfärdssektorn samt att den förstärks och förlängs. Regeringen stärker det nationella arbetet med äldreomsorgen genom att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg vid Socialstyrelsen.

För att upprätthålla en hög kvalitet i välfärden behöver kommunsektorn förut-sättningar att säkerställa allas rätt till hälso- och sjukvård, utbildning, omsorg och andra välfärdstjänster så effektivt som möjligt. Att svenska folket lever allt längre är en positiv utveckling, men innebär också att samhället ställs inför stora utmaningar. För att möta välfärdens utmaningar föreslår regeringen att det generella statsbidraget till kommuner och regioner höjs. Vidare lämnar regeringen förslag om ett stöd till kommuner med särskilda utmaningar, och ett extra stöd till de kommuner som tagit emot många nyanlända i relation till antalet invånare. Det är också viktigt att förbättra situationen för de mest sårbara i samhället. Regeringen avsätter därför medel för att stärka arbetet med att förebygga och motverka hemlöshet.

Smittspridningen ska begränsas och vaccineringarna fortsätta

Mot bakgrund av att pandemin fortfarande pågår och smittläget kan förändras behöver Sverige fortsatt ha en god beredskap. Träffsäkra och effektiva åtgärder behöver kunna vidtas om läget försämras. En snabb och säker vaccinering är grundläggande för att ta Sverige ur pandemin. Samtidigt måste arbetet med att begränsa smittspridningen fortsätta. Hela samhället – staten, regioner, kommuner, enskilda och civilsamhället – har ett gemensamt ansvar för att bekämpa smittspridningen och möjliggöra en omfattande vaccinering.

Vaccinationsprogrammet som pågår är det mest omfattande någonsin i Sverige och vaccinationsviljan är hög. En hög andel av befolkningen som är 16 år eller äldre förväntas ha fått två doser vaccin under hösten 2021. Sannolikt kommer det krävas påfyllnadsdoser för stora delar av befolkningen under kommande år. Regeringen föreslår därför att ytterligare medel avsätts för att säkerställa nödvändiga resurser för vaccinkostnader och för att regionerna ska få ersättning för genomförda vaccineringar i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Folkhälsomyndigheten bedömer att det finns en betydande risk för utbrott, framför allt bland personer som inte är vaccinerade, och att dessa utbrott riskerar att bli relativt stora. En fortsatt beredskap och bevakning av antalet fall, samt en god tillgång till testning och smittspårning är viktigt för att kunna hantera dessa utbrott. För att säkra

behovet av fortsatt testning och smittspårning tillför regeringen medel för detta även 2022.

Det är också nödvändigt att ha ett globalt perspektiv i bekämpningen av pandemin. Arbetet för global vaccintillgång är därför en fråga både om solidaritet och om att snabbt få ett slut på pandemin. Som ett led i detta avsätter regeringen medel inom biståndsramen för att öka tillgången på vacciner globalt.

Tryggare socialförsäkringar för ett hållbart arbetsliv

Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet och det stöd som krävs för återgång i arbete. Regeringen föreslår därför ett flertal angelägna reformer. Inkomsttaket i sjukförsäkringen höjs och bedömningsgrunden i sjukpenningen görs mer flexibel genom att göra det möjligt att skjuta upp bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete även efter dag 365 i sjukperioden. Försäkringsskyddet stärks för så kallade behovsanställda och förläggningen av arbetstiden vid deltidssjukskrivning ska bli mer flexibel. Undantaget från bedömningen mot normalt förekommande arbete för försäkrade som väntar på vård eller rehabilitering som en följd av vårddöer som byggts upp under pandemin förlängs. Regeringen föreslår också en anpassning av de krav som ställs på personer som har uppnått den ålder då inkomstgrundad ålderspension tidigast kan lämnas i samband med prövning av rätten till sjukpenning, så att arbetsförmågan bedöms utifrån befintligt arbete snarare än normalt förekommande arbete. För dem som slitit ut sig i arbetslivet och närmar sig pensionsåldern avser regeringen att införa en ny trygghetspension, inom ramen för sjukersättningen. Regeringen vill också förstärka skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning för att ta bort skillnaden i beskattning av sådan ersättning och av arbetsinkomster. Vidare föreslås att garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs och att bostadstillägget förstärks, både för personer med sådan ersättning och för pensionärer.

Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha lika möjlighet till ett gott liv och delaktighet på arbetsmarknaden. Den personliga assistansen och assistansersättningen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Regeringen kommer därför att återkomma med förslag om stöd för egenvårdsinsatser med syfte att öka patientsäkerheten, ett stärkt stöd för tillsyn samt ett förbättrat stöd till flickor och pojkar upp till 18 år som innebär att beräkningen av rätten till assistansersättning får en annan utformning. För att möjliggöra detta tillför regeringen ytterligare medel till den statliga assistansersättningen.

Sverige har i dag en föräldraförsäkring som bidrar till att föräldrar i stor utsträckning förvärvsarbetar. Det är dock många föräldrar som har svårt att få sitt arbetsliv och barnens skolgång att gå ihop. Regeringen föreslår därför att förvärvsarbetande vårdnadshavare ges möjlighet till tre dagars ledighet med familjedagpenning, som ett första steg i införandet av familjeveckan. Eftersom rätten till ledighet är individuell skapas förutsättningar för ett jämställt uttag. Därmed får varje förvärvsarbetande förälder bättre möjligheter att stötta sina barn under skolåren, genom att kunna vara tillsammans med barnen under lov och studiedagar eller delta i sina barns utvecklings- och samtal.

Sverige ska ha en jämlik kunskapsskola

I svensk skola ska varje elev ha likvärdiga förutsättningar att nå sin fulla potential och lämna skolan med de kunskaper som krävs i vuxenlivet. Även om mätningar visar att kunskapsresultaten har vänt uppåt måste mer göras. Alla skolor ska präglas av trygghet och studiero och ha elevers kunskapsutveckling och bildning som ledstjärna. Grunden för den jämlika kunskapsskolan läggs av kunniga och kompetenta lärare och förskollärare.

Under pandemin har elever och skolpersonal gjort stora insatser för att upprätthålla undervisningen på plats och på distans. Regeringen föreslår ett tillfälligt stöd till skolväsendet för att hantera pandemins konsekvenser och tillfälliga insatser för att mildra pandemins effekter samt stötta fler gymnasieelever att slutföra sin utbildning, exempelvis genom nedsatt avgift för provning av kurser.

Förskolan är viktig för en framgångsrik skolgång och det livslånga lärandet. Regeringen föreslår därför åtgärder för att öka deltagandet i förskolan bland barn mellan 3 och 5 års ålder och för att stärka förskolans arbete med barnens språk-utveckling i svenska. Medel tillförs också det statliga stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling i skola och fritidshem. Genom att införa ett gemensamt skolvalssystem skapas förutsättningar för ett mer jämlikt skolval. Implementeringen av det nationella professionsprogrammet slutförs. Genom extra studietid, där elever får hjälp med exempelvis läxor, och utökad lovskola kan elever ges mer tid för lärandet. Genom att stärka undervisningen i särskolan, ska fler elever få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Kursbetyg ska ersättas av ämnesbetyg i gymnasieskolan, vilket bland annat förväntas främja elevers kunskapsutveckling.

Sverige kommer att behöva betydligt fler med en gymnasial yrkesutbildning de kommande åren. Utbildningsutbudet i gymnasieskola och regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska bättre anpassas efter behoven på arbetsmarknaden. Kommunernas samverkan ska därför förstärkas och statens stöd för planering och dimensionering utvecklas. Gymnasieskolans yrkesprogram leder till jobb inom många bristyrken och för att öka programmets attraktivitet återinförs grundläggande behörighet på programmen.

Det är viktigt att de riktade statsbidragen till kommunsektorn och i synnerhet till skolan utvecklas i syfte att förbättra styrningen för kommuner och regioner. Antalet riktade statsbidrag ska därför minskas genom till exempel hopslagning av två eller flera bidrag. I linje med detta inför regeringen ett nytt statsbidrag för formell fortbildning inom skolväsendet, som samlar flera befintliga statsbidrag, i syfte att underlätta för huvudmännen och att skapa ett mer flexibelt system som en del av professionsprogrammet. På motsvarande sätt skapas även ett nytt förskolebidrag för ökad kvalitet, och mindre barngrupper, som samlar flera separata statsbidrag och har en socioekonomisk viktning.

Som ett led i arbetet för att möta kommunsektorns framtida utmaningar tillsatte regeringen 2019 Valfärdskommissionen. I linje med kommissionens förslag föreslår regeringen en satsning på gemensam digital infrastruktur i syfte att underlätta för offentlig sektor att utveckla och anpassa sin egen digitala infrastruktur och bättre ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Livskraftig kultur och idrott i hela landet

En stark och oberoende kultursektor är en viktig del av en välfungerande demokrati. Det är därför viktigt att ge fler personer möjlighet att delta i kulturlivet. Samtidigt har kulturen tillsammans med idrotten drabbats hårt av de restriktioner som pandemin medfört. Särskilda krisstöd har därför tillförts dessa områden under 2020 och 2021. Kultursektorns infrastruktur riskerar att försvagas på ett sätt som kan ta årtionden att bygga upp igen. Därför föreslår regeringen att kraftfulla insatser genomförs för att stärka kulturen i hela landet. Den regionala kulturen stärks genom ökade resurser till kultursamverkansmodellen. Regeringen föreslår också att de statliga medel som avsätts till konstnärer och upphovsmän förstärks, att museerna och scenkonsten ges förbättrade förutsättningar och att förvaltningen av vårt gemensamma kulturarv stärks över hela landet.

Regeringen inför ett särskilt permanent produktionsincitament för filminspelningar för att bland annat stärka möjligheterna att förlägga filminspelningar i Sverige. Detta stärker filmens internationella konkurrenskraft, skapar arbetstillfällen och bidrar till regional utveckling. Dessutom förstärks filmstödet för 2022 för att bidra till filmens återstart till följd av pandemin.

Biblioteken tillhandahåller litteratur och kultur i hela landet och är också en arena för samhällsdebatt och möten. Regeringen skjuter därför till ytterligare medel för satsningen Stärkta bibliotek. Regeringen föreslår också att resurser tillförs för att förbättra förutsättningarna för arbetet med demokrativillkor vid statsbidrag till trossamfund och övriga civilsamhället. Politiken för Sveriges nationella minoriteter, judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och samer, som även är ett urfolk, är viktig för att stärka rättigheterna och bidra till en kulturell och språklig mångfald i hela Sverige. Regeringen förstärker därför medlen för en ambitionsökning inom minoritetspolitiken och etablerandet av språkcentrum. Hågkomsten av Förintelsen och Sveriges roll under krigsåren behöver belysas, därför ska Sveriges museum om Förintelsen inrättas under 2022.

Idrotten behöver ett ökat stöd till framför allt barn och unga som under pandemin antingen slutat eller kommit ännu längre från att börja med idrott. Det gäller särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar och för personer med funktionsnedsättning. Regeringen föreslår därför att särskilda medel tillförs för att underlätta ökat deltagande i idrott för barn och unga och personer med funktionsnedsättning i hela landet. Vidare kommer regeringen föreslå att reklamskatten avskaffas. Många idrottsföreningar betalar i dag reklamskatt och ett avskaffande innebär en administrativ och ekonomisk lättnad för föreningarna.

Sverige ska vara ett tryggt land för alla

Den grova kriminaliteten hotar sammanhållningen och tryggheten i vårt land. Brotten ska bekämpas med full och oförminskad kraft med alla verktyg som står till buds. De kriminella gängerna ska tryckas tillbaka, nyrekryteringen ska brytas och fusk med skattepengar som finansierar brottslighet ska stoppas. Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska stoppas. En stark välfärd skapar möjligheter för alla att få trygga uppväxtvillkor. Därför är regeringens föreslagna investeringar i utbildning, bostadsbyggande och arbetsmarknadsåtgärder grundläggande för det brottsförebyggande arbetet. Segregationen ska minskas och motverkas.

Gängkriminaliteten ska bekämpas med rättsstatens fulla kraft

Den grova våldsbrottsligheten ska övervinnas med kraftfulla och direkta åtgärder, tillsammans med långsiktigt och effektivt brottsförebyggande arbete, inte minst för att bryta nyrekryteringen av unga. Skärpta straff för grova vapenbrott och knivbrott markerar att samhället inte accepterar våld på gator och torg. Regeringen avser införa en skärpt och mer effektiv straffrättslig reglering mot brott i kriminella nätverk och mot brott med kopplingar till kriminella uppgörelser. Utnyttjandet och nyrekryteringen av unga inom den organiserade brottsligheten måste få ett stopp. Regeringen avser därför att föreslå en skärpt straffrättslig lagstiftning mot dem som involverar unga i brottslig verksamhet. Samtidigt ska tystnadskulturen brytas och regeringen har mottagit flera lagförslag med åtgärder på området. Möjligheterna att ta brottsvinster från kriminella ska öka. Lagändringar som ger utökade möjligheter till tidiga förhör och förbättrade förutsättningar till husrannsakan i digitala miljöer är andra viktiga reformer för en mer modern, flexibel och effektiv handläggning av brottmål.

Polismyndigheten har aldrig tidigare haft så många anställda, och det har aldrig tidigare funnits så många poliser. De historiskt stora tillskotten till Polismyndigheten innebär

att regeringen är mer än halvvägs mot målet om 10 000 fler polisanställda till och med 2024. Utöver tidigare aviserade tillskott föreslår regeringen att ytterligare medel tillförs från och med 2023 för att uppfylla målet. Detta ska bidra till fler uppklarade brott och ökad trygghet i samhället. I propositionen Höständringsbudget för 2021 avsätter regeringen också medel för Polismyndigheten till följd av bland annat merkostnader för upprätthållande av inreseförbud under pandemin. Hemlig dataavläsning är ett viktigt hjälpmedel för Polismyndigheten för att avlyssna kriminellas kommunikation i syfte att avstyra och klara upp grova brott. Vidare ska mer kamerabevakning öka tryggheten genom att Polismyndigheten snabbare kan följa händelseförlopp och identifiera misstänkta gärningspersoner. Regeringen höjer därför anslagen för att öka Polismyndighetens tekniska förmåga.

En mer effektiv brottsbekämpning kräver fortsatta tillskott till de rättsvårdande myndigheterna och fler förebyggande åtgärder. Rättskedjan ska fortsätta stärkas med fler åklagare och domstolarnas kapacitet ska öka. Under kommande år behövs ännu fler platser i häkten och anstalter. För att ge Kriminalvården långsiktiga planeringsförutsättningar föreslår regeringen tillskott som ska säkerställa ökad kapacitet och bibehållen kvalitet i verksamheten. Det är viktigt med en trygg, rättssäker och ändamålsenlig vård- och behandlingsmiljö för ungdomar och klienter, samt en säker arbetsmiljö för personalen vid Statens institutionsstyrelse. Regeringen avsätter därför ytterligare medel för att det långsiktiga arbetet med att bygga ut kapaciteten, säkerheten och kompetensen i verksamheten ska kunna fullföljas. Dessutom föreslår regeringen en subvention av kommunernas placeringskostnader vid Statens institutionsstyrelsens särskilda ungdomshem. Kommunernas brottsförebyggande arbete ska bli mer effektivt genom ett förtydligt ansvar och förstärkt statligt stöd.

Tullverket har en avgörande roll i att stoppa narkotika och skjutvapen från att föras in i landet. Regeringen tillför därför myndigheten medel för att den bland annat ska kunna förstärka det brottsbekämpande arbetet och bibehålla en hög ambition i kontrollverksamheten.

Inte en krona ska gå till kriminella

Alla former av missbruk och fusk med statliga ersättningar, bidrag och skatter är oacceptabla. Särskilt allvarligt är det när välfärdssystemen systematiskt missbrukas eller om det finns en koppling till organiserad brottslighet. Regeringen avsätter därför ytterligare medel till berörda myndigheter för att motverka felaktiga utbetalningar, skattebrott, bidragsbrott, penningtvätt och finansiering av terrorism.

En ny myndighet ska inrättas för systemövergripande kontroll av utbetalningar från välfärdssystemen, och fler åtgärder ska genomföras för att stoppa oseriösa aktörer från att komma in i välfärdssystemen. Fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet är ett allvarligt samhällsproblem. Regeringen avsätter därför riktade medel för att stärka samverkan mot arbetslivskriminalitet. Regeringen vill särskilt förstärka kontrollen av arbetsmiljön genom utökad tillsyn. Vidare tillför regeringen resurser för arbetet med att motverka fusk och regelöverträdelse inom vägtransportområdet.

Mäns våld mot kvinnor ska stoppas

Det krävs krafttag för att stoppa kvinnors utsatthet för mäns våld. Regeringen har därför tagit initiativ till ett åtgärdsprogram som omfattar 40 punkter för att bland annat stärka det förebyggande arbetet, förbättra samhällets förmåga att upptäcka våldutsatthet, effektivisera brottsbekämpningen samt förbättra kunskap och metodutveckling. Utöver detta föreslår nu regeringen ett flerårigt åtgärdsprogram. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel ska tillföras permanenta medel för att möjliggöra ett långsiktigt och uthålligt arbete. Våldsutsatta ska ha tillgång till skyddat boende av god kvalitet över

hela landet och rättigheterna ska stärkas för medföljande barn. Regeringen avser att införa skyddat boende som en ny placeringsform i socialtjänstlagen (2001:453), med tillståndsplikt och höjda kvalitetskrav. Regeringen kommer då även att lägga fram förslag för att stärka barnrättsperspektivet i verksamheten. Vidare tillsätter regeringen en expertgrupp för att fler i skyddat boende ska kunna gå vidare till stadigvarande boende.

Stödet och rådgivningen ska stärkas för den som befinner sig i en utsatt situation. Medel skjuts därför till den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen, för att ge fler våldsutsatta kvinnor tillgång till professionellt stöd, samt till hjälplinjen Preventell, för att förebygga sexuellt våld riktat mot framför allt kvinnor och barn. Permanenta statsbidrag införs för att kvinno- och tjejjourer, deras riksorganisationer och andra organisationer som arbetar med liknande stöd till våldsutsatta ska få större stabilitet och förutsebarhet i sin finansiering. Medel föreslås också tillföras barnrättsorganisationer, för bland annat stöd till barn i utsatta situationer. Ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck ska inrättas.

Straffen för sexualbrott ska stå i proportion till den kränkning som brotten utgör. Regeringen kommer därför att föreslå straffskärpningar för sexualbrott. Regeringen kommer även att föreslå att det införs ett nytt särskilt hedersbrott. De generella förstärkningarna av resurserna till rättsväsendets myndigheter ökar också kapaciteten att motarbeta och utreda våld i nära relationer.

Stärkt beredskap i en ny tid

På försvarsområdet fortsätter förstärkningen av såväl det militära som det civila försvaret, för att öka den operativa förmågan i enlighet med inriktningen i propositionen om totalförsvaret (prop. 2020/21:30). De tillskott som tidigare aviserats innebär den största satsningen på totalförsvaret i modern tid. Under 2021 till och med 2025 beräknas nivån på anslagen till det militära försvaret ökas successivt med 27,6 miljarder kronor. De aviserade anslagsökningarna till det civila försvaret till och med 2025 innebär att anslagen beräknas öka med sammantaget 4,2 miljarder kronor jämfört med 2017. Regeringen kommer att föreslå att den nuvarande kupongskatten ersätts med en ny, moderniserad källskatt på utdelningar till utländska personer. Förslaget innebär ökade skatteintäkter som kan användas som en del i finansieringen av förstärkningen av totalförsvaret. Även de ökade skatteintäkterna från den höjning av skatterna på alkohol och tobak som regeringen avser att föreslå kan användas för att bidra till finansieringen.

För aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar finns behov av ett utvecklat, robust och säkert kommunikationssystem. Regeringen föreslår därför att det stegvisa etablerandet av Rakel Generation 2 ska fortsätta. Regeringen tillsatte redan under förra mandatperioden Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (dir. 2018:77), för att stärka det civila försvaret. Regeringen avsätter från och med 2024 medel för att genomföra delar av utredningens förslag. En ny myndighet inrättas för att stärka det psykologiska försvaret. Ett starkt psykologiskt försvar skapar förutsättningar för att värna det öppna och demokratiska samhället och att säkerställa försvarsviljan.

Fördjupningsruta 1.2 Regeringens vidtagna åtgärder med anledning av spridningen av covid-19

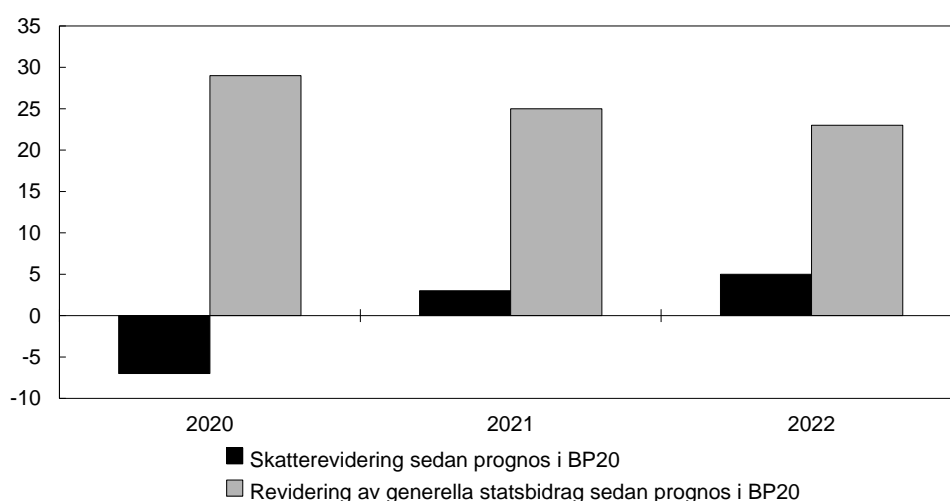
Spridningen av covid-19 har haft konsekvenser för hela Sverige. Regeringen och riksdagen har sedan smittspridningen började vidtagit ett stort antal åtgärder för att värna människors liv, hälsa och möjlighet att försörja sig. Samtidigt genomförs en kraftfull grön återstart av svensk ekonomi. En ansvarsfull finanspolitik bidrog till att

den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld var låg före pandemin. Sverige har därför haft goda förutsättningar att hantera lågkonjunkturen som följt av pandemin. Sammanlagt omfattar åtgärderna som vidtagits 2020 och 2021 med anledning av pandemin och den gröna ekonomiska återstarten nästan 400 miljarder kronor i ökade utgifter och minskade inkomster. Det motsvarar drygt 7 procent av 2021 års BNP, eller cirka 40 000 kronor per invånare. Till det har cirka 1 000 miljarder ställts till förfogande i olika former av lån och garantier, motsvarande 19 procent av 2021 års BNP.

Grundläggande för att skydda människors liv och hälsa och skapa trygghet under pandemin har varit en fungerande hälso- och sjukvård. Regeringen har sedan spridningen av covid-19 varit tydlig med att brist på finansiering inte ska stå i vägen för detta. Betydande medel har därför skjutits till kommuner och regioner för de merkostnader som covid-19 pandemin har medfört, men också för att stödja regionernas hantering av den uppskjutna vården. Stora resurser har tillförts regionerna även för att möjliggöra en storskalig testning och smittspårning, samt för att genomföra den största vaccinationskampanjen i Sveriges historia. Den 14 september 2021 hade cirka 82 procent av Sveriges befolkning som är 16 år eller äldre fått en första dos vaccin och cirka 73 procent hade fått två doser. Medel har också avsatts för att stärka äldreomsorgen och höja personalens kompetens. I takt med pandemins utbredning har förändringar i socialförsäkringen gjorts för att begränsa smittspridningen, skydda riskgrupper och minska belastningen på hälso- och sjukvården. Kommunsektorn har därutöver tillförts resurser för att mildra konsekvenserna av det skattebortfall som skett till följd av den lågkonjunktur som följt av pandemin. Jämfört med den prognos som regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2020, före pandemins utbrott, har de kommunala skatteinkomsterna reviderats ned för 2020 till följd av lågkonjunkturen, men inte för 2021 eller 2022. Sammantaget har de generella statsbidragen höjts mer än kommunalskatteinkomsterna har minskat (se diagram 1.1).

Diagram 1.1 Skatterevidering och tillskott av generella statsbidrag sedan i BP20

Miljarder kronor

Anm.: I diagrammet jämförs prognoserna för 2020, 2021 och 2022 års kommunala skatteinkomster och generella statsbidrag i budgetpropositionen för 2020 med det utfall för 2020 och prognos för 2021 samt 2022 som redovisas i denna proposition. Staplarna motsvarar således hur mycket prognoserna för kommunala skatteinkomster och generella statsbidrag som gjordes innan pandemin har reviderats till och med den uppdaterade prognosen i denna proposition (se avsnitt 9).

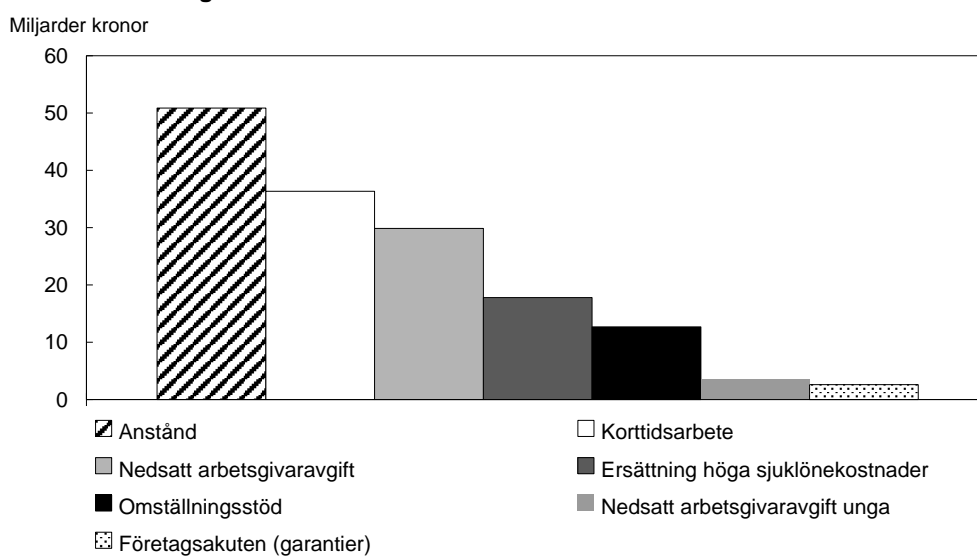
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Beteendeförändringar och restriktioner till följd av pandemin har gett upphov till en kraftig nedgång i ekonomin. Att mildra de ekonomiska konsekvenserna och rädda svenska jobb och livskraftiga företag har varit helt avgörande. Företag som har drabbats ekonomiskt har därför fått ekonomiskt stöd i syfte att övervintra krisen och

därmed kunna undvika uppsägningar (se diagram 1.2). Åtgärderna har minskat kostnaderna, stärkt likviditeten och förbättrat finansieringsmöjligheterna för företagen. Medlen har huvudsakligen fördelats utifrån hur allvarligt företagen har drabbats ekonomiskt, men vissa stöd har riktats till specifika sektorer som medier, kultur, idrott, kollektivtrafik, järnväg samt flyg- och sjöfart. Företag har även fått ersättning för höga sjuklönekostnader. För att underlätta företagens möjligheter att finansiera exportaffärer har Exportkreditnämndens kreditgarantiram för exportkrediter samt Aktiebolaget Svensk Exportkredits låneram i Riksgäldskontoret höjts. Tillfälliga och tidigare lagda skattesänkningar för jobb och företag har också genomförts under 2021. Kostnaden för att anställa har sänkts genom tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter bland annat för 19–23-åringar. För att stötta människor som hamnat i en mer utsatt situation har civilsamhället fått ökade resurser och bostadsbidraget för barnfamiljer har höjts tillfälligt. Medel har även tillförts organisationer som arbetar med barn i utsatta situationer.

För att understödja den ekonomiska återhämtningen och bidra till en långsiktig hållbar utveckling genomför regeringen en kraftfull grön återstart. Satsningarna omfattar bland annat investeringar i energieffektivisering av flerbostadshus, utbyggd laddinfrastruktur för tunga fordon, tidigare lagt järnvägsunderhåll, åtgärder för skydd av värdefull natur, en skattereduktion för installation av grön teknik och satsningar på cirkulär ekonomi.

Diagram 1.2 Utbetalningar till vissa stöd samt beviljade anstånd och utställda garantier.

Anm.: Den tillfälliga generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna gällde mars–juni 2020. Nedsättningen innebar att arbetsgivaren betalade 10,21 procent i arbetsgivaravgift i stället för 31,42 procent för upp till 30 anställda per företag och upp till en lönesumma om 25 000 kronor per anställd och månad. Den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga avser personer 19–23 år och gäller 1 januari 2020–31 mars 2023. Nedsättningen innebär att arbetsgivaren betalar 19,73 procent i stället för 31,42 procent i arbetsgivaravgifter på ersättningar upp till 25 000 kronor per månad. Den 1 juni–31 augusti 2021 gäller en förstärkning av nedsättningen till 10,21 procent. Ersättning för sjuklönekostnader avser full kompensation för april–juli 2020 och därefter ersätts sjuklönekostnader som kan antas vara utöver det normala. Alla uppgifter är per den 30 juni 2021.

Källor: Skatteverket, Tillväxtverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Krisåtgärderna har gjort skillnad, men i en så kraftig och snabb ekonomisk nedgång är det oundvikligt att människor blir arbetslösa eller drabbas på andra sätt. Regeringen har därför gjort tillfälliga förändringar i arbetslöshetsförsäkringen, förstärkt sjukförsäkringen och ökat möjligheterna till omställning. Kunskapslyftet har under pandemin förstärkts med fler utbildningsplatser som bättre möter samhällets behov, vilket inte minst gett grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden förbättrade möjligheter att bygga på med kunskap för att få jobb.

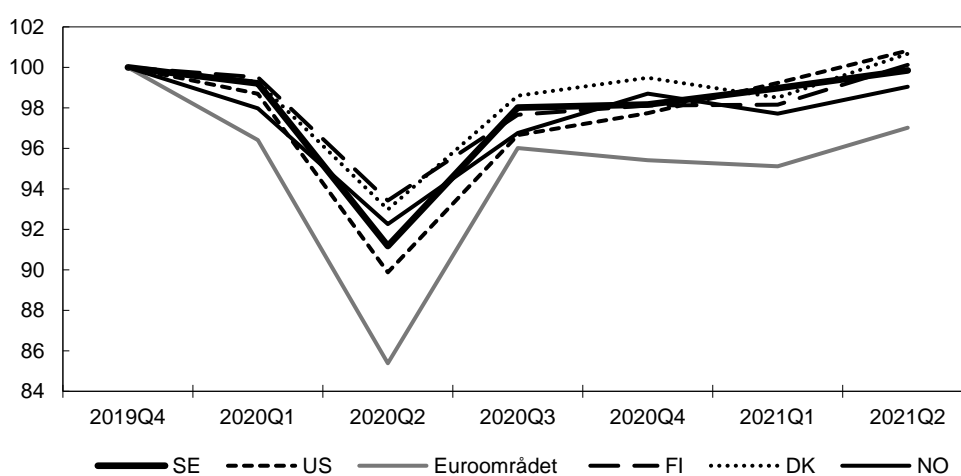

Många länder i omvärlden har, precis som Sverige, vidtagit omfattande åtgärder för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Internationella valutafondens senaste uppskattning av länders ekonomiska stödåtgärder tyder på att Sveriges åtgärder ligger i linje med flera jämförbara länder, främst med vissa andra nordiska länder.

Regeringens stödåtgärder och den gröna ekonomiska återstarten har hållit uppe ekonomin och mildrat de ekonomiska effekterna av spridningen av covid-19 och av de restriktioner som införts. I Sverige föll BNP inte lika djupt första halvåret 2020 som i många andra europeiska länder och återhämtningen har hittills gått snabbare. Svensk BNP var under andra kvartalet 2021 tillbaka på samma nivå som före pandemin (se diagram 1.3). Även i de övriga nordiska länderna har aktiviteten i ekonomin hållits uppe relativt väl.

Diagram 1.3 BNP, internationell jämförelse

Index 2019Q4 = 100, säsongjusterat

Källor: Eurostat, Statistiska centralbyrån, Statistics Norway, Statistics Finland, Statistics Denmark och U.S. Bureau of Economic Analysis.

Även sysselsättningsgraden i Sverige minskade under inledningen av pandemin, men har stigit tydligt och är, liksom före krisen, bland de högsta inom EU. Stödåtgärderna har bidragit till att hålla uppe sysselsättningen. Systemet med korttidsarbete har till exempel möjliggjort att åtskilliga jobb har kunnat räddas. Sveriges ersättningsystem är kopplade till aktivitet, vilket har bidragit till att arbetskraftsdeltagandet hållits kvar på en hög nivå. Det har bidragit till att arbetslösheten ökat mer i Sverige än i övriga Europa, men andelen långtidsarbetslösa är på en lägre nivå i Sverige jämfört med andra medlemsstater i EU. För att stärka den ekonomiska tryggheten ytterligare under krisen har arbetslöshetsförsäkringen förstärkts.

Den pågående lågkonjunkturen skiljer sig tydligt från tidigare kriser eftersom den inte har orsakats av strukturella obalanser i ekonomin. Förtroendet för marknaden påverkades därför endast initialt och när smittspridningen minskar och restriktioner lyfts så normaliseras aktiviteten i ekonomin relativt snabbt.

Finanspolitiken har spelat en större roll än i tidigare kriser. Stödet för korttidsarbete omfattade nästan 600 000 anställda 2020, vilket bidrog till att dämpa sysselsättningsfallet. Även under det första halvåret 2021 har nyttjandet varit högt. Trots att krisen inte beror på strukturella obalanser kan den medföra långsiktigt negativa effekter på ekonomin. Utan aktiv finanspolitik och stärkta skyddsnät hade företag och löntagare behövt bära en större del av kostnaden av nedstängningarna, med risk för omfattande konkurser och högre arbetslöshet som följd. Regeringens finanspolitiska insatser har till stor del motverkat sådana negativa effekter.

De åtgärder som vidtagits med anledning av spridningen av covid-19 har byggts på sakpolitiska överenskommelser mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

1.5 Effekter av regeringens politik

Arbetsmarknadseffekter

Genom ökad offentlig konsumtion, offentliga investeringar samt transfereringar och sänkta skatter till låginkomsthushåll bidrar de föreslagna reformerna i denna proposition till att stimulera tillväxten och sysselsättningen de närmaste åren. De föreslagna och aviserade reformerna väntas även ha sammantaget positiva effekter på lång sikt (se tabell 1.5). Utbildningsplatserna förväntas förbättra matchningen på arbetsmarknaden, arbetsförmedlings- och matchningsinsatser kan hjälpa den som är arbetslös att snabbare finna ett arbete och en förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster stärker incitamenten att arbeta fler timmar för dem som redan arbetar. Mer resurser till kommuner och regioner, för att förbättra kvaliteten i välfärden, kan bland annat leda till bättre hälsa och resultat i grund- och gymnasieskolan, vilket på sikt bedöms påverka utfallet på arbetsmarknaden positivt. Det påbörjade införandet av familjeveckan bedöms leda till färre arbetade timmar. Den sammantagna bedömningen av effekterna på lång sikt av reformerna som föreslås och aviseras i denna proposition är att de bidrar till ökad sysselsättning och fler arbetade timmar, samtidigt som de bidrar till lägre arbetslöshet.

Tabell 1.5 Långsiktiga effekter av regeringens politik på arbetade timmar, sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraft.

Bedömd riktning

	Arbetade timmar	Sysselsatta	Arbetslöshet
Fler platser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning	+	+	--
Fler högskoleplatser	+	+	-
Arbetsförmedlings- och matchningsinsatser	++	++	--
Ökade volymer arbetsmarknadsutbildning	+	+	--
Förändringar av subventionerade anställningar	++	++	--
Mer resurser till kommuner och regioner	+	+	-
Familjeveckan börjar införas	--	0	0
Höjt tak i sjukförsäkringen	-	0	0
Sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare	+	0	0

Anm.: + avser en ökning, - en minskning och 0 ungefär oförändrat. Vid en stor ökning anges detta med ++, och en stor minskning med --.

Källa: Egna beräkningar.

Den expansiva finanspolitiken förväntas även bidra till lägre arbetslöshet på lång sikt genom att den kortsiktiga arbetslösheten hålls nere. Långvarig frånvaro från arbetsmarknaden är ofta påfrestande för individen. Sådan frånvaro kan också försämra arbetslösas yrkeskunskaper och leda till minskad sökaktivitet. En stabiliseringspolitik som trycker ned arbetslösheten förväntas därför ha positiva effekter även på lång sikt.

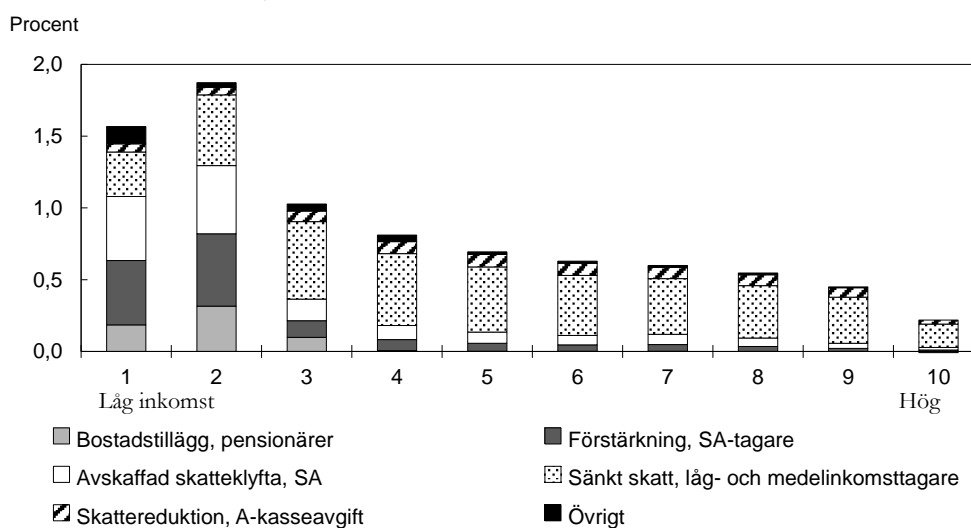
Effekter på inkomstfördelningen

Fördelningspolitiken bidrar till att tillväxt och välfärd kommer alla till del genom hela livet, så att livschanser och levnadsvillkor utjämnas. En del av utjämnningen sker via

skatter och transfereringar, som direkt påverkar den ekonomiska standarden. En annan, mer omfattande del, är den utjämning som sker genom offentligt finansierade välfärdstjänster som vård, skola och omsorg. Ett utökat inkomstbegrepp, som utöver ekonomisk standard även tar hänsyn till välfärdstjänster, ger en mer komplett bild av politikens effekter. Samtidigt är den utjämning av livschanser som sker genom välfärdstjänster, inte minst utbildning, svår att mäta och av en vidare betydelse än vad som framgår av de ekonomiska beräkningar som görs i denna proposition.

De reformer i denna proposition som bedöms ha en direkt inverkan på individernas ekonomiska standard och som är beräkningsbara är sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare, avskaffad skatteflyfta för personer med sjuk- och aktivitetsersättning, skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassan, förstärkning av bostadstillägg och särskilt bostadstillägg för pensionärer, förstärkning av bostadstillägg och särskilt bostadstillägg i sjuk- och aktivitetsersättningen, höjd garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen, höjd inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning, tillfälligt minskat antal karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen, höjt tak i sjukförsäkringen, höjt underhållsstöd för 7–10-åringar, höjd skälig levnadsnivå och familjeveckan. Reformerna har olika fördelningsprofil, men sammantaget ökar den ekonomiska standarden till följd av reformerna mest i den nedre delen av inkomstfördelningen. I inkomstgruppen med högst ekonomisk standard ökar inte den ekonomiska standarden lika mycket som i övriga inkomstgrupper. Det är främst de olika reformerna som stärker ekonomin för personer med sjuk- och aktivitetsersättning samt det ökade bostadstillägget till pensionärer som bidrar till fördelningsprofilen (se diagram 1.4).

Diagram 1.4 Genomsnittlig effekt på ekonomisk standard i olika inkomstgrupper till följd av reformer

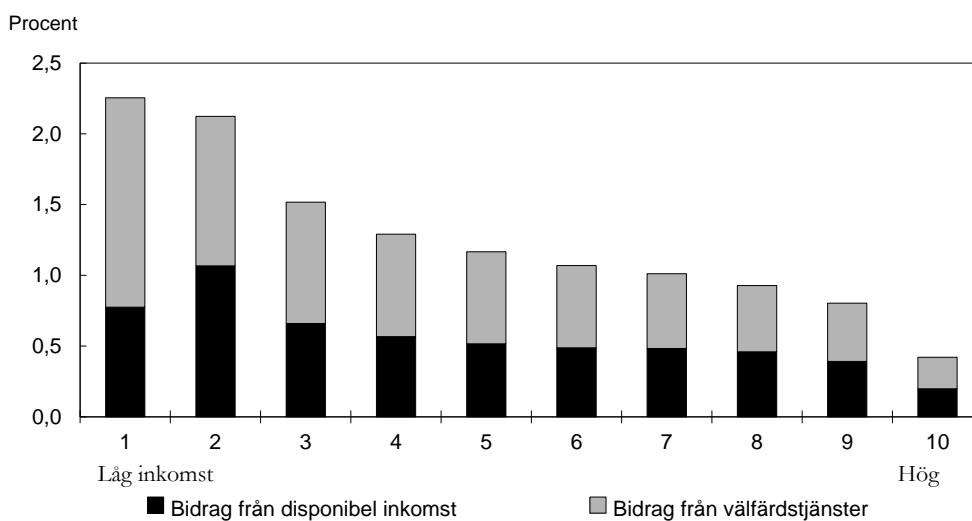

Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Beräkningarna inkluderar effekter 2022 av åtgärder i denna proposition. I sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare ingår både den del av reformen som aviserades i budgetpropositionen för 2021 men ska genomföras först den 1 januari 2022 och den del som föreslås i propositionen. I Övrigt ingår karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen, höjt tak i sjukförsäkringen, höjt underhållsstöd, höjd skälig levnadsnivå och familjeveckan. Familjeveckan och det höjda taket i sjukförsäkringen påverkar ekonomisk standard relativt lite trots en relativt stor påverkan på budgeten. Trots att både effekten av familjeveckan och taket i sjukförsäkringen medför betydande effekter på statens budget är effekterna på ekonomisk standard av dessa reformer relativt små. Det beror på att familjeveckan medför ett lönebortfall för individen som till stora delar ersätts av familjedagspenningen samt att ökad ersättning till följd av höjt tak i sjukförsäkringen delvis motverkas av lägre kollektivavtalad ersättning och högre skatt. SA står för sjuk- och aktivitetsersättning.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den utökade inkomsten består av summan av ekonomisk standard och välfärdstjänster. Effekten av de reformer som påverkar ekonomisk standard och välfärdstjänster är störst i den nedre delen av inkomstfördelningen och minskar längre upp i fördelningen (se diagram 1.5).

Diagram 1.5 Genomsnittlig effekt på utökad inkomst i olika inkomstgrupper till följd av reformer

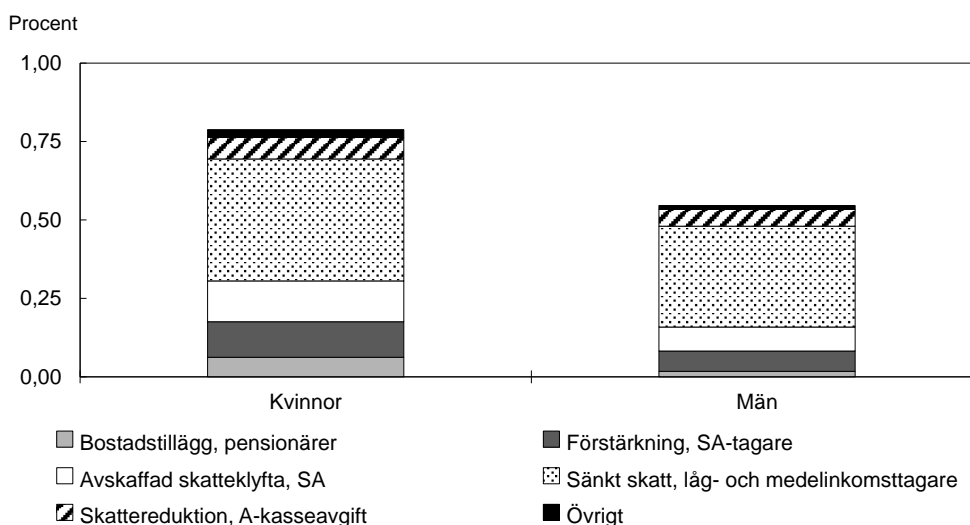
Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Beräkningarna inkluderar effekter 2022 av åtgärder i denna proposition. Effekterna beräknas i förhållande till gällande regler (för disponibel inkomst) och senast beslutade anslagsnivå (för välfärdstjänster).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter på ekonomisk jämställdhet

Den ekonomiska politiken ska utformas så att den bidrar till jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsbudgetering belyser hur de föreslagna reformerna påverkar fördelningen av livsvillkor och resurser mellan kvinnor och män. Sammantaget bedöms reformerna i denna proposition tillfälla kvinnor i större utsträckning än män. Reformerna bedöms öka kvinnors individuella disponibla inkomst med i genomsnitt 0,8 procent och mäns med 0,5 procent. Detta får till följd att reformerna bidrar till att öka den ekonomiska jämställdheten, eftersom kvinnors individuella disponibla inkomst ökar mer än mäns (se diagram 1.6).

Diagram 1.6 Genomsnittlig effekt på individuell disponibel inkomst för kvinnor och män till följd av reformer

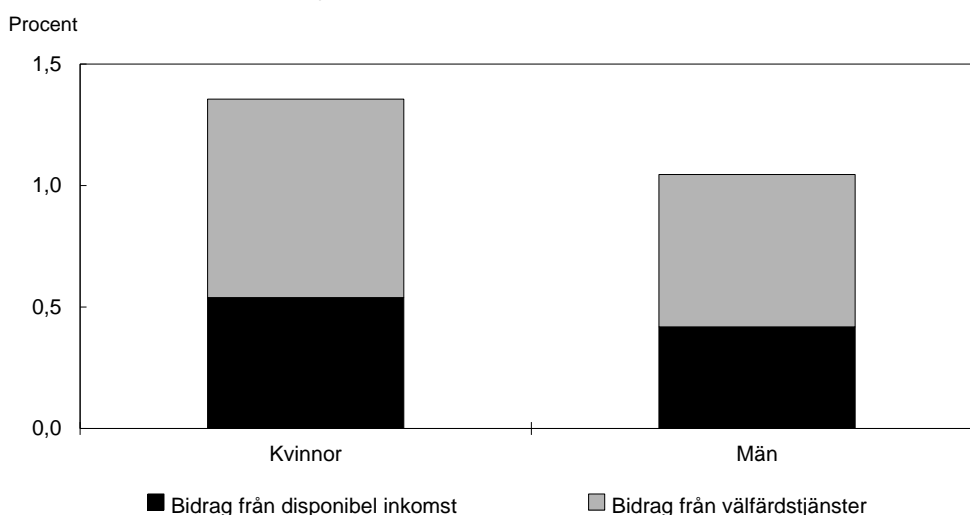

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2022 av åtgärder i denna proposition. I sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare ingår både den del av reformen som aviserades i budgetpropositionen för 2021 men ska genomföras först den 1 januari 2022 och den del som föreslås i propositionen. I Övrigt ingår karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen, höjt tak i sjukförsäkringen, höjt underhållsstöd, höjd skälig levnadsnivå och familjeveckan. Familjeveckan och det höjda taket i sjukförsäkringen påverkar ekonomisk standard relativt lite trots en relativt stor påverkan på budgeten. Trots att både effekten av familjeveckan och taket i sjukförsäkringen medför betydande effekter på statens budget är effekterna på ekonomisk standard av dessa reformer relativt små. Det beror på att familjeveckan medför ett lönebortfall för individen som till stora delar ersätts av familjedagspenningen samt att ökad ersättning till följd av höjt tak i sjukförsäkringen delvis motverkas av lägre kollektivavtalad ersättning och högre skatt. SA står för sjuk- och aktivitetsersättning.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den individuella utökade disponibla inkomsten, som består av individuell disponibel inkomst och välfärdstjänster, beräknas öka med 1,4 procent för kvinnor och 1,0 procent för män till följd av de föreslagna reformerna (se diagram 1.7). Både reformer som påverkar individuell disponibel inkomst och satsningar på välfärdstjänster ökar den utökade inkomsten för kvinnor och män, och mer för kvinnor än för män.

Diagram 1.7 Genomsnittlig effekt på individuell utökad inkomst för kvinnor och män till följd av reformer

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2022 av åtgärder i denna proposition. Effekterna beräknas i förhållande till gällande regler (för disponibel inkomst) och senast beslutade anslagsnivå (för välfärdstjänster).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Klimat effekter

Regeringens klimatpolitiska arbete ska utgå från det långsiktiga, tidsatta utsläppsmålet som riksdagen har fastställt. En viktig del i detta är att bedöma hur nya åtgärder kan bidra till att minska klimatutsläppen. På så sätt kan regeringen säkerställa att utsläppen minskar i den takt som krävs för att nå klimatmålen.

Eftersom klimatfrågan är komplex innebär det dock ofta en utmaning att beräkna klimat effekter. Det kan råda osäkerhet om när utsläppsminskningarna kommer att uppnås och hur stora de kommer bli. För att göra arbetet med att bedöma klimat effekter mer enhetligt har regeringen gett Naturvårdsverket, Konjunkturinstitutet, Statens energimyndighet och Trafikverket i uppdrag att ta fram en myndighetsgemensam nationell vägledning för bedömning av hur olika styrmedel och åtgärder liksom andra omvärldsfaktorer påverkar utsläppen av växthusgaser och bidrar till klimatomställningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2022.

En uppskattning av de direkta effekterna på utsläppen av några av reformerna i denna proposition finns i tabell 1.6. Tabellen återger uppskattade effekter av några av de förändringar som föreslås i denna proposition och inte effekten av hela åtgärden i de fall det är en åtgärd som löpt över flera år. Syftet är att ge en fingervisning om klimat effekternas storleksordning.

Tabell 1.6 Direkt effekt på utsläpp av vissa reformer

Klimatåtgärd	Effekt på utsläpp
Biogasstöd	-
Förstärkning Klimatklivet	--
Skärpt miljöstyrning i bonus-malus-systemet	-
Elbusspremien	-
Förstärkt och utvidgad Klimatpremie	-
Breddad ekobonus	-
Energisteget	-

Anm.: + avser en ökning av utsläppen på mellan 0 och 100 tusen ton CO₂e, - avser en minskning på mellan 0 och 100 tusen ton CO₂e, -- avser en minskning på över 100 upp till 200 tusen ton CO₂e och --- en minskning på över 200 tusen ton CO₂e. Alla effekter avser den genomsnittliga årliga effekten på utsläppen 2022 till 2024.

Källa: Egna beräkningar.

Utöver åtgärderna i tabell 1.6 presenteras i denna proposition även ett antal ytterligare åtgärder som är avgörande för en omställning till ett fossilfritt samhälle. Regeringen förstärker bland annat satsningen på Industriklivet, som uppskattas ha en potential att på sikt reducera växthusgasutsläppen med drygt 11 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år, vilket motsvarar 21 procent av Sveriges totala utsläpp. Regeringen skjuter även till medel för att snabba på tillståndsprövningen vid elnätsutbyggnad och höjer kreditramen kraftigt för gröna investeringar, vilket möjliggör fler nya och innovativa industriinvesteringar. Därutöver vidtar regeringen även andra åtgärder som bidrar till miljömålen, bland annat en kraftig satsning på skydd av skog. En fullständig redovisning finns i bilagan Klimatredovisning till Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och förslag till statens budget för 2022

1. Riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 1).
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 1 595 miljarder kronor för 2024 (avsnitt 4.2).
3. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2022 (avsnitt 5.2 och bilaga 1 avsnitt 2).
4. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 5.2 och tabell 5.1).
5. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2022 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
6. Riksdagen godkänner beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2022 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
7. Riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2022 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
8. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 6.3 och tabell 6.3).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen (2011:203) (avsnitt 7.2).
10. Riksdagen godkänner beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2022 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
11. Riksdagen godkänner beräkningen av den kassamässiga korrigeringen för 2022 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 51 230 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 17 611 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen (2011:203), besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet rymms inom det fastställda utgiftstaket för staten (avsnitt 9.7).

Förslag som ligger till grund för beräkningen av statens inkomster

15. Riksdagen godkänner att regeringen under 2022 eller 2023 genom försäljning överläter fastigheterna Stockholm Cepheus 2 och 3 (avsnitt 5.5).
16. Riksdagen godkänner att regeringen från försäljningsintäkterna vid en försäljning enligt 15 får avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheterna, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten (avsnitt 5.5).
17. Riksdagen godkänner att regeringen under 2022 genom försäljning överläter fastigheten med adress 3900 Nebraska Avenue i Washington D.C. (avsnitt 5.5).

18. Riksdagen godkänner att regeringen från försäljningsintäkterna vid en försäljning enligt 17 får avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheten, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten (avsnitt 5.5).

3 Den makroekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen 2021–2024. Tyngdpunkten ligger på utvecklingen 2021 och 2022.

Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen i denna proposition eller i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2021/22:2) eller har aviserats av regeringen i tidigare propositioner. Några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver antas inte. Information om omvärldshändelser och statistikutfall som fanns tillgängliga t.o.m. den 9 augusti 2021 har beaktats. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning

- I takt med att allt fler har vaccinerats och samhällen åter öppnats har återhämtningen under det första halvåret 2021 fortsatt i många avancerade ekonomier. Den starka utvecklingen väntas fortsätta också under andra halvåret 2021. I synnerhet väntas en kraftig ökning av hushållens konsumtion.
- Prognosen baseras på antagandet att få restriktioner är på plats under hösten 2021 såväl i Sverige som i de flesta andra länder med betydelse för svensk export. Under 2022 väntas restriktioner vara begränsade och hushåll och företag antas gradvis återgå till tidigare beteenden.
- Även i Sverige fortsatte den ekonomiska aktiviteten att öka under det första halvåret 2021. Framåtblickande indikatorer talar för en stark utveckling också i närtid. Tjänstekonsumtionen, som drabbats hårt under pandemin, väntas öka snabbt när det är färre restriktioner och bidra till att BNP växer snabbt. Därtill väntas den starkare efterfrågan i omvärlden gynna svensk export.
- Svensk BNP är tillbaka på samma nivå som före pandemin. Vid slutet av året bedöms BNP vara på den nivå som prognostiserades för 2021 före pandemin. Detta innebär att svensk ekonomi återhämtat sig snabbt jämfört med tidigare lågkonjunkturer och jämfört med flera andra medlemsstater i EU. Stora ekonomisk-politiska stimulanser bidrar till att understödja återhämtningen även 2022.
- Läget på arbetsmarknaden har förbättrats under det första halvåret 2021 när sysselsättningen har ökat. Flera arbetsmarknadsindikatorer, såsom företagens anställningsplaner, har stigit till höga nivåer och pekar på en stark efterfrågan på arbetskraft den närmaste tiden. Arbetslösheten bedöms dock även fortsatt vara på en högre nivå 2022 än före pandemin.
- Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF), väntas öka 2021 men understiga Riksbankens inflationsmål på 2 procent de närmaste åren.
- Prognosen är behäftad med osäkerheter som främst beror på hur spridningen av sjukdomen covid-19 utvecklas. Osäkerhet kring den ekonomiska återhämtningen belyses med två alternativa scenarier baserade på olika antaganden för pandemins utveckling, hushållens och företagens ändrade beteenden samt pandemins och stimulanspaketens varaktiga effekter på ekonomin.

3.1 Tillväxtutsikterna i omvärlden 2021 och 2022

Återhämtningen i världsekonomin fortsätter

Under första halvåret 2021 har återhämtningen i världsekonomin tagit rejäl fart, framför allt i de avancerade ekonomierna (t.ex. USA och flertalet europeiska länder) där allt fler är vaccinerade och restriktioner till stor del har avvecklats. BNP-utfall för andra kvartalet visar på en stark utveckling i USA, Kina och euroområdet. I USA och Kina är BNP på en högre nivå än den var före pandemin. Även i de nordiska länderna har ekonomierna återhämtat sig väl. I flera europeiska länder, som exempelvis Tyskland, är BNP dock fortfarande på en lägre nivå än före pandemin.

Den ekonomiska utvecklingen i de avancerade ekonomierna väntas bli snabb även framöver. Framåtblickande indikatorer för både industrin och den hårt drabbade tjänstesektorn talar för en positiv utveckling. Få restriktioner innebär att framför allt konsumtionen av tjänster antas öka i snabb takt. Hushållen har goda förutsättningar att snabbt öka sin konsumtion till följd av att sparandet under pandemin varit högt. Både finans- och penningpolitiken är dessutom fortsatt expansiva, vilket understödjer den ekonomiska aktiviteten. Industrin har återhämtat sig starkt och befinner sig nu på en högre aktivitetsnivå än före pandemin. Tillväxten har dock dämpats i många länder den senaste tiden till följd av utbudsrestriktioner, såsom brist på halvledare. Dessa problem väntas bestå under en övergångsperiod. Tillväxten inom industrin väntas därmed i närtid vara lägre än för tjänstebranscherna.

Återhämtningen i euroområdet har hittills varit fördröjd jämfört med t.ex. USA och Sverige, men den återupptogs under det andra kvartalet 2021, till följd av en stark tillväxt i ekonomin i takt med att allt fler har vaccinerats och restriktioner lättats. Under andra halvåret 2021 väntas den ekonomiska aktiviteten fortsätta återhämta sig i snabb takt. Hushållens konsumtion i de europeiska länderna väntas öka kraftigt. Samtidigt bidrar en stigande efterfrågan från omvärlden och en expansiv finans- och penningpolitik positivt till utvecklingen. EU:s återhämtningspaket, med en stark tonvikt på grön återhämtning och digitalisering, bedöms också stimulera tillväxten i den europeiska ekonomin, framför allt fr.o.m. 2022. BNP bedöms nå samma nivå som före pandemin under slutet av 2021. Inflationen bedöms ligga under Europeiska centralbankens inflationsmål hela prognosperioden.

Återhämtningen började tidigare i USA jämfört med många andra länder och har gått snabbare. Det beror på en snabb vaccinationsstart, efterföljande lättade restriktioner och på den mycket expansiva finanspolitiken med exceptionellt stora stödpaket. BNP-tillväxten 2021 väntas bli den högsta på över 25 år (se tabell 3.1). Även inflationen i USA väntas bli hög 2021, men uppgången bedöms vara tillfällig. För Kina ser den ekonomiska utvecklingen annorlunda ut. Efter en snabb och tidig återhämtning under 2020 går den kinesiska ekonomin in i ett lugnare skede under 2021. Tillväxten växlar ned ytterligare under 2022. Sämre tillgång till vaccin och mindre utrymme för expansiv finanspolitik väntas medföra att återhämtningen i många framväxande ekonomier och ekonomier i låginkomstländer går långsammare än i avancerade ekonomier. Sammantaget väntas dock tillväxten i omvärlden bli mycket hög 2021. Under 2022 går BNP-tillväxten in i en lugnare fas, vilket bl.a. förklaras av att finanspolitiska stödåtgärder trappas av, men tillväxten är fortfarande hög. Även om situationen har förbättrats globalt är osäkerheten fortfarande större än normalt. Det beror framför allt på risker kopplade till pandemin.

Tabell 3.1 Nyckeltal internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP, euroområdet	-6,4	5,0	4,5	1,5	1,5
BNP, USA	-3,4	6,0	4,5	1,5	1,0
BNP, Kina	2,3	8,0	5,5	5,5	5,0
BNP i världen, PPP-vägd ¹	-3,3	6,0	4,5	3,5	3,5
BNP i världen, KIX-vägd ²	-4,3	4,8	4,2	2,3	2,1
Svensk exportmarknad ³	-8,9	8,0	6,0	3,5	3,2
Inflation, euroområdet ⁴	0,3	1,9	1,4	1,5	1,8
Inflation, USA ⁵	1,2	3,7	2,8	2,4	2,3
Styrränta, euroområdet ⁶	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Styrränta, USA ⁶	0,5	0,3	0,3	0,5	0,9
Råoljepris ⁷	41,8	68,5	67,6	63,8	61,0

¹ BNP sammanviktad med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.² BNP sammanviktad med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senast beräknade vikterna används för 2021 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.³ Den sammanviktade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.⁴ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).⁵ Konsumentprisindex (KPI).⁶ Årsgenomsnitt, procent. Avser refinanseringen för euroområdet, dvs. den ränta som banker i euroområdet får betala för lån i en vecka från Europeiska centralbanken, och Federal funds ränta för USA.⁷ Brent, US-dollar per fat.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

3.2 Tillväxtutsikterna i Sverige 2021 och 2022

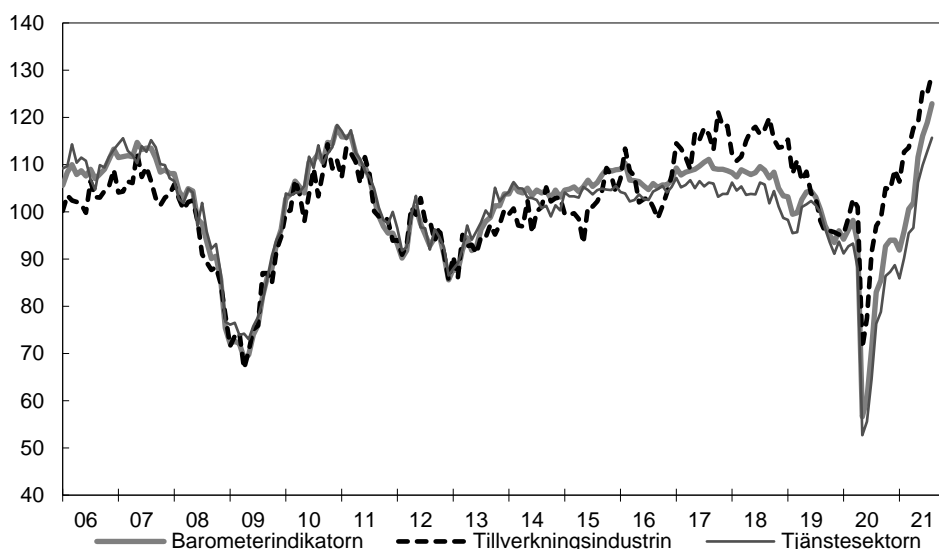
Svensk ekonomi visar styrka i återhämtningen

Även i Sverige har återhämtningen fortsatt under första halvåret 2021 och svensk BNP är tillbaka på samma nivå som före pandemin. Vid slutet av året bedöms BNP vara på samma nivå för 2021 som prognoserna visade före pandemin. Detta innebär att svensk ekonomi återhämtat sig snabbt jämfört med tidigare lågkonjunkturer och jämfört med övriga medlemsstater i EU. Det finns dock fortfarande en tydlig tudelning i näringslivet. Industrin återvände till tidigare aktivitetsnivåer redan under andra halvåret 2020, medan återhämtningen inom tjänstebranscherna har gått långsammare. Särskilt drabbade är t.ex. flyg- samt hotell- och restaurangbranschen.

Liksom i omvärlden väntas BNP i Sverige stiga snabbt under andra halvåret 2021. Få restriktioner och en stigande vaccinationsgrad väntas bidra till att hushållens konsumtion stiger snabbt. En hög efterfrågan på konsumtion av tjänster bedöms bidra till denna utveckling. Framåtblickande indikatorer som t.ex. inköpschefsindex och konjunkturbarometern bekräftar bilden av en fortsatt stark tillväxt i närtid (se diagram 3.1). Dessutom visar statistik över korttransaktioner från Swedbank Pay på en positiv utveckling inom tjänstebranscherna, bl.a. inom hotell och restaurang. Stora ekonomisk-politiska stimulanser bidrar till att understödja återhämtningen även framöver. Sammantaget bedöms BNP därför öka med 4,4 procent 2021 och 3,5 procent 2022 (se tabell 3.2).

Diagram 3.1 Barometerindikatorn och konfidensindikatorer

Standardiserade värden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Hushållens konsumtion väntas öka snabbt

Sedan pandemins utbrott har smittspridning och restriktioner kraftigt påverkat hushållens konsumtion. Framför allt har pandemin inneburit negativa konsekvenser för besöksnära tjänstebranscher, såsom resor samt hotell och restaurang. Konsumtionen av bilar har under 2021 varit ojämn till följd av regeländringar kopplade till bonus–malus-systemet och höjda förmånsvärden. Indikatorer, såsom barometerindikatorn, pekar på en snabb återhämtning av hushållens konsumtion i närtid. Realtidsindikatorer, såsom kortdata, visar även på ökad aktivitet inom tjänstebranscherna under sommaren. Många tjänster har inte varit möjliga att konsumera under pandemin och ett uppdämt konsumtionsbehov, tillsammans med ett uppsamlat sparande, väntas bidra till att hushållens konsumtion ökar snabbt under andra halvåret 2021 (se tabell 3.2). Omfattande stödåtgärder väntas även fortsatt bidra till att hålla hushållens disponibla inkomster uppe. När hushållen återgår till att konsumera mer av de varor och tjänster som de avstått från under krisen väntas de spara mindre.

Tilltagande investeringstakt framöver

Jämfört med tidigare konjunkturedgångar har de fasta bruttoinvesteringarna påverkats i relativt liten utsträckning. Ett stigande kapacitetsutnyttjande inom industrin samtidigt som företagen förväntar sig ökade produktionsvolymerna talar för ett ytterligare investeringsbehov framöver. Inom tjänstebranscherna, där återhämtningen gått långsammare, väntas också investeringarna stiga i takt med att efterfrågan stiger. Bostadspriserna har ökat kraftigt under pandemin vilket bedöms ha bidragit till att antalet påbörjade bostäder och bostadsinvesteringarna har ökat. Beviljade bygglov indikerar en fortsatt hög byggtakt 2021 och bostadsinvesteringarna bedöms fortsätta öka resten av året för att sedan stabiliseras 2022. Offentliga investeringar bedöms öka starkt 2021 för att senare plana ut på en hög nivå 2022. Det är framför allt statliga investeringar i bl.a. infrastruktur som väntas driva utvecklingen. Sammantaget bedöms de totala investeringarna öka ungefär i linje med ett historiskt genomsnitt 2021 och något starkare 2022 (se tabell 3.2).

Positiv nettoexport

Varuexporten har utvecklats något svagare än väntat under det första halvåret 2021, trots att indikatorer som t.ex. industrins exportordergång har stigit snabbt och ligger på historiskt höga nivåer. Utvecklingen förklaras bl.a. av flaskhalsar i produktionen till följd av leveransproblem av vissa insatsvaror och containerbrist. Framöver väntas en starkare efterfrågan i omvärlden gynna svensk export (se tabell 3.2). I närtid dämpas dock exporttillväxten av fortsatta störningar i leverans- och värdekedjor. Importen väntas växa långsammare än exporten. Det beror på att en stor del av utvecklingen av den inhemska efterfrågan drivs av efterfrågan på tjänster. Vid produktion av tjänster används generellt sett mindre import än vid varuproduktion. Nettoexporten väntas därmed vara positiv både 2021 och 2022.

Tabell 3.2 Nyckeltal försörjningsbalansen

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	-2,8	4,4	3,5	1,4	1,5
BNP, kalenderkorrigerad	-3,0	4,3	3,5	1,6	1,5
Hushållens konsumtion	-4,8	4,2	4,9	2,8	2,8
Offentlig konsumtion	-0,5	2,3	1,4	-1,2	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	-0,5	2,4	3,6	1,5	1,2
Lagerinvesteringar ¹	-0,6	0,2	0,0	0,0	0,0
Export	-4,6	8,3	4,5	2,6	2,7
Import	-5,7	6,3	4,7	2,6	2,8
BNP per invånare ²	-3,5	3,9	3,1	1,0	1,0
BNP i löpande pris	-1,4	6,7	5,5	3,1	3,3

Anm.: Fasta priser, referensår 2020, inte kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

² BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Återupptagen verksamhet och ökade statsbidrag understödjer offentlig konsumtion

Den offentlig konsumtionen utvecklades svagt 2020, vilket huvudsakligen förklaras av att kommunala myndigheters verksamhet begränsades av lägre efterfrågan och restriktioner till följd av pandemin. År 2021 och 2022 väntas den offentliga konsumtionen återhämta sig från den svaga utvecklingen 2020. Starka kommunala finanser 2020 och 2021, och ytterligare tillförda medel i denna proposition, medför ett stort konsumtionsutrymme i kommunsektorn, vilket bedöms användas för att återuppta utebliven verksamhet. Detta väntas bidra till att arbetade timmar, sysselsättning och konsumtionsutgifter i offentlig sektor ökar 2021 och 2022 jämfört med 2020.

Fortsatt återhämtning på arbetsmarknaden

Läget på arbetsmarknaden har förbättrats och såväl sysselsättningsgraden som arbetskraftsdeltagandet ökade tydligt under det andra kvartalet 2021. Samtidigt är arbetslösheten kvar på en högre nivå än före pandemin, i synnerhet bland unga, personer med som högst förgymnasial utbildning och utomeuropeiskt födda.

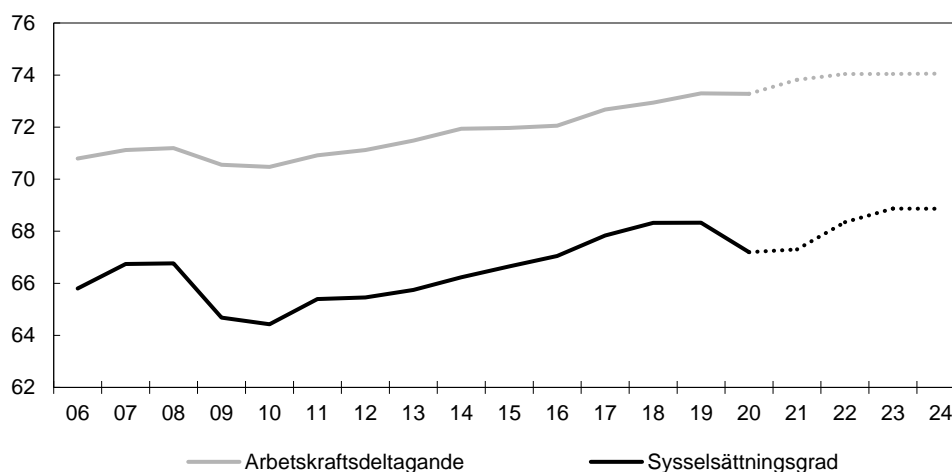
Från och med januari 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1700 om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på

uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar. Bestämmelserna innebär en rad olika förändringar, bl.a. i definitioner, urval och den ordning som frågorna ställs (för mer information se Information om införande av ny ramlag 2021 i AKU på www.scb.se). I samband med detta har Statistiska centralbyrån även genomfört andra förändringar som påverkar statistiken. Sammantaget medför dessa förändringar ett tidsseriebrott i statistiken vid årsskiftet 2020/21 och utfallsdata från AKU är därför inte direkt jämförbara före respektive efter statistikomläggningen. Statistikomläggningen innebär att utfallen under 2021 är mer osäkra och svårare att analysera än normalt, då den utveckling som utfallen visar kan bero på såväl omläggningen som den faktiska utvecklingen. Såväl sysselsättningen som arbetskraften minskade kraftigt under det första kvartalet 2021 bland både kvinnor och män som en konsekvens av dessa förändringar. Det råder osäkerhet om i vilken utsträckning arbetslösheten påverkats.

Under det andra kvartalet ökade sysselsättningsgraden tydligt igen, i synnerhet bland kvinnor. Samtidigt fortsatte många av de anställda som varit permitterade att successivt öka sin arbetstid under det första halvåret 2021. Tillsammans med stärkta indikatorer tyder detta på att arbetsmarknadsläget tydligt förbättrades under det första halvåret 2021. Även arbetskraften ökade snabbt det andra kvartalet och arbetskraftsdeltagandet är på en hög nivå (se diagram 3.2). Denna uppgång förklaras främst av att ett stort antal unga sökte sig till arbetsmarknaden utan att hitta ett arbete. Som en följd av detta ökade arbetslösheten, och i synnerhet ungdomsarbetslösheten, under det första halvåret 2021. Det är dock viktigt att notera att drygt hälften av unga arbetslösa är heltidsstuderande som söker arbete utöver sina studier och majoriteten av de unga arbetslösa ser sig därför inte som arbetslösa utan i huvudsak som studerande.

Diagram 3.2 Arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad

Procent av befolkningen, 15–74 år. Utfall 2006–2020, prognos 2021–2024

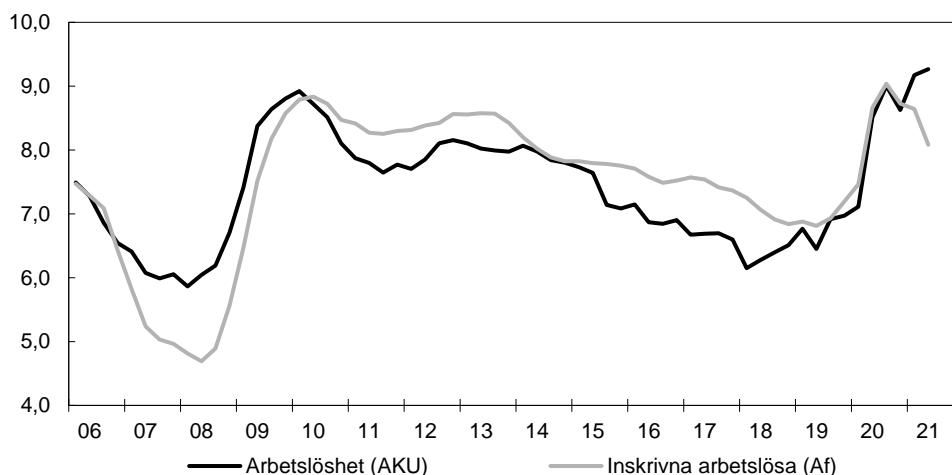
Anm.: Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott som påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Samtidigt som arbetslösheten har ökat enligt AKU har antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen fortsatt att minska under 2021 (se diagram 3.3). Fram till årsskiftet 2020/21 följde måtten varandra väl, men har sedan dess divergerat. Antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen har minskat men samtidigt har antalet som varit inskrivna arbetslösa under en längre tid (12 månader eller mer) stigit successivt och är på en hög nivå.

Diagram 3.3 Arbetslöshet och inskrivna arbetslösa

Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Anm.: Arbetslöshet (AKU) avser åldersgruppen 15–74 år medan andelen inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen (Af) avser åldersgruppen 16–64 år. Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott som försvårar analysen av sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet 2021 och påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Arbetsförmedlingen.

Framåtblickande arbetsmarknadsindikatorer har fortsatt att förbättras markant under 2021 och företagens anställningsplaner är på mycket höga nivåer enligt Konjunkturbarometern. Samtliga branscher uppvisar en stigande efterfrågan på arbetskraft. Detta indikerar en bred sysselsättningstillväxt i näringslivet framöver. Även antalet nyanmälda lediga platser på Arbetsförmedlingen har ökat kontinuerligt sedan det snabba fallet under våren 2020 och pekar på en tilltagande efterfrågan på arbetskraft. Samtidigt är antalet varsel och konkurser på låga nivåer.

Under det andra halvåret 2021 väntas sysselsättningen öka snabbt när den ekonomiska aktiviteten tilltar. Den positiva utvecklingen väntas fortsätta även 2022, och sysselsättningen bedöms då öka tydligt, i synnerhet inom näringslivets tjänstebanscher. Även bland offentliga verksamheter väntas sysselsättningstillväxten vara tydligt positiv 2021 och 2022. Både sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande bedöms vara på höga nivåer 2022 (se tabell 3.3). I takt med den tilltagande sysselsättningstillväxten väntas arbetslösheten falla snabbt under det andra halvåret 2021. Trots återhämtningen på arbetsmarknaden bedöms arbetslösheten fortfarande vara på en högre nivå 2022 än före pandemin.

Tabell 3.3 Nyckeltal produktivitet och arbetsmarknad

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Produktivitet ¹	0,6	1,3	0,8	1,0	1,2
Arbetade timmar ^{1, 2}	-3,8	3,2	2,7	0,5	0,2
Medelarbetsstid ^{1, 3}	-2,6	3,4	1,0	-0,5	-0,1
Sysselsättning ⁴	-1,3	-0,1	1,7	1,0	0,3
Sysselsättningsgrad ^{4, 5}	67,2	67,3	68,3	68,9	68,9
Arbetslöshet ^{4, 6}	8,3	8,8	7,7	7,0	7,0
Arbetskraft ⁴	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3
Arbetskraftsdeltagande ^{4, 5}	73,3	73,8	74,0	74,0	74,1
Befolkning, total ⁷	0,7	0,5	0,5	0,5	0,4
Befolkning, 15–74 år	0,4	-0,3	0,2	0,3	0,3

Anm.: Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott som försvårar analysen av befolkning, sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet 2021 och påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Avser kalenderkorrigerade data.

² Enligt nationalräkenskaperna (NR).

³ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt AKU.

⁴ Avser åldersgruppen 15–74 år.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Utfall för 2020 är ett beräknat årsmedelvärde.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Stigande resursutnyttjande

Resursutnyttjandet i svensk ekonomi har stigit efter den kraftiga nedgången som skedde under 2020. Hur mycket lediga resurser det finns i ekonomin kan inte mätas exakt men uppgången i resursutnyttjandet återspeglas bl.a. i att företagens kapacitetsutnyttjande har stigit till en hög nivå och att antalet företag som upplever brist på arbetskraft har ökat i snabb takt. Dessa indikatorer ingår i olika sammanfattande mått på resursutnyttjandet som publiceras av Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

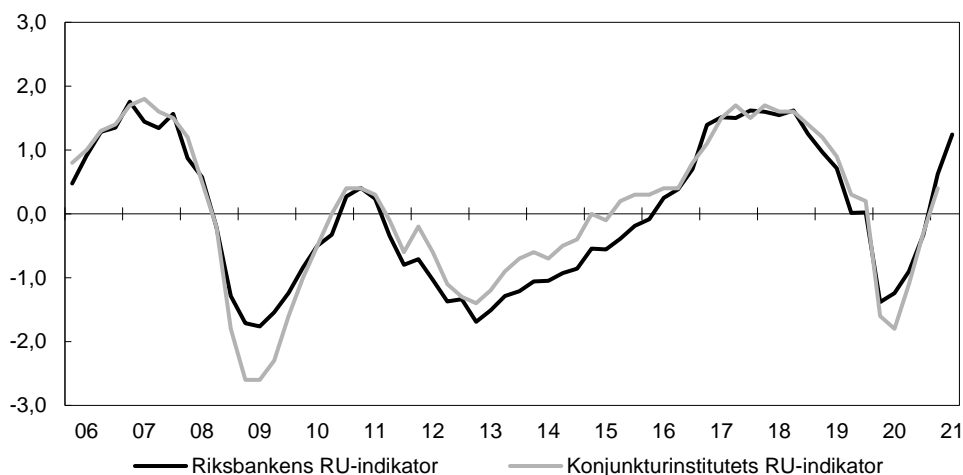
Indikatorerna visar att resursutnyttjandet har stigit tydligt (se diagram 3.4). Trots det bedöms svensk ekonomi fortsatt befinna sig i en lågkonjunktur under 2021.

Resursutnyttjandet i svensk ekonomi mätt med BNP-gapet, dvs. BNP:s avvikelse från den BNP-nivå som är förenlig med en ekonomi i balans (se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler april 2021 på www.regeringen.se), väntas stiga 2021 och konjunkturläget bedöms vara i det närmaste balanserat 2022 (se tabell 3.4).

Diagram 3.4 Resursutnyttjandeindikatorer

Standardavvikelser

Anm.: Resursutnyttjandeindikatorerna (RU-indikatorerna) är statistiska mått på resursutnyttjandet. De är normaliserade så att medelvärdet är 0 och standardavvikelsen är 1.

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Tabell 3.4 Nyckeltal potentiella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges

	2020	2021	2022	2023	2024
Potentiell BNP	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Potentiellt arbetade timmar	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4
Potentiell produktivitet	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,7	6,7	6,8	6,9	7,0
Potentiell BNP, löpande priser ²	3,2	4,1	3,6	3,3	3,6
BNP-gap ³	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0
Timgap ³	-4,5	-2,1	0,1	0,1	0,0
Produktivitetsgap ³	0,7	0,6	0,2	0,1	0,0

Anm.: Fasta priser, referensår 2020, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler går inte att observera utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviseras av regeringen.

¹ Andel av potentiell arbetskraft.

² Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2020) multiplicerad med BNP-deflatorn, som är ett prisindex för producerade varor och tjänster.

³ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Högre löneökningstakt 2021

Löneökningstakten var historiskt låg 2020. Den viktigaste förklaringen till det är att den omfattande avtalsrörelsen fick skjutas upp utan att nya löneavtal ingåtts, vilket innebar flera månader utan avtalsmässiga löneökningar för många anställda. Hösten 2020 enades parterna inom industrin om kostnadsökningar motsvarande 5,4 procent under 29 månader. Avtalet blev i huvudsak normerande för den övriga arbetsmarknaden. I takt med att de centralt avtalade lönerna började gälla från slutet av 2020 har preliminära utfall av konjunkturlönestatistiken visat på en tydlig uppgång i löneökningstakten.

Löneökningstakten bedöms bli betydligt högre 2021 för att sedan falla tillbaka något 2022 (se tabell 3.5). Den högre löneökningstakten 2021 förklaras till stor del av hur avtalen är utformade, där en större vikt har lagts på högre löneökningar i närtid. Samtidigt väntas bl.a. en hög efterfrågan på arbetskraft bidra till att hålla uppe

löneökningstakten även 2022. Reallöneökningarna, dvs. den nominella lönen enligt konjunkturlönestatistiken korrigerad för konsumentprisindex (KPI), väntas dock vara lägre än genomsnittet både 2021 och 2022.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF), ökade tydligt första halvåret 2021 efter en svag utveckling under 2020. Energipriser, som bidrog till den svaga inflationen under 2020, väntas i stället bidra till högre inflation 2021. Samtidigt bedöms ett lågt resursutnyttjande på arbetsmarknaden innebära ett fortsatt dämpat underliggande inflationstryck. Sammantaget väntas KPIF-inflationen öka 2021, men understiga Riksbankens inflationsmål på 2 procent de närmaste åren (se tabell 3.5). KPI-inflationen, som inkluderar effekten av ändrade bostadsräntor, väntas också öka 2021 för att därefter dämpas något 2022.

Tabell 3.5 Nyckeltal löner och priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020 om inte annat anges, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Timplön enligt KL ¹	2,1	2,6	2,4	2,6	2,8
Reallön ²	1,6	1,0	0,9	0,9	0,6
KPI ³	0,5	1,6	1,4	1,7	2,2
KPIF ⁴	0,5	1,8	1,5	1,7	2,0
KPIF exkl. energi	1,3	1,2	1,5	1,6	1,9

Anm.: Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken. År 2020 avser prognos.

² Reallön beräknas som timplön enligt konjunkturlönestatistiken korrigerad för prispförändringar enligt konsumentprisindex.

³ Konsumentprisindex.

⁴ KPI med fast ränta.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Riksbanken lämnar reporäntan oförändrad

Flera centralbanker har fortsatt med omfattande stödåtgärder, bl.a. i form av köp av olika värdepapper, för att minska oron på de finansiella marknaderna och bidra till en fortsatt god kreditgivning i ekonomin. Den expansiva penningpolitiken har bidragit till ett lägre ränteläge och att aktiekurserna har stigit på flera håll i världen.

Även Riksbanken har bedrivit en expansiv penningpolitik och vidtagit flera åtgärder för att stödja det finansiella systemet under pandemin. Det har bidragit till att hålla svenska räntor på en låg nivå. Riksbanken bedöms hålla reporäntan oförändrad på 0,0 procent 2021 och 2022 (se tabell 3.6).

Kronan har stärkts mot Sveriges viktigaste handelspartner efter den initiala försvagningen i början av pandemin, bl.a. till följd av mindre oro på de finansiella marknaderna och lägre ränteskillnader mot omvärlden. Växelkursen väntas vara relativt stabil 2021 och 2022.

Tabell 3.6 Nyckeltal finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Reporänta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsobligationsränta 10 år	0,0	0,3	0,5	0,8	1,1
Statsobligationsränta 5 år	-0,3	-0,2	0,1	0,4	0,8
Växelkurs, kronindex KIX ¹	118,5	114,0	113,9	113,9	113,9
Växelkurs, SEK per EUR	10,5	10,1	10,1	10,2	10,2

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

3.3 Flera osäkerheter i prognosen

Utvecklingen i den globala och svenska ekonomin är alltid osäker. Det är viktigt att belysa de riskfaktorer som kan leda till att utvecklingen blir svagare eller starkare än i regeringens prognos. Pandemin och dess konsekvenser medför att prognosen i denna budgetproposition är mer osäker än vanligt.

Pandemin fortsätter utgöra en signifikant risk för den ekonomiska utvecklingen. Den globala tillgången till vaccin är ojämnt fördelad, vilket kan innebära att smittan fortsätter spridas och att svårkontrollerade mutationer uppstår. Restriktioner för att begränsa smittspridningen kan därmed komma att återinföras.

Störningar i leverans- och värdekedjor kan komma att påverka företagets produktionskapacitet i större utsträckning och under längre tid än vad som antas i prognosen. Storskalig försörjningsbrist av nödvändiga insatsvaror riskerar också att påverka den ekonomiska utvecklingen negativt.

Pandemin har även medfört förändrad hushållskonsumtion och stora finanspolitiska stimulanser i omvärlden. Effekterna av dessa kan på kort sikt bli starkare än vad som bedöms i prognosen. Hushållens sparande har ökat under pandemin, vilket kan medföra att det den närmaste tiden finns utrymme för ökad konsumtion. Vidare kan hushållens uppdämda konsumtionsbehov vara underskattat, vilket skulle innebära en snabbare konsumtionsutveckling än förväntat. De stödåtgärder som har införts i omvärlden kan ha en större positiv effekt på den ekonomiska utvecklingen än vad som antas i prognos, vilket skulle gynna svensk exportindustri.

Det finns dock risker kopplade till de omfattande stabiliseringspolitiska stödpaket som har implementerats runt om i världen. Till exempel kan en alltför snabb utfasning av pågående stödpaket medföra ökade konkurser och därmed en förhöjd risk för kreditförluster hos bankerna. De svenska bankerna är till stor del exponerade mot bostäder och kommersiella fastigheter, vilket gör dem särskilt känsliga för stora prisfall på fastighetsmarknaden.

Det finns även en risk att inflationen i USA ligger kvar på en hög nivå längre än vad som antas i prognosen. Det skulle troligtvis bidra till att de amerikanska räntorna stiger snabbare än väntat och leda till en dämpande effekt på tillväxten, både i USA och i andra länder.

Priserna på tillgångar, som bl.a. aktier och bostäder, har stigit kraftigt i flera länder under pandemin samtidigt som skuldsättningen bland hushåll, företag och stater har ökat. Ett större fall i tillgångspriser, särskilt i kombination med den höga skuldsättningen, kan störa den finansiella stabiliteten.

På global nivå finns även betydande risker som inte är kopplade till pandemin. Till exempel kan cyberhot och geopolitiska förändringar påverka den ekonomiska utvecklingen negativt.

En annan osäkerhetsfaktor som riskerar att påverka ekonomin är klimatförändringar, extrema väderhändelser och förlust av biologisk mångfald. Dessa utgör risker för den globala ekonomin, eftersom de kan medföra stora kostnader såväl för enskilda individer och företag som samhället som helhet. I Sverige kan konsekvenserna av ett förändrat klimat bli stora för exempelvis kustnära infrastruktur och bebyggelse, vattenkvaliteten i sjöar och hav och människors hälsa. En ökad risk för översvämningar, bränder, torka, invasiva arter och skadedjur kan också hota produktionen från jord- och skogsbruk.

3.4 Utvecklingen 2023 och 2024

I detta avsnitt (3.4) beskrivs ett scenario för svensk ekonomi 2023 och 2024 under förutsättningen att inga nya störningar påverkar ekonomin. En utgångspunkt för scenariot är att BNP-utvecklingen på längre sikt bestäms av ekonomins utbudssida, dvs. tillväxten i produktivitet och antalet arbetade timmar. Vidare innebär regeringens principer för prognoser att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas. På några års sikt antas kommuner och regioner redovisa resultat i linje med god ekonomisk hushållning genom en anpassning av sina utgifter medan kommunalskattenivåerna antas vara oförändrade.

BNP-tillväxten i de länder som är viktiga för Sveriges utrikeshandel antas dämpas 2023 och 2024 bl.a. till följd av en avtrappning av de finanspolitiska stödåtgärderna (se tabell 3.1). Det leder till att efterfrågan på svensk export väntas fortsätta öka, men i lugnare takt, och utrikeshandeln antas lämna ett positivt bidrag till tillväxten i svensk ekonomi. Därtill antas även den inhemska efterfrågan bidra till tillväxten. Den offentliga konsumtionen antas dock minska 2023 och 2024, vilket är en följd av antagandet om oförändrade regler. Sammantaget antas även BNP i Sverige växa i lugnare takt 2023 och 2024 jämfört med 2021 och 2022 (se tabell 3.2).

I Sverige väntas tillväxten i arbetsutbudet vara dämpad 2023 och 2024 (se tabell 3.3), till följd av att befolkningstillväxten är låg samtidigt som andelen äldre i befolkningen ökar. En justerad pensionsålder, som ökar i takt med den förväntade medellivslängden vid 65 års ålder, har dock delvis en motverkande effekt. Sysselsättningen bedöms öka snabbare än arbetskraften 2023 och arbetslösheten väntas fortsätta att minska. Lågkonjunkturen under 2020 och 2021 bedöms dock få varaktiga effekter på arbetsmarknaden, s.k. persistenseffekter, vilket bidrar till en något högre arbetslöshet kring 7,0 procent även 2023 och 2024 jämfört med före pandemin. Produktiviteten bedöms öka ungefär i linje med potentiell produktivitet (se tabell 3.4). Sammantaget bedöms tillväxten i potentiell BNP uppgå till omkring 1,7 procent 2023 och 2024. Resursutnyttjandet i svensk ekonomi antas vara balanserat 2023 och BNP bedöms växa ungefär i linje med potentiell tillväxt 2024.

Inflationen bedöms gradvis stiga som en konsekvens av fortsatt expansiv ekonomisk politik. Inflationen, mätt med KPIF, antas uppgå till 2 procent 2024. För att understödja en varaktig uppgång i inflationen i Sverige antas Riksbanken hålla reporäntan oförändrad under 2023 och 2024 (se tabell 3.6).

3.5 Alternativa scenarier

Det råder stor osäkerhet om hur den ekonomiska återhämtningen kommer att se ut de närmaste åren. Osäkerheten beror främst på hur pandemin påverkar hushållens ändrade konsumtionsbenägenhet och företagens investeringsvilja. Ytterligare en central osäkerhet handlar om pandemins varaktiga negativa effekter på ekonomin. Det finns därutöver en osäkerhet kring de varaktiga effekterna av de finanspolitiska stimulanspaketen i Sverige och omvärlden. Osäkerhet kring den ekonomiska återhämtningen belyses med två alternativa scenarier baserade på olika antaganden för pandemins utveckling, hushållens och företagens ändrade beteenden samt pandemins och stimulanspaketens varaktiga effekter på ekonomin.

I scenario 1 antas en större smittspridning än i prognosen. Det finns därför ett fortsatt behov av restriktioner under en längre tid i detta scenario. Som en konsekvens av detta och allmänt högre osäkerhet i ekonomin antas konsumtion och investeringar bli lägre än i prognosen. Pandemin antas samtidigt få en varaktig negativ effekt på företagens produktionskapacitet, t.ex. genom att en minskad riskvilja håller tillbaka

företagens investeringar. Sammantaget antas BNP-tillväxten 2021 och 2022 bli lägre i detta scenario än i prognosen, vilket resulterar i att arbetslösheten blir högre och resursutnyttjandet i ekonomin blir lägre än i prognosen (se tabell 3.7). Som en konsekvens av den lägre aktiviteten i ekonomin blir den offentliga sektorns finansiella sparande lägre än i prognosen, främst till följd av lägre inkomster från skatter men också i viss mån på grund av ökade offentliga utgifter när arbetslösheten stiger. De försämrade offentliga finanserna antas finansieras med lån, vilket tillsammans med en lägre BNP får till följd att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP, Maastrichtskulden, blir något högre än prognosen. Om aktiva finanspolitiska åtgärder vidtas för att hantera såväl hälsoeffekter som ekonomiska effekter av smittspridningen skulle effekterna för de offentliga finanserna bli större.

Tabell 3.7 Alternativa scenarier

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2020 och prognos i fet stil för respektive variabel utifrån tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer¹

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP²	-3,0	4,3	3,5	1,6	1,5
Scenario 1: Långsammare återhämtning	-3,0	3,8	2,7	2,0	1,9
Scenario 2: Snabbare återhämtning	-3,0	4,8	4,3	1,4	1,2
Arbetslöshet³	8,3	8,8	7,7	7,0	7,0
Scenario 1: Långsammare återhämtning	8,3	8,9	8,2	7,6	7,5
Scenario 2: Snabbare återhämtning	8,3	8,7	7,2	6,4	6,5
BNP-gap⁴	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0
Scenario 1: Långsammare återhämtning	-3,8	-1,9	-0,6	-0,3	-0,1
Scenario 2: Snabbare återhämtning	-3,8	-1,2	1,0	0,7	0,3
Finansiellt sparande⁵	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Scenario 1: Långsammare återhämtning	-3,0	-2,0	-1,1	0,2	0,6
Scenario 2: Snabbare återhämtning	-3,0	-1,7	-0,3	0,7	0,9
Maastrichtskulden⁵	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1
Scenario 1: Långsammare återhämtning	39,7	38,1	36,5	34,0	32,2
Scenario 2: Snabbare återhämtning	39,7	37,4	34,5	31,8	30,0

¹ I alternativscenarierna har hänsyn även tagits till kompletterande penningpolitiska åtgärder.

² Kalenderkorrigerade värden.

³ Årsgenomsnitt i procent.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁵ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

I scenario 2 antas en minskad smittspridning jämfört med prognosen. Ett uppdämt behov av att konsumera hos hushållen tillsammans med det höga sparandet under pandemin antas samtidigt förstärka återhämtningen i världsekonomin när länder lättar på olika restriktioner. När osäkerheten i ekonomin avtar antas företagen tidigarelägga sina investeringar. Dessutom antas många länders beslut om nya stabiliseringspolitiska stödpaket för att återstarta sina ekonomier ge upphov till en varaktigt högre tillväxt, t.ex. om stöden används till produktiva investeringar. I detta scenario antas BNP-tillväxten i Sverige 2021 och 2022 bli starkare än i prognosen. Det leder till att arbetslösheten blir lägre och resursutnyttjandet i ekonomin blir högre än i prognosen. Sammantaget blir den offentliga sektorns finansiella sparande högre än i prognosen. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld blir därmed lägre.

3.6 Prognosrevideringar

I detta avsnitt (3.6) redovisas de prognosrevideringar som gjorts jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100). Sedan den publicerades har bl.a. en kvartalssammanställning av nationalräkenskaperna, ett preliminärt BNP-utfall för andra kvartalet samt ett antal utfall för bl.a. AKU och KPI publicerats. Det har även skett ett tidsseriebrott i AKU som, till skillnad från vårpropositionen, nu beaktas i prognoserna vilket påverkar bedömningen för 2021 och framåt (se vidare avsnitt 3.2).

Svensk ekonomi har återhämtat sig snabbare än väntat under första halvåret 2021. Det medför att BNP-tillväxten 2021 nu väntas bli högre jämfört med prognosen i vårpropositionen (se tabell 3.8). Hushållens konsumtion har återhämtat sig i en snabbare takt än väntat under första halvåret 2021. Starkare utfall medför att även prognosen för exporten har reviderats upp 2021 sedan vårpropositionen. Tillväxttakten för de fasta bruttoinvesteringarna har reviderats ned något 2021 jämfört med vårpropositionen, vilket främst förklaras av utfall. Offentlig konsumtion bedöms växa något snabbare än i vårpropositionen, vilket framför allt beror på ytterligare tillförda medel i denna budgetproposition. Potentiell BNP är uppreviderad vilket förklaras av uppreviderad produktivitet historiskt.

Arbetslösheten är något uppreviderad 2021 till följd av högre utfall från AKU. Läget på arbetsmarknaden har förbättrats jämfört med vårpropositionen. Både sysselsättningen och arbetskraften är trots det nedreviderade 2021 och 2022, vilket beror på ett tidsseriebrott i AKU (se avsnitt 3.2).

KPI- och KPIF-inflationen har reviderats upp både 2021 och 2022 jämfört med prognosen i vårpropositionen till följd av bl.a. högre energipriser samt ett ökat kostnadstryck för producenter. Prognosen för reporäntan är något uppreviderad jämfört med vårpropositionen till följd av en mer positiv bedömning av resursutnyttjandet.

Tabell 3.8 Jämförelse mellan regeringens prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges. Siffrorna inom parentes avser prognos från 2021 års ekonomiska vårproposition

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	-2,8 (-2,8)	4,4 (3,2)	3,5 (3,8)	1,4 (1,9)	1,5 (1,6)
Potentiell BNP	1,8 (1,7)	1,8 (1,7)	1,7 (1,6)	1,7 (1,6)	1,7 (1,6)
BNP-gap ¹	-3,8 (-3,9)	-1,5 (-2,6)	0,3 (-0,5)	0,2 (0,0)	0,0 (0,0)
Arbetslöshet ^{2,3}	8,3 (8,3)	8,8 (8,7)	7,7 (7,9)	7,0 (7,0)	7,0 (7,0)
Arbetskraft ²	0,3 (0,3)	0,4 (0,7)	0,5 (1,0)	0,3 (0,7)	0,3 (0,7)
Sysselsatta ²	-1,3 (-1,3)	-0,1 (0,3)	1,7 (1,9)	1,0 (1,7)	0,3 (0,6)
Arbetade timmar ⁴	-3,8 (-3,8)	3,2 (3,0)	2,7 (2,4)	0,5 (1,1)	0,2 (0,5)
Timlön ⁵	2,1 (2,0)	2,6 (2,5)	2,4 (2,3)	2,6 (2,5)	2,8 (2,7)
KPI ⁶	0,5 (0,5)	1,6 (1,4)	1,4 (1,0)	1,7 (1,3)	2,2 (2,1)
KPIF ⁶	0,5 (0,5)	1,8 (1,5)	1,5 (1,3)	1,7 (1,7)	2,0 (2,0)
Reporänta ⁷	0,0 (0,0)	0,0 (0,0)	0,0 (-0,3)	0,0 (-0,5)	0,0 (-0,5)

Anm.: Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott som försvårar analysen av sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet 2021 och påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringssystem och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

² Avser åldersgruppen 15–74 år.

³ Procent av arbetskraften.

⁴ Kalenderkorrigerad.

⁵ Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.

⁶ Konsumentprisindex (KPI) resp. konsumentprisindex med fast ränta (KPIF). Årsgenomsnitt.

⁷ Procent, årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

3.7 Utvecklingen enligt andra bedömare

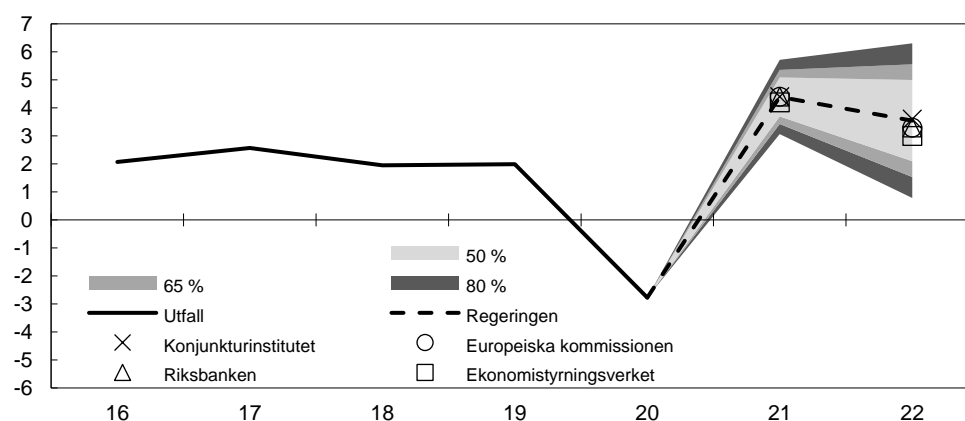
I detta avsnitt (3.7) jämförs regeringens prognoser för vissa centrala makroekonomiska variabler med prognoser gjorda av Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Europeiska kommissionen och Ekonomistyrningsverket (se tabell 3.9). Det är viktigt att notera att prognoser publiceras vid olika tidpunkter, vilket gör att prognosmakare inte alltid har tillgång till samma informationsmängd.

För 2021 bedömer både regeringen och Konjunkturinstitutet att BNP-tillväxten uppgår till 4,4 procent, vilket också är i linje med bedömningarna från Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och Europeiska kommissionen. Även för 2022 är regeringens prognos i linje med övriga bedömares förutom Ekonomistyrningsverkets prognos som är lägre.

Skillnaderna mellan BNP-prognoserna är små sett ur ett statistiskt perspektiv. Diagram 3.5 visar bedömarens prognoser tillsammans med symmetriska osäkerhetsintervall som täcker olika sannolikheter av regeringens historiska prognosfel, dvs. skillnader mellan utfall och regeringens prognoser. Bedömarens prognoser ligger inom det intervall som täcker hälften av regeringens prognosfel och befinner sig inom en felmarginal som kan anses motsvara ett relativt vanligt prognosfel.

Diagram 3.5 BNP-prognos med osäkerhetsintervall

Procentuell förändring

Anm.: Osäkerhetsintervallen är baserade på regeringens historiska prognosfel, i budgetpropositionerna 1994–2020, och bör inte förväxlas med en framåtblickande riskbild. För en beskrivning av hur osäkerhetsintervallen är beräknade, se Finansdepartementets rapport Utvärdering av makroekonomiska prognoser som publicerades i samband med 2018 års ekonomiska vårproposition.

Källor: Europeiska kommissionen, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

Regeringens prognos för arbetslösheten 2021 är i linje med såväl Konjunkturinstitutets som Riksbankens, medan Ekonomistyrningsverkets och Europeiska kommissionens arbetslöshetsprognoser är något lägre. Samtliga bedömare med undantag för Europeiska kommissionen har beaktat statistikomläggningen av AKU (se avsnitt 3.2) i sina prognoser för arbetsmarknaden. För 2022 är regeringens prognos i linje med Konjunkturinstitutets, men något högre än övriga bedömares prognoser.

Regeringens prognos för KPI är i linje med samtliga prognosmakares prognoser 2021, med undantag för Konjunkturinstitutets som är något högre. För 2022 är regeringens prognos något lägre än Konjunkturinstitutets och Riksbankens bedömningar.

Regeringens bedömning av resursutnyttjandet 2021, mätt med BNP-gapet, är i linje med Konjunkturinstitutets och Ekonomistyrningsverkets bedömningar, men något mer negativ än Riksbankens bedömning. Jämfört med Europeiska kommissionens prognos är regeringens bedömning mindre negativ för 2021. För 2022 bedömer regeringen, Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket att resursutnyttjandet är i det närmaste balanserat. Riksbanken bedömer att BNP-gapet är tydligt positivt och Europeiska kommissionen bedömer att det är tydligt negativt. Den huvudsakliga förklaringen till skillnaderna är olika bedömningar av potentiell BNP.

Tabell 3.9 Jämförelse mellan olika bedömares prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges

	2021	2022
BNP¹		
Regeringen	4,4	3,5
Konjunkturinstitutet	4,4	3,6
Europeiska kommissionen	4,6	3,6
Riksbanken	4,2	3,7
Ekonomistyrningsverket	4,2	3,0
Arbetslöshet^{2,3}		
Regeringen	8,8	7,7
Konjunkturinstitutet	8,9	7,7
Europeiska kommissionen	8,2	7,5
Riksbanken	8,7	7,4
Ekonomistyrningsverket	8,4	7,5
Inflation⁴		
Regeringen	1,6/2,1	1,4/1,2
Konjunkturinstitutet	1,9/2,1	1,6/1,5
Europeiska kommissionen	- /2,1	- /1,2
Riksbanken	1,6/2,0	1,7/1,6
Ekonomistyrningsverket	1,6/ -	1,3/ -
BNP-gap⁵		
Regeringen	-1,5	0,3
Konjunkturinstitutet	-1,4	0,2
Europeiska kommissionen	-2,5	-1,4
Riksbanken	-1,1	1,0
Ekonomistyrningsverket	-1,6	-0,1

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2021-09-20, Konjunkturinstitutet 2021-06-23 för HIKP (harmoniserat index för konsumentpriser) och BNP-gap samt 2021-08-11 för resterande variabler, Europeiska kommissionen 2021-05-12 för arbetslöshet och BNP-gap samt 2021-07-07 för BNP och HIKP, Riksbanken 2021-07-01 och Ekonomistyrningsverket 2021-06-22.

¹ Fasta priser, inte kalenderkorrigerade värden.

² Procent av arbetskraften, 15–74 år.

³ Alla förutom Europeiska kommissionen beaktar omläggningen av Arbetskraftsundersökningarna i prognos.

⁴ Årsgenomsnitt, KPI (konsumentprisindex)/HIKP.

⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

4 De budgetpolitiska målen

I detta avsnitt följer regeringen upp de budgetpolitiska målen och föreslår nivån för utgiftstaket 2024. Avsnittet innehåller även en redogörelse för uppföljningen av målen i stabilitets- och tillväxtpakten samt en uppdaterad bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

De budgetpolitiska målen skapar förutsättningar för att andra politiska mål ska uppnås på ett sätt som är offentligfinansierbart på både kort och lång sikt. De budgetpolitiska målen består av ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande (överskottsmålet), ett utgiftstak för staten, ett kommunalt balanskrav och ett skuldankare. Uppföljningen av målen sker enligt de metoder som anges i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Sammanfattning

- Med anledning av pandemin och den djupa lågkonjunktur som den orsakat bedrivs även fortsatt en expansiv finanspolitik för att bl.a. tillförsäkra tillräckliga resurser för sjukvården och dämpa de akuta ekonomiska effekterna.
- Regeringens plan är att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå 2023. Prognoser för ekonomins utveckling är dock osäkra och pandemin medför att prognosen i denna proposition är mer osäker än vanligt. Finanspolitiken kan alltså framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition.
- Regeringen föreslår att utgiftstakets nivå för 2024 fastställs till 1 595 miljarder kronor. Det är samma nivå som bedömningen av utgiftstaket i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100).
- Som helhet uppfyllde kommunsektorn balanskravet med god marginal 2020 och bedöms klara balanskravet även under prognosperioden 2021–2024.
- Trots de omfattande åtgärder som vidtagits för att minska effekterna av pandemin och stödja återhämtningen bedöms finanspolitiken vara långsiktigt hållbar. Det beror till en del på att många åtgärder är temporära och avvecklas när behoven av en expansiv finanspolitik minskar.

4.1 Uppföljning av målet för det finansiella sparandet

Målnivån för det finansiella sparandet (överskottsmålet) anger att sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Det strukturella sparandet innevarande och nästkommande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet uppnåtts och för att upptäcka systematiska avvikelser används ett bakåtblickande åttaårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet. Det bakåtblickande genomsnittet ska dock inte styra finanspolitiken på kort sikt.

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet tydligt avviker från överskottsmålet, men att avvikelsen är motiverad av pandemin och av stabiliseringspolitiska skäl. Ramverket anger uttryckligen att det kan vara motiverat att bedriva en aktiv finanspolitik som försvagar sparandet av stabiliseringspolitiska skäl. Det betyder att även om finanspolitiken leder till en tydlig avvikelse från överskottsmålet innevarande

år är politiken förenlig med det finanspolitiska ramverket. Om en målavvikelse konstateras ska dock regeringen redogöra för hur en återgång till målnivån ska ske. Det bakåtblickande genomsnittet av det finansiella sparandet för 2013–2020 bedöms ligga under målnivån.

Tabell 4.1 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Finansiellt sparande	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Bakåtblickande åttaårsnitt	-0,3				
Strukturellt sparande ¹	-1,0	-1,2	-0,6	0,4	1,0
BNP-gap ¹	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0

¹ Andel av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringens plan för återgång till överskottsmålet

Regeringens bedömning: Det föreligger en tydlig avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är motiverad av pandemin och av stabiliseringspolitiska skäl. Regeringen avser att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå 2023. Finanspolitiken kan framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige befann sig på grund av pandemin i en lågkonjunktur 2020 och befinner sig i lågkonjunktur även under 2021. Pandemin har medfört ökade direkta kostnader för t.ex. sjukvård, smittspårning, testning och vaccinering, vilket också försvagat det strukturella sparandet. Detta innebär att det är befogat att avvika från den målsatta nivån på överskottsmålet. Det strukturella sparandet för 2022 bedöms bli -0,6 procent av potentiell BNP. Under finanskrisen, dvs. i den senaste djupa lågkonjunkturen, bidrog stora räntesänkningar till att stimulera ekonomin. Det rådande låga ränteläget innebär emellertid att penningpolitikens möjligheter att på ett verkningsfullt sätt stimulera ekonomin genom reporäntan är begränsade, vilket ökar behovet av finanspolitiska stimulanser. Internationella bedömare, som t.ex. Europeiska kommissionen, Internationella valutafonden och Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), pekar på vikten av att inte dra tillbaka stimulanser för snabbt, givet den djupa lågkonjunktur som följt av pandemin.

Prognoser för konjunkturlägets utveckling är i allmänhet mycket svåra att göra och pandemin medför att prognosen är ovanligt osäker. Finanspolitiken kan alltså framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognostiseras i denna proposition. Regeringens plan är att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå 2023. Den aktuella prognosen, som bygger på beslutade och aviserade reformer, visar på ett sparande över den målsatta nivån 2023 (se tabell 4.1).

4.2 Utgiftstaket

Utgiftstaket omfattar samtliga utgiftsområden på statens budget exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldsträntor m.m., samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I följande avsnitt (4.2) föreslår regeringen i enlighet med 2 kap. 2 § budgetlagen (2011:203) en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året.

4.2.1 Uppföljning av utgiftstaket

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Ursprungligt och faktiskt utgiftstak

Miljarder kronor om inte annat anges. För de takbegränsade utgifterna redovisas utfall 2011–2020 och prognos 2021–2023

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ursprungligt beslutade nivåer på utgiftstaket	1 050	1 074	1 093	1 103	1 123	1 167	1 210	1 332	1 392	1 471	1 430	1 502	1 539
Teknisk justering ¹	13	10	2	4	2	7	12	5	10	10	6	2	
Reell justering ²					33	41	52		-51	262	259	130	
Slutgiltiga nivåer på utgiftstaket ³	1 063	1 084	1 095	1 107	1 158	1 215	1 274	1 337	1 351	1 743	1 695	1 634	1 539
Årlig nominell förändring av utgiftstaket vid respektive riksdagsbeslut ⁴	30	20	10	10	51	46	58	58	14	391	-48	-61	-95
Takbegränsade utgifter	989	1 022	1 067	1 096	1 135	1 184	1 229	1 282	1 308	1 501	1 580	1 532	1 509
Budgeteringsmarginal	74	62	28	11	23	31	45	55	43	242	115	102	30
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	7,5	6,0	2,6	1,0	2,0	2,6	3,6	4,3	3,3	16,1	7,3	6,7	2,0

¹ De tekniska justeringar som redovisas här är de ackumulerade tekniska justeringarna för respektive år.

² Finanspolitiskt motiverade justeringar av utgiftstakets nivåer. Justeringarna medför en reell förändring av utgiftstakets begränsande effekt på de takbegränsade utgifterna. De reella justeringar som redovisas här är de ackumulerade reella justeringarna för respektive år.

³ Den slutgiltiga nivån på utgiftstaket är summan av den ursprungliga nivån och eventuella tekniska och reella justeringar.

⁴ Förändring av utgiftstakets nivå jämfört med föregående år vid det tillfälle nivån för respektive år beslutades av riksdagen. Notera att beloppen i denna rad avviker från förändringen mellan åren för de ursprungligt beslutade nivåerna på utgiftstaket (rad 1) eftersom fastställda nivåer regelbundet justeras av tekniska skäl.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst bör vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Riksdagen beslutade att höja utgiftstakets nivå för 2020 efter regeringens förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99, bet. 2019/20:FiU21, rskr. 2019/20:340) med anledning av det behov av åtgärder som spridningen av sjukdomen covid-19 har fört med sig. Av samma skäl beslutade riksdagen om en höjning av utgiftstakets nivå för 2021 och 2022 efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63).

Regeringen anser att budgeteringsmarginalens storlek är tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2021–2023. Jämfört med prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition beräknas budgeteringsmarginalen bli 41 miljarder kronor större 2021, 55 miljarder kronor mindre 2022 och 52 miljarder kronor mindre 2023. I avsnitt 6 görs en närmare genomgång av hur prognosen för de takbegränsade utgifterna förändrats sedan 2021 års ekonomiska vårproposition.

4.2.2 Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer

Tekniska justeringar av utgiftstakets nivå syftar till att bevara takets ursprungliga begränsande effekt på de offentliga finanserna. Finanspolitiskt motiverade ändringar av nivån medför tvärtom att takets begränsande effekt på de offentliga finanserna ändras. Tekniska justeringar genomförs regelbundet, medan finanspolitiskt motiverade ändringar endast bör genomföras under exceptionella omständigheter.

Tabell 4.3 Förslag till tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor

	2021	2022	2023	2024
Utgiftstak i 2021 års ekonomiska vårproposition	1 695	1 634	1 539	1 595
Reglering kommunalekonomisk utjämning: skattelättnad för cykelförmån		0,04	0,09	0,13
Summa tekniska justeringar (avrundat)	0	0	0	0
Förslag till utgiftstak	1 695	1 634	1 539	1 595

Källa: Egna beräkningar.

Utgiftstaket för ett specifikt år ska ha samma begränsande effekt från att det beslutas, normalt tre år i förväg, till dess att det aktuella budgetåret passerats. Under en så lång period sker dock normalt budgettekniska förändringar av olika slag som förändrar de takbegränsade utgifterna, men som inte motsvaras av ett i sak förändrat offentligt åtagande. Omvänt kan förändringar genomföras som påverkar det offentliga åtagandet, men som av tekniska skäl inte påverkar de takbegränsade utgifterna. För att behålla utgiftstakets ursprungliga begränsande effekt på de statliga utgifterna görs tekniska justeringar av beslutade taknivåer så att budgetförändringar av detta slag neutraliseras. Tekniska justeringar har genomförts regelbundet sedan utgiftstaket infördes 1997 och föreslås normalt i budgetpropositionen.

Vissa budgetförändringar i denna proposition motiverar tekniska justeringar av dels de fastställda nivåerna på utgiftstaket 2022 och 2023, dels det förslag till nivå för 2024 som regeringen redovisar i denna proposition (se tabell 4.3).

Förslaget i denna proposition om skattelättnad för cykelförmån fr.o.m. 2022 medför minskade skatteintäkter för kommuner och regioner. För att neutralisera effekten på kommunernas finanser föreslås motsvarande belopp tillföras anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner fr.o.m. 2022. Detta motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Motsvarande tekniska justeringar har gjorts tidigare år i samband med att förändringar i skattesystemet har påverkat det kommunala skatteunderlaget.

I enlighet med praxis avrundas de årsvisa tekniska justeringarna till hela miljarder kronor. Sammantaget motiverar den ovan nämnda förändringen att de tidigare fastställda och bedömda nivåerna inte bör ändras av tekniska skäl eftersom den avrundas ned till 0 miljarder kronor för dessa år.

4.2.3 Förslag till nivå på utgiftstaket 2024

Regeringens förslag: Utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget fastställs för 2024 till 1 595 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen föreslår att utgiftstakets nivå för 2024 ska uppgå till 1 595 miljarder kronor. Nivån är oförändrad jämfört med bedömningen i 2021 års ekonomiska vårproposition. Nedan beskrivs den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2024 med utgångspunkt i de faktorer som redovisas i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Utgiftstaket i förhållande till överskottsmålet

De takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 1 529 miljarder kronor 2024 (se tabell 4.4). I förhållande till den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2024 på 1 595 miljarder kronor kan de takbegränsade utgifterna därmed öka med maximalt 66 miljarder

kronor. Samtidigt bör minst 23 miljarder kronor lämnas obudgerade under utgiftstaket i budgetpropositionen för 2024 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret, i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. I budgetpropositionen för 2024 bör därmed de takbegränsade utgifterna för 2024 som mest uppgå till 1 572 miljarder kronor, vilket är 43 miljarder kronor högre än i nuvarande bedömning. Detta utrymme för möjliga utgiftsökningar motsvarar ca 0,7 procent av BNP. Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

De takbegränsade utgifterna kan av flera skäl komma att bli högre och budgeteringsmarginalen i motsvarande utsträckning mindre än enligt den aktuella utgiftsprognosen, exempelvis till följd av makroekonomiska förändringar såsom högre inflation, oförutsedda volymökningar i transfereringssystemen eller beslut om reformer. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för nya reformer eller oförutsedda volymökningar i de statliga transfereringssystemen, försämras normalt det strukturella sparandet. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för utgiftsökningar till följd av makroekonomiska förändringar påverkas i många fall inte möjligheten att uppnå överskottsmålet. Det beror dels på att överskottsmålet är formulerat på ett sätt som tillåter att utgiftsökningar som följer av de automatiska stabilisatorerna normalt bör kunna försvaga den offentliga sektorns finansiella sparande vid en försvagning av konjunkturen. Dels på att generella förändringar av pris- och lönenivån på några års sikt tenderar att påverka den offentliga sektorns inkomster och utgifter i ungefär samma utsträckning.

Tabell 4.4 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges

	2021	2022	2023	2024
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 695	1 634	1 539	1 595 ¹
Regeringens förslag till nivåer på utgiftstaket				1 595
Utgiftstak, procent av BNP	31,9	29,2	26,6	26,7
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	31,4	29,2	26,7	26,7
Utgiftstak, fasta priser ²	1 666	1 580	1 457	1 482
Takbegränsade utgifter	1 580	1 532	1 509	1 529
Takbegränsade utgifter, procent av BNP	29,7	27,3	26,1	25,6
Takbegränsade utgifter, fasta priser ³	1 553	1 481	1 428	1 420
Budgeteringsmarginal	115	102	30	66
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	7,3	6,7	2,0	4,3
Budgeteringsmarginal, procent av BNP	2,2	1,8	0,5	1,1
Finansiellt sparande, procent av BNP	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Strukturellt sparande, procent av BNP	-1,2	-0,6	0,4	1,0
Offentliga sektorns utgifter, procent av BNP	50,6	48,8	47,7	47,1

¹ Regeringens bedömning av nivån på utgiftstaket i 2021 års ekonomiska vårproposition.

² Beräkningen i fasta priser är utförd med en schabloniserad metod. Utgifter motsvarande andelen transfereringsanslag (känsliga för förändringar i volymer och makroekonomiska förutsättningar) är omräknade med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter, utgifter motsvarande andelen förvaltningsanslag (pris- och löneomräknade anslag) är omräknade med implicitprisindex för statliga konsumtionsutgifter och utgifter motsvarande andelen anslag som inte är indexerade är omräknade med prisindex för BNP. Av de takbegränsade utgifterna har 1 procent, motsvarande riktlinjen för budgeteringsmarginalens storlek för innevarande år, behandlats som transfereringsanslag.

³ Samma metod har använts som vid beräkningen av utgiftstaket (se not 2) med undantag för att 1 procent av de takbegränsade utgifterna inte behandlats som transfereringsanslag.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna och budgeteringsmarginalens storlek

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med 79 miljarder kronor 2021 jämfört med 2020, vilket motsvarar en ökning med 5 procent. Det är en stor utgiftsökning som endast överträffats av förändringen mellan 2019 och 2020 sedan 1997, då statens budgetstruktur ändrades och utgiftstaket infördes. Att utgiftsökningen är så stor 2021 förklaras av de fortsatta åtgärder som regeringen vidtagit under året med anledning av spridningen av covid-19. Eftersom åtgärderna 2021 till stor del är tillfälliga beräknas de takbegränsade utgifterna minska 2022 och 2023 i takt med att krisåtgärderna fasas ut. Utgifterna börjar sedan öka igen 2024. Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna 2024 vara något lägre än 2019.

Budgeteringsmarginalen 2024 uppgår till 4,3 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3,0 procent som regeringen vill upprätthålla till utgiftstaket för det tredje tillkommande året i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. En budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle kunna medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan begränsades under kommande år. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet är det rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Att det finns utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det kommer att användas för att öka de faktiska takbegränsade utgifterna.

I ett exempel där det tillgängliga utrymmet under utgiftstaket fram t.o.m. budgetpropositionen för 2024 skulle tas i anspråk för högre utgifter, dvs. 43 miljarder kronor utöver bedömningen av de takbegränsade utgifterna i denna proposition, ger det en genomsnittlig årlig ökningstakt för de takbegränsade utgifterna på ca 1,9 procent per år 2021–2024. Förändringen kan jämföras med den genomsnittliga ökningstakten för de takbegränsade utgifterna enligt prognosen i denna proposition vilken uppgår till 0,5 procent per år 2021–2024. Att utgifterna ökar så svagt under perioden beror på de tillfälliga åtgärder regeringen vidtagit under 2021 med anledning av pandemin. Den genomsnittliga ökningstakten under perioden 1997–2020 uppgick till 5,0 procent per år. Bortsett från 2020, som hade osedvanligt höga utgifter, uppgick den genomsnittliga ökningstakten till 2,9 procent per år.

Utgiftstaket i förhållande till potentiell BNP

Utgiftstakets nivå uppgår till 31,4 procent av potentiell BNP 2021. För 2022 minskar andelen då höjningen av utgiftstaket i budgetpropositionen för 2021 var högre för 2021 än 2022. För 2023 och 2024 bedöms andelen minska till 26,7 procent, vilket är lägre än bedömningen i 2021 års ekonomiska vårproposition. Den lägre nivån beror på att potentiell BNP reviderats upp.

4.3 Uppföljning av det kommunala balanskravet

I målet för den offentliga sektorns finansiella sparande ingår det finansiella sparandet i kommunsektorn, dvs. i kommuner och regioner. För kommuner och regioner är det emellertid det ekonomiska resultatet, och inte det finansiella sparandet, som är avgörande för om kraven i kommunallagen (2017:725) på en balanserad budget uppfylls. Detta krav benämns vanligtvis balanskrav och innebär att kommuner och regioner ska upprätta en budget för nästa kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna. Kommunernas och regionernas årsredovisning ska innehålla en bedömning av om balanskravet har uppfyllts. Balanskravet utvärderas med hjälp av resultatmättet balanskravsresultat som definieras i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Negativa balanskravsresultat ska enligt kommunallagen som huvudregel återställas inom tre år.

Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre. Vad som menas med god ekonomisk hushållning definieras av kommunerna och regionerna själva.

Positivt balanskravsresultat i kommunsektorn

Balanskravsresultatet för 2020 uppgick för kommunsektorn som helhet till 38 miljarder kronor, varav kommunerna svarade för drygt 26 miljarder kronor. För 2020 blev balanskravsresultatet 26 miljarder kronor högre än 2019. Årets resultat enligt resultaträkningen uppgick för sektorn som helhet till drygt 54 miljarder kronor 2020. Balanskravsresultatet var därmed drygt 16 miljarder kronor lägre än årets resultat 2020. Differensen mellan balanskravsresultatet och årets resultat består främst av ökad avsättning till resultatutjämningsreserven och för justering för realisationsvinster.

Kommuner och regioner får reservera överskott till en resultatutjämningsreserv som kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Resultatutjämningsreserverna uppgick 2020 till 31 miljarder kronor för sektorn som helhet, varav kommunerna stod för 24 miljarder kronor. Resultatutjämningsreserverna ökade totalt med drygt 12 miljarder kronor mellan 2019 och 2020. Två tredjedelar av kommunerna (188 kommuner) och hälften av regionerna (10 regioner) har avsatt medel till en resultatutjämningsreserv. Andelen ökade för både kommunerna och regionerna mellan 2019 och 2020.

Andelen kommuner som redovisat positiva balanskravsresultat har varierat mellan åren. Under 2016–2020 har andelen varit som lägst 74 procent 2018 och som högst 96 procent 2016 och 2020. För regioner har motsvarande andel varierat mellan som lägst 70 procent 2018 och 2019 och som högst 2020 då ingen region redovisade ett negativt balanskravsresultat. Av de elva kommuner som 2020 redovisade ett negativt balanskravsresultat anförde fyra kommuner och en region synnerliga skäl för att inte behöva återställa hela eller delar av det negativa resultatet. Vid utgången av 2020 var det 20 kommuner och 2 regioner som hade ett negativt resultat kvar att återställa, totalt 0,4 miljarder kronor respektive 0,7 miljarder kronor.

Resultatet efter finansiella poster har varit positivt sedan 2004 för kommunsektorn som helhet och för 2020 uppgick det till 55 miljarder kronor (se vidare utg.omr. 25 avsnitt 2.5).

Balanskravet 2021–2024

I regeringens prognos väntas konjunkturen i närtid återhämta sig vilket leder till en tillväxt av de kommunala skatteinkomsterna nära de senaste tio årens genomsnitt 2021 och 2022. Samtidigt fortsätter statsbidragen att öka kraftigt 2021 för att kommuner och regioner ska kunna hantera pandemin och dess följdverkningar. Det leder till en relativt hög nivå på de kommunala inkomsterna 2021. Kommunsektorns resultat efter finansiella poster förväntas uppgå till 53 miljarder kronor 2021. År 2022–2024 beräknas resultatet efter finansiella poster årligen uppgå till 20–27 miljarder kronor. Regeringen bedömer att sektorn som helhet kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat under prognosperioden 2021–2024. I avsnitt 8.5 beskrivs de antaganden och bedömningar som ligger till grund för prognosen för kommunsektorns finanser.

4.4 Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

För att medborgarna och de finansiella marknaderna ska ha förtroende för finanspolitiken måste den vara hållbar på lång sikt. Med detta menas att de lagar och regler

som bestämmer den offentliga sektorns inkomster och utgifter inte kommer att behöva genomgå omfattande och oväntade förändringar som en följd av att sektorns finansiella ställning försämrats. En hållbar finanspolitik är en förutsättning för att på ett ordnat sätt kunna hantera både temporära nedgångar i den ekonomiska aktiviteten och de ökade utgifter som kan följa av att det blir fler äldre i befolkningen.

Ett mått på förtroendet för finanspolitiken är den svenska statens upplåningskostnader. I Sverige har räntan på tioåriga statsobligationer de senaste åren legat på en historiskt mycket låg nivå och endast något högre än den tyska statslåneräntan, som ofta används som en jämförelsenorm (se tabell 4.5). Trots de omfattande finanspolitiska åtgärder som vidtagits i år och förra året är statsskuldräntan fortsatt låg och den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld liten i internationell jämförelse. När de temporära reformer som beslutats och aviseras i denna proposition avvecklas, och den offentliga sektorns finansiella sparande åter är i linje med överskotts målet, kommer den offentliga skulden att minska som andel av BNP.

Den finansiella nettoställningen, dvs. summan av den offentliga sektorns finansiella tillgångar och skulder, är fortsatt positiv även om ställningen försämras som andel av BNP mellan 2019 och 2021. Även den offentliga sektorns avkastning av finansiellt kapital netto, dvs. skillnaden mellan kapitalinkomster och kapitalutgifter, har varit positiv de senaste åren och bedöms motsvara ungefär en procent av BNP under prognosperioden. Redovisningen i tabell 4.5 visar en fortsatt stark finansiell ställning och tyder på att förtroendet för den svenska finanspolitiken är starkt.

Tabell 4.5 Finanspolitiska nyckeltal

Procent av BNP, procent respektive procentenheter. Utfall 2018–2020, prognos 2021–2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Konsoliderad bruttoskuld	38,9	34,9	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1
Finansiell nettoställning	24,0	28,3	26,7	27,5	28,4	30,4	31,6
Kapitalavkastning netto	0,9	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9
Statsobligationsränta 10 år	0,6	0,1	0,0	0,3	0,5	0,8	1,1
Räntedifferens mot Tyskland, tioårig statsobligation	0,2	0,3	0,4	0,6	0,6	0,5	0,4

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond och egna beräkningar.

Regeringen gör även, i likhet med ett antal granskare av svensk ekonomi, framåtblickande bedömningar av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet med hjälp av ekonomiska modeller. Syftet med dessa bedömningar är att tidigt fånga upp tecken på om finanspolitiken behöver läggas om, så att åtgärder för att säkerställa hållbarheten och upprätthålla förtroendet för finanspolitiken kan vidtas i god tid.

I dessa bedömningar sammanfattas ofta finanspolitikens hållbarhet med de s.k. S1- och S2-indikatorerna. S1 visar hur mycket det offentliga sparandet behöver ändras för att den konsoliderade offentliga bruttoskulden ska motsvara en viss andel av BNP vid en given tidpunkt. I denna proposition redovisas hur stora permanenta åtgärder som sammantaget krävs 2022–2026 för att denna skuld ska motsvara 60 procent av BNP 2035. Även Europeiska kommissionen beräknar S1 på detta sätt i sin bedömning av finanspolitikens hållbarhet i Sverige. Regeringens och kommissionens indikatorvärden är därmed jämförbara. I ett alternativ beräknas indikatorvärdet utifrån hur stora förändringar som krävs för att bruttoskulden 2035 ska vara i linje med det s.k. skuldankaret, dvs. motsvara 35 procent av BNP.

S2 visar hur mycket det offentliga sparandet behöver förändras 2022 för att den offentliga finansiella nettoställningen ska vara stabil som andel av BNP över en mycket lång tidshorisont. Indikatorvärdet anger den förändring av det primära

sparandet som krävs utgångsåret, uttryckt som procent av BNP, för att finanspolitiken ska bli hållbar, definierat på dessa sätt. Beräkningen av S2 i denna proposition indikerar att det primära offentliga sparandet kan försämrats med motsvarande 0,3 procent av BNP 2022 utan att finanspolitiken blir ohållbar.

Ett negativt värde på S-indikatorerna innebär att en permanent budgetförsvagning är möjlig utan att finanspolitiken blir ohållbar, medan ett positivt indikatorvärde pekar på att en permanent budgetförstärkning är nödvändig. De hållbarhetsberäkningar som gjorts i samband med denna proposition visar att finanspolitiken är långsiktigt hållbar (se tabell 4.6). S-indikatorerna har negativa värden, vilket innebär att det offentliga sparandet kan försvagas utan att finanspolitiken blir ohållbar. Indikatorvärdena skiljer sig mycket lite från de värden som beräknades i 2021 års ekonomiska vårproposition. En mer utförlig analys av finanspolitikens hållbarhet presenteras i de ekonomiska vårpropositionerna.

Tabell 4.6 Indikatorer på finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Procent av BNP

	S1	S1 för 35 procents bruttoskuld	S2
2021 års ekonomiska vårproposition	-3,1	-0,7	-0,2
Budgetpropositionen för 2022	-3,1	-0,6	-0,3

Källa: Egna beräkningar.

S-indikatorerna ger en teoretisk bild av finanspolitikens långsiktiga konsekvenser. Samtidigt är måtten känsliga för olika beräkningsantaganden. Osäkerheten i en framskrivning av demografiska och offentligfinansiella variabler som sträcker sig långt in i framtiden är mycket stor. Indikatorerna används därför inte för att bedöma storleken på budgetutrymmet i närtid, utan som indikatorer på finanspolitikens konsekvenser över en längre tidshorisont. Indikatorvärdena måste tolkas med försiktighet. Ett högt positivt indikatorvärde innebär dock att sannolikheten är högre för att finanspolitiken är ohållbar, och kommer att behöva läggas om, än om värdet är noll eller negativt. Ett högt negativt värde indikerar på samma sätt att det finns en säkerhetsmarginal till en skuldnivå som skulle kunna påverka statens kreditvärdighet på ett negativt sätt.

Även om utvecklingen skulle bli mindre gynnsam än i beräkningarna de närmaste tio till femton åren visar det höga negativa S1-värdet att det finns en betydande marginal till stabilitets- och tillväxtpaktens krav på att skulden inte får överstiga 60 procent av BNP. När S1 beräknas utifrån att skuldkvoten ska motsvara 35 procent av BNP 2035 visar indikatorn att den finanspolitik som föreslås i denna proposition är förenlig med en bruttoskuld som på sikt närmar sig skuldankarets nivå, och att det även här finns en viss säkerhetsmarginal.

5 Inkomster

I detta avsnitt lämnas förslag till beräkning av inkomsterna i statens budget för 2022 och en preliminär beräkning av inkomsterna för 2023 och 2024. Prognosen för den offentliga sektorns skatteintäkter och för inkomsterna i statens budget redovisas. En jämförelse görs mellan nuvarande prognos och prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100). Därefter görs en uppföljning av inkomsterna som beräknades i de av riksdagen ursprungligt beslutade budgetarna för 2020 respektive 2021. Slutligen redovisas förslag som ligger till grund för beräkningen av statens övriga inkomster.

Sammanfattning

- Återhämtningen i ekonomin bedöms vara som starkast 2021 och de totala skatteintäkterna väntas öka med nästan 7 procent. Den höga nivån på hushållens kapitalskatter 2021 förklaras av stigande kapitalvinster, vilket främst beror på att tillgångspriser på finansiella och reala tillgångar ökat kraftigt.
- År 2022 väntas de totala skatteintäkterna öka med mer än 4 procent. Intäkterna från skatt på arbete och konsumtion bedöms öka starkt och skatt på hushållens kapitalinkomster är fortsatt på höga nivåer.
- För de efterföljande prognosåren, 2023 och 2024, bedöms skatteintäkterna totalt sett öka med runt 3 procent per år. Intäkterna från skatt på arbete och konsumtion väntas öka mest.
- De reformer som föreslås och aviseras i denna proposition bedöms minska skatteintäkterna med 13 miljarder kronor 2022.
- Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, väntas uppgå till 42,2 procent 2022. Det är en nedgång jämfört med året före och förklaras både av reformer och att hushållens kapitalvinster successivt bedöms återgå till det tidigare genomsnittet som andel av BNP.
- I förhållande till bedömningarna i 2021 års ekonomiska vårproposition har totala skatteintäkter reviderats upp med mellan 36 och 82 miljarder kronor per år för 2021–2024.

5.1 Inledning

Den offentliga sektorns skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna efter att avdrag gjorts för de skatter som tillhör Europeiska unionen, ska i enlighet med budgetlagen (2011:203) redovisas periodiserat. Det innebär att skatteintäkterna redovisas under det år som den skattepliktiga händelsen ägde rum.

Från den offentliga sektorns skatteintäkter görs avdrag för de skatter som tillhör kommuner och regioner samt ålderspensionssystemet och då erhålls statens skatteintäkter.

Skillnaden mellan skatteintäkter och skatteinkomster utgörs av periodiseringar. Periodiseringarna består i sin tur av uppbörds- och betalningsförskjutningar.

Inkomsterna i statens budget, dvs. statens skatteinkomster och övriga inkomster, ska enligt budgetlagen, redovisas kassamässigt, dvs. när de faktiska in- och utbetalningarna sker.

Skatteintäkter och skatteinkomster har olika påverkan på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna påverkar det finansiella sparandet medan periodiseringsposter som kapitalplaceringar på skattekontot endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo. Motsvarande skillnad finns för övriga inkomster. Vissa inkomster av statens verksamhet, såsom utdelningar från statens aktieinnehav, påverkar statens finansiella sparande medan försäljningsinkomster och återbetalningar av lån endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo.

5.2 Offentliga sektorns skatteintäkter

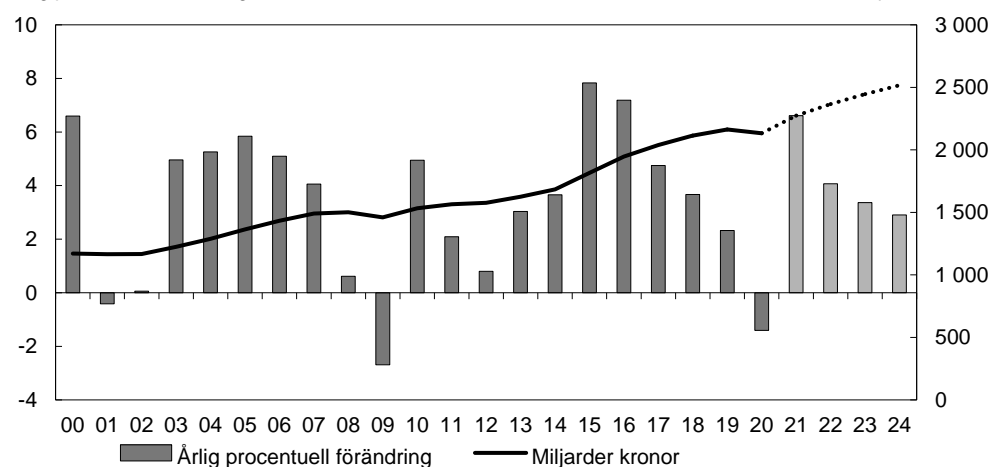
De totala skatteintäkterna, dvs. den offentliga sektorns skatteintäkter och de skatteintäkter som tillfaller EU, väntas öka med lite mer än 4 procent 2022 (se diagram 5.1). Ökningstakten för totala skatteintäkterna 2022 bedöms bli högre än genomsnittet 2010–2020 men lägre än 2021, då återhämtningen bedöms vara som starkast. Det är intäkterna från skatt på arbete och konsumtion som bedöms öka snabbast 2022 till följd av att lönesumman och hushållens konsumtion, vilka utgör viktiga skattebaser, stiger i hög takt. Däremot väntas intäkterna från hushållens skatt på kapital minska från rekordhög nivåer och successivt gå mot ett historiskt genomsnitt av BNP.

Under 2023 och 2024 bedöms de totala skatteintäkterna öka med runt 3 procent per år. De flesta skatteintäkter väntas öka, men ökningen är särskilt stark för intäkterna från skatt på arbete och konsumtion.

Diagram 5.1 Totala skatteintäkter

Utfall 2000–2020, prognos 2021–2024

Årlig procentuell förändring

Anm.: Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

I tabell 5.6 sammanställs de beräknade effekterna av regeländringar på skatteområdet 2019–2024. Tabellen visar både tidigare beslutade och i denna proposition föreslagna och aviserade regeländringar i förhållande till föregående år. Sammantaget bedöms regeländringar sänka skatteintäkterna med 1 miljard kronor 2022 och höja dem med 18 miljarder kronor 2023. De regeländringar som aviseras i denna proposition sänker skatteintäkterna med 13 miljarder kronor 2022, se avsnitt 11.

Regeringens förslag: Den beräkning av inkomster i statens budget för 2022 som sammanställts i bilaga 1 avsnitt 2 godkänns.

Den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2023 och 2024 enligt tabell 5.1 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska regeringen lämna ett förslag till statens inkomster för det kommande budgetåret. Regeringens förslag till inkomstberäkning för 2022 redovisas i bilaga 1 avsnitt 2. Regeringen ska i budgetpropositionen också lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar för det andra och tredje tillkommande budgetåret, se 2 kap. 3 § budgetlagen (2011:203). Regeringens förslag till preliminära inkomstberäkningar för 2023 och 2024 redovisas i tabell 5.1.

Tabell 5.1 Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Miljarder kronor. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

Inkomsthuvudgrupp		2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Skatt på arbete	1 265,6	1 251,8	1 314,9	1 356,0	1 406,8	1 449,3
1100	<i>Direkta skatter</i>	660,8	668,8	686,2	700,0	716,7	736,7
	Kommunal inkomstskatt	748,2	765,9	798,8	829,1	852,1	876,0
	Statlig inkomstskatt	56,3	50,2	53,5	54,7	54,6	55,0
	Jobbskatteavdrag	-126,8	-128,2	-131,6	-136,1	-139,5	-142,9
	Husavdrag	-15,3	-16,7	-19,0	-19,6	-20,1	-20,8
	Övrigt	-1,6	-2,4	-15,6	-28,2	-30,4	-30,6
1200	<i>Indirekta skatter</i>	604,8	583,0	628,8	656,1	690,2	712,6
	Arbetsgivaravgifter	588,6	595,1	623,3	650,6	673,8	694,1
	Egenavgifter	11,1	13,5	13,3	13,9	14,4	14,9
	Särskild löneskatt	49,4	50,1	52,4	54,6	56,2	57,8
	Nedsättningar	-3,7	-34,9	-18,1	-18,9	-8,6	-7,2
	Skatt på tjänstegruppliv	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
	Avgifter till premiepensionssystemet	-41,1	-41,3	-42,7	-44,6	-46,2	-47,6
1300	Skatt på kapital	282,2	263,4	308,7	316,7	319,1	321,3
	Skatt på kapital, hushåll	69,6	63,2	92,0	86,0	79,4	73,4
	Skatt på företagsvinster	153,4	143,8	155,8	166,8	173,2	176,0
	Avkastningsskatt	5,3	6,0	6,4	7,4	8,2	10,8
	Fastighetsskatt och fastighetsavgift	34,4	34,2	35,3	35,9	36,6	38,2
	Stämpelskatt	12,3	12,7	14,4	14,7	15,1	15,4
	Kupongskatt m.m.	7,2	3,6	4,8	5,8	6,6	7,5
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	596,9	602,4	640,3	672,0	695,8	721,5
	Mervärdesskatt	461,3	467,4	500,4	526,8	547,1	569,4
	Skatt på tobak	11,9	11,9	12,2	12,2	12,6	12,9
	Skatt på etylalkohol	4,5	5,2	5,5	5,3	5,2	5,4
	Skatt på vin m.m.	6,1	6,6	6,6	6,6	6,9	7,4
	Skatt på öl	4,3	4,5	4,5	4,4	4,6	4,9
	Energiskatt	52,2	52,6	54,5	56,5	57,4	58,6
	Koldioxidskatt	22,2	20,4	21,2	22,0	21,8	21,6
	Övriga skatter på energi och miljö	7,8	6,1	5,2	7,2	7,7	8,0
	Skatt på vägtrafik	20,7	21,6	22,3	23,4	24,3	25,0
	Övriga skatter	5,9	6,2	7,9	7,6	8,2	8,4
1500	Skatt på import	6,9	6,2	6,5	7,0	7,2	7,5
1600	Restförda och övriga skatter	11,5	8,7	3,1	14,2	16,6	16,9

Inkomsthuvudgrupp	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Restförda skatter	-5,0	-10,0	-9,5	-6,0	-5,0	-5,0
Övriga skatter	16,5	18,8	12,5	20,2	21,5	21,9
Totala skatteintäkter	2 162,9	2 132,5	2 273,5	2 366,0	2 445,5	2 516,6
1700 Avgående poster, EU-skatter	-6,9	-6,2	-6,5	-7,0	-7,2	-7,5
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 156,1	2 126,3	2 267,0	2 359,0	2 438,3	2 509,0
1800 Avgående poster till andra sektorer	-1 033,4	-1 054,1	-1 099,7	-1 142,3	-1 175,5	-1 209,6
<i>varav kommunala skatter</i>	<i>-766,9</i>	<i>-785,1</i>	<i>-818,8</i>	<i>-849,6</i>	<i>-873,1</i>	<i>-898,3</i>
<i>varav avgifter till ålderspensionssystemet</i>	<i>-266,5</i>	<i>-269,0</i>	<i>-280,8</i>	<i>-292,7</i>	<i>-302,4</i>	<i>-311,3</i>
Statens skatteintäkter	1 122,7	1 072,2	1 167,3	1 216,7	1 262,8	1 299,4
1900 Periodiseringar	-14,3	-34,8	44,7	5,1	3,9	15,8
Uppbördsförskjutningar	7,4	12,6	8,2	-8,1	17,9	20,5
Betalningsförskjutningar	-23,9	-17,6	30,2	-0,1	-24,3	-4,7
<i>varav kommuner och landsting</i>	<i>-3,4</i>	<i>-7,3</i>	<i>28,1</i>	<i>10,0</i>	<i>-15,5</i>	<i>1,8</i>
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,1</i>	<i>6,3</i>	<i>-1,9</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>
<i>varav privat sektor</i>	<i>-18,9</i>	<i>-8,7</i>	<i>-4,7</i>	<i>-8,1</i>	<i>-8,9</i>	<i>-7,2</i>
<i>varav kyrkosektorn</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,8</i>	<i>0,0</i>
<i>varav EU</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Anstånd	2,2	-29,7	6,4	13,3	10,3	0,0
1000 Statens skatteinkomster	1 108,4	1 037,4	1 212,0	1 221,8	1 266,7	1 315,2
Övriga inkomster	-52,8	-38,8	-30,0	-30,8	-42,7	-52,4
2000 Inkomster av statens verksamhet	35,3	46,1	43,0	44,5	39,0	38,6
3000 Inkomster av försäld egendom	0,0	0,8	5,0	5,0	5,0	5,0
4000 Återbetalning av lån	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	14,2	16,2	17,7	18,0	18,7	19,4
6000 Bidrag från EU	12,6	14,2	26,5	27,8	22,7	14,1
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-115,8	-116,9	-122,8	-126,6	-128,7	-130,1
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	1 055,5	998,5	1 182,0	1 191,0	1 224,0	1 262,8

Anm.: Samtliga år är redovisade enligt den struktur som gäller för statens budget för 2022 och framåt. Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Skattekvot

Skattekvoten visar de totala skatteintäkterna som andel av BNP. År 2021 väntas skattekvoten uppgå till 42,8 procent av BNP, vilket är på samma nivå som 2020 trots vissa förändringar i skattesystemet som tillfälligt nedsatta socialavgifter för unga och en tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster. Det förklaras främst av att kapitalsskatter från hushåll och företag utvecklas starkare än BNP i år. År 2022 väntas skattekvoten sjunka till 42,2 procent. Det förklaras delvis av reformer som föreslås och aviseras i denna proposition, främst tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter för unga och en förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomst som innebär sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare. Dessutom minskar skatt på hushållens kapitalinkomster från en mycket hög nivå som följd av att kapitalvinsterna successivt antas återgå mot ett historiskt genomsnitt som andel av BNP.

Från och med 2022 förväntas skattekvoten vara i stort sett oförändrad under resten av prognosperioden (se tabell 5.2). Detta följer av att skatteintäkterna, med bibehållna regler, normalt följer BNP-utvecklingen väl.

Tabell 5.2 Skattekvot

Procent av BNP. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Skattekvot	42,8	42,8	42,8	42,2	42,3	42,1
<i>varav skatt på arbete</i>	25,1	25,1	24,7	24,2	24,3	24,3
<i>varav skatt på kapital</i>	5,6	5,3	5,8	5,7	5,5	5,4
<i>varav skatt på konsumtion</i>	12,0	12,2	12,2	12,1	12,2	12,2
<i>varav övriga skatter</i>	0,2	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3

Anm.: Skattekvoten för 2020 är regeringens beräknade kvot och kan skilja sig från det publicerade utfallet från nationalräkenskaperna.

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Skatt på arbete

Skatterna på arbete kan delas in i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna på arbete består i huvudsak av kommunal och statlig inkomstskatt. De indirekta skatterna på arbete består huvudsakligen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Skatteintäkterna minskar av ett antal skattereduktioner. Intäkterna från skatt på arbete beräknas uppgå till nästan 60 procent av de totala skatteintäkterna 2022 och till omkring 24 procent av BNP (se tabell 5.3).

Tabell 5.3 Skatt på arbete

Procent av BNP. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Direkta skatter	13,1	13,4	12,9	12,5	12,4	12,3
<i>Kommunal skatt</i>	14,8	15,4	15,0	14,8	14,7	14,7
<i>Statlig skatt</i>	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
<i>Reduktioner</i>	-5,4	-5,6	-5,7	-5,8	-5,8	-5,8
Indirekta skatter	12,0	11,7	11,8	11,7	11,9	11,9
Skatt på arbete	25,1	25,1	24,7	24,2	24,3	24,3

Anm.: Skattekvoten för 2020 är regeringens beräknade kvot och kan skilja sig från det publicerade utfallet från nationalräkenskaperna. Reduktioner som andel av BNP är beräknade exklusive skattereduktionen för allmän pensionsavgift.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Intäkterna från hushållens skatt på arbete fastställs i den årliga beskattningen som är klar i december året efter inkomståret. Det innebär att skatteintäkterna 2020 fortfarande baseras på en prognos.

Kommunal inkomstskatt

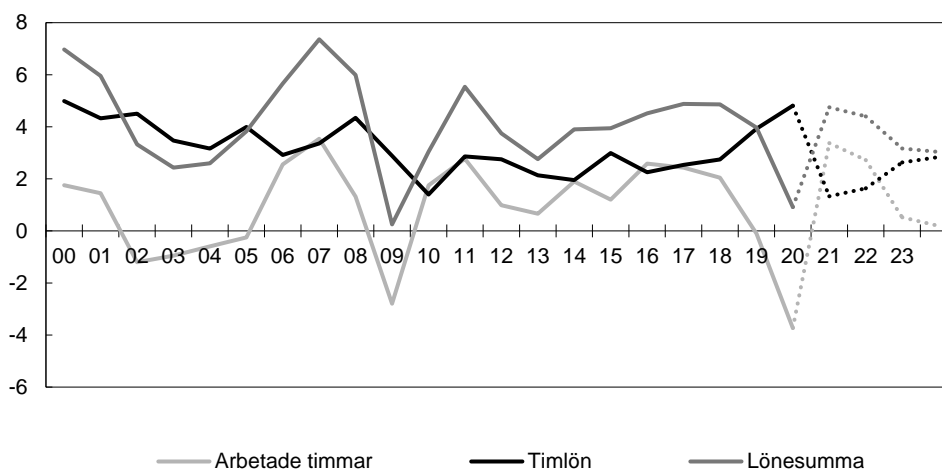
Kommunal inkomstskatt som andel av BNP beräknas minska under hela prognosperioden, från 15,4 procent 2020 till 14,7 procent 2024, med oförändrade kommunalskattesatser. Detta beror på att BNP utvecklas starkare än lönesumman.

Det kommunala skatteunderlaget, som främst består av löner och pensioner, har återhämtat sig i takt med att lönesumman har haft en stark tillväxt under 2021 och återhämtat sig sedan nedgången 2020. Under 2022–2024 fortsätter det kommunala skatteunderlaget att växa, och det är framför allt lönesummans utveckling som driver tillväxten, se diagram 5.2.

Diagram 5.2 Arbetade timmar, timlön och lönesumma

Utfall 2000–2020, prognos 2021–2024

Årlig procentuell förändring

Anm.: Den redovisade timlönen är beräknad enligt nationalräkenskapernas principer.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Skatteunderlaget för kommunal inkomstbeskattning påverkas också av regeländringar. Den underliggande utvecklingen av skatteunderlaget visar utvecklingen justerad för regeländringar (se tabell 5.4.) Att den faktiska utvecklingen är svagare än den underliggande utvecklingen 2019–2021 beror till största delen på att skatten för personer över 65 år har sänkts i flera steg. Skattesänkningen för personer över 65 år har åstadkommit genom en ytterligare höjning av det förhöjda grundavdraget, vilket påverkar kommuners och regioners skatteunderlag. Kommunsektorns skattebortfall till följd av regeländringarna kompenseras via ett höjt generellt statsbidrag. År 2022 är den faktiska och underliggande utvecklingen av skatteunderlaget densamma. Ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet medför att den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag 2023 ökar starkare än den underliggande utvecklingen.

Tabell 5.4 Faktisk och underliggande utveckling av kommunsektorns skatteunderlag

Årlig procentuell förändring. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Faktisk utveckling	2,8	2,0	4,3	3,8	2,8	2,8
Underliggande utveckling	3,3	2,5	4,6	3,8	2,4	2,8

Anm.: I den underliggande utvecklingen av skatteunderlaget är utvecklingen justerad för regeländringar. Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Statlig inkomstskatt

Eftersom BNP utvecklas starkare än lönerna så beräknas även intäkterna från statlig inkomstskatt sjunka något som andel av BNP under hela prognosperioden (se tabell 5.3). Minskningen 2020 förklaras av att den övre skiktgränsen för statlig inkomstskatt avskaffades.

Skattereduktioner

Skattereduktionerna bedöms totalt sett öka under prognosperioden (se tabell 5.5), dels till följd av att skatteunderlaget ökar, dels till följd av aviseringar i denna proposition. Regeringen aviserar i denna proposition att en skattereduktion för avgift till

arbetslöshetskassa införs. För att avskaffa skatteflyktan för personer med sjuk- och aktivitetsersättning aviserar regeringen i denna proposition att skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning förstärks fr.o.m. 2022. Vidare aviserar regeringen i denna proposition att skattereduktionen för förvärvsinkomster förstärks mellan 2021 och 2022 utöver tidigare avisering. Denna skattereduktion innebär en sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare.

Tabell 5.5 Skattereduktioner

Miljarder kronor. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Allmän pensionsavgift	-128	-131	-137	-142	-146	-150
Jobbskatteavdrag	-127	-128	-132	-136	-140	-143
Husavdrag	-15	-17	-19	-20	-20	-21
Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden		-1	-1	-1	-1	-1
Skattereduktion för förvärvsinkomst			-9	-18	-24	-24
Tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin			-5	-5		
Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning	0	0	0	-3	-3	-3
Övriga skattereduktioner	-1	-1	-1	-2	-2	-2
Summa	-272	-278	-303	-326	-336	-344

Anm.: I övriga skattereduktioner ingår skattereduktion för fackföreningsavgift med 0,7 miljarder kronor 2019. Aviseringarna i denna proposition som innebär sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare ligger på raden för skattereduktion för förvärvsinkomst, och aviseringen för att avskaffa skatteflyktan för personer med sjuk- och aktivitetsersättning ligger på raden för skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning. Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Arbetsgivaravgifter och egenavgifter

Arbetsgivaravgifter och egenavgifter utgör merparten av de indirekta skatterna. Sammantaget beräknas de indirekta skatterna uppgå till ca 28 procent av de totala skatteintäkterna under prognosperioden, vilket motsvarar knappt 12 procent av BNP.

År 2022 beräknas de indirekta skatterna uppgå till 656 miljarder kronor, vilket motsvarar 11,7 procent av BNP. Intäkterna från indirekt skatt på arbete bedöms öka med 4,3 procent under 2022. Ökningen beror framför allt på att lönesumman tilltar.

I takt med att lönesumman antas öka bedöms de indirekta skatterna växa med ungefär 4 procent per år fr.o.m. 2022. Intäkternas ökningstakt dämpas under prognosperioden till följd av ett antal nedsättningar av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Som exempel på nedsättningar kan nämnas tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar och sänkt arbetsgivaravgift för personer som arbetar med forskning och utveckling.

Skatt på kapital

Skatt på kapital består främst av hushållens kapitalskatter och skatt på företagets vinster, men inkluderar även stämpelskatt, avkastningsskatt på pensioner samt fastighetsskatt och fastighetsavgift. Intäkterna från skatt på kapital beräknas 2022 uppgå till ca 13 procent av de totala skatteintäkterna vilket motsvarar knappt 6 procent av BNP (se tabell 5.2).

Skatt på hushållens kapitalinkomster

Underlaget för hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. De största posterna utgörs av skatt på realiserade kapitalvinster, utdelningsinkomster, schablonintäkter och avdrag för hushållens ränteutgifter.

Intäkterna från skatt på realiserade kapitalvinster beräknas vara på en betydligt högre nivå 2021 än 2020 (se diagram 5.3), och beräknas år 2021 motsvara 5,0 procent av BNP. Det kan jämföras med genomsnittet för perioden 2006–2019 som är på 3,7 procent. Sedan 1990 har kapitalvinsterna som andel av BNP enbart varit högre vid två tillfällen, år 2000 och år 2007. Utvecklingen av realiserade kapitalvinster påverkas i stor utsträckning av tillgångspriser på finansiella och reala tillgångar, samt på omsättningen av sålda hus och bostadsrätter. Tillgångspriserna har ökat kraftigt hittills i år och omsättningen av småhus ser enligt preliminär statistik ut att ha utvecklats i ungefär samma takt som under 2020. År 2022 beräknas intäkterna från realiserade kapitalvinster bli något lägre än 2021 men fortsatt på en mycket hög nivå till följd av fortsatt höga tillgångspriser.

I slutet av prognosperioden innebär regeringens prognosmetod att hushållens kapitalvinster antas motsvara genomsnittet för perioden 2006–2019, alltså 3,7 procent av BNP. Denna andel justeras för regeländringar. Under prognosperioden justeras kapitalvinsterna något till följd av avskaffad schablonintäkt på uppskovsbelopp vid bostadsförsäljning, höjt tak för uppskovsbelopp samt att allt fler väntas spara på investeringssparkonton. Andelen 2024 uppgår justerat för regeländringar till 3,1 procent av BNP (se diagram 5.3).

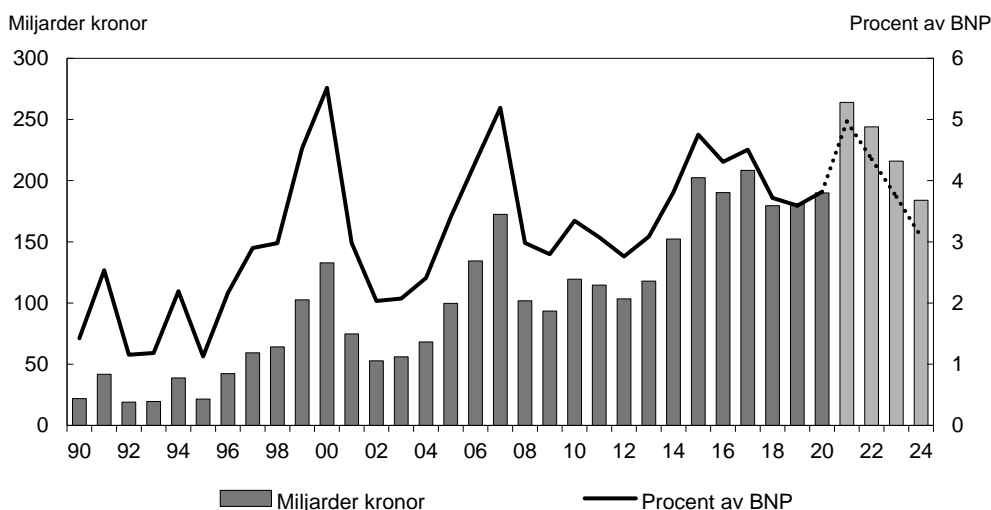
Utdelningsinkomsterna, som sjönk 2020, beräknas under 2021 åter vara på samma nivå som 2019. Många företag reviderade under 2020 sina utdelningsplaner och en del företag ställde in utdelningarna helt. En bidragande orsak till de inställda utdelningarna var de restriktioner som kopplades till statliga företagsstöd, där en förutsättning för att ta emot stöden var att avstå från att göra utdelningar till aktieägare. Utdelningsinkomsterna 2021 förväntas återhämta sig till nivån före lågkonjunkturen och beräknas öka något 2022 när konjunkturen återhämtas. Utdelningsinkomsterna fortsätter därefter successivt öka något under prognosperioden.

Ränteinkomsterna och ränteutgifterna följer normalt prognosen över ränteutvecklingen. Eftersom det allmänna ränteläget väntas stiga något från en låg nivå förväntas både ränteinkomsterna och ränteutgifterna öka under prognosperioden. Schablonintäkten från investeringssparkonton och fondandelar baseras på ett kapitalunderlag och statslåneräntan plus 1 procentenhet. Räntenivån stiger något under prognosperioden, men den procentsats som avgör hur mycket av kapitalunderlaget som beskattas kan inte bli lägre än 1,25 procent. Statslåneräntan plus 1 procentenhet beräknas i prognosen understiga 1,25 procent t.o.m. 2022.

Sammantaget förväntas intäkterna från skatt på hushållens kapitalinkomster stiga kraftigt 2021 och nettot från kapitalinkomsterna är på rekordhöga nivåer både 2021 och 2022. Under prognosperioden minskar dessa successivt (se tabell 5.1).

Diagram 5.3 Hushållens kapitalvinster

Utfall 1990–2020, prognos 2021–2024

Anm.: Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Skatt på företagsvinster

Intäkterna från skatt på företagsvinster beräknas 2021 öka med 12 procent till 156 miljarder kronor. Det motsvarar ca 3 procent av BNP. Återhämtningen efter förra årets nedgång där företagens resultat påverkades av lågkonjunkturen är tydlig inom de flesta branscher, men framför allt inom tillverkningsindustrin. Återhämtningen inom tjänstebranscherna är mer splittrad. Nivån på företagens vinster väntas sammantaget vara något högre i år än 2019, dvs. innan pandemin.

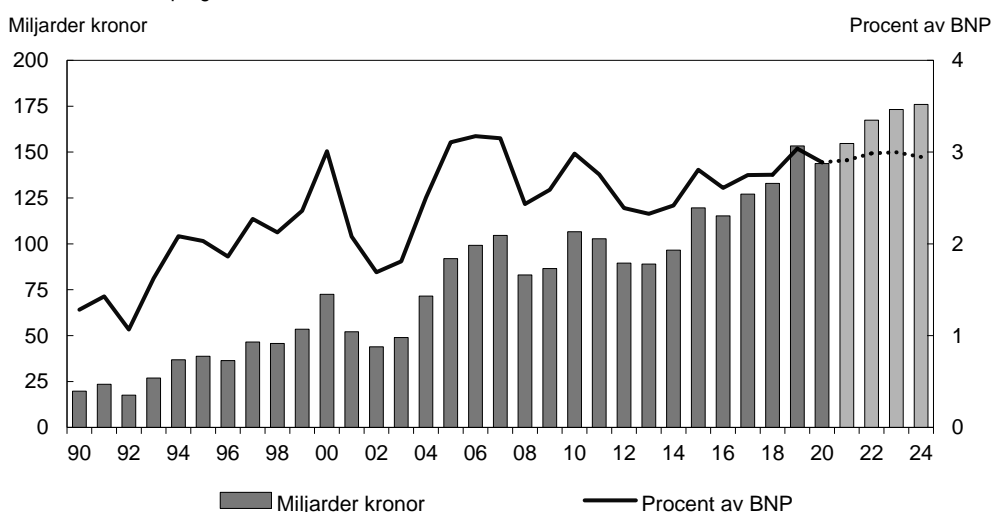
För 2021 styrs prognosen av resultat- och vinstutveckling enligt företagens delårsrapporter, inbetald preliminärskatt samt driftsöverskottet i företagssektorn. Ökningstakten dämpas i år av regeländringar som sammantaget minskar skatteintäkterna. I år sänks bolagsskattesatsen till 20,6 procent, vilket ingår i de nya skattereglerna för företagssektorn som började gälla 2019 (prop. 2017/18:245). Samtidigt breddades skattebasen, främst via en begränsning av företagens ränteavdrag. Regeringen har även infört en tillfällig skattereduktion för investeringar gjorda under 2021 (prop. 2020/21:207).

År 2022 fortsätter skatteintäkterna på företagsvinster att öka starkt, till följd av ändrade skatteregler och en fortsatt återhämtning i ekonomin. Skattehöjningar, främst höjd skatt på finanssektorn och begränsade underskottsavdrag från tidigare år, antas sammantaget öka skatteintäkterna med 8 miljarder kronor 2022.

I slutet av prognosperioden väntas skatt på företagsvinster minska något som andel av BNP. Detta följer av att företagens vinster successivt antas återgå till ett historiskt genomsnitt, varvid skatt på företagsvinster uppgår till knappt 3 procent som andel av BNP.

Diagram 5.4 Skatt på företagsvinster

Utfall 1990–2020, prognos 2021–2024

Anm.: Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Avkastningsskatt

Intäkter från avkastningsskatt, som tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar, påverkas i hög grad av hur statslåneräntan utvecklas under kalenderåret närmast före beskattningsåret. Även utvecklingen av livbolagens tillgångar påverkar intäkterna. Den långa perioden med låga räntenivåer har medfört att avkastningsskatten en längre tid varit på en mycket låg nivå. Prognosen om en fortsatt låg statslåneränta medför att intäkterna från avkastningsskatt väntas vara på en låg nivå under hela prognosperioden och uppgå till i genomsnitt 8 miljarder kronor per år.

Fastighetsskatt och fastighetsavgift

Intäkterna från fastighetsskatt och fastighetsavgift väntas uppgå till 35 miljarder kronor 2021 och till 36 miljarder kronor 2022. För prognosåren därefter väntas de fortsätta stiga och uppgå till drygt 38 miljarder kronor 2024. Som andel av BNP väntas de ligga stabilt på mellan 0,6 och 0,7 procent.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Skatt på konsumtion och insatsvaror består av mervärdesskatt och punktskatter och utgör ca 28 procent av de totala skatteintäkterna. Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror bedöms under hela prognosperioden ligga stabilt på ungefär 12 procent av BNP.

Mervärdesskatt

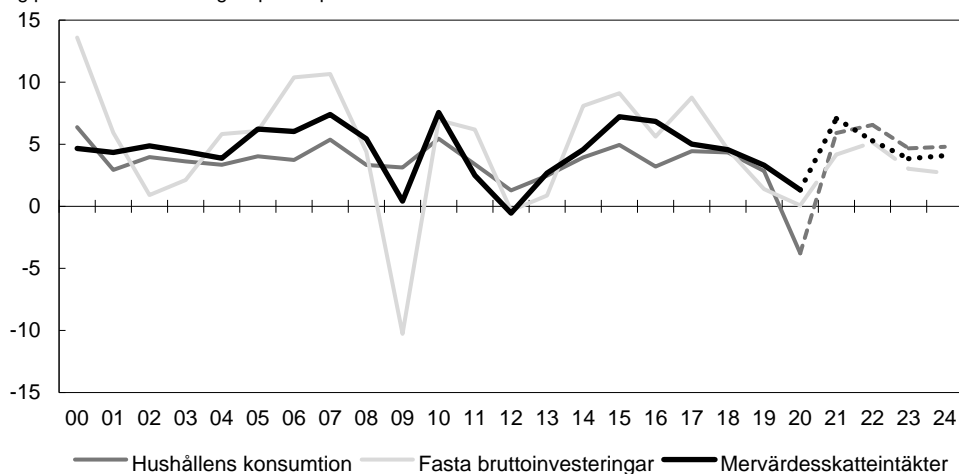
Intäkterna från mervärdesskatt väntas öka med mer än 5 procent 2022, vilket är starkare än den genomsnittliga ökningstakten de senaste tio åren. Det förklaras framför allt av att hushållens konsumtion, som är den viktigaste skattebasen för mervärdesskatt, ökar snabbt. Ökningstakten för mervärdesskatteintäkterna 2022 bedöms dock inte bli lika hög som 2021 då återhämtningen i ekonomin förutspås bli som starkast.

För prognosåren 2023 och 2024 väntas intäkterna från mervärdesskatt öka med ungefär 4 procent per år, vilket är i linje med ökningstakten för hushållens konsumtion.

Diagram 5.5 Hushållens konsumtion, fasta bruttoinvesteringar och intäkter från mervärdesskatt

Utfall 2000–2020, prognos 2021–2024

Årlig procentuell förändring i löpande priser

Anm.: Utfall för mervärdesskatteintäkterna för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Punktskatter

Intäkterna från punktskatterna väntas sammantaget öka med nästan 4 procent både 2021 och 2022 och med ca 2 procent per år 2023 och 2024 för att uppgå till 152 miljarder kronor 2024. Det är en förhållandevis stark ökningstakt för samtliga prognosår och förklaras av en ökad användning av olika energislag inom industrin och transportsektorn. Dessutom föreslås höjd skatt på alkohol och tobak både 2023 och 2024, vilket också bidrar till att höja intäkterna från punktskatter.

Restförda och övriga skatter

Restförda och övriga skatter består främst av uppbördsförluster, omprövningar och anstånd från hushåll och företag, avgifter till public service samt intäkter som förs till fonder. Intäkterna från restförda och övriga skatter beräknas uppgå till 3 miljarder kronor 2021. Det förhållandevis låga beloppet för 2021 förklaras främst av möjligheten att begära omprövning av beskattad kapitalvinst i samband med försäljning av bostad. Intäkterna från restförda och övriga skatter väntas uppgå till 14 miljarder kronor 2022 för att därefter stiga till nästan 17 miljarder kronor 2024 (se tabell 5.1).

Tabell 5.6 Förändringar av totala skatteintäkter till följd av regeländringar

Miljarder kronor, bruttoeffekt i förhållande till föregående år

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Skatt på arbete	-18,1	-42,3	3,5	-12,9	13,6	1,6
<i>Kommunalskatt</i>	-2,6	-1,3	-2,6	0,2	2,9	-0,1
Förändrad medelutdebitering	1,6	2,1	-0,2			
Vissa höjda åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet					2,7	
Periodiseringsfonder enskilda näringsidkare	-1,0	1,2				
Sänkt skatt för personer över 65 år, ändring av grundavdrag	-4,8	-4,3	-2,4			
Övrigt, kommunal skatt	1,5	-0,3	0,0	0,2	0,2	-0,1
<i>Statlig skatt</i>	-3,9	-6,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskaffad övre skiktgräns för statlig inkomstskatt (s.k. värnskatt)		-6,1				
Skiktgränsjusteringar	-3,9	-0,1				
Övrigt, statlig skatt	0,0	0,0	0,0	0,0		

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Skattereduktioner</i>	-9,9	-0,7	-13,9	-12,5	-1,2	0,0
Skattereduktion för förvärvsinkomst			-8,5	-2,1	-6,4	
Förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster				-7,0	1,0	
Förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning				-2,6		
Skattereduktion för a-kasseavgift				-0,8	-0,8	
Tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin			-5,0		5,0	
Husavdrag	-0,3	-0,2	-0,3			
Jobbskatteavdrag	-10,0					
Övriga skattereduktioner	0,3	-0,5	-0,2			
<i>Socialavgifter</i>	-1,6	-34,0	20,0	-0,6	11,9	1,7
Höjda åldersgränser i skattesystemet					1,1	
Utvidgat växa-stöd			0,0	-0,2	-0,1	
Tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar			-12,2	-0,1	10,6	1,7
Justerade förmånsvärden för personbilar			0,1	0,2	0,2	
Nedsättning för den först anställda	0,4	-0,2	0,0	-0,3		
Särskild löneskatt för äldre	-1,4	-1,4				
Förändringar i nedsättningen av socialavgifter för unga	-0,5	-0,4				
Tillfälligt nedsatta socialavgifter m.m.	-0,2	-32,1	32,2	-0,3		
Skatt på kapital	-0,6	0,8	-13,3	10,6	3,0	0,3
<i>Inkomstskatt, företag</i>	0,6	2,8	-11,0	10,5	3,0	0,1
Skatt på finanssektorn				6,3	1,3	
Nya skatteregler företagssektorn	-0,1	2,8	-6,6	0,7	0,4	
Övriga inkomstskatter, företag	0,7		-4,4	3,6	1,3	0,1
<i>Fastighetsskatt</i>	-1,2	-1,0				
Övriga skatter på kapital	-0,1	-1,0	-2,3	0,0		0,2
Avskaffad schablonintäkt på uppskovsbelopp			-1,7			
Övrigt, övriga skatter på kapital	-0,1	-1,0	-0,6	0,0		0,2
Skatt på konsumtion	2,4	3,1	1,8	0,4	1,5	1,3
<i>Mervärdesskatt</i>	-0,2	-0,2	1,0	-0,1	-0,3	0,0
<i>Punktskatter</i>	2,6	3,3	0,8	0,5	1,8	1,3
Skatt på alkohol och tobak	0,0		0,1	0,0	0,8	0,9
Energiskatt	1,1	-0,5	-0,7	-0,4		
Skatt på vägtrafik, trängselskatt m.m.	1,2	1,5	0,4	0,8	1,0	0,4
Övriga punktskatter	0,3	2,3	1,1	0,0	0,0	0,1
Restförda och övriga skatter	-2,5	-4,6	0,1	1,2	0,0	0,1
Totala skatteintäkter	-18,8	-42,9	-7,9	-0,7	18,0	3,3
Totala skatteintäkter, exkl. kommunal utdebitering	-20,5	-45,1	-7,7	-0,7	18,0	3,3

Källa: Egna beräkningar.

5.3 Statens inkomster

Inkomsterna i statens budget består av statens skatteinkomster och övriga inkomster. Statens skatteinkomster erhålls efter att avdrag gjorts från de totala skatteintäkterna för de skatter som tillhör Europeiska unionen, kommuner och regioner, ålderspensionssystemet samt efter att hänsyn tagits till periodiseringar.

Övriga inkomster

Utfall och prognoser för de inkomster som redovisas under posten Övriga inkomster i statens budget framgår av tabell 5.1. Bland dessa inkomster ingår avräkningar, som främst avser kompensation för statlig och kommunal mervärdesskatt.

Inkomster av statens verksamhet består främst av utdelningar från statens aktieinnehav, affärsverkens och Riksbankens inlevererade överskott, ränteinkomster samt inkomster från offentligrättsliga avgifter. År 2022 beräknas inkomster av statens verksamhet sammantaget uppgå till 44 miljarder kronor, men bedöms därefter sjunka något under prognosperioden.

Inkomster av försåld egendom omfattar redovisade försäljningar av statlig egendom, varav försäljningar av aktier i statligt ägda bolag vanligtvis utgör den största delen. För 2021–2024 görs ett beräkningstekniskt antagande om försäljningsinkomster på 5 miljarder kronor per år.

Inkomsterna från återbetalning av lån omfattar återbetalning av studiemedel för lån upptagna före 1989 samt av övriga lån. Under hela prognosperioden väntas de ligga stabilt på en nivå mellan 0,5 och 0,7 miljarder kronor per år.

Kalkylmässiga inkomster omfattar vissa avskrivningar, amorteringar samt statliga pensionsavgifter. Pensionsavgifterna utgör merparten av dessa inkomster. År 2022 beräknas de till 18 miljarder kronor, men bedöms därefter stiga under senare delen av prognosperioden.

Posten Bidrag från EU omfattar bidrag från olika EU-fonder. De största bidragen kommer från faciliteten för återhämtning och resiliens och från jordbruksfonderna. Bidragen är främst kopplade till utgifter på anslag inom utgiftsområden. År 2022 beräknas dessa inkomster till 28 miljarder kronor, för att därefter sjunka under prognosåren.

Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet omfattar tillkommande skatter samt avräkningar. Tillkommande skatter avser främst skatter som tillfaller EU och kommunala utjämningsavgifter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Avräkningar består till största delen av statliga och kommunala myndigheters kompensation för inbetald mervärdesskatt. År 2022 väntas avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet uppgå till minus 127 miljarder kronor. Denna post bedöms bli alltmer negativ under prognosperioden vilket är kopplat till allt större kompensation för mervärdesskatt.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto budgeteras fr.o.m. 2016 under anslag på budgetens utgiftssida. Kvar finns en inkomstitel som avser de nedsättningar som kan ges som stöd till korttidsarbete.

5.4 Jämförelse med 2021 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2020 och 2021

I detta avsnitt (5.4) jämförs prognosen för skatteintäkterna och övriga inkomster i denna proposition med prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition. Prognosskillnaderna visas i den högra delen av tabell 5.7.

Tabell 5.7 Utfall och aktuell prognos jämfört med statens budget för 2020 och 2021 samt en jämförelse med prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	Utfall 2020	Jfr SB20 2020	Aktuell prognos 2021	Jfr SB21 2021	Jfr VÅP21 2020	Jfr VÅP21 2021	Jfr VÅP21 2022	Jfr VÅP21 2023	Jfr VÅP21 2024
Skatt på arbete	1 251,8	-45,2	1 314,9	33,9	1,7	21,4	9,7	1,5	1,4
<i>Direkta skatter</i>	668,8	-6,1	686,2	17,0	-2,2	10,3	0,5	-6,8	-9,5
Kommunal inkomstskatt	765,9	-5,8	798,8	15,7	0,8	9,3	11,0	6,1	4,3
Statlig inkomstskatt	50,2	-1,2	53,5	3,7	0,1	2,5	2,1	0,8	0,2
Jobbskatteavdrag	-128,2	1,7	-131,6	-2,0	-2,5	-1,3	-1,6	-1,6	-2,0
Husavdrag	-16,7	-0,7	-19,0	-1,1	-0,9	-1,2	-1,2	-1,2	-1,3
Övrigt	-2,4	0,0	-15,6	0,7	0,3	0,9	-9,7	-10,8	-10,7
<i>Indirekta skatter</i>	583,0	-39,1	628,8	16,8	3,9	11,1	9,2	8,2	11,0
Arbetsgivaravgifter	595,1	-13,3	623,3	17,6	0,1	8,8	8,5	5,7	9,3
Egenavgifter	13,5	0,7	13,3	-0,2	2,3	0,5	0,7	0,7	0,7
Särskild löneskatt	50,1	0,2	52,4	3,7	1,6	2,4	2,5	2,4	2,3
Nedsättningar	-34,9	-27,4	-18,1	-3,4	-0,1	-0,1	-2,0	-0,1	-0,1
Skatt på tjänstegruppliv	0,6	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avgifter till premiepensionssystemet	-41,3	0,7	-42,7	-0,9	0,0	-0,6	-0,6	-0,4	-1,3
Skatt på kapital	263,4	-15,9	308,7	61,7	8,9	51,0	35,8	25,6	17,5
Skatt på kapital, hushåll	63,2	-4,1	92,0	31,5	3,1	28,1	21,2	12,9	6,1
Skatt på företagsvinster	143,8	-9,6	155,8	30,2	5,5	21,4	12,8	10,3	6,8
Avkastningsskatt	6,0	0,6	6,4	0,7	0,3	0,0	0,5	0,9	2,8
Fastighetsskatt	34,2	2,1	35,3	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,3
Stämpelskatt	12,7	0,8	14,4	1,1	0,0	1,0	1,0	0,9	0,8
Kupongskatt m.m.	3,6	-5,5	4,8	-1,7	0,0	0,5	0,2	0,5	0,8
Skatt på konsumtion och insatsvaror	602,4	-12,8	640,3	29,3	0,3	14,9	14,1	14,4	17,2
Mervärdesskatt	467,4	-6,8	500,4	30,2	-0,5	11,2	10,4	10,1	12,0
Skatt på tobak och alkohol	28,2	0,6	28,7	0,8	0,0	0,3	0,1	0,1	1,1
Energiskatt	52,6	-0,1	54,5	1,5	0,9	2,7	2,3	2,6	2,6
Koldioxidskatt	20,4	-2,5	21,2	-0,1	0,0	0,7	0,3	0,2	-0,2
Övriga skatter på energi och miljö	6,1	-1,5	5,2	-3,9	-0,1	-1,2	-0,5	-0,7	-0,7
Skatt på vägtrafik	21,6	-1,9	22,3	-1,4	0,0	-0,2	0,2	0,6	1,0
Övriga skatter	6,2	-0,5	7,9	2,3	0,0	1,4	1,2	1,5	1,4
Skatt på import	6,2	-1,1	6,5	-0,1	0,0	-0,1	0,1	0,0	-0,1
Restförda skatter och övriga skatter	8,7	-9,2	3,1	-12,6	0,0	-4,9	0,7	-0,4	-0,3
Restförda skatter	-10,0	-5,3	-9,5	-4,2	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
Övriga skatter	18,8	-3,9	12,5	-8,4	0,0	-4,9	0,7	-0,2	-0,1
Totala skatteintäkter	2 132,5	-84,2	2 273,5	112,2	11,0	82,3	60,3	41,0	35,8
Avgår EU-skatter	-6,2	1,1	-6,5	0,1	0,0	0,1	-0,1	0,0	0,1
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 126,3	-83,0	2 267,0	112,3	11,0	82,4	60,3	41,1	35,9
Avgår, kommunala skatter	-785,1	5,9	-818,8	-16,0	-0,6	-9,3	-11,1	-6,2	-4,6
Avgår, avgifter till ålderspensionssystemet	-269,0	5,3	-280,8	-6,0	-0,5	-4,0	-4,2	-3,0	-6,5
Statens skatteintäkter	1 072,2	-71,9	1 167,3	90,3	9,9	69,2	45,0	31,9	24,9
Periodiseringar	-34,8	-48,6	44,7	-10,6	-10,0	21,2	-11,0	-8,6	9,1
Statens skatteinkomster	1 037,4	-120,4	1 212,0	79,7	-0,1	90,4	34,0	23,3	34,0
Övriga inkomster	-38,8	2,8	-30,0	-3,7	0,1	-2,0	1,6	-1,8	1,5
2000 Inkomster av statens verksamhet	46,1	5,0	43,0	3,5	0,0	0,6	3,5	-0,6	0,3
3000 Inkomster av försäld egendom	0,8	-4,2	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

	Utfall 2020	Jfr SB20 2020	Aktuell prognos 2021	Jfr SB21 2021	Jfr VÅP21 2020	Jfr VÅP21 2021	Jfr VÅP21 2022	Jfr VÅP21 2023	Jfr VÅP21 2024
4000 Återbetalning av lån	0,7	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5000 Kalkylmässiga inkomster	16,2	0,2	17,7	0,4	0,0	0,0	-0,2	-1,4	-0,9
6000 Bidrag m.m. från EU	14,2	0,5	26,5	-3,9	0,0	-1,7	1,3	2,4	3,5
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-116,9	1,3	-122,8	-3,8	0,1	-0,9	-3,0	-2,2	-1,5
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	998,5	-117,6	1 182,0	76,0	0,0	88,3	35,6	21,5	35,5

Anm.: Med statens budget (SB) avses de av riksdagen ursprungligt beslutade budgetarna för 2020 och 2021. Utfall för 2020 är enligt regeringens beräkningar och kan därmed skilja sig från nationalräkenskapernas publicerade utfall.

Källa: Egna beräkningar.

Jämförelse med prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition

För uppföljningen av inkomsterna i de av riksdagen ursprungligt beslutade budgetarna för 2020 och 2021 redovisas prognoskillnaderna i den vänstra delen av tabell 5.7.

Skatt på arbete

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats upp 2020–2024 jämfört med bedömningen i 2021 års ekonomiska vårproposition. Framför allt beror detta på en starkare tillväxt i lönesumman, vilket bl.a. ökar intäkterna från kommunal inkomstskatt. För 2020 indikerar även det preliminära beskattningsutfallet något högre kommunalskatter och statlig inkomstskatt jämfört med prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition. År 2022 minskar upprevideringen av direkt skatt till följd av förslaget i denna proposition om förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomst som innebär sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare.

Indirekt skatt på arbete revideras upp under hela prognosperioden till följd av en starkare utveckling av lönesumman. Förslaget om att förlänga den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar under 2022 innebär att tillväxten av indirekt skatt dämpas.

Skatt på kapital

Jämfört med prognosen i vårpropositionen har intäkterna för kapitalskatter 2020 reviderats upp med 9 miljarder kronor. Det är både skatt på hushållens kapitalvinster och skatt på företagsvinster som har reviderats upp då det preliminära beskattningsutfallet indikerar högre kapitalvinster och företagsvinster än i tidigare bedömning. För 2021–2024 har prognosen för både skatt på hushållens kapitalvinster och skatt på företagsvinster reviderats upp betydligt. I närtid är revideringen kraftig, med 51 respektive 36 miljarder kronor under 2021 och 2022, medan revideringen successivt minskar under prognosperioden. Det förklaras av att utvecklingen av tillgångspriser och vinster för företagen har varit betydligt starkare än bedömningen i vårpropositionen. Detta påverkar hela prognosperioden men i avtagande grad då prognosen för både hushållens kapitalvinster och företagsvinster 2024 antas gå mot ett historiskt genomsnitt som andel av BNP.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Prognosen för intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror har sedan vårpropositionen i genomsnitt reviderats upp med 15 miljarder kronor per år 2021–2024. Till största delen är det intäkterna från mervärdesskatt som väntas öka starkare, vilket i sin tur förklaras både av att utfallen blivit högre än tidigare bedömningar och

att prognosen för hushållens konsumtion reviderats upp. Även intäkterna från punktskatterna har sammantaget reviderats upp för samtliga prognosår jämfört med vårpropositionen. Det beror framför allt på en förväntad högre användning av olika energislag. För 2024 aviseras i denna proposition höjd skatt på alkohol och tobak, vilket också bidrar till upprevideringen.

Periodiseringar

Prognosen för periodiseringar har reviderats upp 2021 och ned 2022 och 2023 i förhållande till vårpropositionen, främst till följd av förändrade betalningsförskjutningar till kommunerna.

Kapitalplaceringar på skattekontot gör prognosen svårbedömd. I nuvarande prognos antas att samtliga kapitalplaceringar betalas ut efter prognosperiodens slut.

Övriga inkomster

Prognosen för övriga inkomster har reviderats upp med 2 miljarder kronor per år för 2022 och 2024 men reviderats ned med samma belopp för 2021 och 2023. Det beror på att inkomsterna från statens verksamhet väntas bli högre 2022 och att bidragen från EU-fonder bedöms bli lägre 2021 men högre under senare delen av prognosperioden.

Uppföljning av statens budget för 2020 och 2021

Med statens budget avses de av riksdagen ursprungligt beslutade budgetarna för 2020 och 2021.

Skatt på arbete

År 2020 har prognosen för direkta skatter på arbete reviderats ned jämfört med prognosen i statens budget för 2020. Det beror framför allt på att intäkter från kommunal inkomstskatt bedöms bli lägre när lönesumman utvecklas svagare. Indirekta skatter revideras också ned, dels till följd av en lägre lönesumma, dels till följd av regeländringar som tillfälliga nedsättningar av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

År 2021 revideras prognosen för direkta skatter upp jämfört med prognosen i statens budget för 2021. Det beror på att lönesumman har utvecklats starkare, vilket framför allt ger ökade intäkter från kommunal inkomstskatt. Även de indirekta skatterna har reviderats upp, vilket främst beror på att intäkter från arbetsgivaravgifter ökar till följd av en högre lönesumma.

Skatt på kapital

År 2020 bedöms intäkterna från skatt på kapital bli 16 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i statens budget för 2020. Det är främst skatt på företagsvinster, men även intäkter från hushållens kapitalskatter, som har reviderats ned till följd av svagare vinstutveckling för företagen och lägre utdelningsinkomster för hushållen jämfört med tidigare bedömning. Lägre utdelningar från svenska företag har även inneburit betydligt lägre kupongskatt, dvs. skatt på utdelningar från aktier i svenska aktiebolag för bosatta utomlands, än beräknat i statens budget för 2020.

Jämfört med beräkningarna i statens budget för 2021 är prognosen för skatt på kapital uppreviderad med 62 miljarder kronor detta år. Det är framför allt skatt på företagsvinster och intäkter från hushållens kapitalskatter som har reviderats upp. Det förklaras av en starkare vinstutveckling för företagen och en starkare utveckling av tillgångspriser jämfört med tidigare bedömning.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

År 2020 blev intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror 13 miljarder kronor lägre än beräknat i statens budget för 2020. Det är framför allt intäkterna från mervärdesskatten som ökade mindre än väntat, vilket förklaras av att lågkonjunkturen som pandemin orsakade medförde att hushållens konsumtion minskade. Flertalet punktskatter utvecklades också svagare än väntat 2020, exempelvis skatt på koldioxid, vägtrafik, flygresor och plastbärkassar.

År 2021 bedöms intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror bli nästan 30 miljarder kronor högre än beräknat i statens budget för 2021. Det är intäkterna från mervärdesskatt som ökat mycket starkare än väntat i förhållande till hushållens konsumtion.

Periodiseringar

År 2020 bedöms periodiseringar på statens budget bli 49 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i statens budget för 2020. Det förklaras främst av tillfälliga anstånd med betalning av arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och mervärdesskatt i samband med betalningssvårigheter till följd av pandemin.

År 2021 bedöms periodiseringar på statens budget bli 11 miljarder kronor lägre jämfört med prognosen i statens budget för 2021. Det förklaras främst av att inbetalning av skatt för tillfälliga anstånd av arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och mervärdesskatt har förlängts.

Övriga inkomster

För 2020 blev intäkterna från övriga inkomster 3 miljarder kronor högre än väntat i statens budget för 2020 trots att försäljningsinkomsterna blev lägre än det beräknings-tekniska antagandet. Det beror på att inkomster av statens verksamhet ökade mer än väntat.

För 2021 har prognosen för övriga inkomster reviderats ned med nästan 4 miljarder kronor jämfört med statens budget för 2021. Det förklaras både av en större kompensation för inbetald mervärdesskatt till statliga och kommunala myndigheter och av att intäkterna från bidrag från EU väntas bli något lägre.

5.5 Förslag som ligger till grund för beräkningen av statens övriga inkomster

I avsnitt 11 redovisar regeringen åtgärder på skatte- och avgiftsområdet med effekter för budgetåret 2022 och framåt. I detta avsnitt (5.5) lämnar regeringen förslag som påverkar statens övriga inkomster i samma beräkning.

Försäljning av Stockholm Cepheus 2 och 3

Enligt 8 kap. 2 § budgetlagen krävs riksdagens godkännande för försäljning av fast egendom om värdet av egendomen överstiger 75 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen under 2022 eller 2023 genom försäljning överlåter fastigheterna Stockholm Cepheus 2 och 3.

Från försäljningsintäkterna får regeringen avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheterna, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten vid en försäljning.

Skälen för regeringens förslag: Efter förslag i budgetpropositionen för 2021 har riksdagen bemyndigat regeringen att under 2021 genom försäljning överlåta fastigheterna Stockholm Cepheus 2 och 3. Från försäljningsintäkterna får regeringen avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheterna, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten. Eftersom fastigheterna på grund av värdeförändring inte har sålts under 2021 behöver ett nytt bemyndigande för försäljning av fastigheterna inhämtas.

Värdet på fastigheterna Stockholm Cepheus 2 och 3 bedömdes vid en värdering i februari 2020 uppgå till 93,5 miljoner kronor. Vid en ny marknadsvärdering i juni 2021 bedömdes värdet på fastigheterna uppgå till 120 miljoner kronor.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen godkänner att regeringen under 2022 eller 2023 genom försäljning överlåter fastigheterna Stockholm Cepheus 2 och 3. Vidare föreslås att regeringen från försäljningsintäkterna får avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheterna, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten vid en försäljning.

Försäljning av en fastighet i Washington D.C. med adressen 3900 Nebraska Avenue

Enligt 8 kap. 2 § budgetlagen (2011:203) krävs riksdagens godkännande för försäljning av fast egendom om värdet av egendomen överstiger 75 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen under 2022 genom försäljning överlåter fastigheten med adress 3900 Nebraska Avenue i Washington D.C.

Från försäljningsintäkterna får regeringen avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheten, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten vid en försäljning.

Skälen för regeringens förslag: Staten äger två fastigheter i Washington D.C., Förenta staterna (USA). Fastigheterna förvaltas av Statens fastighetsverk (SFV). På den ena fastigheten, med adressen 3900 Nebraska Avenue, finns ambassadörens f.d. chefsbostad och på den andra fastigheten finns en byggnad benämnd House of Sweden, i vilken ambassadkansliet är inrymt. Utrikesdepartementet (UD) har 2019 sagt upp hyreskontraktet för chefsbostaden eftersom den i stället ska inrymmas i House of Sweden. UD lämnade fastigheten sommaren 2019 och fastigheten nyttjas inte i dag.

Regeringen gör bedömningen att det ur ett statligt perspektiv sammantaget inte finns något behov av att framöver äga den tomställda fastigheten där den f.d. chefsbostaden är belägen. Fastigheten bör därför säljas på den öppna marknaden. En ny marknadsvärdering av fastigheten gjordes i juni 2021 (Fi2021/02777). Fastighetens värde bedömdes då uppgå till lägst 12,5–15,8 miljoner US-dollar, vilket motsvarar ett värde mellan ca 109–138 miljoner kronor. SFV har i en skrivelse till regeringen angett att värdet potentiellt kan vara högre, och uppgå till 14,7–16,3 miljoner US-dollar (ca 128–142 miljoner kronor), om en exploatör skulle köpa fastigheten (Fi2021/02221). Med hänsyn till fastighetens värde krävs riksdagens godkännande för en försäljning.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen godkänner att regeringen under 2022 genom försäljning överlåter fastigheten med adress 3900 Nebraska Avenue i Washington D.C. Vidare föreslås att regeringen från försäljningsintäkterna får avräkna dels det belopp som behövs för att lösa lån i Riksgäldskontoret som hör till fastigheten, dels de direkta försäljningskostnader som uppkommer för staten vid en försäljning.

6 Utgifter

I detta avsnitt lämnas förslag om utgiftsramar för 2022, förändring av anslagsbehållningar för 2022, utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2022 samt preliminära utgiftsramar för 2023 och 2024. Till grund för förslagen ligger en analys av utvecklingen av utgifterna inom budgetens utgiftsområden och de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna. I avsnittet återrapporteras även vissa tillkännagivanden som har anknytning till budgetens utgiftssida.

Sammanfattning

- De samlade utgiftsramarna 2022 beräknas uppgå till 1 204,2 miljarder kronor. Det är 38,4 miljarder kronor mer än ramarna för 2021 i statens ursprungliga budget för 2021. Efter den ursprungliga budgeten för 2021 har dock riksdagen beslutat om ändringar i statens budget för 2021, främst åtgärder till följd av pandemin, som tillsammans med regeringens förslag i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2021/22:2) uppgår till 162,4 miljarder kronor.
- De takbegränsade utgifterna för 2022 beräknas uppgå till 1 531,6 miljarder kronor. Det är en minskning med 48,3 miljarder kronor jämfört med 2021. Att utgifterna minskar 2022, trots de reformer som regeringen föreslår för 2022 i denna proposition, förklaras av att tillfälliga åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin avslutas. De mest betydande förändringarna finns inom utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 24 Näringsliv.
- Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas uppgå till 346,2 miljarder kronor 2022, vilket är en ökning med 11,1 miljarder kronor jämfört med 2021.
- Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till 27,3 procent av BNP 2022. Det är en ökning jämfört med 2019 men en minskning jämfört med 2020 och 2021.
- Jämfört med bedömningen i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100) beräknas de takbegränsade utgifterna bli 54,9 miljarder kronor högre 2022, 52,3 miljarder kronor högre 2023 och 58,6 miljarder kronor högre 2024, främst till följd av de åtgärder som föreslås i denna proposition.
- För 2021 beräknas de takbegränsade utgifterna bli 85,6 miljarder kronor högre jämfört med statens ursprungliga budget för 2021, framför allt till följd av åtgärder med anledning av pandemin.

6.1 Inledning

Utgifterna i statens budget delas in i 27 utgiftsområden och posten Minskning av anslagsbehållningar. Till budgetens utgifter hör även Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen (se avsnitt 7). Utgiftsramarna utgörs av anvisade medel för vardera av de 27 utgiftsområdena, medan utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade medel. De takbegränsade utgifterna, dvs. de utgifter som omfattas av utgiftstaket, består av utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 och 27 samt utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Utgiftsområde 26 Statsskuldsväntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna.

Regeringens förslag till utgiftsramar och beräkning av de takbegränsade utgifterna baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3, volymutvecklingen i transfereringssystemen samt pris- och löneomräkningen av främst

förvaltningsanslagen. Vidare har hänsyn tagits till tidigare beslutade och aviserade utgiftsreformer samt de som föreslås eller aviseras i denna budgetproposition. I beräkningarna antas inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomföras under den redovisade prognosperioden. Beräkningen av de preliminära utgiftsramarna och de takbegränsade utgifterna för 2023 och 2024 ska därmed ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

6.2 Utgiftsramar för 2022

Regeringens förslag: Utgifterna för 2022 fördelas på utgiftsområden enligt tabell 6.1.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska förslaget till statens budget innehålla en fördelning av anslagen på utgiftsområden. Utgiftsramen för ett utgiftsområde är summan av de anvisade medlen för de anslag som ingår i utgiftsområdet.

Tabell 6.1 Utgiftsramar, anslagsbehållningar och utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2022

Tusental kronor

Utgiftsområde	
1 Rikets styrelse	17 268 338
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	17 971 183
3 Skatt, tull och exekution	12 729 734
4 Rättsväsendet	61 688 986
5 Internationell samverkan	2 235 117
6 Försvar och samhällets krisberedskap	76 525 799
7 Internationellt bistånd	51 939 762
8 Migration	8 456 364
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	112 483 613
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	97 721 457
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	41 786 128
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	103 040 770
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	6 319 015
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	94 025 726
15 Studiestöd	27 801 485
16 Utbildning och universitetsforskning	94 529 445
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	18 454 593
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	7 025 334
19 Regional utveckling	5 241 801
20 Allmän miljö- och naturvård	21 851 580
21 Energi	4 454 924
22 Kommunikationer	76 964 552
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	22 044 754
24 Näringsliv	9 344 901
25 Allmänna bidrag till kommuner	152 322 194
26 Statsskuldräntor m.m.	12 155 200
27 Avgiften till Europeiska unionen	47 836 848
Summa utgiftsområden	1 204 219 603
Minskning av anslagsbehållningar inkl. statsskuldräntor	-6 681 205
Summa utgifter	1 197 538 398

Utgiftsområde	
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor¹	1 185 451 598
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	346 152 000
Takbegränsade utgifter	1 531 603 598
Budgeteringsmarginal	102 396 402
Utgiftstak²	1 634 000 000

¹ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

² Se vidare avsnitt 4.2 om utgiftstaket.

Regeringens förslag: Beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2022 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Anslagsbehållningarna utgörs av skillnaden mellan anvisade medel och förbrukningen av anslagsmedel. De uppstår och förändras till följd av dels att statliga myndigheter har vissa möjligheter att omfördela utgifter över tiden, dels skillnader mellan anslagsnivåer och prognoser över faktisk användning av medel. Anslagsbehållningarna ingår därför i beräkningen av lånebehovet. Bedömningen av hur anslagsbehållningarna kommer att förändras under nästkommande budgetår redovisas på utgiftssidan som en för alla anslag gemensam post, benämnd Minskning av anslagsbehållningar.

Regeringens förslag: Beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2022 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 2 § budgetlagen ska den av riksdagen beslutade nivån på utgiftstaket användas i beredningen av förslaget till statens budget. Utgiftstaket omfattar bl.a. utgifterna inom ålderspensionssystemet som ligger vid sidan av statens budget. Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas öka med drygt 11,1 miljarder kronor 2022 jämfört med prognosen för 2021 i denna proposition (se tabell 6.3). Ökningen är huvudsakligen hänförlig till den makroekonomiska utvecklingen (se även avsnitt 6.4).

Härledning av de sammanlagda utgiftsramarna

Utgiftsramarna beräknas öka med 38,4 miljarder kronor 2022 jämfört med ramarna för 2021 i statens ursprungliga budget för 2021 (se tabell 6.2). Tidigare beslutade och nu föreslagna och aviserade reformer beräknas bidra till att utgiftsramarna för 2022 ökar med 39,4 miljarder kronor. De utgiftsområden som ökar mest till följd av detta är i storleksordning utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 20 Allmän miljö- och naturvård, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 4 Rättsväsendet. Denna ökning motverkas av minskningar inom utgiftsområdena 24 Näringsliv, 25 Allmänna bidrag till kommuner och 8 Migration.

Efter att de ursprungliga utgiftsramarna i budgeten för 2021 beslutades har riksdagen beslutat om ändringar av ramarna för 2021. Tillsammans med regeringens förslag till ändrade ramar i propositionen Höständringbudget för 2021 medför ändringarna ökade utgiftsramar om sammanlagt 162,4 miljarder kronor jämfört med ramarna i det ursprungliga beslutet om statens budget. Ändringarna avser främst åtgärder till följd av pandemin (se vidare avsnitt 6.6).

Den makroekonomiska utvecklingen beräknas medföra minskade utgiftsramar med 5,2 miljarder kronor. Minskningen är hänförlig till utgiftsområde 14 Arbetsmarknad

och arbetsliv men motverkas något av ökade utgiftsramar för framför allt utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Samtidigt beräknas volymförändringar, t.ex. i form av färre personer i olika transfereringssystem, bidra till att utgiftsramarna minskar med 11,5 miljarder kronor. De utgiftsramar som beräknas påverkas mest av lägre volymer är utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning samt 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Övriga utgiftspåverkande faktorer och den årliga pris- och löneomräkningen av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål beräknas bidra till ökade utgiftsramar med 14,0 miljarder kronor respektive 1,7 miljarder kronor. Ökning till följd av övriga utgiftspåverkande faktorer är främst hänförlig till utgiftsområde 26 Statskuldräntor m.m. (se även avsnitt 6.4).

Nivån på utgiftsramarna för 2022 har förändrats sedan riksdagens beslut om preliminära utgiftsramar för 2022 i statens budget för 2021. I 2021 års ekonomiska vårproposition redovisas de förändringar som skedde under perioden mellan statens budget för 2021 och vårpropositionen. De förändringar som skett därefter redovisas i avsnitt 6.5.

Tabell 6.2 Härlledning av de sammanlagda utgiftsramarna 2022

Miljarder kronor

Fastställda utgiftsramar 2021¹	1 166
Pris- och löneomräkning	2
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	39
Makroekonomisk utveckling	-5
Volymer	-11
Övrigt	14
Summa utgiftsramar 2022	1 204

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

6.3 Preliminära utgiftsramar för 2023 och 2024

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2023 och 2024 enligt tabell 6.3 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar och utgiftsramar för det andra och tredje tillkommande budgetåret. Regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2023 och 2024 redovisas i tabell 6.3. De preliminära utgiftsramarna beräknas minska med 39,1 miljarder kronor 2023 men öka med 17,2 miljarder kronor 2024, jämfört med det föregående året (se tabell 6.3 raden Summa utgiftsområden). En utförlig redovisning av utgiftsutvecklingen lämnas i avsnitt 6.4.

De preliminära utgiftsramarna för 2023 har förändrats sedan riksdagens beslut om preliminära utgiftsramar för 2023 i samband med den beslutade budgeten för 2021 (prop. 2020/21:1, rskr. 2020/21:63). De förändringar som skedde under perioden mellan den beslutade budgeten för 2021 och 2021 års ekonomiska vårproposition har redovisats i vårpropositionen. De förändringar som skett därefter redovisas i avsnitt 6.5.

Tabell 6.3 Utgifter per utgiftsområde 2020–2024

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2020 Utfall ¹	2021 Anslag ²	2021 Prognos	2022 Förslag ³	2023 Förslag ⁴	2024 Förslag ⁴
1 Rikets styrelse	15 749	16 741	16 639	17 268	17 192	16 291
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	17 003	17 550	17 198	17 971	18 206	18 556
3 Skatt, tull och exekution	12 055	12 824	12 724	12 730	12 667	12 744
4 Rättsväsendet	53 022	57 393	57 579	61 689	63 639	65 290
5 Internationell samverkan	2 070	1 999	1 974	2 235	2 029	2 028
6 Försvar och samhällets krisberedskap	63 028	71 216	70 435	76 526	82 842	90 662
7 Internationellt bistånd	46 525	47 261	47 259	51 940	53 586	55 325
8 Migration	9 579	9 268	8 614	8 456	8 174	8 293
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	101 774	137 664	144 921	112 484	102 867	96 869
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	117 899	117 345	114 177	97 721	98 626	100 761
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	36 652	38 339	37 862	41 786	40 662	40 265
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	99 939	104 202	99 656	103 041	104 574	106 434
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	8 516	7 956	6 583	6 319	6 056	5 401
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	87 154	106 299	96 890	94 026	86 611	86 875
15 Studiestöd	25 060	28 825	27 121	27 801	27 226	28 963
16 Utbildning och universitetsforskning	82 963	93 881	90 346	94 529	92 016	92 654
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	20 417	22 826	22 678	18 455	16 313	16 165
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 779	5 592	5 501	7 025	6 385	7 558
19 Regional utveckling	3 184	4 203	3 353	5 242	5 364	3 922
20 Allmän miljö- och naturvård	10 950	18 200	18 007	21 852	16 953	17 810
21 Energi	3 398	4 761	3 730	4 455	3 451	3 505
22 Kommunikationer	65 167	77 765	76 260	76 965	75 749	77 076
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	20 020	23 835	20 805	22 045	20 190	21 940
24 Näringsliv	60 407	94 756	39 974	9 345	7 775	7 742
25 Allmänna bidrag till kommuner	157 964	153 485	153 202	152 322	145 164	149 088
26 Statsskuldräntor m.m.	19 592	165	-1 884	12 155	8 155	7 155
27 Avgiften till Europeiska unionen	47 193	53 851	51 331	47 837	42 606	42 937
Summa utgiftsområden	1 191 059	1 328 204	1 242 936	1 204 220	1 165 077	1 182 310
Minskning av anslagsbehållningar				-6 681	-3 262	-6 219
Summa utgifter⁵	1 191 059		1 242 936	1 197 538	1 161 815	1 176 091
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor⁶	1 171 467		1 244 820	1 185 452	1 153 728	1 169 004
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	329 365		335 083	346 152	354 873	360 267
Takbegränsade utgifter	1 500 832		1 579 903	1 531 604	1 508 601	1 529 271
Budgeteringsmarginal	242 168		115 097	102 396	30 399	65 729
Utgiftstak⁷	1 743 000		1 695 000	1 634 000	1 539 000	1 595 000

¹ Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2022.² Inklusivt VÄB21, Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:77, bet. 2020/21:FiU40, rskr. 2020/21:175–181), Extra ändringsbudget för 2021 – Vissa ändrade regler inom sjukförsäkringen (prop. 2020/21:78, bet. 2020/21:FiU41, rskr. 2020/21:213–215), Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkt stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:83, bet. 2020/21:FiU42, rskr. 2020/21:182–184), Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:84, bet. 2020/21:FiU43, rskr. 2020/21:199–205), Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda och förstärkta stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd för företag med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:121, bet. 2020/21:FiU44, rskr. 2020/21:229–231), Extra ändringsbudget för 2021 – Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:166, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:419–421), Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208) samt HÄB21.³ Regeringens förslag till utgiftsramar för 2022 i denna proposition (se tabell 6.1).⁴ Regeringens förslag till preliminära utgiftsramar för 2023 och 2024.⁵ Inklusivt posten minskning av anslagsbehållningar.⁶ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

⁷ Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket för 2024 i denna proposition (se avsnitt 4.2).

6.4 Utveckling av de takbegränsade utgifterna över tid

Pandemin medförde en betydande ökning av utgifterna på statens budget i procent av BNP 2020 jämfört med 2019, vilket framgår av tabell 6.4. Det är främst en följd av de tidsbegränsade åtgärder som riksdagen beslutat om med anledning av pandemin men också en följd av att BNP minskade 2020. De takbegränsade utgifterna beräknas ligga kvar på en relativt hög nivå i procent av BNP 2021. År 2022 minskar utgifterna i procent av BNP, trots att regeringen i denna proposition föreslår åtgärder för 2022 som sammanlagt uppgår till mer än 60 miljarder kronor. Minskningen beror bl.a. på att tidsbegränsade åtgärder med anledning av pandemin upphör och att BNP växer. År 2023 och 2024 fortsätter utgifterna att minska i procent av BNP, vilket också beror på att de takbegränsade utgifterna växer långsammare än BNP i avsaknad av ytterligare finanspolitiska åtgärder.

Tabell 6.4 Utgifter inom budgetens utgiftsområden och takbegränsade utgifter i procent av BNP

Procent av BNP. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utgifter inom utgiftsområden exkl. statsskuldräntor ¹	19,6	23,5	23,4	21,2	20,0	19,6
Statsskuldräntor m.m. ¹	0,4	0,4	-0,0	0,2	0,1	0,1
Summa utgiftsområden	20,1	23,9	23,4	21,4	20,1	19,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	6,3	6,6	6,3	6,2	6,1	6,0
Takbegränsade utgifter²	25,9	30,2	29,7	27,3	26,1	25,6

¹ Inklusivt Minskning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Utgifter inom budgetens utgiftsområden (exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m.) och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Nedan i avsnittet (6.4) beskrivs utvecklingen av de takbegränsade utgifterna över tid. I de flesta fall görs detta genom att förändringen jämfört med det närmast föregående året redovisas, vilket innebär att utgifterna för 2022 anges i jämförelse med utgifterna för 2021 och utgifterna för 2023 anges i jämförelse med 2022 osv.

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med 79,1 miljarder kronor 2021 jämfört med det föregående året (se tabell 6.5). År 2022 och 2023 beräknas utgifterna minska med 48,3 respektive 23,0 miljarder kronor. För prognosperiodens sista år, 2024, beräknas utgifterna öka med 20,7 miljarder kronor jämfört med det föregående året. Ökningen av de takbegränsade utgifterna 2021 och minskningen av utgifterna 2022 förklaras i första hand av beslutade, föreslagna och aviserade tillfälliga reformer, varav en stor del utgör åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin. Även 2023 upphör ett antal tillfälliga åtgärder, vilket minskar utgifterna i jämförelse med det föregående året. Utgiftsökningen 2024 beror i första hand på den makroekonomiska utvecklingen, som påverkar pris- och lönekänsliga anslag. Utvecklingen av utgifterna 2023 och 2024 är också en konsekvens av att inga nya finanspolitiska åtgärder ingår i beräkningarna för dessa år utöver de som aviserats tidigare eller i denna proposition.

De takbegränsade utgifternas förändring över tid beskrivs utifrån ett antal faktorer som är viktiga för utgiftsutvecklingen och som är generella för utgiftsområdena. Den nominella årliga förändringen av de takbegränsade utgifterna uppdelad enligt dessa faktorer redovisas i tabell 6.5 och varje rad i tabellen kommenteras nedan.

Beräkningarna inkluderar förslag och aviseringar i denna proposition och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på utgifterna.

Tabell 6.5 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Takbegränsade utgifter	192,5	79,1	-48,3	-23,0	20,7
<i>varav beslutade, föreslagna och aviserade reformer¹</i>	169,3	50,0	-69,6	-28,9	6,6
<i>varav pris- och löneomräkning</i>	6,1	5,2	1,7	4,3	3,8
<i>varav makroekonomiska förändringar</i>	20,7	17,9	13,7	11,1	12,7
<i>varav volymer²</i>	-12,9	-1,6	-4,4	-2,3	0,9
<i>varav tekniska justeringar³</i>	5,2	1,0	-0,2	-2,8	0,0
<i>varav övrigt</i>	4,0	6,6	10,5	-4,5	-3,3

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande 2020 och 2021, se vidare under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

¹ Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslagits eller som i HÅB21 föreslås tillföras regelstyrda anslag som påverkas av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag).

² Begreppet volym innefattar ett antal olika slags utgiftsförändringar, till följd av bl.a. antal personer i transfereringssystemen, längden på den tid som en person finns i ett transfereringssystem samt förändringar av nivån på styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till den makroekonomiska utvecklingen.

³ Utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstakets nivå.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade reformer

De takbegränsade utgifternas förväntade utveckling påverkas av tidigare riksdagsbeslut, samt av regeringens aktuella förslag och aviseringar som har ekonomiska konsekvenser. Det är alltså den samlade budgeteffekten på de takbegränsade utgifterna, både vad gäller reformer och finansiering av dessa, i förhållande till det föregående året som redovisas. I beskrivningen i detta avsnitt (6.4) ingår därmed även budgeteffekterna av att tidigare reformer och temporära program upphör eller minskar i omfattning.

Utvecklingen av utgifterna under perioden 2021–2024 jämfört med det föregående året påverkas av en historiskt hög utgiftsökning 2020 och 2021 till följd av de åtgärder som vidtagits och vidtas med anledning av pandemin. För 2022 upphör eller minskar flera av dessa åtgärder, vilket medför att utgifterna till följd av beslutade, föreslagna och aviserade reformer totalt sett minskar 2022 jämfört med det föregående året trots att nya satsningar föreslås i denna proposition. Inom flera områden beräknas utgifterna totalt sett minska 2021–2024 till följd av reformer. Det gäller bl.a. utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 24 Näringsliv och 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Inom flera områden beräknas beslutade, föreslagna och aviserade reformer öka de takbegränsade utgifterna 2021–2024 och de utgiftsområden där de beräknade utgifterna ökar mest under perioden till följd av beslut om reformer är utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 22 Kommunikationer (se tabell 6.6).

Efter tabell 6.6 kommenteras de utgiftsramar som beräknas öka eller minska med minst 1 miljard kronor något av åren 2021–2024 till följd av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer.

Tabell 6.6 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året till följd av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna reformer

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024. Minustecken innebär anslagsminskningar eller att finansieringen av temporära program upphör eller minskar i omfattning

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
1 Rikets styrelse	0,7	0,4	0,5	-0,2	-1,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,1</i>
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,2	-0,2	0,4	-0,2	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>
3 Skatt, tull och exekution	0,5	0,3	-0,3	-0,2	-0,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>
4 Rättsväsendet	3,0	3,9	3,8	1,4	1,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,7</i>	<i>2,8</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
5 Internationell samverkan	-0,3	-0,1	0,2	-0,2	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>
6 Försvar och samhällets krisberedskap	2,9	5,1	5,9	5,3	7,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,6</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
7 Internationellt bistånd	1,5	0,4	0,5	0,1	0,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,5</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>
8 Migration	-0,6	-0,7	-1,1	1,5	-0,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,1</i>
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ¹	25,1	43,7	-37,5	-10,0	-6,4
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>14,7</i>	<i>2,8</i>	<i>-2,6</i>	<i>-6,0</i>
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	32,6	-12,4	-15,5	1,4	1,6
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>4,8</i>	<i>0,9</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	1,9	2,1	5,0	-0,8	-0,5
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,7	0,1	2,8	0,7	0,1
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>3,2</i>	<i>0,7</i>	<i>0,1</i>
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	-0,2	0,4	-0,7	-0,5	-1,2
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,5</i>
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	5,9	1,4	0,5	-5,1	1,3
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>3,3</i>	<i>0,6</i>	<i>4,1</i>
15 Studiestöd	2,0	0,6	0,1	-1,0	1,4
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,1</i>	<i>1,5</i>
16 Utbildning och universitetsforskning	3,2	8,2	0,0	-3,2	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>3,6</i>	<i>-1,3</i>	<i>0,1</i>
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	4,6	2,2	-4,4	-2,2	-0,2
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>1,5</i>	<i>0,6</i>	<i>-1,7</i>	<i>0,0</i>
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	-0,3	1,8	1,4	-0,7	1,2
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,3</i>	<i>1,8</i>
19 Regional utveckling	0,1	0,5	1,1	0,5	-1,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,5</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,4</i>
20 Allmän miljö- och naturvård	1,7	5,2	3,6	-4,9	0,8
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>1,9</i>	<i>4,3</i>	<i>-0,7</i>	<i>1,5</i>
21 Energi	-0,4	1,2	-0,3	-1,0	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,7</i>	<i>0,2</i>	<i>0,0</i>
22 Kommunikationer	6,2	9,7	-0,8	-2,3	0,5

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	1,6	4,1	-1,2	1,9
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-1,0	5,6	-1,3	0,6	0,1
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	0,0	1,3	2,8	1,2
24 Näringsliv ¹	47,2	-23,2	-32,7	-1,6	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	-5,0	6,2	-0,8	-0,2
25 Allmänna bidrag till kommuner	32,7	-5,5	-0,9	-4,4	3,9
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	0,0	3,7	0,5	4,0
27 Avgiften till Europeiska unionen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	169,9	50,6	-69,6	-27,1	8,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	-0,6	-0,6	0,1	-1,8	-1,8
<i>varav i denna proposition</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Takbegränsade utgifter	169,3	50,0	-69,6	-28,9	6,6

Anm.: Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i HÅB21 eller tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslås tillföras anslag till följd av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag). Övriga förslag i HÅB21 inkluderas i raden varav i denna proposition.

¹ Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande 2020 och 2021, se vidare under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

Källa: Egna beräkningar.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgifterna ökar 2021 och 2022 och minskar 2023 och 2024 jämfört med det föregående året. Minskningen 2024 jämfört med det föregående året beror på att tillfälliga medel för förberedelse och genomförande av Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd upphör 2024.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgifterna ökar samtliga år 2021–2024 jämfört med det föregående året. För 2022–2024 sker ökningen främst till följd av satsningar i denna proposition, bl.a. på fler polisanställda och en stärkt rättskedja. För 2021–2023 ökar utgifterna jämfört med det föregående året även till följd av tidigare satsningar avseende bl.a. rättsliga biträden och fler polisanställda. Utbyggnad av Kriminalvårdens platskapacitet och en förändrad straffrabatt för unga myndiga bidrar till utgiftsökningarna 2021–2023.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Utgifterna ökar samtliga år 2021–2024 jämfört med det föregående året. De ökade utgifterna för 2021 och 2022 är till största del hänförliga till tidigare beslut och aviseringar. För 2023 och 2024 följer utgiftsutvecklingen den beräknade ökningen av regeringens prioriteringar i budgetpropositionen för 2021 samt bedömningen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) att den ekonomiska ramen ska öka för att förstärka totalförsvaret.

Utgiftsområde 8 Migration

Utgifterna minskar 2021 och 2022, ökar 2023, för att därefter minska igen 2024 jämfört med det föregående året. Det beror framför allt på att det innan låg antaganden om en återgång till utlänningslagen den 1 juli 2021 när den tillfälliga lagen löpte ut. I stället trädde då revideringar i utlänningslagen i kraft.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna ökar 2021 jämfört med det föregående året för att därefter minska 2022–2024. Att utgifterna ökar kraftigt 2021 är delvis på grund av att en del av de åtgärder som vidtagits till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 ger budgeteffekt 2021 i stället för 2020 som tidigare beräknades. Utgifterna beräknas även öka 2021 jämfört med 2020 till följd av åtgärder för att bekämpa smittspridningen i t.ex. propositionen Vårändringsbudget för 2021 och Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset. Även åtgärder i denna proposition såsom ökade resurser för testning och smittspårning bidrar till ökningen 2021. Att utgifterna minskar 2022–2024 jämfört med det föregående året beror främst på att tillfälliga åtgärder med anledning av pandemin samt vissa andra åtgärder upphör.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Utgifterna minskar 2021 och 2022, för att därefter öka 2023 och 2024. Att utgifterna minskar 2021 och 2022 jämfört med det föregående året beror främst på att tillfälliga åtgärder på grund av pandemin, såsom ersättning till riskgrupper och slopat karensavdrag, minskar i omfattning 2021 och upphör 2022. Ökningen 2023 och 2024 beror på höjda åldersgränser i pensionssystemet vilket förväntas innebära att fler är kvar i sjukförsäkringarna.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgifterna ökar 2021 och 2022 för att därefter minska 2023 och 2024 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 och 2022 beror på införandet av inkomstpensionstillägg. Även en förstärkning av bostadstillägg för pensionärer i denna proposition bidrar till ökningen 2022.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna ökar 2021–2024 jämfört med det föregående året. Ökningen 2022 förklaras av införandet av familjeveckan i denna proposition.

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Utgifterna ökar 2021 och minskar 2022–2024 jämfört med det föregående året, bl.a. till följd av ändringarna i utlänningslagen och att tillfälliga satsningar upphör.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgifterna ökar i början av prognosperioden, minskar 2023 och ökar återigen 2024 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 följer av tidigare åtgärder för att stödja arbetslösa till följd av pandemins effekter på arbetsmarknaden. Att utgifterna minskar 2023 beror främst på att tillfälliga satsningar såsom höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen upphör. Att utgifterna ökar 2024 beror på satsningar i denna proposition på bl.a. matchningstjänster och kompensation för avgift för omställningstjänster.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna ökar 2021, 2022 och 2024 och minskar 2023 jämfört med det föregående året. Minskningen 2023 beror på införandet av en ny räntemodell som medför att kostnaderna för kreditförluster avseende studielån överförs till låntagarna genom en höjd ränta. Ökningen 2024 följer av en upptrappning av omställningsstudiestödet som beräknas innebära ökade utgifter fr.o.m. 2023.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgifterna ökar 2021 och minskar 2023 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 beror på tidigare åtgärder, som exempelvis en förlängd satsning på behörighetsgivande studier och en utökad satsning på regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Minskningen 2023 beror på att vissa sådana tillfälliga satsningar upphör.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgifterna ökar 2021 medan de minskar 2022–2024 jämfört med det föregående året. Detta beror på tillfälliga stöd under 2021 till idrott och kulturverksamheter, för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Minskningen 2022–2024 beror på att tillfälliga satsningar upphör.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Utgifterna ökar 2021, 2022 och 2024, och minskar 2023 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 och 2022 beror på åtgärder som bl.a. omfattar ett stöd för energieffektivisering i flerbostadshus. Ökningen av utgifterna 2021 jämfört med det föregående året beror även på ett tillskott till investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande. Ökningen 2024 följer av bl.a. en omfördelning av medel för energieffektiviseringsstödet som föreslås i denna proposition.

Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Utgifterna ökar 2021–2023 och minskar 2024 jämfört med det föregående året. Ökningen 2022 beror bl.a. på satsningen i denna proposition på regionala utvecklingsåtgärder för återstart. Minskningen 2024 beror på att tillfälliga åtgärder upphör.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgifterna ökar främst 2021 och 2022 men även 2024, och minskar 2023 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 beror främst på tidigare åtgärder såsom förstärkning av klimatbonusen, samt satsningar på skötsel av naturreservat och ersättning till fastighetsägare för skydd av värdefull natur som naturreservat. Satsningar i denna proposition såsom förändring av klimatbonus, skogsutredning och skydd av skog, samt förstärkning av klimatklivet bidrar till ökningen 2021 och förklarar ökningen 2022 och 2024. Minskningen av utgifterna 2023 jämfört med det föregående året beror framför allt på att tillfälliga satsningar upphör eller minskar i omfattning.

Utgiftsområde 21 Energi

Utgifterna ökar 2021 och minskar 2022 och 2023 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 sker bl.a. till följd av en budgetmässig omläggning av solcellsstödet, på grund av en eftersläpning i utbetalningar på anslaget, samt satsningar på laddningsinfrastruktur för tunga fordon. Minskningen 2023 beror på att tillfälliga satsningar upphör.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgifterna ökar 2021 och 2024 och minskar 2022 och 2023 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 beror främst på tidigare åtgärder som exempelvis förlängt bidrag för upprätthållande av kollektivtrafik och medel till det nationella stödet av bredbandsutbyggnad. Även satsningar i denna proposition såsom nedsättning av banavgifter, och satsningar i infrastrukturpropositionen bidrar till

utgiftsutvecklingen under prognosperioden. Minskningen 2023 beror framför allt på att tillfälliga satsningar minskar eller upphör.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utgifterna ökar 2021, 2023 och 2024 och minskar 2022 jämfört med det föregående året. Ökningen 2021 uppkommer huvudsakligen till följd av tidigare åtgärder som bl.a. tillskott för nationell medfinansiering av landsbygdsprogrammet, samt nya beräkningar av EU-stöd som följer av ikraftträdandet av uppgörelsen om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2021–2027. Minskningen 2022 beror framför allt på att tillfälliga satsningar minskar eller upphör.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgifterna minskar 2021–2023 jämfört med det föregående året främst till följd av att åtgärder för att möta de behov som orsakats av spridningen av covid-19 minskar i omfattning eller att tillfälliga åtgärder upphör. Åtgärderna innefattar bl.a. stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd och ett omsättningsstöd till enskilda näringsidkare samt kapitalinsatser i statligt ägda bolag. Åtgärdernas utgiftseffekt har i efterhand justerats för bedömt faktiskt utnyttjande.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgifterna minskar 2021–2023 för att därefter öka 2024 jämfört med det föregående året. Orsaken till de minskade utgifterna 2021–2023 är att tidigare ökning av det generella statsbidraget trappas ned stegvis. Ökningen av utgifterna 2024 sker till följd av en tillfällig ökning av det generella statsbidraget.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Jämfört med det föregående året minskar utgifterna 2021, 2023 och 2024 och ökar 2022. Minskningen 2023 och 2024 sker till följd av Pensionsgruppens överenskommelse som bl.a. innebär att ålder för tidigast uttag av allmän inkomstgrundad pension justeras från 62 år till 63 år 2023.

Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin

Budgeteffekten av en åtgärd bedöms i samband med att förslaget lämnas till riksdagen. I normalfallet gäller den ursprungligen redovisade budgeteffekten när utgifternas utveckling beskrivs i efterföljande propositioner. För några av de åtgärder för 2020 och 2021 som riksdagen fattat beslut om med anledning av pandemin har bedömningen av åtgärdernas faktiska utfall reviderats kraftigt. De aktuella åtgärderna är stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, stöd till enskilda näringsidkare, ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning och merkostnader, tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag och stöd till handelsbolag. I dessa fall, som har sin grund i åtgärder relaterade till pandemin, är det motiverat att redovisa budgeteffekten av en åtgärd i enlighet med den senaste bedömningen i de fall budgeteffekten av reformerna har bedömts vara mycket stor och skillnaden mot det faktiska utfallet väntas bli betydande. Detta trots att regeringen inte har lämnat något nytt förslag till riksdagen.

I budgetpropositionen för 2021 redovisades reviderade budgeteffekter för 2020 för åtgärderna stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd. Sammantaget hade riksdagen under 2020 fram till budgetpropositionen för 2021 anvisat 140,9 miljarder kronor 2020 för dessa stöd. Samtidigt bedömdes att utfallet för åtgärderna skulle uppgå till 57,0 miljarder kronor, vilket medförde att den samlade budgeteffekten för åtgärderna

reviderades ned med 83,9 miljarder kronor till följd av den betydande skillnaden mellan anvisade medel och faktiskt utfall.

I 2021 års ekonomiska vårproposition redovisades ytterligare reviderade budgeteffekter för 2020 och 2021. För åtgärderna stöd vid korttidsarbete, stöd till enskilda näringsidkare samt ökade resurser till hälso- och sjukvården för testning och merkostnader bedömdes att sammantaget 20,8 miljarder kronor av de ursprungligen bedömda budgeteffekterna för 2020 i stället skulle uppkomma 2021 till följd av lägre utfall 2020. När det gäller anvisade medel för 2021 reviderades budgeteffekter för åtgärderna stöd till enskilda näringsidkare och omställningsstöd ned med sammanlagt 8,8 miljarder kronor medan budgeteffekterna för åtgärden stöd vid korttidsarbete reviderades upp med 3,4 miljarder kronor i enlighet med nya bedömningar.

I denna proposition revideras budgeteffekterna för 2020 för åtgärderna stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd ned med ytterligare sammantaget 10,5 miljarder kronor till följd av att utnyttjandet var lägre än de ursprungligen anvisade medlen. För 2021 har riksdagen sammantaget anvisat 9,3 miljarder kronor för åtgärden tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag. Till följd av att utnyttjandet nu beräknas bli väsentligt lägre än de ursprungligen anvisade medlen revideras budgeteffekten för denna åtgärd ned med 8,1 miljarder kronor. Vidare har riksdagen för 2021 beslutat att utöka stödperioderna för åtgärderna stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, stöd till enskilda näringsidkare och stöd till handelsbolag efter förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422). Utökningen av stödperioderna bedömdes medföra utgiftseffekter på sammanlagt 5,2 miljarder kronor 2021. Utgiftseffekterna rymdes dock inom de anslagsbelopp som redan hade anvisats för tidigare stödperioder 2021 för dessa åtgärder. Anledningen till det är att utfallet varit väsentligt lägre än vad som ursprungligen bedömdes när medel anvisades för de tidigare stödperioderna. Därför revideras de ursprungligen bedömda budgeteffekterna för dessa åtgärder ned med sammanlagt 52,1 miljarder kronor i enlighet med de nya bedömningarna av det faktiska utfallet. Sammantaget betyder detta att de redovisade budgeteffekterna för åtgärderna tillfälligt stöd för hyreskostnader för vissa företag, stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, stöd till enskilda näringsidkare och stöd till handelsbolag revideras ned med 55,0 miljarder kronor i denna proposition.

Revideringen av budgeteffekter påverkar redovisningen av åtgärder i tabell 6.6 och tabell 6.16 samt sammanställningen i tabell 6.5. Därmed ges en mer rättvisande redovisning både av åtgärdernas storlek och av den aktiva finanspolitiken för 2020 och 2021 och hur den påverkar förändringen av det strukturella sparandet (se avsnitt 8).

Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen medför att de takbegränsade utgifterna ökar med sammanlagt 15,0 miljarder kronor 2021–2024. Ökningen är som störst 2021 och som minst 2022. I tabell 6.7 redovisas pris- och löneomräkningen per utgiftsområde.

De fyra utgiftsområden där pris- och löneomräkningen leder till de beloppsmässigt största förändringarna är utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 16 Utbildning och universitetsforskning och 22 Kommunikationer. Orsakerna är att investeringsanslagen för försvarsmateriel respektive transportinfrastruktur återfinns inom utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap och 22 Kommunikationer, samt att större statliga myndigheter återfinns inom utgiftsområdena 4 Rättsväsendet och 16 Utbildning och universitetsforskning.

Tabell 6.7 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året till följd av pris- och löneomräkningen

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
1 Rikets styrelse	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3 Skatt, tull och exekution	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
4 Rättsväsendet	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6
6 Försvar och samhällets krisberedskap	1,9	1,3	-0,6	1,1	1,0
8 Migration	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
16 Utbildning och universitetsforskning	1,0	0,9	0,6	0,7	0,6
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
22 Kommunikationer	0,9	0,9	0,3	1,0	0,8
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
24 Näringsliv	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	6,1	5,2	1,7	4,3	3,8
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	6,1	5,2	1,7	4,3	3,8
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Takbegränsade utgifter	6,1	5,2	1,7	4,3	3,8

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Pris- och löneomräkningen baseras på utfallsstatistik och avspeglar därför pris- och löneförändringar i övriga samhället med två års eftersläpning. Huvuddelen av de anslag som pris- och löneomräknas utgörs av myndigheternas förvaltningsanslag. De omräkningstal som är mest centrala i pris- och löneomräkningen av myndigheternas förvaltningsanslag redovisas i tabell 6.8.

Omräkningstalet för löner motsvarar förändringen i ett arbetskostnadsindex för tjänstemän i tillverkningsindustrin, med avdrag för produktivitetsutvecklingen i den privata tjänstesektorn. Omräkningstalet för lokalkostnader beräknas enligt två olika metoder beroende på om avtalet för fastigheten i fråga kan omförhandlas under det kommande budgetåret eller inte. För omräkningen av övriga förvaltningskostnader används konsumentprisindex (KPI) fr.o.m. omräkningen för 2022 (se prop. 2020/21:1 Prisomräkning av vissa statliga förvaltningskostnader avsnitt 7.6). Tidigare användes ett sammanvägt omräkningstal baserat på flera omräkningstal från Statistiska centralbyrån.

Tabell 6.8 Omräkningstal i pris- och löneomräkningen av förvaltningsanslag 2021 och 2022

Procent	2021	2022
Omräkningstal för löner m.m.	1,25	1,09
<i>varav arbetskostnadsindex</i>	2,72	2,50
<i>varav produktivitetsavdrag</i>	1,47	1,41
Omräkningstal för lokalkostnader	1,13	0,19
Omräkningstal för övriga förvaltningskostnader	1,54	0,50

Anm.: Omräkningstalet för lokalkostnader används i de fall myndigheter inte har hyresavtal som kan omförhandlas under aktuellt budgetår. För myndigheter med hyresavtal som kan omförhandlas används anslagsspecifika omräkningstal.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Makroekonomiska förändringar

Den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden påverkar utgifts-utvecklingen, bl.a. genom att ersättningen inom flertalet transfereringssystem till hushållen i olika grad följer den allmänna pris- och löneutvecklingen. De takbegränsade utgifterna beräknas öka med sammanlagt 55,4 miljarder kronor 2021–2024 till följd av makroekonomiska faktorer, vilket motsvarar en årlig utgiftsökning på mindre än 1 procent (se tabell 6.9). Den makroekonomiska utvecklingen beskrivs närmare i avsnitt 3.

Den årliga förändringen av utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget bestäms av inkomstindex som mäter den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten. Utvecklingen av inkomstindex medför att utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas öka med sammanlagt 34,6 miljarder kronor 2021–2024 eller i genomsnitt 8,6 miljarder kronor per år.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv bestäms till stor del av den makroekonomiska utvecklingen, främst genom hur många personer som är arbetslösa. Lågkonjunkturen medför att utgifterna ökar med 9,2 miljarder kronor 2021 för att sedan minska 2022–2024.

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är knutna till den makroekonomiska utvecklingen genom att biståndsramen ska motsvara 1 procent av Sveriges bruttonationalinkomst (BNI). Utvecklingen av BNI beräknas öka utgifterna med sammanlagt 8,8 miljarder kronor 2021–2024 eller i genomsnitt 2,2 miljarder kronor per år.

Utgifterna inom utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bestäms bl.a. av prisbasbeloppet och timlöneutvecklingen. Den makroekonomiska utvecklingen beräknas öka utgifterna inom utgiftsområdena med sammanlagt 3,9 miljarder kronor respektive 4,9 miljarder kronor 2021–2024, dvs. i genomsnitt 1,0 respektive 1,2 miljarder kronor per år.

Tabell 6.9 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året till följd av den makroekonomiska utvecklingen

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,3	0,1	0,2	0,2	0,3
7 Internationellt bistånd	1,4	0,1	5,1	1,6	1,9
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	1,3	0,6	1,1	1,0	1,2

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,0	0,0	-0,1	-0,2	0,4
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,4	1,1	1,1	1,2	1,6
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	-0,2	0,5	0,1	0,0	0,1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	4,7	9,2	-4,5	-2,7	-0,2
15 Studiestöd	0,3	0,1	0,3	0,2	0,4
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	0,4	-0,7	-0,1	-0,3	0,2
Summa utgiftsområden	9,0	10,8	3,1	1,1	5,9
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	9,0	10,8	3,1	1,1	5,9
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	11,7	7,1	10,6	10,1	6,8
Takbegränsade utgifter	20,7	17,9	13,7	11,1	12,7

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Volymer i transfereringssystemen

Med volymer avses antalet personer i transfereringssystemen. I begreppet kan det också ingå förändringar av styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till den makroekonomiska utvecklingen eller är att betrakta som reformer. Det kan exempelvis handla om förändringar av den genomsnittliga styckkostnaden med anledning av att sammansättningen av mottagarna i ett transfereringssystem ändras.

År 2021–2024 beräknas de takbegränsade utgifterna minska med sammanlagt ca 7,3 miljarder kronor till följd av volymrelaterade förändringar. Utgiftsområden med volymrelaterade utgiftsförändringar framgår av tabell 6.10. Utvecklingen av volymerna i utvalda transfereringssystem redovisas i tabell 6.11.

Tabell 6.10 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året till följd av utvecklingen av volym

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0
8 Migration	-0,6	-1,1	0,4	-1,9	0,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-2,3	0,9	1,6	0,3	0,4
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-5,6	1,7	-4,7	-1,6	-0,7
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,2	-0,8	-1,0	-0,2	-0,3
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1,3	-1,7	-0,5	-0,3	0,2
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	-4,3	-3,2	0,2	0,2	0,4
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-1,3	-0,9	0,2	0,3	0,2
15 Studiestöd	0,2	1,8	0,4	0,1	0,0
22 Kommunikationer	-0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-0,8	0,5	0,2	0,0	0,0
24 Näringsliv	0,0	1,7	-1,7	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	-13,4	-0,9	-4,8	-2,7	0,5
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	-13,4	-0,9	-4,8	-2,7	0,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	0,6	-0,7	0,4	0,4	0,4
Takbegränsade utgifter	-12,9	-1,6	-4,4	-2,3	0,9

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Utgiftsområde 8 Migration

Antalet inskrivna asylsökanden väntas successivt minska t.o.m. 2024. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration minska med ca 2,4 miljarder kronor 2021–2024. Handläggningstider varierar dock över tiden, vilket är en orsak till att utvecklingen av antalet inskrivna och de volymrelaterade utgifterna inte följs åt för varje enskilt år.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Inom assistansersättningen bedöms antalet mottagare, efter att ha minskat successivt sedan 2015, stabiliseras under prognosperioden. Samtidigt bedöms antalet beviljade timmar per mottagare öka svagt t.o.m. 2024 vilket följer trenden från de senaste åren. Vidare bedöms debiteringsgraden inom assistansersättningen, dvs. antalet utbetalda timmar i relation till antalet beviljade timmar, öka fr.o.m. 2022 efter relativt låga nivåer under 2021. När det gäller tandvårdsersättningen antas antalet patientbesök öka de kommande åren, både till följd av att besöken varit tillfälligt färre under pandemin och att antalet besök beräknas öka i takt med befolkningsökningen. Sammantaget bidrar detta till att utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beräknas öka med ca 3,2 miljarder kronor 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Antalet personer i sjukförsäkringssystemen väntas minska 2021–2024. Det beror huvudsakligen på att antalet personer med sjukersättning som uppnår pensionsålder och lämnar försäkringen är större än inflödet av nya personer. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning minska med ca 5,3 miljarder kronor 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Antalet personer med efterlevandepension väntas bli mindre över tid, vilket är den främsta förklaringen till att de volymrelaterade utgifterna inom utgiftsområdet minskar. Även antalet personer som får garantipension väntas minska något 2021–2024. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom minska med ca 2,3 miljarder kronor 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Inom utgiftsområdet minskar de volymrelaterade utgifterna under hela prognosperioden utom 2024. Det beror bl.a. på att antalet barn i befolkningen, som är grunden för barnbidragen, bedöms vara som högst 2021 för att därefter minska. Utöver minskningen av antalet barn har mönstret för uttag av föräldrapenningdagar förändrats under pandemin, vilket bidrar till att antalet uttagna föräldradagar bedöms minska något under prognosperioden. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn minska med ca 2,3 miljarder kronor 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Utgifterna inom utgiftsområdet påverkas främst av antalet nyanlända som får uppehållstillstånd och därefter tas emot i en kommun. Efter det stora antalet asylsökande från flyktingkrisen 2015 har antalet personer som tas emot i kommunerna minskat och beräknas fortsätta göra det fram till slutet av 2021. Därefter väntas antalet uppehålls-

tillstånd som leder till kommunmottagande stabiliseras. Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering minska med ca 2,4 miljarder kronor 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna för studiestöd ökar 2021. Det beror i huvudsak på att fler personer har och beräknas få studiemedel som en följd av att efterfrågan på utbildning ökat i samband med pandemin. Från och med 2023 bedöms antalet personer som får studiemedel minska jämfört med det föregående året. Antalet personer som får studiehjälp, förväntas däremot öka stadigt under perioden. Det följer främst av att befolkningen i åldern 16–20 år förväntas öka, då studiehjälp riktar sig till gymnasieelever.

Sammantaget beräknas utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd öka med ca 2,3 miljarder kronor för 2021–2024 till följd av volymutvecklingen.

Tabell 6.11 Volymer inom olika transfereringssystem

Utgiftsområde och volym	Könsfördelning 2020	Utfall 2020	Prognos 2021	Prognos 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
8 Asylsökande, genomsnittligt antal inskrivna per dygn	41 % kv 59 % m	35 600	24 600	19 100	17 700	17 400
9 Antal personer med assistansersättning	45 % kv 55 % m	13 900	13 800	13 600	13 800	14 000
9 Antal timmar assistans per vecka per beviljad brukare, genomsnitt	127 tim kv ¹ 132 tim m ¹	130	131	132	132	133
10 Antal sjukpenningdagar (netto) ² , miljoner	63 % kv 37 % m	53,3	51,8	51,5	50,7	51,0
10 Antal rehabiliteringspenningdagar (netto) ² , miljoner	66 % kv 34 % m	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
10 Antal personer med sjukersättning ³	59 % kv ⁴ 41 % m ⁴	236 300	222 800	213 300	221 400	211 700
10 Antal personer med aktivitetsersättning ³	46 % kv ⁵ 54 % m ⁵	31 800	30 700	29 800	29 000	28 200
10 Antal personer med sjuk- och aktivitetsersättning som erhåller bostadstillägg ³	53 % kv ⁶ 47 % m ⁶	113 900	112 000	107 900	113 700	108 400
11 Antal personer med garantipension	77 % kv 23 % m	703 500	685 600	678 700	637 300	641 000
11 Antal pensionärer som erhåller bostadstillägg	74 % kv 26 % m	288 200	291 800	314 700	310 000	313 900
12 Antal barnbidrag ⁷	69 % kv 31 % m	1 953 400	1 962 900	1 958 900	1 951 000	1 941 300
12 Antal uttagna föräldrapenningdagar, miljoner	69 % kv 31 % m	52,9	50,0	48,8	49,1	49,7
12 Antal uttagna tillfälliga föräldrapenningdagar, miljoner	55 % kv 45 % m	9,2	8,1	8,0	8,0	8,0
13 Genomsnittligt antal ensamkommande barn och unga 0–19 år som kommunerna får ersättning för ⁸	11 % kv 89 % m	4 900	2 400	2 100	1 700	1 500
13 Genomsnittligt antal nyanlända som kommunerna får schablonersättning för ⁹	45 % kv 55 % m	56 500	32 200	27 700	27 600	26 800
14 Antal deltagare i etableringsinsatser	59 % kv 41 % m	22 700	14 000	11 200	11 200	11 400
15 Antal personer med studiehjälp	48 % kv 52 % m	432 500	445 000	456 500	466 800	476 600
15 Antal personer med studiemedel	59 % kv 41 % m	559 300	605 000	605 400	576 400	571 500
ÅP ¹⁰ Antal personer med tilläggspension	52 % kv 48 % m	1 960 800	1 884 600	1 808 200	1 730 700	1 652 500
ÅP ¹⁰ Antal personer med inkomstpension	51 % kv 49 % m	1 835 100	1 902 200	1 978 800	2 021 300	2 091 200

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade till närmaste hundratal om inte annat anges. Arbetslösheten och antal deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är nära sammankopplade med den konjunkturella utvecklingen. De redovisas därför inte i denna tabell utan ingår i kategorin makroekonomiska förutsättningar.

¹ Könsfördelningen baseras på genomsnittligt antal timmar per brukare och inte summan.

² Antalet dagar med partiell ersättning är omräknat till hela dagar.

³ Volymuppgifterna avser december.

⁴ Könsfördelningen baseras på antalet mottagare vid ordinarie månadsutbetalning, totalt 233 900 personer.

⁵ Könsfördelningen baseras på antalet mottagare vid ordinarie månadsutbetalning, totalt 29 300 personer.

⁶ Könsfördelningen baseras på antalet mottagare vid ordinarie månadsutbetalning, totalt 115 100 personer.

⁷ Könsfördelningen baseras på mottagarens kön.

⁸ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande fyraårigt genomsnitt för kommunmottagna ensamkommande barn och unga.

⁹ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande treårigt genomsnitt för kommunmottagna.

¹⁰ Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Den samlade volymen i vissa transfereringssystem minskar

Volymen mäts på olika sätt i olika transfereringssystem, t.ex. som utbetalda dagar eller som genomsnittligt antal personer som får ersättning. Omräkning till helårsekvivalenter är ett sätt att göra volymerna jämförbara mellan olika transfereringssystem och över tid. En helårsekvivalent motsvarar exempelvis två personer som under ett år är sjukskrivna på halvtid eller två personer som har fulltidsersättning från arbetslöshetsförsäkringen ett halvår vardera.

I tabell 6.12 redovisas, för transfereringssystemen för ohälsa och arbetsmarknad, de i tabell 6.11 angivna volymerna samt antalet arbetslösa omräknade till helårsekvivalenter. Det innebär att både personer som befinner sig på arbetsmarknaden och personer som står utanför ingår.

Tabell 6.12 Helårsekvivalenter inom vissa transfereringssystem

Tusental, andel av befolkningen 20–64 år i procent. Utfall 2019 och 2020, prognos 2021–2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sjuk- och rehabiliteringspenning ¹	231	252	226	231	233	239
Sjuk- och aktivitetsersättning	248	240	227	217	218	214
Arbetslöshetsersättning	80	124	115	89	81	78
Arbetsmarknadspolitiska program ²	144	169	214	200	176	180
Etableringsersättning	38	24	12	10	10	10
Summa	740	808	793	746	718	722
Ekonomiskt bistånd	95	95	96	91	85	83
Summa inkl. ekonomiskt bistånd³	836	903	889	837	803	805
Befolkning 20–64 år	5 858	5 877	5 888	5 904	5 923	5 944
Andel av befolkningen	14,3	15,4	15,1	14,2	13,6	13,5

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusivt sjuklön som betalas av arbetsgivaren.

² Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som får ersättning i form av rehabiliteringspenning eller etableringsersättning räknas till sjuk- och rehabiliteringspenning respektive etableringsersättning.

³ Summeringen innehåller dubbelräkningar då individer som ingår i andra ersättningsystem också kan vara berättigade till ekonomiskt bistånd.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Nyttjandet av vissa transfereringssystem minskar 2021–2024, efter att ha ökat 2020 med anledning av pandemin och dess effekter på arbetsmarknaden. Sammantaget minskar andelen av befolkningen i åldersgruppen 20–64 år som får ersättning från de transfereringssystem som redovisas i tabell 6.12 från 15,4 procent 2020 till 13,5 procent 2024. Mest minskar antalet helårsekvivalenter med arbetslöshetsersättning.

Tekniska justeringar

När en utgiftsförändring inte har samma nettoeffekt på den offentliga sektorns utgifter eller det offentliga finansiella sparandet som på de takbegränsade utgifterna kan det motivera en teknisk justering av utgiftstaket. Tekniska justeringar har genomförts vid behov sedan utgiftstaket infördes 1997, och nya nivåer på utgiftstaket till följd av justeringarna föreslås normalt i budgetpropositionen.

Ett förslag som regeringen lämnar i denna proposition motiverar teknisk justering av utgiftstaket. Den budgetförändring som motiverar teknisk justering av utgiftstakets nivå är skattelättnader för cykelförmån. I enlighet med praxis avrundas de årsvisa tekniska justeringarna till hela miljarder kronor varför nivån på utgiftstaket är oförändrad (se avsnitt 4.2).

Övriga utgiftsförändringar

Övriga utgiftsförändringar är sådana som inte förklaras av beslut om reformer, pris- och löneomräkning, makroekonomiska förändringar eller volymförändringar. Det kan exempelvis vara de utgiftsförändringar som uppstår när medlemsavgiften till EU justeras. Även tidsförskjutningar i olika program eller utbetalningar, exempelvis investeringar i transportinfrastrukturen, kategoriseras som övriga utgiftsförändringar. Vidare ingår också den förändring av anslagsbehållningar som följer av skillnaden mellan beräknade anslagsnivåer och prognoser för den faktiska utgiftsförbrukningen.

Övriga utgiftsförändringar medför ökade takbegränsade utgifter 2021 och 2022 och minskade sådana utgifter 2023 och 2024 jämfört med det föregående året, och de handlar i huvudsak om förändrade anslagsbehållningar inom utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och 24 Näringsliv, samt ändrade beräkningar av EU-avgiften (se tabell 6.13). EU-avgiftens utveckling styrs år för år av bl.a. EU:s årsbudget och systemet för EU:s egna medel genom vilket EU-budgeten huvudsakligen finansieras. Avgiften kan variera jämfört med prognos beroende på vad EU:s utgifter faktiskt blir.

Tabell 6.13 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det föregående året till följd av utvecklingen av övriga utgiftspåverkande faktorer

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

Utgiftsområde	2020	2021	2022	2023	2024
1 Rikets styrelse	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
7 Internationellt bistånd	-0,1	0,0	-0,9	-0,1	-0,3
8 Migration	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-7,6	1,9	-0,1	0,0	0,0
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,1
15 Studiestöd	0,1	-0,9	0,1	0,1	-0,1
16 Utbildning och universitetsforskning	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
19 Regional utveckling	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4
21 Energi	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0
22 Kommunikationer	0,5	0,3	-0,3	0,1	-0,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-0,1	-3,0	0,0	-2,2	1,3
24 Näringsliv	-9,3	2,3	-11,6	0,0	0,0
26 Statsskuldräntor m.m.	-1,0	-22,0	14,0	-4,0	-1,0
27 Avgiften till Europeiska unionen	8,9	4,1	-3,5	-5,2	0,3
Summa utgiftsområden	-9,2	-17,3	-2,4	-11,9	-1,3
Minskning av anslagsbehållningar m.m.	11,2	2,5	26,8	3,3	-3,0
Summa utgifter¹	1,9	-14,8	24,4	-8,5	-4,3
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor²	4,0	6,7	10,5	-4,5	-3,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Takbegränsade utgifter	4,0	6,6	10,5	-4,5	-3,3

Anm.: Övriga utgiftspåverkande faktorer innefattar samtliga utgiftsförändringar som inte är en följd av beslut om reformer, pris- och löneomräkning, den makroekonomiska utvecklingen, volymförändringar eller tekniska justeringar. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar m.m.

² Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

Källa: Egna beräkningar.

Statsskuld räntorna, som inte ingår i de takbegränsade utgifterna, varierar mycket under perioden eftersom den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret använder sig av kan få stora kassamässiga effekter enskilda år som inte är direkt relaterade till kostnaden för skulden. Den låga nivån 2021, vilket ger en minskning 2021 och en ökning 2022 jämfört med det föregående året, beror främst på en stor betalning som skedde 2020 av upplupen inflationskompensation för en realobligation. En statsobligation med hög kupongränta förföll dessutom i december 2020.

6.5 Förändring av de takbegränsade utgifterna sedan 2021 års ekonomiska vårproposition

I 2021 års ekonomiska vårproposition redovisade regeringen en beräkning av de takbegränsade utgifterna för 2022–2024. I denna proposition görs en reviderad beräkning. De takbegränsade utgifterna beräknas bli 54,9 miljarder kronor högre 2022, 52,3 miljarder kronor högre 2023 och 58,6 miljarder kronor högre 2024, än bedömningen i den ekonomiska vårpropositionen.

Förändringarna i förhållande till den tidigare beräkningen redovisas i tabell 6.14, fördelade på samma förklaringsfaktorer som i avsnitt 6.4.

Tabell 6.14 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2022	2023	2024
Takbegränsade utgifter i 2021 års ekonomiska vårproposition	1 476,7	1 456,3	1 470,6
Beslut om reformer	62,3	58,2	68,3
Reviderad pris- och löneomräkning	0,0	0,8	0,8
Makroekonomiska förändringar	1,9	4,0	1,9
Volymförändringar	-6,6	-5,7	-6,4
Tekniska justeringar	0,0	0,1	0,1
Minskning av anslagsbehållningar	-5,0	-3,9	-3,6
Övriga utgiftspåverkande faktorer	2,2	-1,3	-2,5
Total utgiftsförändring	54,9	52,3	58,6
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2022	1 531,6	1 508,6	1 529,3

Källa: Egna beräkningar.

I tabell 6.15 redovisas förändringarna av utgiftsramarna och förändringen av de takbegränsade utgifterna 2022–2024 jämfört med den bedömning som gjordes i 2021 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 6.15 Förändring av utgiftsramar och takbegränsade utgifter jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Total	varav			Total	Total
	förändring	Beslut om reformer	varav Makro	varav Volym	varav Övrigt	förändring
	2022				2023	2024
1 Rikets styrelse	1 106	1 233			-127	429
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	367	472	56	-161	236	321
3 Skatt, tull och exekution	227	227			109	105
4 Rättsväsendet	3 473	3 478			-5	5 583
5 Internationell samverkan	222	222			13	7
6 Försvar och samhällets krisberedskap	538	606			-69	707
7 Internationellt bistånd	1 410	471	1 390		-451	1 323

Utgiftsområde	Total förändring 2022	varav Beslut om reformer	varav Makro	varav Volym	varav Övrigt	Total förändring 2023	Total förändring 2024
8 Migration	-586	-516		-70		-1 095	-1 036
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	17 828	17 440	-6	394		15 261	9 357
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5 157	5 696	158	-697		6 347	6 436
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	1 066	1 029	-133	170		1 418	1 837
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-1 986	3 229	191	-5 406		-1 862	-1 969
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	52	236	13	-197		-251	-695
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	57	3 267	-3 279	69		2 959	5 624
15 Studiestöd	872	743	100	29		914	2 496
16 Utbildning och universitetsforskning	3 631	3 626			5	2 373	2 367
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	2 114	2 114				394	382
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-530	-530				-849	960
19 Regional utveckling	506	506				1 223	800
20 Allmän miljö- och naturvård	6 211	6 211				5 520	7 032
21 Energi	778	709			69	978	982
22 Kommunikationer	5 508	5 649		-10	-131	4 817	7 360
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	1 197	1 283	-90	4		3 972	5 113
24 Näringsliv	1 184	1 184				411	247
25 Allmänna bidrag till kommuner	3 769	3 725			44	4 325	8 375
26 Statsskuldräntor m.m.	5 000				5 000	4 000	2 000
27 Avgiften till Europeiska unionen	2 925				2 925	-551	-2 178
Summa utgiftsområden	62 096	62 311	-1 600	-5 874	7 259	57 929	63 966
Minskning av anslagsbehållningar	-4 935				-4 935	-3 838	-3 578
Summa utgifter	57 161	62 311	-1 600	-5 874	2 324	54 091	60 389
Summa utgifter exklusive statsskuldräntor¹	52 138	62 311	-1 600	-5 874	-2 700	50 067	58 365
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	2 771		3 524	-753		2 239	266
Takbegränsade utgifter	54 909	62 311	1 924	-6 627	-2 700	52 306	58 631

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade reformer

I denna proposition och i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:2) lämnar regeringen förslag om ändrade anslagsnivåer för innevarande år och 2022 samt beräknar ändrade anslagsnivåer för 2023 och 2024. De förändringar som beror på förslag och aviseringar om reformer sammanfattas per utgiftsområde i tabell 6.16. Anslagseffekterna redovisas i förhållande till den beräkning som låg till grund för 2021 års ekonomiska vårproposition. Sedan vårpropositionen har riksdagen vidare beslutat om åtgärder med ekonomiska konsekvenser efter förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422), i propositionen Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier (prop. 2020/21:182, bet. 2020/21:SfU27, rskr. 2020/21:347) och i propositionen Ändrade regler i utlänningslagen (prop. 2020/21:191, bet. 2020/21:SfU28, rskr. 2020/21:412). Vidare har riksdagen sedan vårpropositionen på eget initiativ beslutat om ändringar i statens budget för 2021 som framgår av betänkandet Ändringar i statens budget för 2021 – Stöd till

äldreomsorgen med anledning av coronaviruset (bet. 2020/21:FiU46, rskr. 2020/21:237–239).

Budgeteffekterna av dessa propositioner och riksdagsinitiativ ingår i redovisningen i tabell 6.16. Endast större anslagsförändringar, som uppgår till minst 50 miljoner kronor ett enskilt år, redovisas separat inom varje utgiftsområde.

Tabell 6.16 Nu föreslagna och aviserade utgiftsförändringar¹

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
1 Rikets styrelse		133	1 233	642	570
Lokalkostnader Regeringskansliet	4:1		50	25	
Tillsynsmedel på grund av förlängd covid-19-lag t.o.m. januari 2022	5:1	60	20		
Ersättning för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar	5:1		-99	-99	-99
Dricksvattenförsörjning och vattenskydd	5:1		80	80	80
Regional klimatomställning	5:1		80	60	60
Havsmiljöproposition	5:1			60	60
Genomförande av allmänna val 2022	6:1		494	25	
Valdeltagandeinsatser	6:1		50		
Förstärkning för att genomföra minoritetspolitiken	7:1		90	90	90
Mediestöd för varannandagsutdelning av post	8:1		123	133	90
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning		26	472	293	334
Ny myndighet för systemövergripande kontroller	1:8			29	82
Förvaltning och underhåll av bidragsfastigheter	1:10		50	25	25
Förväntade infrianden Europeiska investeringsbankens garantifond	1:14		180		
Arbetsförmedlingens kundtorgstjänster Statens servicecenter	1:15		69	69	69
3 Skatt, tull och exekution		5	227	113	128
Administration omställningsstöd	1:1		120		
Förstärkning av Tullverkets operativa verksamhet	1:2		70	85	100
4 Rättsväsendet		650	3 478	4 565	5 616
Öka polisens tekniska förmåga	1:1		400	400	400
Pandemirelaterade merkostnader	1:1		100		
Gränskontroll och personalrelaterade utgifter	1:1	500			
10 000 fler polisanställda	1:1			1 905	1 905
Operativ förmåga och säkerhetshöjande åtgärder	1:2		63	63	63
Stärkt rättskedja	1:3, 1:4, 1:5, 1:6, 1:8		1 262	1 925	2 376
Platskapacitet Kriminalvården	1:6	150			
Förstärkt skydd mot sexuella kränkningar	1:6		8	23	155
Gängbrottsutredningen	1:6			104	474
Förstärkt brottsförebyggande arbete	1:7, 1:14		7	40	73
Förstärkning rättsliga biträden m.m.	1:11		1 530		
EU-medel i tidigare och ny fondperiod	1:17		28	2	86
5 Internationell samverkan			222	13	8

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
Avgifter till internationella organisationer	1:1		200		
6 Försvar och samhällets krisberedskap		26	606	568	521
Åtgärder för att förebygga klimatrelaterade naturolyckor	2:2, 2:6		500	500	500
Förberedande uppdrag Rakel Generation 2	2:9		52	47	
7 Internationellt bistånd		450	471	631	762
Effekter av ändringar i utlänningslagen, minskade avräkningar ³	1:1		471	631	762
Ändrade avräkningar asylkostnader ⁵	1:1	433			
8 Migration		-10	-516	-954	-1 034
Ändrade regler i utlänningslagen ³	1:1, 1:2, 1:4, 1:5, 1:6, 1:7	-10	-482	-629	-731
Effektivisering av Migrationsverket	1:1		-50	-150	-200
Omfördelning av medel under Asyl-, migrations och integrationsfondens programperiod	1:8		32	-190	-99
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		14 688	17 440	14 795	8 811
Skyddad yrkestitel undersköterska	1:1, 4:5			65	41
Ökade kostnader för läkemedelsförmånerna	1:5		1 739	1 739	1 739
Vaccinkostnader	1:6	1 000	3 500	2 000	
Ersättning till regionerna för genomförda vaccinationer ²	1:6	470			
Ersättning till regionerna för genomförda vaccinationer	1:6	500	2 100		
Fortsatt testning och smittspårning ²	1:6	1 500			
Fortsatt testning och smittspårning	1:6	6 000	2 000		
Merkostnader på grund av covid-19 avseende december 2020	1:6	345			
Merkostnader skyndsamma transporter på grund av covid-19 ²	1:6	150			
Digitala covidbevis ²	1:6	130			
Digitala covidbevis	1:6		65		
Kostnader för Socialstyrelsens nationella beredskapslager på grund av covid-19	1:6	75	125		
Vårdskuld	1:6		2 000		
Fortsatta personalsatsningar inom hälso- och sjukvården	1:6		2 000	2 100	
Tillskott för att möjliggöra fortsättning av pågående arbete inom hälso- och sjukvård	1:6		1 000		
Förlängning satsning förlossningsvård	1:6			1 500	
Stärkt försörjningsberedskap inom sjukvården	1:6				500
Stärkt arbete mot psykisk ohälsa	1:8			1 500	1 500
Tillfällig förstärkning av Folkhälsomyndigheten på grund av covid-19	2:1		51		
Förstärkt assistansersättning	4:4			712	1 424
Prestationsbaserat stöd för att minska andelen timanställningar ⁴	4:5	2 000			
Prestationsbaserat stöd för att utöka sjuksköterskebemanningen ⁴	4:5	1 000			
Utökat investeringsstöd för äldreboende ⁴	4:5	1 000			
Stöd för att utöka läkarkompetensen inom äldreomsorgen ⁴	4:5	300			
Förstärkning äldreomsorgslyftet	4:5		1 200	700	
Förstärkt äldreomsorg	4:5		900	3 900	3 000

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
Förstärkning statens institutionsstyrelse	4:6		100	140	140
Temporär subvention LVU-placeringar	4:6		484		
Skyddat boende för våldsutsatta barn och vuxna	4:7		30	345	375
Stöd till utsatta barn ²	5:2	50			
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		8 115	5 696	5 640	5 671
Förlängning ersättning för karensavdrag ²	1:1	575			
Förlängd ersättning till egenföretagare vid sjukdom ²	1:1	100			
Förlängning av ersättning till riskgrupper och vissa anhöriga till riskgrupper ²	1:1	75			
Höjt tak i sjukpenningen	1:1		2 638	2 638	2 638
Förlängning av undantag i sjukpenningen på grund av uppskjuten vård	1:1		220		
Ändrat beviskrav dag 365: Särskilda skäl	1:1		120	200	200
Särskilda regler i sjukpenningen för personer över 62 år	1:1		70	70	70
Särskilda regler i sjukersättningen för personer över 60 år	1:1, 1:2		36	145	145
Stärkt försäkringsskydd för behovsanställda	1:1, 2:1		149	149	149
Höjt bostadstillägg i aktivitets- och sjukersättningen	1:2		550	550	550
Höjd garantinivå i aktivitets- och sjukersättningen	1:2		1 563	1 563	1 563
Förlängning av ersättning för kostnader för sjuklön utöver det normala ²	1:7	3 900			
Ökade kostnader för ersättning för kostnader för sjuklön utöver det normala ^{2,5}	1:7	3 300			
Förlängt undantag från krav på läkarintyg ²	1:7	150			
Förvaltningskostnader till Försäkringskassan för familjeveckan	2:1		293	293	293
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom		623	1 029	1 024	1 024
Hantering av högre utbetalningar för bostadstillägg för pensionärer ⁵	1:3	623			
Förstärkt bostadstillägg för pensionärer	1:3, 1:4		1 022	1 022	1 022
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		63	3 229	3 880	3 958
Familjeveckan	1:2		3 194	3 810	3 888
Höjt underhållstöd för barn 7–10 år	1:3		35	70	70
Ökade utgifter för barnpension och efterlevandestöd ⁵	1:5	63			
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering		31	236	-155	-606
Ändrade regler i utlänningslagen	1:2	-19	-313	-872	-1 313
Bidrag till kommuner med högt flyktmottagande	1:2		200	200	200
Stöd till våldsutsatta ²	3:1	50			
Nationellt program mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld	3:1		215	270	300
Permanent statsbidrag till kvinno- och tjejjourer	3:1		50	150	150
Statsbidrag till kvinno- och tjejjourer för skyddade boenden	3:1		50	50	20

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
14 Arbetsmarknad och arbetsliv			3 267	3 863	7 940
Arbetsförmedlingens kundtorgstjänster					
Statens servicecenter	1:1		-69	-69	-69
Tillskott Arbetsförmedlingen	1:1		502	620	696
Praktikplatser	1:2		52	65	65
Särskilda regler i sjukersättningen för personer över 60 år	1:2		-29	-116	-116
Slopade karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen	1:2		345		
Matchningstjänster	1:2, 1:3		1 193	173	2 690
Arbetsmarknadsutbildningar	1:2, 1:3		425	856	974
Extratjänster	1:2, 1:3, 1:14		701	778	677
Europeiska socialfonden (2014–2020 Valutakursförändring)	1:6		379	379	
Europeiska socialfonden (2014–2020): Omfördelning inom anslaget över tid	1:6		-451	334	50
Europeiska socialfonden plus (2021–2027): Omfördelning inom anslaget över tid	1:7		25	25	200
Förordningsändring nystartsjobb med anledning av sänkta arbetsgivaravgifter	1:13		85	41	21
Ändrade regler i utlänningslagen ³	1:14		-104	-370	-561
Grundläggande omställnings- och kompetensstöd	1:15		75	307	320
Kompensation för avgift för omställningstjänster	1:15			693	2 856
Utökad tillsyn av arbetsmiljön	2:1		25	50	75
15 Studiestöd		27	743	674	2 126
Omställningsstudiestöd	1:2			1 361	2 838
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning inklusive kombinationsutbildningar	1:2, 1:3		350	425	446
Livslångt lärande	1:2, 1:3		144	144	144
Platser på folkhögskolan	1:2, 1:3		80		
Försöksverksamhet kort kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)	1:2, 1:3		15	45	54
Rätt till validering	1:2, 1:3		-17	-53	-53
Reglering av direkta överlapp ordinarie studiemedel och omställningsstudiestöd	1:2, 1:3			-50	-103
Ny räntemodell 2023	1:3, 1:4			-1 347	-1 356
Administration m.m. omställningsstudiestöd	1:8, 1:9	21	128	133	148
16 Utbildning och universitetsforskning		30	3 626	2 309	2 375
Gemensamt skolval	1:1		55	99	99
Kvalitetsdialoger	1:1		31	61	85
Digitalisering av nationella prov	1:1		-8	20	50
Förstärkning av undervisningen i särskolan	1:1, 1:3		85	163	160
Stärkt elevhälsa	1:1, 1:3, 1:11, 1:15		6	3	101
Läxhjälpsgaranti och utökad lovskola	1:1, 1:5		-121	-238	-242
Ämnesbetyg - implementering	1:1, 1:5, 2:2		15	21	88
Kunskapssatsning efter pandemin	1:5		1 000		
Tillfällig neddragning av fjärde året på teknikprogrammet	1:5		-50	-50	-50
Anpassning av anslaget nivå	1:6		-55	-55	-55

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
Ökat deltagande i förskolan	1:5			-41	-80
Förstärkning av likvärdighetsbidraget	1:15		324	298	283
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning inklusive kombinationsutbildningar	1:17		1 540	1 200	1 200
Komvux FLEX	1:17		70	35	
Yrkesvenska Valfärden	1:17		30	61	61
Kompensation yrkeshögskolan	1:19		100	100	100
Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på sjuksköterskeutbildning	2:1, 2:64		27	52	52
Livslångt lärande	Flera		257	257	257
Tillskott European Spallation Source (ESS)	2:64, 3:1		75		
Försöksverksamhet kort kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)	2:64		27	44	52
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid		1 496	2 114	371	364
Särskilda behov inom kultur och kulturlivets internationalisering	1:2		745		
Biblioteksstrategi - förlängning av Stärkta bibliotek	1:2		75		
Produktionsincitament för film	1:2		100	100	100
Stöd till kulturområdet ²	1:2, 1:6, 5:2, 10:1	750			
Förstärkning kultursamverkansmodellen	1:6		100	100	100
Fria aktörer inom scenkonst och musik	2:2		50		
Bidrag till konstnärer	5:2		75		
Inrättande av museum om Förintelsen	8:1		30	45	55
Stöd till centrala museer: Myndigheter	8:1	77			
Filmstöd	10:1		55		
Stöd till idrotten ²	13:1	600			
Stöd till idrotten	13:1		400		
Statligt bidrag till friluftorganisationer	13:3		50	50	50
Platser på folkhögskolan	14:1		300		
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		1	-530	-850	961
Omfördelning energieffektiviseringsstöd	1:7	-650	-585	-920	880
Förstärkning investeringsstöd	1:8	650			
19 Regional utveckling		25	506	1 223	800
Regionala utvecklingsåtgärder för återstart	1:1		500		
Justering medfinansiering Fonden för en rättvis omställning	1:1		-250	-50	-50
Ersättning för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar	1:1		99	99	99
Investeringsstöd till drivmedelsstationer	1:1		75	75	
Valutakursförändring och omfördelning över tid för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1:3		-19	532	
Omfördelning över tid för Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1:4		50	510	695
20 Allmän miljö- och naturvård		1 901	6 211	5 517	7 028
Upprätthållande av Naturvårdsverkets förvaltningsanslag	1:1			30	85
Skötsel av naturreservat	1:3		100	100	100

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
Vandrings- och fjälleder	1:3		50	50	50
Senareläggning av förstärkta insatser för sanering	1:4		150		
Skärpt miljöstyrning i bonus-malus-systemet	1:8	1 900	550		
Klimatanpassning samordning och kunskapsuppbyggnad hos myndigheter	1:10		62	26	26
Bidrag för lokala vattenvårdsprojekt/LOVA	1:11		100	150	150
Förlängning av satsning på avancerad rening av avloppsvatten	1:11		75	75	
Åtgärder för att motverka invasiva främmande arter	1:11			50	50
Finansiering av nationellt biljettsystem för kollektivtrafik	1:12		-55	-57	-3
Skogsutredning och skydd av skog	1:14		2 005	2 005	2 005
Skydd av värdefull natur	1:14		350	450	450
Klimatklivet	1:16		800	1 955	3 155
Stärkt klimatpremie	1:17		1 300	200	300
Ekobonus	1:17		100	100	100
Satsning på Industriklivet för stora investeringar	1:19		217	162	165
Driftstöd för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (bio-CCS)	1:19, 1:21		-50	-200	
Kompetenslyft för klimatomställningen	1:22		100	100	100
21 Energi			709	908	912
Energisteget	1:2		100	100	100
Biogasstöd	1:7		500	700	700
Förstärkta insatser för elberedskap	1:8		88	88	88
22 Kommunikationer		1 586	5 649	4 438	6 303
Cykelåtgärder i stadsmiljöavtalen	1:1		200		
Nationellt biljettsystem för kollektivtrafik	1:1, 1:3, 1:12		111	114	6
Finansiering av nationellt biljettsystem för kollektivtrafik	1:1		-56	-57	-3
Infrastrukturpropositionen	1:1, 1:2		536	3 697	5 598
Extra satsning på infrastruktur	1:1, 1:2		2 250		
Nedsättning av banavgifter	1:2	1 370			
Sjöfartsverket och sjöräddning	1:4		136		
Klimatkompensation för sjöfarten	1:4			300	300
Sjöfartsverket och kanal- och slussinfrastruktur	1:5		84		
Lån till leverantörer av flygtrafiktjänst	1:6	61			
Stöd till transeuropeiska transportnätet (TEN-T)	1:10		540		
Infrastruktur för flygtrafiktjänst	1:17			52	80
Stöd till kollektivtrafik	1:18		1 000		
Medel till Sjöfartsverket ²	1:20	130			
Medfinansiering av EU-programmet Digital	2:4		50	50	50
Bredbandsutbyggnad	2:5		500		
Genomförande av EU-förordningen om en gemensam digital ingång (SDG)	2:7		59	85	51
Välfärdens digitala infrastruktur	2:7		50	50	50

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel		183	1 283	4 057	5 287
Skogsutredning och skydd av skog	1:1, 1:2		810	810	810
Bekämpning av smittsamma djursjukdomar ⁵	1:6	170	50		
Tillskott för att hantera utgifter kopplade till fågelinfluensan	1:10		85		
Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020: Justering inom programram	1:13		46	64	-70
Utveckling av företagsklimat i gles- och landsbygdskommuner	1:17		70	70	70
Landsbygdsutveckling 2023–2027	1:17			2 200	2 500
Strategisk plan för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) 2023–2027	1:18			733	1 833
Fler utbildningsplatser för veterinärer och djursjukskötare	1:23		38	53	53
Främjande av vattenbruk	1:28		79	79	79
24 Näringsliv		3 124	1 184	411	248
Förvaltningskostnader förlängning av korttidsarbete juli–september ²	1:4	120			
Fullföljande av hantering av stöd vid korttidsarbete	1:4		330		
Fortsatta insatser för en hållbar besöksnäring	1:4, 1:5, 1:7		100		
Näringslivets omställning m.m.	1:5		100	100	100
Deltagande i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI)	1:5		100	70	70
Upprustning Göta kanal	1:15		83		
Brexitjusteringsreserven	1:23		386	153	
Förlängning av hyresstödet juli–september ²	1:27	3000			
25 Allmänna bidrag till kommuner		33	3 769	4 325	8 375
Generella statsbidrag till kommuner och regioner	1:1		3 000	3 000	3 000
Införande av fast omsorgskontakt	1:1		348	686	686
Förstärkning av likvärdighetsbidraget	1:1		-324	-298	-283
Uppskjuten besparing nationella prov	1:1		123	123	
Läxhjälpsgaranti och utökad lovskola	1:1		121	242	242
Skattelättnader cykelförmån	1:1		44	88	132
Validering – nationell struktur	1:1		30	60	60
Planering och dimensionering av gymnasial utbildning	1:1		21	191	191
Stärkt rätt till assistans	1:1			-170	-340
Förstärkt brottsförebyggande arbete	1:1			109	219
Ökat deltagande i förskolan	1:1			41	80
Förstärkt äldreomsorg	1:1				3 900
Grundläggande behörighet på yrkesprogram	1:1				59
Gemensamt skolval	1:1				-86
Anpassning bemyndigande	1:4			-150	150
Extra medel till små kommuner	1:5		300	300	300
27 Avgiften till Europeiska unionen		8 813			
Ökad EU-avgift och justering av negativt ingående belopp ⁵	1:1	8 813			
Summa anslagsförändringar		42 019	62 355	58 300	68 481
<i>varav anslagsökningar</i>		<i>42 701</i>	<i>68 924</i>	<i>70 787</i>	<i>82 217</i>

Utgiftsområde	Anslag	2021	2022	2023	2024
<i>varav anslagsminskningar</i>		-682	-6 569	-12 487	-13 735
Skillnad mellan anslagseffekt och utgiftseffekt⁶		-55 009	0	0	0
Summa ökning av takbegränsade utgifter		-12 990	62 355	58 300	68 481
Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket		0	44	88	132
Ökning av takbegränsade utgifter exkl. utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket⁷		-12 990	62 311	58 212	68 349

Anm.: Endast större anslagsförändringar som uppgår till minst 50 miljoner kronor ett enskilt år redovisas separat inom varje utgiftsområde.

¹ Utöver föreslagna och aviserade reformer i denna proposition och HÅB21 inkluderar tabellen även de beslut som följer av propositioner som framgår av fotnot 2–4 nedan.

² Propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422).

³ Propositionen Ändrade regler i utlänningslagen (prop. 2020/21:191, bet. 2020/21:SfU28, rskr. 2020/21:412).

⁴ Riksdagsinitiativ om ändringar i statens budget för 2021 som framgår av betänkandet Ändringar i statens budget för 2021 – Stöd till äldreomsorgen med anledning av coronaviruset (bet. 2020/21:FiU46, rskr. 2020/21:237–239).

⁵ Förslag i propositionerna HÅB21 och Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422) som främst avser regelstyrda transfereringsanslag till följd av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås uppgår till sammanlagt 13,5 miljarder kronor.

⁶ Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerats för bedömt faktiskt utnyttjande, se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin.

⁷ Motsvarar de utgifter som till följd av reformer minskar budgeteringsmarginalen.

Reviderad pris- och löneomräkning

Mot bakgrund av nya prognoser för den makroekonomiska utvecklingen har de beräknade utgifterna till följd av pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål reviderats. I denna proposition bedöms utgifterna till följd av pris- och löneomräkning 2023 och 2024 bli högre än i beräkningen i 2021 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.14).

Makroekonomiska förändringar

Den nya makroekonomiska bedömningen som görs i denna proposition och som redovisas i avsnitt 3, beräknas sammantaget medföra högre utgifter i jämförelse med 2021 års ekonomiska vårproposition för hela perioden 2022–2024 (se tabell 6.14 och tabell 6.15).

BNI har reviderats upp samtliga år jämfört med bedömningen i vårpropositionen, vilket påverkar biståndsramen och medför att utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd revideras upp för hela perioden.

Upprevideringen av prisbasbeloppet, till följd av uppreviderad inflation (KPI), ger högre utgifter 2022–2024 inom ett flertal utgiftsområden, bl.a. utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt 15 Studiestöd. För utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bidrar även högre timlön till högre utgifter.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv har reviderats ned för hela prognosperioden 2022–2024 till följd av en lägre arbetslöshet.

Prognosen för inkomstindex har reviderats upp för hela perioden 2022–2024 i jämförelse med vårpropositionen, vilket ger högre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Volymförändringar

De beräknade utgifterna 2022–2024 har också förändrats till följd av nya prognoser för antalet personer som får ersättning från de regelstyrda transfereringssystemen. Sammantaget innebär det lägre utgifter 2022–2024 (se tabell 6.14, tabell 6.15 och tabell 6.17).

Störst nedrevidering av utgifterna 2022–2024 jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition sker inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn till följd av ett lägre antagande om antalet barn i befolkningen i Statistiska centralbyråns uppdaterade befolkningsprognos. Antalet barn i befolkningen har stor påverkan på utgifterna inom området då ett lägre antal barn bland annat medför lägre utgifter för barnbidrag och uttagna föräldrapenningdagar.

Även inom ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget har utgifterna reviderats ned 2022–2024 jämfört med bedömningen i 2021 års ekonomiska vårproposition. Det förklaras av att färre personer väntas ta ut pension jämfört med den bedömningen.

Tabell 6.17 Volym i olika transfereringssystem 2022–2024

Förändringar jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Utgiftsområde och volym	2022	2023	2024
12 Antal barnbidrag	-17 800	-31 600	-47 000
12 Antal uttagna föräldrapenningdagar	-6 524 800	-6 413 500	-6 163 000
ÅP ¹ Antal personer med inkomstpension	-4 600	-5 200	-5 800

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade. Endast ett urval av volymer med större förändringar mot den beslutade budgeten för 2021 redovisas i tabellen. Se tabell 6.11 för könsuppdelade utfall.

¹ Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Tekniska justeringar

Ett förslag som regeringen lämnar i denna proposition motiverar tekniska justeringar av utgiftstakets nivå (se tabell 6.14). Det förslag som motiverar tekniska justeringar av utgiftstaket nivå uppgår till 0,1 miljarder kronor för 2023 och 2024 och beror på att förslaget om skattelättnad för cykelförmån medför minskade skatteintäkter för kommuner och regioner. För att neutralisera effekten föreslås motsvarande belopp tillföras kommunerna. I enlighet med praxis avrundas de årsvisa tekniska justeringarna till hela miljarder varför nivån på utgiftstaket är oförändrad (se avsnitt 4.2).

Minskning av anslagsbehållningar

Anslagsbehållningarna utgörs av skillnaden mellan anvisade medel och förbrukningen av anslagsmedel. Beräkningsposten Minskning av anslagsbehållningar beskrivs närmare i avsnitt 6.2. Posten Minskning av anslagsbehållningar är negativt definierad, dvs. ett negativt värde innebär att anslagsbehållningarna ökar. Den nya beräkningen medför att anslagsbehållningarna ökar jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.14). För 2022 förklaras förändringen till stor del av en generell nedjustering av utgiftsprognosen i syfte att beakta systematisk överskattning i utgiftsprognoserna samt förändringarna inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. För 2023 och 2024 är det främst utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg som bidrar till ökade anslagsbehållningar.

Övriga utgiftsförändringar

Utgiftsprognoserna kan revideras till följd av justeringar som motiveras av ny information som inte avser makroekonomiska förutsättningar eller volymer, t.ex. nya prognosmetoder, korrigeringar av tidigare gjorda fel och regeländringar utom regeringens direkta kontroll, såsom ändringar i EU-rättsakter.

Jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition revideras utgifterna upp 2021 och 2022 (tabell 6.14). Det beror på att EU beslutat om flera ändringsbudgetar för budgetåret 2020. Effekterna av dessa har delvis belastat avgiften under 2021. Därtill har EU beslutat om högre utgifter i ändringsbudgetar för budgetåret 2021. Sveriges åtagande och avgift beräknas vidare bli högre till följd av starkare BNI-utveckling än tidigare prognostiserat i Sverige i jämförelse med EU som helhet. Detta leder till en högre BNI-andel och högre avgift genom den avgiftskomponent som baseras på BNI inom ramen för EU:s egna medel. Prognosen för 2023 och 2024 revideras ned något till följd av att utgifterna på EU-budgeten beräknas bli lägre.

6.6 Uppföljning av utgifterna i statens budget och takbegränsade utgifter 2021

Utgiftsramarna för 2021 följer dels av statens budget för 2021, dels av de ändringar av ramarna som beslutats av riksdagen efter förslag i propositioner om ändringar i statens budget som lämnats innan denna proposition. Därutöver föreslås ytterligare ändringar i propositionen Höständringsbudget för 2021. I tabell 6.18 redovisas de ursprungligt beslutade utgiftsramarna och de ändringar av ramarna som därefter beslutats och föreslagits. Sammantaget medför ändringarna ökade utgiftsramar 2021 om 162,4 miljarder kronor. Ändringarna består huvudsakligen av att extraordinära åtgärder vidtagits eller föreslagits för innevarande år, i likhet med föregående år, med anledning av spridningen av covid-19.

Av tabell 6.18 framgår vidare att utgifterna för 2021 i denna proposition beräknas uppgå till 1 242,9 miljarder kronor. Statens utgifter 2021 beräknas därmed överstiga utgifterna i statens ursprungliga budget för 2021 med 84,9 miljarder kronor. Utgifterna för 2021 understiger dock totalt anvisade medel för 2021 med 85,3 miljarder kronor.

Tabell 6.18 Utgifter 2021

Miljarder kronor

Utgiftsområde	Ursprunglig budget ¹	Ändringsbudget (VÄB) ^{2,3}	Förslag till ändringsbudget (HÄB) ^{2,4}	Totalt anvisat ⁵	Prognos	Differens prognos ursprunglig budget	Differens prognos totalt anvisat
1 Rikets styrelse	15,9	0,7	0,1	16,7	16,6	0,7	-0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	17,5	0,0	0,0	17,6	17,2	-0,3	-0,4
3 Skatt, tull och exekution	12,4	0,4	0,0	12,8	12,7	0,3	-0,1
4 Rättsväsendet	56,4	0,3	0,7	57,4	57,6	1,1	0,2
5 Internationell samverkan	2,0			2,0	2,0	0,0	0,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	71,2	0,1	0,0	71,3	70,4	-0,7	-0,8
7 Internationellt bistånd	46,8	0,0	0,4	47,3	47,3	0,4	0,0
8 Migration	9,3			9,3	8,6	-0,7	-0,7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	101,9	25,4	10,4	137,7	144,9	43,0	7,3
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	98,4	10,8	8,1	117,3	114,2	15,8	-3,2
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	37,7		0,6	38,3	37,9	0,1	-0,5
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	103,6	0,6	0,1	104,2	99,7	-3,9	-4,5
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	7,8	0,1	0,1	8,0	6,6	-1,2	-1,4
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	105,7	0,6		106,3	96,9	-8,8	-9,4
15 Studiestöd	28,3	0,5	0,0	28,8	27,1	-1,2	-1,7
16 Utbildning och universitetsforskning	92,1	1,8	0,0	93,9	90,3	-1,7	-3,5
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	17,8	3,5	1,5	22,8	22,7	4,9	-0,1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5,6	0,0	0,0	5,6	5,5	-0,1	-0,1
19 Regional utveckling	4,2	0,0	0,0	4,2	3,4	-0,8	-0,9
20 Allmän miljö- och naturvård	16,2	0,1	1,9	18,2	18,0	1,8	-0,2
21 Energi	4,5	0,2		4,7	3,7	-0,8	-1,0
22 Kommunikationer	73,9	2,3	1,6	77,8	76,3	2,3	-1,5
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	22,6	1,1	0,2	23,8	20,8	-1,8	-3,0
24 Näringsliv	15,4	76,3	3,1	94,8	40,0	24,6	-54,8
25 Allmänna bidrag till kommuner	153,5		0,0	153,5	153,2	-0,3	-0,3
26 Statsskuldräntor m.m.	0,2			0,2	-1,9	-2,0	-2,0
27 Avgiften till Europeiska unionen	45,0		8,8	53,9	51,3	6,3	-2,5
Summa utgiftsområden	1 165,8	124,7	37,7	1 328,2			
Minskning av anslagsbehållningar	-7,8						
Summa utgifter	1 158,1				1 242,9	84,9	-85,3
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor	1 158,0				1 244,8	86,8	-83,2
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	336,4				335,1	-1,3	
Takbegränsade utgifter	1 494,3				1 579,9	85,6	
Budgeteringsmarginal	200,7				115,1	-85,6	
Utgiftstak för staten	1 695				1 695		

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Enligt finansutskottets sammanställning (bet. 2020/21:FiU10).² Där 0,0 anges har ändringsbudget beslutats eller förslag till ändringsbudget lämnats, men beloppet för utgiftsområdet uppgår till totalt mindre än 50 miljoner kronor.³ Inkluderar Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21), Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:77, bet. 2020/21:FiU40, rskr. 2020/21:175-181), Extra ändringsbudget för 2021 – Vissa ändrade regler inom sjukförsäkringen (prop. 2020/21:78, bet. 2020/21:FiU41, rskr. 2020/21:213-215), Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkt stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:83, bet. 2020/21:FiU42, rskr. 2020/21:182-184), Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:84, bet. 2020/21:FiU43, rskr. 2020/21:199-205), Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda och förstärkta stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd för företag med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:121, bet. 2020/21:FiU44, rskr. 2020/21:229-231), Extra

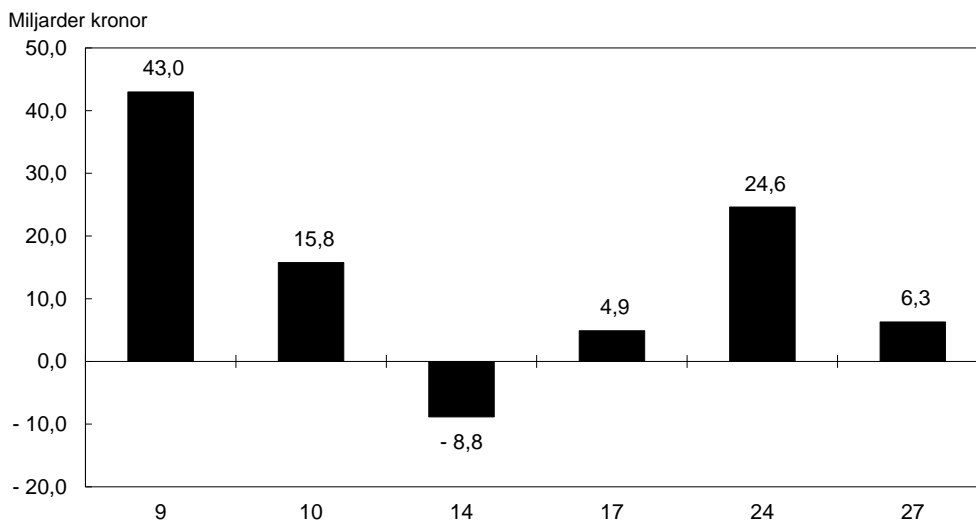

ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:166, bet. 2020/21:FiU49, rskr. 2020/21:248-251) samt riksdagsinitiativ om ändringar i statens budget för 2021 som framgår av betänkandet Ändringar i statens budget för 2021 – Stöd till äldreomsorgen med anledning av coronaviruset (bet. 2020/21:FiU46, rskr. 2020/21:237–239).

⁴ Inkluderar HÄB21 samt Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422).

⁵ Inklusive ändringsbudgetar enligt fotnot 3 och 4.

Diagram 6.1 Skillnad mellan utgiftsprognos för 2021 och ursprungligt anvisade medel för vissa utgiftsområden

Anm.: Differens mellan utgiftsprognos i denna budget och ursprungligt anvisade medel enligt finansutskottets sammanställning (bet. 2020/21:FiU10).

Nedan i detta avsnitt (6.6) framgår, för respektive utgiftsområden som redovisas i diagram 6.1 ovan, övergripande förklaringar till de avvikelser som finns mellan utgiftsprognosen för 2021 och ursprungligt anvisade medel i budgeten för 2021.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Upprevideringen i förhållande till ursprungligt anvisade medel beror främst på åtgärder med anledning av spridningen av covid-19, i första hand höjningar av anslaget 1:6 *Bidrag till folkhälsa och sjukvård*. De har till största del syftat till att utöka statsbidragen till regioner och kommuner för merkostnader på grund av covid-19. De största tillskotten sedan den ursprungliga budgeten har handlat om kostnader för testning, smittspårning och vaccinationer. Därutöver har anslaget 4:5 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet* tillförts medel genom ett initiativ från riksdagen. Syftet var bl.a. att få till stånd riktade åtgärder för att minska antalet timanställningar inom äldreomsorgen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Upprevideringen i förhållande till ursprungligt anvisade medel i statens budget förklaras i huvudsak av att åtgärder som vidtagits på grund av spridningen av covid-19 har förlängts till följd av fortsatt och ökad smittspridning. Särskilt påtaglig är uppskrivningen av utgifterna på anslaget 1:7 *Ersättning för höga sjuklönekostnader* som rör arbetsgivares tillfälligt utökade rätt till statlig ersättning för sjuklönekostnader.

Utöver det har även utgifterna på anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökat mer än vad som ursprungligen bedömts. Detta beror på ett flertal faktorer varav de flesta kan kopplas till förlängningar av olika stödformer till följd av spridningen av covid-19. Exempelvis gäller detta förlängning av ersättning för karensavdrag samt ersättning till riskgrupper.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Nedrevideringen i förhållande till ursprungligt anvisade medel i statens budget kan förklaras av att situationen på arbetsmarknaden successivt blivit bättre i snabbare takt än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2021. Den största förändringen av utgifterna sker på anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*, som sänkts till följd av att antalet ersättningstagare blivit lägre. Även en stor nedrevidering görs av utgifterna på anslaget 1:12 *Bidrag till lönegarantiersättning*, vilket beror på att antalet konkurser har blivit färre än tidigare prognostiserat.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Upprevideringen jämfört med ursprungligt anvisade medel i statens budget beror främst på åtgärder som vidtagits med syfte att begränsa de negativa effekterna av spridningen av covid-19 på kulturlivet och idrotten. Särskilt stor förändring har skett på anslagen 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* och 13:1 *Stöd till idrotten* där riksdagen har beslutat om flera ändringar i statens budget med stora tillskott till dessa sektorer.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Upprevideringen i förhållande till ursprungligt anvisade medel i statens budget förklaras till största delen av att åtgärder vidtagits i form av stöd till företag i syfte att begränsa de negativa ekonomiska effekterna av spridningen av covid-19. Utgiftsområdet har tillförts betydande medel under våren till följd av ett allvarligt smittläge. Särskilt stora tillskott har tillförts anslagen 1:22 *Stöd vid korttidsarbete* och 1:24 *Omställningsstöd*.

Den största upprevideringen sker till följd av förlängning av omställningsstödet. Förlängningen innebär att företag som har tappat i omsättning på grund av covid-19 kan få ekonomiskt stöd från staten för att täcka vissa fasta kostnader. Anslaget 1:22 *Stöd vid korttidsarbete* har tillförts medel i flera steg till följd av förlängning av förstärkningarna av stödet som funnits på plats under 2020. Anslaget har även tillförts medel då efterfrågan på stödet bedömdes större under våren än regeringens ursprungliga bedömning.

Utgifterna för företagsstöden revideras ned i denna proposition, men ligger fortfarande på en nivå som överstiger bedömningen i budgetpropositionen för 2021.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Upprevideringen i förhållande till ursprungligt anvisade medel i statens budget beror främst på att EU beslutat om flera ändringsbudgetar som inneburit högre utgifter för 2020 och 2021. Effekterna av dessa har delvis belastat Sveriges avgift till EU 2021. Utöver detta har Sveriges avgift ökat till följd av en starkare BNI-utveckling i Sverige i jämförelse med EU som helhet. Detta leder till att BNI-andelen beräknas öka vilket även det medför att avgiften till EU beräknas bli högre.

6.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden med anledning av extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ till följd av coronaviruset

I detta avsnitt (6.7) återrapporterar regeringen vissa tillkännagivanden som riksdagen har lämnat efter förslag från finansutskottet med anledning av extra ändringsbudgetar och utskottsinitiativ till följd av coronaviruset och som har anknytning till budgetens utgiftssida.

Utvärdering av stöd till näringslivet

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förstärkt stöd till välfärd och företag, insatser mot smittspridning och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:181) tillkännagett för regeringen att den skyndsamt och fortlöpande bör granska stödåtgärdernas sammanlagda påverkan på företagen och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som särskilt stärker de enskilda näringsidkarnas möjligheter att överbrygga konsekvenserna av covid-19 (bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:353).

Ett särskilt stöd till enskilda näringsidkare har införts med anledning av pandemin. Ett nytt anslag för ändamålet fördes upp på statens budget efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:4, bet. 2020/21:FiU32, rskr. 2020/21:10). Stödet regleras i förordningen (2020:893) om omsättningsstöd till enskilda näringsidkare. Av förordningen framgår att enskilda näringsidkare som har haft ett visst omsättningstapp i näringsverksamheten har rätt till omsättningsstöd. Regeringen har vidare uppdragit åt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) att påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av de sammanlagda effekterna på företagen av stöden till näringslivet med anledning av den pågående pandemin (N2020/03083). Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2022. En delredovisning av uppdraget skedde den 1 juni 2021 och ytterligare delredovisningar ska lämnas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2021 och den 1 juni 2022. De stödåtgärder som riktats till näringslivet i samband med den pågående pandemin förefaller utifrån preliminära bedömningar av Tillväxtanalys ha nått de företag som varit i särskilt behov av offentliga insatser för att möta pandemins effekter. Det finns samtidigt indikationer på att det finns risk för att stöden också minskar näringslivets dynamik bl.a. med avseende på arbetsmarknadens rörlighet. Regeringen avser att återkomma till riksdagen när Tillväxtanalys slutredovisat sitt uppdrag. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Krisstöden för enskilda näringsidkare

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör åtgärda vissa brister i befintliga krisstöd för enskilda näringsidkare (bet. 2020/21:FiU38 punkt 2, rskr. 2020/21:164). Tillkännagivandet avser både att regelverket bör göras mer flexibelt när det gäller jämförelseperiod för enskilda näringsidkare som har varit föräldralediga eller sjukskrivna under det föregående årets jämförelsemånader och att regeringen bör se över möjligheten att ändra reglerna så att omsättningsstöd kan beviljas för enskilda näringsidkare som har fått arbetslöshetsersättning.

Regeringen har beslutat om förordningen (2021:143) om omsättningsstöd till enskilda näringsidkare för augusti 2020–september 2021. Av förordningen framgår att omsättningsstöd även kan beviljas till enskilda näringsidkare som har fått arbetslöshetsersättning. Vidare har det införts en möjlighet till alternativ jämförelseperiod för de enskilda näringsidkare som varit föräldralediga eller sjukskrivna under 2019. Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Stöd till civilsamhället

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:84) tillkännagett för regeringen att den bör återkomma till riksdagen med ett stöd som bättre når fram till

det breda civilsamhället (bet. 2020/21:FiU43 punkt 2, rskr. 2020/21:204). Av tillkännagivandet framgår bl.a. att regeringen har tillskjutit medel på olika sätt, men att omfattningen skulle behöva vara större och stöden anpassas bättre till civilsamhällets förutsättningar för att kunna nå fram bättre (s. 16).

Efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:84, bet. 2020/21:FiU43, rskr. 2020/21:204), propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99) respektive propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:420) har medel tillförts för stöd till civilsamhällets organisationer för arbete med människor i socialt särskilt utsatta situationer, utsatta barn, våldsutsatta kvinnor och hbtqi-personer m.fl. Dessa förslag omfattade ändamål inom anslaget 5:2 *Barnets rättigheter* inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering respektive anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. I denna proposition lämnar regeringen förslag om ytterligare stöd till civilsamhället inom det sistnämnda utgiftsområdet som innebär tillskott till anslagen 13:1 *Stöd till idrotten*, 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* och 14:1 *Bidrag till folkbildningen* (se utg.omr. 17 avsnitten 16.8 och 17.6). Regeringen bedömer att tidigare beslutade och nu föreslagna åtgärder tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Möjlighet att vidta vissa marknadsföringsåtgärder med bibehållen arbetslöshetsersättning

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Vissa ändrade regler inom sjukförsäkringen (prop. 2020/21:78) tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör möjliggöra för enskilda näringsidkare att med bibehållen arbetslöshetsersättning vidta vissa marknadsföringsåtgärder (bet. 2020/21:FiU41 punkt 2, rskr. 2020/21:215).

Regeringen har beslutat om en ändring i den tillfälliga bestämmelsen i 5 e § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring som möjliggör för en företagare att vidta vissa begränsade åtgärder i näringsverksamheten och ändå anses vara arbetslös. I bestämmelsen har marknadsföringsåtgärder förts in. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 juni 2021. Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Garantistöd till kultur och idrott med anledning av coronaviruset

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda och förstärkta stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd för företag med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:121) tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag om ett garantistöd till kultur och idrott (bet. 2020/21:FiU44 punkt 2, rskr. 2020/21:231).

Efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:166, bet. 2020/21:FiU49, rskr. 2020/21:251) fördes det upp ett nytt anslag 1:28 *Evenemangsstöd* på statens budget inom utgiftsområde 24 Näringsliv för stöd till evenemang som planerats men inte kunnat genomföras eller begränsats i stor utsträckning till följd av spridningen av covid-19. Därtill tillfördes medel till anslagen 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet*,

utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete och 13:1 *Stöd till idrotten* inom utgiftsområde 17 Kultur, medier och trossamfund och fritid i syfte att stödja kulturaktörer och idrottsverksamheter. Regeringen har beslutat förordningen (2021:816) om statligt stöd för vissa planerade evenemang som inte kunnat genomföras med anledning av begränsningar som beslutats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Förordningen trädde i kraft den 10 augusti 2021 och omfattar arrangörer och deras underleverantörer. Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Förbättrat stöd till företag som drabbas av pandemins konsekvenser

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska vidta åtgärder för förbättrat stöd till företag som drabbas av pandemins konsekvenser (bet. 2020/21:FiU27, rskr. 2020/21:310). Av tillkännagivandet följer att det t.ex. skulle kunna handla om att utvidga definitionen av fasta kostnader eller definitionen av täckningsbidraget så att fler kostnader beaktas vid beräkningen av berättigande till omställningsstöd. Det kan bl.a. innebära att lönekostnader ska täckas av definitionen av fasta kostnader förutsatt att unionens statsstödsregler medger detta. Samtidigt måste regeringen beakta vikten av att stöd utbetalas snabbt.

Regeringen har beslutat om en ändring i förordningen (2021:126) om omställningsstöd för augusti 2020–september 2021. Genom ändringen tillkom lönekostnader i förteckningen över fasta kostnader och försäljningsprovisioner beaktas som ytterligare en rörlig kostnadspost vid beräkning av täckningsbidraget. De nya bestämmelserna tillämpas på stödperioder fr.o.m. maj 2021. Regeringen bedömer att den vidtagna åtgärden tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Krisstödet till företag som fått stöd från Statens kulturråd under pandemin

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208) tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör se över reglerna om krisstöd till de företag som fått stöd från Statens kulturråd under pandemin (bet. 2020/21:FiU52 punkt 3, rskr. 2020/21:416). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör säkerställa en lösning för att de företag som under pandemin har tagit del av krisstöd från Statens kulturråd inte ska hindras från att också ta del av omställningsstödet. Detta bör regeringen göra givet att det inte medför betydande negativa effekter, såsom kraftigt ökade handläggningstider för andra näringsidkare (s. 23).

Regeringen har beslutat om en ändring i förordningen (2021:126) om omställningsstöd för augusti 2020–september 2021. Ändringen innebär att det inte längre är ett krav att ett företag först uttömmar möjligheterna till andra alternativa stöd innan det kan söka omställningsstöd. Detta gör det möjligt för företag att välja att söka omställningsstöd framför andra stöd i de fall omställningsstödet är mer förmånligt. De nya bestämmelserna tillämpas på stödperioder fr.o.m. maj 2021. Regeringen bedömer att den vidtagna åtgärden tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

7 Statens budgetsaldo och statsskulden

I detta avsnitt lämnas förslag om att regeringen under 2022 bemyndigas att ta upp lån. Vidare lämnas förslag om Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen för 2022. Till grund för förslagen ligger en analys av utvecklingen av statens budgetsaldo, dvs. skillnaden mellan statens inkomster och utgifter. Därutöver presenteras beräkningar för statsskuldens utveckling som åtföljs av en jämförelse mellan den nuvarande prognosen för statens budgetsaldo och prognosen i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100) samt prognosen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1).

Sammanfattning

- Statens budget beräknas visa ett underskott om 6 miljarder kronor 2021. Rensat för Riksbankens amortering till Riksgäldskontoret hade underskottet uppgått till 63 miljarder kronor 2021. Underskottet beror dels på åtgärder som regeringen vidtagit för att mildra de negativa konsekvenserna av spridningen av covid-19, dels på den negativa ekonomiska utvecklingen som orsakades av pandemin.
- Riksgäldskontorets nettoutlåning förstärker budgetsaldot 2021, 2022 och 2023 med sammanlagt 165 miljarder kronor. Förstärkningen förklaras huvudsakligen av att Riksbanken amorterar valutalån via Riksgäldskontoret i samband med en omlagd finansiering av Riksbankens förstärkta valutareserv.
- Jämfört med utfallet för 2020 bedöms statens budgetunderskott minska med 215 miljarder kronor 2021.
- För 2022 bedöms budgetunderskottet vändas till ett överskott om 53 miljarder kronor. För 2023 och 2024 beräknas budgetöverskottet uppgå till 116 respektive 78 miljarder kronor.
- Utvecklingen för budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP gradvis förväntas minska från 24 procent av BNP vid ingången av 2021 till 16 procent av BNP vid utgången av 2024.
- I jämförelse med budgetpropositionen för 2021 och 2021 års ekonomiska vårproposition har statens budgetsaldo reviderats upp med 61 respektive 134 miljarder kronor 2021. Revideringarna förklaras delvis av att prognosen för inkomsterna justerats upp med 76 respektive 88 miljarder kronor.

7.1 Inledning

Alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov utgör budgetsaldot. Inkomsterna i statens budget, som redovisas i tabell 7.1 och beskrivs närmare i avsnitt 5, utgörs av statens skatteinkomster och övriga inkomster. Statens skatteinkomster beräknas genom att de skatter som tillfaller Europeiska unionen avräknas från de totala skatteintäkterna. Därefter avräknas kommunala skatteintäkter och ålderspensionsavgifter, vilket ger statens skatteintäkter. Slutligen beräknas statens kassamässiga skatteinkomster genom att statens skatteintäkter justeras för periodiseringar. Till statens utgifter hör utgiftsområdena 1–25 och 27, vilka beskrivs närmare i avsnitt 6 och redovisas som Utgifter exklusive statsskuld räntor i tabell 7.1. Dessa poster kompletteras med utgifterna inom utgiftsområde 26

Statsskuldräntor m.m., Riksgäldskontorets nettoutlåning (tabell 7.2) samt en post för kassamässig korrigeringspost för att erhålla de utgifter som påverkar statens budgetsaldo.

7.2 Statens budgetsaldo

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen.

Beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2022 enligt tabell 7.1 godkänns.

Beräkningen av den kassamässiga korrigeringsposten för 2022 enligt tabell 7.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Ett budgetöverskott är detsamma som ett negativt lånebehov för staten, dvs. en amorteringsmöjlighet, och därigenom minskar normalt statsskulden. Det motsatta förhållandet gäller vid ett budgetunderskott. För att statens budgetsaldo ska överensstämma med dess lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost på utgiftssidan av statens budget.

När primärsaldot stärks vänds budgetunderskott till överskott i statens budget för 2022

Statens budget beräknas visa ett underskott om 6 miljarder kronor 2021 (se tabell 7.1). Rensat för Riksbankens amortering till Riksgäldskontoret hade underskottet uppgått till 63 miljarder kronor 2021. Underskottet beror dels på åtgärder som regeringen vidtagit för att mildra de negativa konsekvenserna av spridningen av covid-19, dels på den negativa ekonomiska utvecklingen som orsakats av pandemin. Jämfört med 2020 bedöms statens budgetunderskott minska med 215 miljarder kronor 2021, vilket huvudsakligen förklaras av att statens primärsaldo, dvs. nettot av statens inkomster och utgifterna på utgiftsområdena exklusive statsskuldräntor, stärks med 110 miljarder kronor samt av Riksbankens amortering till Riksgäldskontoret om 57 miljarder kronor.

Tabell 7.1 Statens budgetsaldo

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster ¹	999	1 182	1 191	1 224	1 263
Utgifter m.m.	1 219	1 188	1 138	1 108	1 185
varav Utgifter exkl. statsskuldräntor ²	1 171	1 245	1 185	1 154	1 169
varav Statsskuldräntor m.m. ³	20	-2	12	8	7
varav Riksgäldskontorets nettoutlåning ⁴	21	-51	-60	-54	8
varav Kassamässig korrigeringspost	7	-4	0	0	0
Statens budgetsaldo	-221	-6	53	116	78
Statens budgetsaldo exkl. vidareutlåning till Riksbanken	-215	-63	-8	52	78

Anm.: Prognoserna utgår från beslutade och aviserade reformer. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Summan av inkomsttyperna 1000–7000.

² Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27, inklusive förändring av anslagsbehållningar.

³ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

⁴ Utfasningen av Riksgäldskontorets valutalån för Riksbankens räkning beräknas minska nettoutlåningen för 2021–2023 med omkring 60 miljarder kronor per år (se tabell 7.2).

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

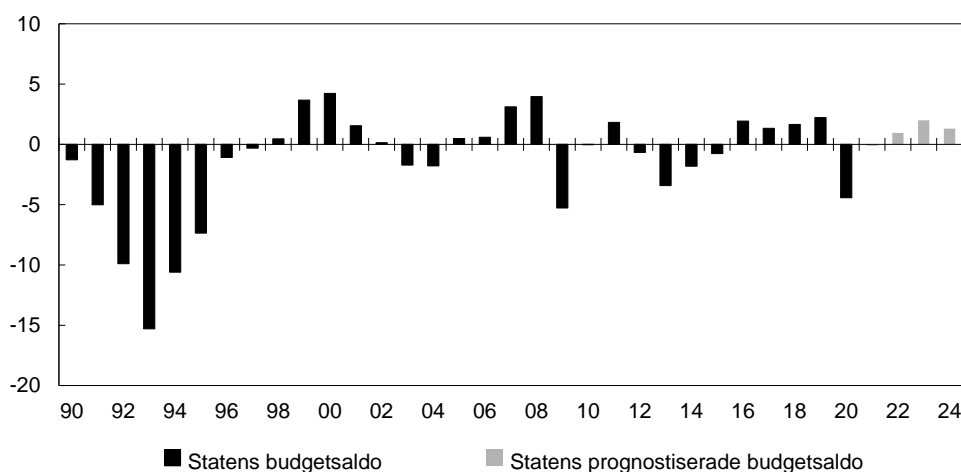

När primärsaldot stärks bidrar det till att underskottet i statens budget förväntas övergå till ett genomsnittligt överskott om ca 80 miljarder kronor per år 2022–2024. Jämfört med 2021 bedöms statens budgetsaldo stärkas med knappt 60 miljarder kronor 2022, vilket huvudsakligen förklaras av att utgifterna på utgiftsområdena exklusive statsskuld räntor bedöms minska med ca 60 miljarder kronor.

Storleken på budgetsaldots underskott som andel av BNP för 2020 är jämförbart med statens underskott under tidigare kriser de senaste tjugo åren (se diagram 7.1). Under 90-talskrisen uppstod stora underskott flera år i följd och budgetsaldots underskott var som störst 1993 då det motsvarade 15 procent av BNP.

Diagram 7.1 Statens budgetsaldo

Procent av BNP. Utfall 1990–2020, prognos 2021–2024

Anm.: Underskottet 2009 (5 procent av BNP eller 176 miljarder kronor) och 2013 (3 procent av BNP eller 131 miljarder kronor) var till stor del en konsekvens av Riksbankens preventiva förstärkningar av valutareserven i samband med finanskrisen (100 miljarder kronor) respektive skuldskrisen (100 miljarder kronor).

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Ett flertal faktorer påverkar statsskuld räntorna

Utgifterna för statsskuld räntor avgörs över tid av statsskuldens storlek, inhemska och utländska räntenivåer samt den svenska kronans växelkurs. På kortare sikt kan utgifterna för statsskuld räntor variera kraftigt på grund av Riksgäldskontorets upplåningsteknik och löptiden i enskilda låneinstrument.

Under 2020 uppgick utgifterna för statsskuld räntor till 20 miljarder kronor och för 2021 beräknas utgifterna bli -2 miljarder kronor. Att ränteutgifterna beräknas bli negativa är en kassamässig effekt som i huvudsak beror på överkurser om motsvarande 15 miljarder kronor i samband med emissioner. Överkurser är den kompensation staten initialt får för att under obligationernas löptid betala kupongräntor som överstiger de förväntade marknadsräntorna vid emissionstillfället. Utöver överkurser förklaras skillnaden mellan 2020 och 2021 bl.a. av en betalning av en upplupen inflationskompensation i samband med att en realobligation förföll 2020, att en statsobligation med hög kupongränta löpte ut under 2020 samt kursförluster. Kursförluster uppstår när Riksgäldskontoret köper tillbaka obligationer och marknadsräntan vid köptillfället understiger kupongräntan.

År 2022 beräknas utgifterna för statsskuld räntorna öka med 14 miljarder kronor jämfört med 2021 och uppgå till 12 miljarder kronor. Det förklaras av att emissionerna till överkurser bedöms minska samtidigt som kurs- och valutaförluster sammantaget ökar. Att ränteutgifterna minskar till 8 respektive 7 miljarder kronor 2023 och 2024 beror i huvudsak på att kurs- och valutaförluster beräknas minska.

I en kostnadsmässig redovisning, där in- och utbetalningar fördelas över lånens löptider, speglar räntekostnaderna bättre statsskuldens storlek och marknadsränteläget. Det medför att räntekostnadernas profil är betydligt jämnare än i den utgiftsmässiga beräkningen; de kostnadsmässiga räntorna ökar gradvis från 3 miljarder kronor 2020 till 8 miljarder kronor 2024.

Amorteringar beräknas minska Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets nettoutlåning är en post på budgetens utgiftssida som vid sidan om anslagsfinansierade utgifter påverkar budgetsaldot. Riksgäldskontoret lånar ut till, och ansvarar för inlåning från, myndigheter samt vissa statliga bolag och fonder. Nettoutlåningen speglar den totala nettoförändringen av all in- och utlåning under en viss period. Ökad nettoutlåning kan därmed bero på ökad utlåning eller minskad inlåning under en given period. En större nettoutlåning medför ett större lånebehov samtidigt som statsskulden blir högre.

Nettoutlåningen omfattar både löpande statlig verksamhet, såsom in- och utbetalningar av studielån, och tillfälliga poster som ofta beslutas med kort varsel och som därför kan vara svåra att förutse. De tillfälliga posterna medför att nettoutlåningen kan variera kraftigt mellan år.

Den enskilt största posten under prognosperioden avser lån till Riksbanken avseende deras förstärkta valutareserv som togs upp i samband med finanskrisen 2009 och eurokrisen 2013. Under 2021–2023 beräknas Riksbanken amortera dessa lån för att övergå till en helt egenfinansierad valutareserv. Amorteringarna beräknas minska nettoutlåningen och statsskulden med sammanlagt 182 miljarder kronor (se tabell 7.2).

Tabell 7.2 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Centrala studiestödsnämnden	9	11	10	10	10
Myndigheters investeringslån	4	1	1	1	1
Myndigheters räntekonton	-7	0	0	0	0
Resolutionsavgifter	-3	-4	-4	-4	-4
Lån till Riksbanken	6	-57	-61	-64	0
Infrastrukturinvesteringar (nyupplåning)	4	6	6	4	3
Infrastrukturinvesteringar (amortering)	0	-2	-2	-2	-2
Exportkreditnämnden	0	-2	0	0	0
Aktiebolaget Svensk Exportkredit	10	0	-10	0	0
Övriga poster	-1	-5	0	0	0
Summa nettoutlåning	21	-51	-60	-54	8

Anm.: Positiva belopp innebär att utgifterna ökar. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Kassamässig korrigerig

För att budgetsaldot ska överensstämma med skillnaden mellan in- och utbetalningar på statens centralkonto i Riksbanken görs en kassamässig korrigerig. Detta behövs vid en tidsförskjutning mellan redovisning och betalning (alternativt redovisning och överföring av medel till räntekonton) samt vid transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar och omvänt. Utfallet av den kassamässiga korrigerigen räknas fram som en restpost.

För 2021 beräknas utbetalningar av ersättning för höga sjuklönekostnader ge upphov till en kassamässig korrigerings om -2 miljarder kronor. Därutöver bedöms inbetalningar till statskassan med anledning av Post- och telestyrelsens auktioner och lokalradioavgifter ge upphov till kassamässiga korrigeringar under hela prognosperioden.

7.3 Statsskulden

Statsskulden förväntas minska till 16 procent av BNP 2024

Statens lånebehov – vilket motsvaras av budgetsaldot med omvänt tecken – bedöms uppgå till 6 miljarder kronor 2021 och den okonsoliderade statsskulden beräknas öka med 4 miljarder kronor (se tabell 7.3). Anledningen till att statsskuldens utveckling inte helt följer lånebehovet är posten Skulddispositioner m.m. som påverkar statsskulden, men inte budgetsaldot.

Tabell 7.3 Statsskuldens förändring

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Okonsoliderad statsskuld vid ingången av året	1 113	1 280	1 285	1 236	1 121
Förändring av okonsoliderad statsskuld	168	4	-49	-114	-74
<i>varav Lånebehov¹</i>	221	6	-53	-116	-78
<i>varav Skulddispositioner m.m.</i>	-53	-2	5	1	4
Okonsoliderad statsskuld vid årets slut ²	1 280	1 285	1 236	1 121	1 048
<i>varav Myndigheters innehav av statspapper</i>	63	61	62	63	64
Konsoliderad statsskuld vid årets slut ³	1 218	1 224	1 174	1 059	984
Förändring av konsoliderad statsskuld	164	6	-50	-115	-75
Konsoliderad statsskuld som andel av BNP (%)	24	23	21	18	16

Anm.: Skulddispositionerna 2020 utgjordes till stor del av en ny värdering av valutaskulden i form av växelkurseffekter och av en upplupen inflationskompensation. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Motsvarar statens budgetsaldo med omvänt tecken.

² I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper.

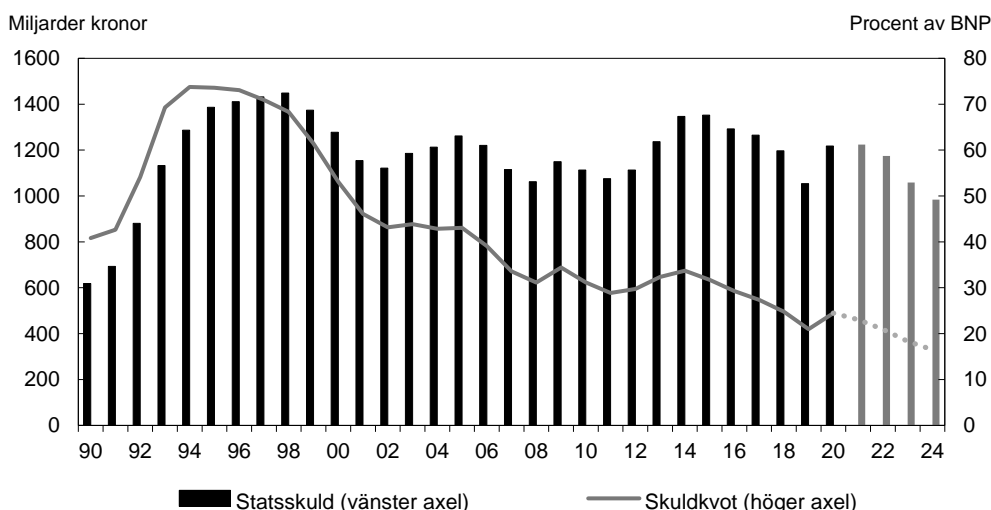
³ Avser konsoliderad statsskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknats bort.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Efter att inomstatligt innehav av statspapper avräknats från den okonsoliderade statsskulden erhålls den konsoliderade statsskulden som sedan mitten av 1990-talet över tid minskat som andel av BNP (se diagram 7.2). Den prognostiserade utvecklingen för budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP beräknas minska gradvis för 2021–2024 för att vid utgången av prognosperioden uppgå till 16 procent av BNP.

Diagram 7.2 Statsskuldens utveckling

Utfall 1990–2020, prognos 2021–2024

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2021

Jämfört med budgetpropositionen för 2021 och 2021 års ekonomiska vårproposition har budgetsaldot reviderats upp med 61 respektive 134 miljarder kronor 2021 (se tabell 7.4). Justeringarna av prognoserna för budgetsaldot förklaras dels av att prognosen för statens inkomster reviderats upp med omkring 80 miljarder kronor, dels av att utgifterna på utgiftsområdena exklusive statsskulsräntor reviderats upp med 87 miljarder kronor jämfört med budgetpropositionen och reviderats ned med 40 miljarder kronor jämfört med vårpropositionen. Därutöver bidrar justeringen av prognosen för Riksgäldskontorets nettoutlåning till att budgetsaldot reviderats ned med motsvarande 66 miljarder kronor jämfört med budgetpropositionen. Revideringen av nettoutlåningen förklaras huvudsakligen av utfasningen av Riksgäldskontorets valutalån för Riksbankens räkning. En närmare uppföljning av statens inkomster och utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 och 27 ges i avsnitt 5 respektive avsnitt 6.

Tabell 7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2021

Miljarder kronor

	Prognos 2021	BP2021	VÅP2021	Differens BP21	Differens VÅP21
Inkomster ¹	1 182	1 106	1 094	76	88
Utgifter m.m.	1 188	1 173	1 234	15	-46
varav Utgifter exkl. statsskulsräntor ²	1 245	1 158	1 285	87	-40
varav Statsskulsräntor m.m. ³	-2	0	-5	-2	3
varav Riksgäldskontorets nettoutlåning	-51	15	-43	-66	-8
varav Kassamässig korrigering	-4	0	-4	-4	0
Statens budgetsaldo	-6	-67	-140	61	134

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Summan av inkomsttyperna 1000–7000.² Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27, inklusive förändring av anslagsbehållningar.³ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskulsräntor m.m.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

8 Den offentliga sektorns finanser

I detta avsnitt redovisas prognoser för den offentliga sektorns finanser, finansiella nettoförmögenhet och skuldtutveckling. Redovisningen görs för såväl den totala konsoliderade offentliga sektorn som för delsektorerna staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Att den offentliga sektorn är konsoliderad innebär att transfereringar mellan de olika delsektorerna räknas av.

Vidare redovisas prognoser på det finansiella sparandet som baseras på antagandet att inga finanspolitiska regel- eller anslagsändringar, utöver de som föreslås eller aviseras i denna proposition, genomförs under prognosperioden. Det är dock viktigt att framhålla den extra stora osäkerhet som finns i prognoserna och som är betydande för denna beräkning i samband med den djupa lågkonjunkturen som orsakats av spridningen av sjukdomen covid-19.

Avsnittet innehåller avslutningsvis en jämförelse mellan olika bedömares prognoser för finansiellt och strukturellt sparande. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning

- Den offentliga sektorn redovisade överskott 2015–2019. I samband med den djupa lågkonjunkturen, och de åtgärder som beslutades för 2020, vändes överskottet i de offentliga finanserna till ett underskott på närmare 3 procent av BNP 2020.
- Lågkonjunkturen i kombination med de åtgärder som föreslagits och aviserats medför fortsatta underskott i de offentliga finanserna 2021. Åtgärderna medför att det strukturella sparandet försämras innevarande år jämfört med 2020.
- En förväntad återhämtning av svensk ekonomi i kombination med att tillfälliga åtgärder successivt upphör att gälla medför att både det finansiella och det strukturella sparandet snabbt väntas förstärkas fr.o.m. 2022.
- Det är i huvudsak statens finanser som belastas tillfälligt. Staten beräknas även 2021 redovisa ett stort underskott i det finansiella sparandet som dock är något mindre än 2020. Underskottet väntas därefter fortsätta minska och vändas till överskott 2023, till följd av en förväntad successiv återhämtning i ekonomin.
- Ålderspensionssystemet väntas redovisa ett mindre överskott 2021 motsvarande 0,1 procent av BNP. Ålderspensionssystemet väntas därefter generera ett överskott på 0,2–0,3 procent av BNP 2022–2024.
- Kommunsektorns ekonomiska resultat och finansiella sparande väntas även fortsatt vara starka 2021, till följd av stora tillskott av statsbidrag. Kommunsektorn väntas redovisa ett positivt finansiellt sparande på 0,5 procent av BNP 2021 men därefter redovisa ett underskott på 0,4–0,6 procent av BNP 2022–2024.
- Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP ökade kraftigt 2020 och uppgick till knappt 40 procent av BNP. Trots det beräknade underskottet i de offentliga finanserna 2021 sjunker skuldkvoten då bruttoskulden väntas växa långsammare än BNP. Från och med 2022 beräknas skuldkvoten successivt minska till ca 31 procent av BNP mot slutet av prognosperioden.

8.1 Inledning

Redovisningen av den offentliga sektorns finanser följer generellt principerna i nationalräkenskaperna (NR). I EU bygger NR på den s.k. ENS 2010-manualen som är en del av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 549/2013 av den 21 maj 2013 om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen. Skatter och statsbidrag redovisas dock enligt den ordning som gällde enligt tidigare redovisning. Därmed överensstämmer redovisningen av skatter och statsbidrag i detta avsnitt bättre med redovisningen i statens budget och den kommunala redovisningen än med NR:s redovisnings-principer. Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn och dess delsektorer påverkas inte av denna avvikelse. Redovisningen av inkomster och utgifter för den konsoliderade offentliga sektorn påverkas inte heller.

I samband med att NR fr.o.m. 2014 gick över till EU:s nya regelverk ENS 2010, ändrades benämningarna på flera sektorer i NR. I regeringens ekonomiska propositioner används dock de äldre men vedertagna benämningarna offentlig sektor (som i NR numera benämns offentlig förvaltning), stat (statlig förvaltning), ålderspensionssystem (sociala trygghetsfonder) och kommunsektor (kommunal förvaltning).

Regeringens beräkningar för de offentliga finansernas utveckling baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3. Beräkningen av de offentliga finanserna bortom det kommande budgetåret ska ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

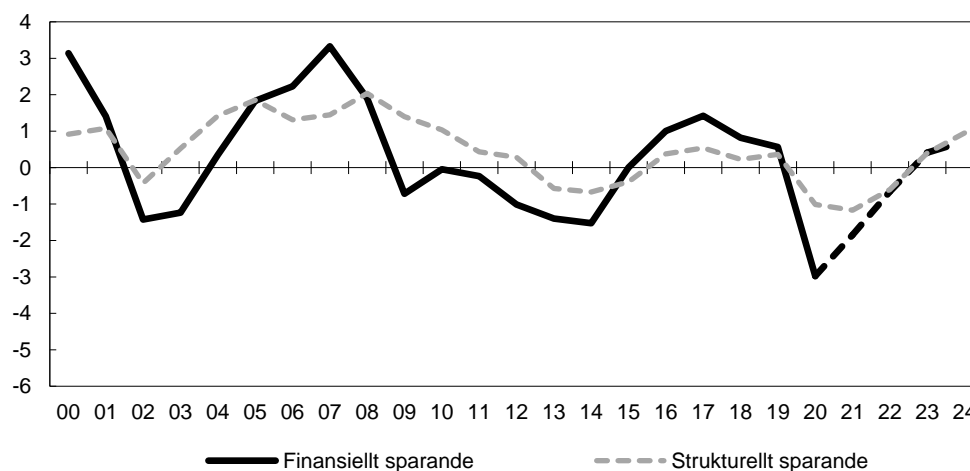
8.2 Den offentliga sektorns finanser

Det finansiella sparandet

Den offentliga sektorn redovisade överskott 2015–2019 (se Diagram 8.1). Till följd av den djupa lågkonjunkturen och de omfattande finanspolitiska åtgärderna, till stor del tillfälliga för 2020 och 2021, som hittills genomförts och som föreslagits och aviserats, försämras det finansiella sparandet i sektorn med 3,5 procent av BNP 2020 i förhållande till 2019.

Diagram 8.1 Den offentliga sektorns finansiella och strukturella sparande

Procent av BNP samt potentiell BNP. Utfall för det finansiella sparandet 2000–2020, prognos 2021–2024

Anm.: För det strukturella sparandet utgör hela perioden en bedömning och utfall saknas.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Försvagningen av den offentliga sektorns finansiella sparande mellan 2019 och 2020 beror framför allt på att utgifterna steg kraftigt 2020, men också på att inkomsterna sjönk. Även 2021 beräknas höga utgifter medföra ett betydande underskott i de offentliga finanserna. I takt med att svensk ekonomi väntas återhämta sig stärks de offentliga finanserna men väntas ändå uppvisa underskott 2022 (se tabell 8.1). Det är i huvudsak i staten som den tillfälliga försämringen i de offentliga finanserna uppkommer.

Tabell 8.1 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	2 418	2 589	2 697	2 781	2 858
Procent av BNP	48,6	48,7	48,1	48,1	47,9
Skatter och avgifter ¹	2 117	2 267	2 359	2 439	2 509
Kapitalinkomster	71	75	83	81	84
Övriga inkomster	231	247	255	260	265
Utgifter	2 566	2 688	2 734	2 757	2 815
Procent av BNP	51,6	50,6	48,8	47,7	47,1
Utgifter exkl. räntor	2 542	2 663	2 708	2 730	2 786
Räntor ²	24	25	25	27	29
Finansiellt sparande	-148	-98	-37	24	43
Procent av BNP	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Strukturellt sparande					
Procent av potentiell BNP	-1,0	-1,2	-0,6	0,4	1,0

Anm.: Prognosen är baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Publicerat utfall 2020 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2020 som redovisas i avsnitt 5.

² Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Det strukturella sparandet

Det strukturella sparandet avser att visa en konjunkturjusterad underliggande nivå på det finansiella sparandet. Eftersom konjunktorens påverkan inte ingår i det strukturella sparandet framgår den direkta effekten av den aktiva finanspolitiken tydligare. Såväl 2020 som 2021 belastas det strukturella sparandet tillfälligt av de stora finanspolitiska åtgärder som har föreslagits och aviserats i samband med lågkonjunkturen (se diagram 8.1 och tabell 8.2). Därefter bedöms det strukturella sparandet gradvis stärkas och uppvisa överskott 2024. Både den snabba försämringen och återgången till överskott i det strukturella sparandet är huvudsakligen en följd av de aktiva finanspolitiska åtgärderna.

Skillnaden mellan det finansiella sparandet och det strukturella sparandet utgörs av nettoeffekten av de automatiska stabilisatorerna och skattebasernas sammansättning samt engångseffekter (om posterna 2–4 i tabellen subtraheras från post 1 erhålls post 5). År 2021 förväntas svensk ekonomi vara i lågkonjunktur (post 6 i tabellen) och de automatiska stabilisatorerna försämrar därmed kraftigt det finansiella sparandet (post 2 i tabellen).

Tabell 8.2 Finansiellt och strukturellt sparande

Procent av BNP om inte annat anges

Post	2021	2022	2023	2024
1 Finansiellt sparande	-1,8	-0,7	0,4	0,7
2 <i>varav automatiska stabilisatorer</i>	-0,9	0,1	0,1	0,0
3 <i>varav skattebasernas sammansättning</i>	0,3	-0,1	-0,1	-0,2
4 <i>varav engångseffekter</i>				
5 <i>varav strukturellt sparande, procent av potentiell BNP</i>	-1,2	-0,6	0,4	1,0
6 BNP-gap, procent av potentiell BNP	-1,5	0,3	0,2	0,0

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

De inkomster och utgifter som varierar med konjunkturen utvecklas starkare respektive svagare jämfört med föregående år i takt med förändringen i konjunkturläget. Denna effekt på det finansiella sparandet avräknas vid beräkningen av det strukturella sparandet. Förändringar i skattebasens sammansättning bedöms påverka de offentliga finanserna marginellt under prognosperioden (post 3 i tabellen). För 2021–2024 bedöms det inte finnas någon engångseffekt som påverkar det finansiella sparandet (post 4 i tabellen).

Den årliga förändringen av det strukturella sparandet enligt rad 5 kan i sin tur fördelas på ett antal andra komponenter (posterna 7–12 i tabell 8.3). En av dessa komponenter är den aktiva finanspolitiken (post 8). I tabell 8.4 redovisas den samlade budgeteffekten av aktiva finanspolitiska åtgärder i förhållande till föregående år, dvs. de sammanräknade utgifterna för alla åtgärder som beslutats av riksdagen samt föreslagna och aviserade åtgärder i denna proposition. Den aktiva finanspolitiken lämnar ett negativt bidrag till det strukturella sparandet 2021 men sedan ett positivt bidrag i takt med att omfattningen av de tillfälliga åtgärderna för att hantera pandemin och lågkonjunkturen minskar. Utvecklingen av det strukturella sparandet förklaras också av utvecklingen av nettointäkter från kapital samt utvecklingen av det strukturella sparandet i kommunsektorn, dvs. kommuner och regioner, och ålderspensionssystemet.

Tabell 8.3 Förändringen av det strukturella sparandet

Procent av potentiell BNP

Post	2021	2022	2023	2024
7 Förändring av det strukturella sparandet	-0,2	0,6	1,0	0,6
8 <i>varav aktiv finanspolitik</i>	-1,2	1,2	0,8	0,0
9 <i>varav kapitalnetto</i>	0,0	0,1	-0,1	0,0
10 <i>varav kommunsektorns sparande</i>	0,1	-1,0	-0,1	0,1
11 <i>varav pensionssystemets sparande</i>	0,2	0,0	0,0	0,1
12 <i>varav övrigt</i>	0,7	0,3	0,4	0,4

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Post 12 (övrigt) innehåller bl.a. effekten av en underliggande automatisk budgetförstärkning: utan att nya aktiva finanspolitiska beslut fattas ökar normalt skatteintäkterna i ungefär samma takt som BNP i löpande priser, medan de statliga utgifterna ökar något långsammare. Anledningen till att utgifterna ökar långsammare än BNP är att många transfereringar och andra anslag inte automatiskt räknas upp i samma takt som ekonomin växer. Anslagen till de statliga myndigheterna kompenseras vidare inte fullt ut för att lönerna ökar, eftersom viss produktivitetsökning förutsätts i pris- och löneomräkningssystemet. Utan nya aktiva beslut förstärks därför normalt de offentliga finanserna. Den automatiska budgetförstärkningen

tenderar att kunna vara mycket varierande vid kraftiga konjunktursvängningar vilket även kan ses i tabellen. Även inkomstförändringar som inte bedöms bero på konjunkturen ingår i posten övrigt. Till följd av dessa orsaker uppskattas post 12 vara tillfälligt förhöjd 2021. För 2022–2024 överensstämmer skattningen av post 12 med genomsnittet sedan 2010 om ca 0,4 procent av potentiell BNP.

Tabell 8.4 Samlade budgeteffekter av tidigare beslut och nu aktuella förslag och aviseringar i förhållande till föregående år

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	11,9	169,3	50,0	-69,6	-28,9	6,6
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	4,4	-8,6	1,8	1,3	-0,8	-1,3
<i>varav kapitaltillskott statliga bolag</i>	-0,2	-9,1	7,9	1,4	0,0	0,0
<i>varav lånefinansierade infrastrukturinvesteringar²</i>	3,2	3,6	0,2	-1,3	-1,7	-1,1
Summa utgiftsförändringar³	16,3	160,7	51,8	-68,2	-29,6	5,3
Skatter, brutto ^{4,5}	-20,5	-45,1	-7,7	-0,7	18,0	3,3
Indirekta effekter av skatter ⁵	0,5	8,8	-4,4	-0,9	-1,9	0,1
Övriga inkomstreformer	-0,1	1,4	-0,2	0,2	0,0	0,0
Summa inkomstförändringar, netto^{3,6}	-20,1	-34,9	-12,3	-1,4	16,1	3,4
Utgifts- och inkomstförändringar, effekt på offentliga sektorns finansiella sparande³	-36,3	-195,6	-64,0	66,9	45,8	-1,9
Procent av BNP	-0,7	-3,9	-1,2	1,2	0,8	0,0

Anm.: Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerat för faktiskt bedömt utnyttjande (se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin).

¹ Avsnitt 6.4 innehåller en mer detaljerad genomgång av utvecklingen av de takbegränsade utgifterna. I tabell 6.6 redovisas budgeteffekterna per utgiftsområde.

² Posten visar förändringen av nettouplåningen för väg- och järnvägsobjekt. Nettouplåning utgör skillnaden mellan nyupplåning och amortering.

³ För utgiftssidan innebär minustecken anslagsminskningar eller att temporära program upphör eller minskar i omfattning. För inkomstsidan innebär minustecken att skatteinkomsterna minskar. För den sammanlagda budgeteffekten av åtgärder på utgifts- och inkomstsidan innebär minustecken att de offentliga finanserna försvagas jämfört med året innan.

⁴ Se tabell 5.6. Förändrad kommunal utdebitering ingår i tabell 5.6 men ska inte ingå i tabell 8.4 eftersom den visar budgeteffekter av tidigare riksdagsbeslut och förslag från regeringen.

⁵ För åtgärder på skatteområdet beskriver bruttoeffekten den statistiskt beräknade förändringen i intäkterna från den skatt som regeländringen avser. En indirekt effekt kan uppkomma om regeländringen påverkar andra skattebaser eller konsumentprisindex (om konsumentprisindex påverkas består den indirekta effekten bl.a. av att utgiftsnivån i olika offentliga transfereringssystem påverkas via prisbasbeloppet).

⁶ Exklusive indirekta effekter på inkomstsidan till följd av åtgärder på utgiftssidan.

Källa: Egna beräkningar.

Budgeteffekter av riksdagens och regeringens åtgärder sedan 2021 års ekonomiska vårproposition

Budgeteffekterna av nya åtgärder i förhållande till 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100) och propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99) redovisas översiktligt i tabell 8.5. Utgångspunkten för redovisningen är att beslutade, föreslagna samt aviserade ökningar och minskningar av anslag fullt ut motsvaras av en förändring av den faktiska förbrukningen av utgifter på anslagen. Nivån på den offentliga sektorns inkomster och utgifter påverkas även av andra förändringar, som i detta sammanhang inte definieras som nya åtgärder. Exempel på sådana förändringar är variationer i volymer i rättighetsbaserade transfereringssystem eller förändrade makroekonomiska förutsättningar.

I redovisningen ingår de förslag för 2022 och aviserade förändringar för 2023 och 2024 som lämnas i denna proposition samt förslagen i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:2). Efter 2021 års ekonomiska vårproposition har riksdagen vidare beslutat om åtgärder med ekonomiska konsekvenser efter förslag

från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422), i propositionen Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier (prop. 2020/21:182, bet. 2020/21:SfU27, rskr. 2020/21:347) och i propositionen Ändrade regler i utlänningslagen (prop. 2020/21:191, bet. 2020/21:SfU28, rskr. 2020/21:412). Vidare har riksdagen efter vårpropositionen på eget initiativ beslutat om ändringar i statens budget för 2021 som framgår av betänkandet Ändringar i statens budget för 2021 – Stöd till äldreomsorgen med anledning av coronaviruset (bet. 2020/21:FiU46, rskr. 2020/21:237–239).

I tabell 8.5 redovisas budgeteffekterna på den offentliga sektorns finansiella sparande. Det framgår att de nu föreslagna och aviserade reformerna och finansieringarna på budgetens utgifts- och inkomstsida sammantaget medför att den offentliga sektorns finanser försvagas 2022–2024, jämfört med beräkningarna i vårpropositionen. Budgeteffekter redovisas även i förhållande till föregående år för att stödja analysen av finanspolitiken (se tabell 8.4).

Tabell 8.5 Budgeteffekter av föreslagna och aviserade åtgärder sedan 2021 års ekonomiska vårproposition

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2021	2022	2023	2024
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	-26,5	62,3	58,2	68,3
<i>varav revidering av tidigare redovisade budgeteffekter²</i>	<i>-55,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-2,5	-1,5	-3,3	-3,5
Summa utgiftsförändringar	-29,0	60,8	54,9	64,8
Skatter, netto ³	0,0	-12,9	-11,1	-9,5
Övriga inkomstreformer	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa inkomstförändringar, netto	0,0	-12,9	-11,1	-9,5
Förändring finansiellt sparande offentlig sektor	29,0	-73,7	-66,1	-74,4
Procent av BNP	0,5	-1,3	-1,1	-1,2

¹ Se avsnitt 6.5 för en mer detaljerad genomgång av de förslag som påverkar budgetens utgiftssida. Tabell 6.16 visar de beräknade budgeteffekterna per utgiftsområde. I tabell 8.5 ingår inte förslag i propositionerna HÅB21 och Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:416–422) som främst avser regelstyrda transfereringsanslag till följd av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås. Förslagen, som framgår av tabell 6.16, medför höjda anslagsnivåer för 2021 på sammanlagt 13,5 miljarder kronor och är förklaringen till att värdet för 2021 skiljer sig från tabell 6.16.

² Budgeteffekten av vissa åtgärder har justerat för faktiskt bedömt utnyttjande (se vidare avsnitt 6.4 under rubriken Revidering av budgeteffekter för vissa åtgärder med anledning av pandemin och tabell 6.16).

³ Effekterna på den offentliga sektorns finansiella sparande av föreslagna förändringar av skatteregler beskrivs närmare i tabell 11.1.

Källa: Egna beräkningar.

8.3 Statens finanser

I detta avsnitt redovisas statens finanser enligt NR. Beräkningarna utgår från de prognoser på statens budgetsaldo som redovisas i avsnitt 7. Skillnaden mellan de båda redovisningarna består främst i att statens budgetsaldo visar statens lånebehov med omvänt tecken och därmed dess påverkan på statsskulden. Statens finansiella sparande visar förändringen av statens finansiella förmögenhet, exklusive effekten av värdeförändringar.

Från budgetsaldo till statens finansiella sparande

I tabell 8.6 framgår väsentliga skillnader mellan statens budgetsaldo enligt budgetredovisningen och det finansiella sparandet enligt NR. Det finansiella sparandet påverkas inte av försäljningar eller köp av finansiella tillgångar, t.ex. aktier, eller ökad utlåning eftersom sådana transaktioner i sig inte förändrar den finansiella förmögenheten. Däremot påverkas budgetsaldot och statskulden av sådana transaktioner.

Förutom denna skillnad avviker det finansiella sparandet i flera andra avseenden från budgetsaldot. Bland annat redovisas budgetsaldot kassamässigt, medan det finansiella sparandet redovisas enligt NR:s principer, vilket innebär en periodiserad redovisning. Denna skillnad påverkar framför allt redovisningen av skatteintäkter och ränteutgifter.

Tabell 8.6 Statens budgetsaldo och finansiella sparande

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Budgetsaldo	-221	-6	53	116	78
Till finansiellt sparande					
Periodisering av skatter	26	-45	-5	-4	-16
Räntor, periodisering, kursvinster/-förluster	8	-12	3	-1	-3
Köp och försäljning av aktier, extra utdelningar m.m. ¹	-1	-9	-6	-5	-5
Övriga finansiella transaktioner m.m.	35	-60	-66	-59	5
Finansiellt sparande	-153	-131	-21	47	59

Anm.: Prognosen är baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inkluderar justeringar avseende Riksbankens inlevererade överskott.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Det finansiella sparandet 2020 uppvisade ett mindre underskott än budgetsaldot. Förklaringen finns i både periodiserade skatteintäkter och räntebetalningar. På samma sätt medför bl.a. lån till Aktiebolaget Svensk Exportkredit under posten Övriga finansiella transaktioner m.m. att sparandet förstärks i förhållande till budgetsaldot. Försäljningar av aktier bidrog i stället till att förstärka budgetsaldot men detta exkluderas vid beräkningen av sparandet.

Även 2021 förklaras skillnaden av bl.a. olikheter i redovisningen av inkomster från skatter och räntebetalningar, men med omvänt förhållande jämfört med 2020. Den enskilt största skillnaden beror dock på Riksbankens beslut om att egenfinansiera sin valutareserv, vilket innebär att Riksgäldskontoret kan amortera de lån som upptagits för Riksbankens räkning. Även 2022 och 2023 förklaras en stor del av skillnaden av amorteringen av Riksbankens lån, medan det för 2024 är mindre skillnad mellan budgetredovisningen och NR.

Utvecklingen av statens finansiella sparande

Mellan 2019 och 2020 försämrades det finansiella sparandet i staten kraftigt med ca 220 miljarder kronor eller 4,4 procent av BNP. Den djupa lågkonjunkturen tillsammans med de vidtagna finanspolitiska åtgärderna medförde att sektorns skatteintäkter minskade. Framför allt minskade det finansiella sparandet till följd av högre utgifter 2020 i förhållande till 2019. Denna utgiftsökning inkluderar statsbidrag till kommunsektorn som ökade med över 25 procent.

Tabell 8.7 Statens inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 242	1 353	1 409	1 451	1 486
Procent av BNP	25,0	25,5	25,1	25,1	24,9
Skatter och avgifter ¹	1 064	1 168	1 217	1 263	1 300
Kapitalinkomster	34	29	33	28	28
Övriga inkomster	144	156	159	160	159
Utgifter	1 395	1 484	1 431	1 404	1 427
Procent av BNP	28,0	27,9	25,5	24,3	23,9
Utgifter exkl. räntor	1 378	1 468	1 414	1 387	1 409
Procent av BNP	27,7	27,6	25,2	24,0	23,6
Ränteutgifter ²	17	16	17	17	19
Finansiellt sparande	-153	-131	-21	47	59
Procent av BNP	-3,1	-2,5	-0,4	0,8	1,0

Anm.: Prognosen är baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2020 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2020 som redovisas i avsnitt 5.

² Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Trots den förväntat starka återhämtningen i ekonomin mellan 2020 och 2021 som medför en gynnsam utveckling av skatteintäkterna, väntas endast en mindre förstärkning av statens finansiella sparande. Detta beror framför allt på att ytterligare finanspolitiska åtgärder tillfälligt belastar statens finanser (se tabell 8.7). Från och med 2022 beräknas underskottet i statens finanser snabbt minska och successivt vändas till ett överskott. Detta beror dels på att omfattningen av tillfälliga stöd minskas, dels på ekonomins förväntade fortsatta återhämtning. I avsaknad av nya åtgärder beräknas staten redovisa successivt växande överskott t.o.m. 2024.

8.4 Ålderspensionssystemets finanser

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet väntas visa ett överskott 2021 som motsvarar 0,1 procent av BNP. Pensionssystemets finanser påverkades 2020 av den djupa lågkonjunkturen genom lägre avgiftsinkomster och en lägre avkastning på fondernas finansiella tillgångar. Från och med 2022 väntas ålderspensionssystemet uppvisa ett fortsatt mindre överskott motsvarande 0,2 procent av BNP. Detta förklaras av att avgiftsinkomsterna ökar snabbare än pensionsutbetalningarna och stigande kapitalinkomster.

I ålderspensionssystemet förväntas ett avgiftsunderskott under hela prognosperioden, dvs. avgiftsinkomsterna väntas vara lägre än pensionsutbetalningarna. Avgiftsunderskottet förväntas minska något fr.o.m. 2022, men ändå bestå under hela perioden. Direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar bedöms vara högre än avgiftsunderskottet fr.o.m. 2021, vilket medför att det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet ökar successivt under prognosperioden.

Tabell 8.8 Ålderspensionssystemets inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Avgiftsinkomster ¹	295	307	318	326	336
Pensionsutgifter	326	331	342	350	356
Avgiftsunderskott	-32	-24	-24	-24	-20
Räntor, utdelningar	27	36	39	41	43
Förvaltningsutgifter m.m.	-5	-6	-6	-6	-6
Finansiellt sparande	-10	6	9	10	16
Procent av BNP	-0,2	0,1	0,2	0,2	0,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2020 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2020 som redovisas i avsnitt 5.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utgifterna i ålderspensionssystemet väntas öka de närmaste åren till följd av att pensionärerna blir fler och att pensionerna i genomsnitt blir högre. År 2021–2024 förväntas pensionsutbetalningarna öka med i genomsnitt 2,2 procent per år. Avgiftsinkomsterna, som är starkt kopplade till lönesumman i ekonomin (summan av utbetalda löner inklusive företagarinkomster), väntas öka i något snabbare takt, med i genomsnitt 3,3 procent per år. De avgiftsinkomster som finansierar systemet är ålderspensionsavgiften från arbetsgivare och egenföretagare samt den allmänna pensionsavgiften.

Enligt överenskommelsen mellan partierna i Pensionsgruppen har förslag om justerade åldersgränser i socialförsäkringssystemen remitterats i promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet (Ds 2019:2) och aviserats i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1). Förändringar avseende 2020 har beslutats och trätt i kraft (prop. 2018/19:133, bet. 2019/20: SfU5, rskr. 2019/20:10). Övriga förändringar träder i kraft 2023 respektive 2026. För 2023 medför de justerade åldersgränserna att den lägsta åldern för att ta ut allmän inkomstgrundad pension ändras till 63 år, att garantipensionsåldern och åldern för angränsande trygghetssystem ändras från 65 till 66 år och att åldern för arbetstagarens rätt att kvarstå i anställning enligt lag om anställningsskydd, den s.k. las-åldern, ändras från 68 till 69 år.

Tabell 8.9 Ålderspensionssystemets avgiftsinkomster

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Allmän pensionsavgift	130	137	142	146	150
Ålderspensionsavgift, arbetsgivare	135	141	147	152	157
Ålderspensionsavgift, egenföretagare	3	3	4	4	4
Statlig ålderspensionsavgift	26	26	25	24	24
Avgiftsinkomster¹	295	307	318	326	336

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2020 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2020 som redovisas i avsnitt 5.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Alla inkomstpensioner och tilläggs pensioner som erhålls efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Följsamhetsindexering innebär att inkomst- och tilläggs-pensionerna varje år räknas om med utvecklingen av inkomstindex eller ett balans-index, minus en förskottsrenta på 1,6 procent. I ett läge när pensionssystemets finanser är i balans bygger följsamhetsindexeringen på förändringen av inkomstindex.

Om pensionssystemets skulder överstiger systemets tillgångar aktiveras balanseringen och indexeringen bygger i stället på ett balansindex. Balanseringen är ett sätt att säkerställa att pensionssystemets utgifter över tid inte överstiger dess inkomster. Balanstalet beräknas överstiga 1,0 under prognosperioden. Pensioner och pensionsrätter kommer därmed att indexeras med inkomstindex.

8.5 Kommunsektorns finanser

Kommunsektorns finanser regleras av balanskravet och kravet på en god ekonomisk hushållning i kommunallagen (2017:725). Enligt balanskravet får kommuners och regioners resultat som huvudregel inte vara negativa medan kravet på en god ekonomisk hushållning innebär att högre resultat troligen behövs (se avsnitt 4.3). Skillnaden mellan resultatet och det finansiella sparandet förklaras till största delen av att investeringar, men inte avskrivningar, ingår som utgifter i beräkningen av det finansiella sparandet. I resultatet ingår inte investeringar men däremot avskrivningar.

Det kan även finnas periodiseringsskillnader för olika inkomster och utgifter mellan det finansiella sparandet och resultatet.

I regeringens prognos för kommunsektorns finanser antas sektorn bedriva en utgiftspolitik som är förenlig med balanskravet. På några års sikt antas i normalfallet kommunsektorn som helhet även redovisa ett resultat som bedöms vara i linje med en god ekonomisk hushållning. Vidare antas den genomsnittliga kommunalskattesatsen vara oförändrad. Prognosen grundar sig även på ett antagande om oförändrad politik på statlig nivå, förutom tidigare beslutade och nu föreslagna samt aviserade förändringar av statsbidragen. Därigenom blir skatteunderlagets tillväxt viktigt för den beräknade utvecklingen av kommunsektorns inkomster i prognosen.

Eftersom kommunsektorn i normalfallet antas redovisa ett resultat i linje med god ekonomisk hushållning på några års sikt blir den beräknade utvecklingen av skatteunderlaget vanligtvis styrande för prognosen för utgifterna.

Resultat och finansiellt sparande 2021–2024

Regeringens prognos för kommunsektorns finanser präglas av den fortsatta pandemins påverkan på kommunal verksamhet. I takt med att ekonomin förväntas återhämta sig beräknas det kommunala skatteunderlaget, och därmed skatteinkomsterna, utvecklas snabbare 2021–2024 än de gjorde 2020. Genom medel som staten skjuter till för att kommunsektorn ska kunna hantera pandemin väntas statsbidragen öka kraftigt 2021. I prognosen avtar därefter statsbidragen till följd av att de pandemirelaterade stöden minskar och beräkningsantagandet om att enbart inkludera nu beslutade eller aviserade statsbidragsändringar.

På kommunsektorns utgiftssida förväntas pandemin medföra vissa merkostnader i närtid samtidigt som sektorns möjligheter att bedriva delar av den ordinarie verksamheten i normal utsträckning är fortsatt begränsade under 2021. Sammantaget bedöms kommunsektorns inkomster öka något mer än utgifterna 2021 vilket medför ett något starkare finansiellt sparande jämfört med 2020. Resultatet beräknas bli högt även 2021. Utgifterna förväntas öka snabbare än inkomsterna 2022 vilket medför en lägre nivå på det finansiella sparandet och på resultatet (se tabell 8.10). För 2023 och 2024 antas i prognosen för resultatet att kommunsektorn upprätthåller en god ekonomisk hushållning.

Tabell 8.10 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Totala inkomster	1 224	1 302	1 306	1 315	1 346
Utveckling i procent	6,7	6,3	0,4	0,6	2,3
Skatter ¹	765	799	829	852	876
Kommunal fastighetsavgift	19	20	21	21	22
Statsbidrag exkl. kompensation för mervärdesskatt	260	294	260	239	237
<i>varav generella bidrag</i>	<i>153</i>	<i>149</i>	<i>148</i>	<i>140</i>	<i>144</i>
<i>varav riktade bidrag</i>	<i>107</i>	<i>146</i>	<i>112</i>	<i>98</i>	<i>93</i>
Kapitalinkomster	10	11	11	12	13
Övriga inkomster ²	170	178	185	191	197
<i>varav kompensation för mervärdesskatt</i>	<i>76</i>	<i>80</i>	<i>83</i>	<i>84</i>	<i>85</i>
Totala utgifter	1 209	1 275	1 331	1 349	1 378
Utveckling i procent	1,4	5,4	4,4	1,3	2,2
Konsumtion	984	1 039	1 086	1 097	1 123
Investeringar	128	132	141	147	148
Transfereringar	96	99	100	100	102
Övriga utgifter ³	2	4	5	5	6
Finansiellt sparande	15	27	-24	-34	-32
Procent av BNP	0,3	0,5	-0,4	-0,6	-0,5
Resultat efter finansiella poster	54	53	27	20	20
Procent av skatter och generella statsbidrag	5,9	5,6	2,8	2,0	2,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Utfall 2020 enligt nationalräkenskaperna, vilket kan skilja sig från regeringens prognos för den offentliga sektorns skatteinkomster för 2020 som redovisas i avsnitt 5.

² Kommunsektorns kompensation för mervärdesskatt är inkluderad i övriga inkomster men inte i statsbidragen.

³ Inkluderar nettoköp av fastigheter. Eftersom försäljningen vanligtvis överstiger köp är denna nettopost negativ, vilket minskar de redovisade utgifterna med några miljarder kronor per år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Kommunsektorns inkomster

Kommunsektorns inkomster består framför allt av inkomster från skatt på arbete och av statsbidrag.

Under 2021 bedöms konjunkturen vara i en återhämtningsfas vilket medför att antalet arbetade timmar i ekonomin stiger snabbt. Det leder till en relativt stark utveckling av lönesumman och det kommunala skatteunderlaget 2021. Därmed utvecklas de kommunala skatteinkomsterna förhållandevis starkt 2021. År 2022 växer de kommunala skatteinkomsterna något långsammare men utvecklas ändå ungefär i linje med de senaste tio årens genomsnittliga tillväxttakt. År 2023 och 2024 beräknas skatteinkomsternas tillväxttakt ytterligare avta något.

Vid förändringar av skattelagstiftningen som påverkar det kommunala skatteunderlaget neutraliseras i regel effekterna av förändringarna genom att nivån på de generella statsbidragen höjs eller sänks (s.k. skattereglering). I den nuvarande prognosen påverkas kommunsektorns skatteinkomster 2021 av en sänkning av inkomstskatten med ca 2 miljarder kronor för personer över 65 år. Kommunsektorn kompenseras genom att de generella statsbidragen höjs med motsvarande belopp.

Kommuner och regioner får bidrag från staten i form av dels generella, dels riktade statsbidrag. De generella statsbidragen minskar med ca 4 miljarder kronor 2021 (se

tabell 8.10), vilket beror på att riksdagen har beslutat om större tillfälliga krisstöd i form av generella statsbidrag 2020 än 2021. De generella statsbidragen påverkas samtidigt positivt av kompensationen för sänkt inkomstskatt för personer över 65 år. I denna proposition föreslår regeringen en permanent höjning av nivån på de generella statsbidragen 2022.

De riktade statsbidragen som finansieras från ett flertal olika utgiftsområden beräknas öka med 39 miljarder kronor 2021. Den kraftiga ökningen 2021 beror till stor del på tillskott till kommuner och regioner för deras akuta insatser med anledning av pandemin inom vård, omsorg och andra kommunala verksamhetsområden. Sammantaget väntas de totala statsbidragen öka kraftigt 2021. Därefter beräknas statsbidragen minska under perioden 2022–2024. Det beror på att de tillfälliga stöden med anledning av pandemin och lågkonjunkturen minskar och på beräkningsantagandet om att enbart inkludera nu beslutade eller aviserade statsbidragsändringar.

Kommunsektorns utgifter

Av kommunsektorns totala utgifter utgör kommunal konsumtion den största delen, dvs. välfärdstjänster inom främst vård, skola och omsorg. Kommunerna och regionerna har därutöver huvudsakligen utgifter för investeringar och transfereringar, till exempel ekonomiskt bistånd.

Kommunal konsumtion

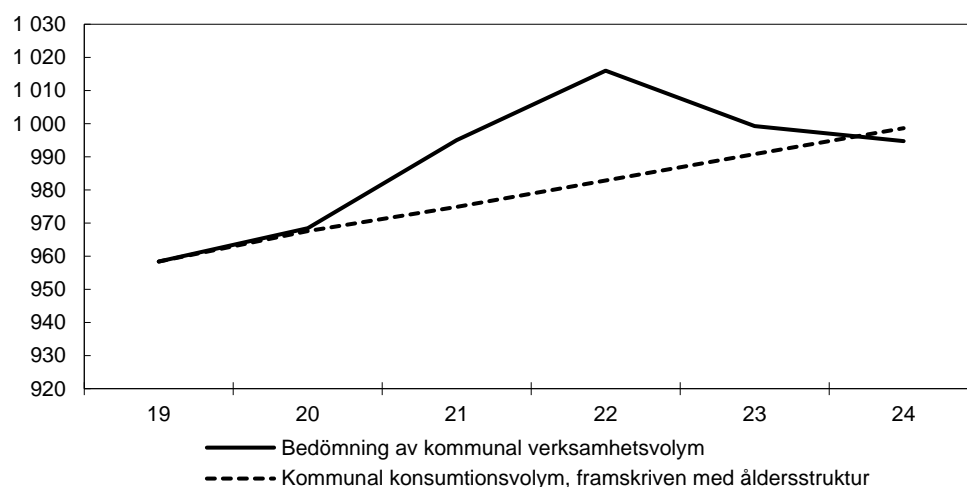
Den kommunala konsumtionen fördelas mellan ett antal verksamhetsområden. Störst andel av konsumtionsutgifterna går till hälso- och sjukvård. Därefter följer utgifter för utbildning och för omsorg. Den demografiska utvecklingen har stor betydelse för behovet av resurser inom olika välfärdstjänster. Om exempelvis antalet elever ökar behöver skolorna anställa fler lärare för att inte lärartätheten ska sjunka. Mellan 2012 och 2017 har befolkningen ökat i en allt snabbare takt. Sett till åldersstrukturen är det framför allt antalet barn som har legat bakom denna stigande ökningstakt, men även antalet äldre (65 år och äldre) har ökat. Sedan 2017 har befolkningstillväxten avtagit och väntas gradvis fortsätta avta 2021–2024. Detta förklaras främst av att ökningen av antalet barn väntas avta framöver. Antalet äldre väntas däremot fortsätta att öka snabbare än befolkningen i stort 2021–2024.

Utifrån regeringens prognoser för kommunala inkomster och konsumtion görs en bedömning av hur mycket resurser som satsas på kommunal verksamhet (se diagram 8.2). Detta mått på den kommunala verksamhetsvolymen kan jämföras med hur mycket den kommunala konsumtionen behöver öka för att utvecklas i takt med befolkningens tillväxt och ålderssammansättning, baserat på en framskrivning av 2019 års resursåtgång i kommunal verksamhet t.o.m. 2024 (se diagram 8.2). Regeringen beräknar att kommunsektorns konsumtion t.o.m. 2023 åtminstone motsvarar dessa behov.

Diagram 8.2 Bedömning av kommunal verksamhetsvolym respektive 2019 års konsumtionsnivå framskriven med förändringar i åldersstrukturen

Miljarder kronor, fasta priser

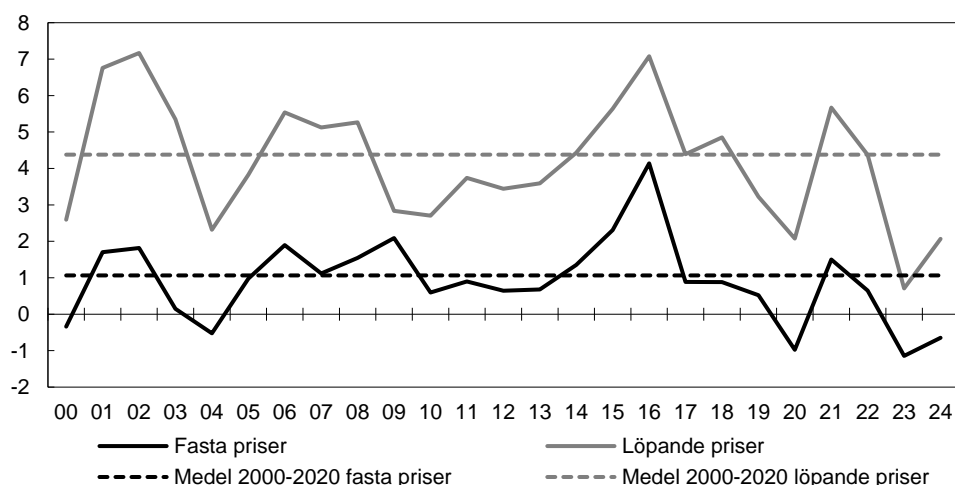
Anm.: Regeringens ordinarie prognos på kommunal konsumtion görs i enlighet med hur denna variabel mäts och publiceras i nationalräkenskaperna (NR). Eftersom det mättet inte speglar hur mycket resurser som satsas på kommunal verksamhet har regeringen gjort en alternativ beräkning av kommunal konsumtionsvolym för att spegla hur mycket resurser som bedöms satsas i kommunal verksamhet. Denna bedömning redovisas i detta diagram och är bättre lämpad att jämföra med de behov av kommunal verksamhet som ges av åldersstrukturen än konsumtionsprognosen enligt NR:s definition.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

År 2021 bedöms kommunsektorns faktiska konsumtionsutgifter i fasta priser öka i snabbare takt än den genomsnittliga utvecklingen sedan 2000 (se diagram 8.3). Konsumtionsutvecklingen understöds av en stark utveckling av kommunsektorns skatteintäkter samt de tillskott som regeringen i denna och tidigare propositioner har aviserat till kommunsektorn. För 2022 väntas konsumtionen i fasta priser öka något svagare än 2021.

Diagram 8.3 Kommunala konsumtionsutgifter

Årlig procentuell förändring. Utfall 2000–2020, prognos 2021–2024

Anm.: Kommunal konsumtion i fasta priser mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

I kommunsektorns finansiella sparande och resultat ingår konsumtionsutgifterna i löpande priser. Prisutvecklingen har därmed stor betydelse för hur kommunal konsumtion utvecklas. Prisutvecklingen styrs i sin tur främst av löneutvecklingen i

sektorn. För perioden 2021–2024 väntas lönekostnaden per arbetad timme i genomsnitt öka med 2,6 procent.

Utgifter för transfereringar, räntor och investeringar

Cirka 8 procent av kommunsektorns totala utgifter består av transfereringar till staten, näringslivet och hushållen. Denna andel har varit relativt oförändrad under 2000-talet och bedöms även vara det i prognosen för 2021–2024. Transfereringarna till hushållen i form av ekonomiskt bistånd utgör drygt 1 procent av kommunsektorns utgifter.

Kommunsektorns skulder antas fortsätta öka medan räntorna antas vara fortsatt låga. Det leder till den sammantagna bedömningen att sektorns ränteutgifter ökar i långsam takt 2021–2024.

Kommunsektorns investeringsutgifter har ökat kraftigt det senaste decenniet men de har utvecklats svagare de senaste två åren. År 2020 uppgick sektorns fasta bruttoinvesteringar till 128 miljarder kronor eller 2,6 procent av BNP, vilket är en ökning från nivån på 1,9 procent 2010. Kommunsektorns omfattande investeringar de senaste åren har flera förklaringar. Många kommuner har en växande befolkning och är i behov av nya lokaler för skol- och förskoleverksamhet. Samtidigt har det ökande antalet äldre också ökat behoven inom sjukvården och äldreomsorgen. Äldre byggnader och infrastruktur behöver dessutom renoveras eller bytas ut. Utöver ökade behov har det låga ränteläget tillsammans med sektorns goda ekonomiska resultat de senaste åren ökat benägenheten att investera. I prognosen antas de kommunala investeringsutgifterna ligga kvar på en hög nivå men öka i en något långsammare takt 2021–2024 än de gjort det senaste decenniet.

Den höga investeringsnivån bidrar till att kommunsektorns skulder, där kommunerna står för den största andelen, bedöms öka då investeringarna till en viss del lånefinansieras. Investeringar som utförs av kommunala bolag, som enligt NR:s redovisning inte ingår i kommunsektorn, ökar till en viss del också kommunsektorns skuldsättning. Det sker genom att kommunsektorn tar upp lån som vidareutlånas till dessa bolag.

8.6 Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet

Den offentliga sektorns nettoförmögenhet består av fasta produktionstillgångar och finansiella tillgångar, med avdrag för skulder. I detta avsnitt redovisas den finansiella förmögenheten, medan de reala tillgångarna finns redovisade i bilaga 2.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet är positiv, detta eftersom ålderspensionssystemets tillgångar i AP-fonderna överstiger de negativa ställningsvärden som staten och kommunsektorn redovisar (se tabell 8.11). Den offentliga sektorns kapitalinkomster i form av räntor och utdelningar, huvudsakligen hänförliga till ålderspensionssystemet, översteg ränteutgifterna med 1,1 procent av BNP 2020. Den totala skulden inkluderar statens och kommunsektorns åtaganden för de förmånsbestämda tjänstepensionerna som intjänats fr.o.m. 1998. De totala skulderna för de fonderade avgiftsbestämda tjänstepensionerna ingår, i likhet med premiepensionssystemet, inte i den offentliga sektorn utan redovisas i försäkringssektorn.

Trots det prognostiserade underskottet i de offentliga finanserna väntas nettoförmögenheten växa snabbare än BNP 2021 till följd av att de finansiella tillgångarna beräknas öka kraftigt. Nettoförmögenheten väntas fr.o.m. 2023 i större utsträckning förstärkas av överskott i det finansiella sparandet.

Tabell 8.11 Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet

Procent av BNP. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Staten	-4,8	-4,1	-2,4	0,2	2,0
Ålderspensionssystemet	34,5	34,8	34,4	34,1	33,9
Kommunsektorn	-2,9	-3,2	-3,5	-3,9	-4,3
Offentlig sektor	26,7	27,5	28,4	30,4	31,6
Förändring	-1,6	0,8	0,9	1,9	1,2
<i>varav bidrag till förändringen</i>					
Finansiellt sparande	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Värdeförändringar m.m.	1,0	4,3	3,0	2,4	1,4
Nominell BNP-förändring	0,4	-1,7	-1,4	-0,9	-1,0

Anm.: Prognosen är baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

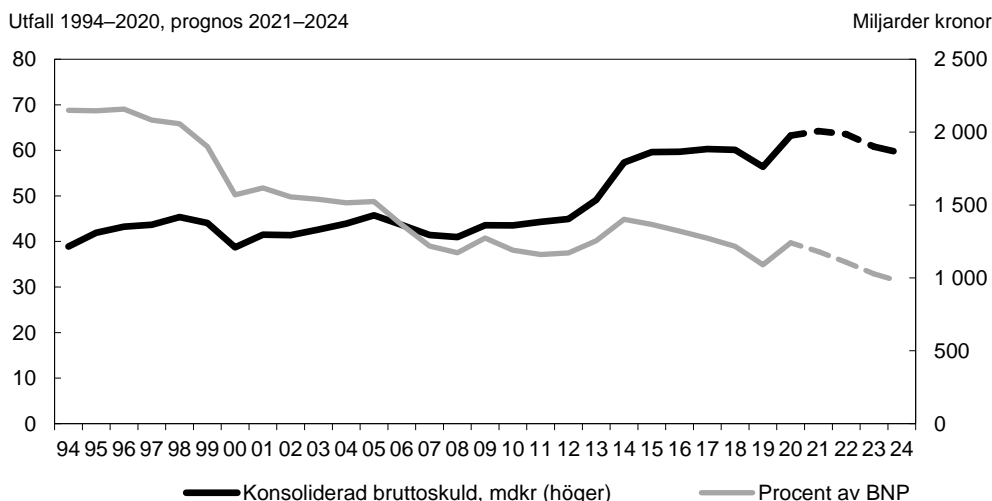
Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, den s.k. Maastrichtskulden, definieras av EU-regler och är det skuldbegrepp som används vid bedömningen av medlemsstaternas offentliga finanser inom ramen för Stabilitets- och tillväxtpakten. För Sverige innebär definitionen att skulden består av den konsoliderade statskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden, med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Inför att Sverige den 1 januari 1995 blev medlem i EU uppgick den konsoliderade bruttoskulden till över 1 200 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 70 procent av BNP (se diagram 8.4). Sedan dess har det nominella värdet ökat med 800 miljarder kronor, för att vid utgången av 2020 uppgå till närmare 2 000 miljarder kronor. Skulden har emellertid minskat kraftigt som andel av BNP sedan 1994 och uppgick vid utgången av 2020 till ca 40 procent av BNP (skuldkvoten).

Diagram 8.4 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Utfall 1994–2020, prognos 2021–2024

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beror dels på det finansiella sparandet (som kan fördelas på primärt sparande och ränteutgifter), dels på faktorer som inte påverkar det finansiella sparandet. De sistnämnda faktorerna rör

periodiseringar och s.k. stock-flödesförändringar, som bl.a. utgörs av finansiella transaktioner. Exempel på stock-flödesfaktorer är köp och försäljning av tillgångar.

Den offentliga sektorns bruttoskuld ökade snabbt mellan 2019 och 2020 till följd av de stora underskotten i de offentliga finanserna. Bruttoskulden beräknas fortsätta öka 2021, främst till följd av ytterligare vidtagna finanspolitiska åtgärder. Som andel av BNP beräknas dock skulden snabbt minska (se tabell 8.12). Att skuldkvoten beräknas minska innevarande år trots underskotten i finanserna beror på att tillväxten ökar och på Riksbankens beslut att amortera valutalånen, vilket i sin tur innebär att Riksgäldskontorets årliga lånebehov minskar med drygt 1 procent av BNP 2021–2023. Bruttoskulden faller snabbt som andel av BNP fr.o.m. 2022, bl.a. på grund av att omfattningen av tillfälliga finanspolitiska åtgärder minskar och att Riksbanken fortsätter att amortera på valutalånen.

Tabell 8.12 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och bidrag till förändringen

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Miljarder kronor	1 976	2 007	1 986	1 900	1 857
Procent av BNP	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1
Förändring	-4,8	1,9	2,3	2,5	1,8
Bidrag till förändringen					
Primärt finansiellt sparande	2,7	1,6	0,4	-0,7	-1,0
Ränteutgifter	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Stock-flöde	1,3	-1,3	-1,0	-1,1	0,0
<i>varav periodisering av räntor och skatter</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,3</i>
<i>varav försäljning av aktier m.m.</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>
<i>varav övriga faktorer</i>	<i>0,8</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,9</i>	<i>-0,9</i>	<i>0,3</i>
Nominell BNP-förändring	0,5	-2,5	-2,0	-1,1	-1,1

Anm.: Prognosen är baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

8.7 Finansiellt sparande enligt olika bedömare

I detta avsnitt (8.7) redovisas en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella och strukturella sparandet gjorda av regeringen i denna proposition, Konjunkturinstitutet (KI), Ekonomistyrningsverket (ESV), Riksbanken och Europeiska kommissionen. Vid en jämförelse av de olika bedömningarna är det viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken. Exempelvis gör KI prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret, vilket försvårar prognosjämförelser.

Prognosjämförelse avseende det finansiella sparandet

Regeringen räknar med en utveckling av den offentliga sektorns finansiella sparande som innevarande år är relativt överensstämmande med KI:s och ESV:s prognos (se tabell 8.13).

För kommande år skiljer sig prognoserna av att övriga bedömare inte kunnat beakta de åtgärder som föreslås och aviseras i denna proposition. KI gör en annorlunda prognos på åtgärder än vad som inkluderats i regeringens beräkningar medan ESV endast tar hänsyn till tidigare aviserade och beslutade åtgärder. Att ESV ändå räknar med ett sparande som är relativt överensstämmande med regeringens prognos beror på att skilda skatteprognoser även omfattar 2022–2024.

Kommissionens bedömningar gjordes under ett tidigare skede och bygger på väsentligt annorlunda information än inhemska bedömningar, vilket medför att en jämförelse inte är helt rättvisande.

Tabell 8.13 Bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024
Regeringen	-1,8	-0,7	0,4	0,7
KI inkl. åtgärder	-1,6	0,3	(0,4)	(0,3)
ESV	-1,9	-0,1	0,7	1,4
Riksbanken	-2,0	-0,3	0,4	–
Europeiska kommissionen	-3,3	-0,5	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2021-09-20, Konjunkturinstitutets (KI:s) prognos 2021-08-11 omfattar endast 2021 och 2022, prognos 2023 och 2024 från 2021-06-23 inom parentes, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2021-09-10, Riksbanken 2021-07-01 och Europeiska kommissionen 2021-05-12.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Riksbanken, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

Prognosjämförelse avseende det strukturella sparandet

I tabell 8.14 redovisas olika bedömares prognoser för den offentliga sektorns strukturella sparande. Skillnaderna mellan regeringen och andra bedömare är i vissa fall annorlunda vid jämförelser av det strukturella sparandet än vid jämförelser av det finansiella sparandet. Detta kan bero dels på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels på skillnader i beräkningsmetoder.

Tabell 8.14 Bedömningar av strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP

	2021	2022	2023	2024
Regeringen	-1,2	-0,6	0,4	1,0
KI inkl. åtgärder	-0,4	0,3	0,3	0,3
ESV	-1,6	-0,3	0,8	1,4
Europeiska kommissionen	-1,9	0,2	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2021-09-20, Konjunkturinstitutet (KI) 2021-06-23, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2021-09-10 och Europeiska kommissionen 2021-05-12.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

8.8 Uppföljning av den offentliga sektorns finanser

Finansiellt sparande jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Den offentliga sektorn redovisade 2020 ett underskott på ca 148 miljarder kronor eller 3,0 procent av BNP. Jämfört med det utfall som förelåg till beräkningarna i 2021 års ekonomiska vårproposition är detta ett något lägre underskott (se tabell 8.15). Revideringen är fördelad på flera inkomstslag såsom skatter, utdelningar samt transfereringar.

För 2021 är revideringen av det finansiella sparandet betydande. Det beräknade underskottet är i denna beräkning mer än halverat i förhållande till föregående prognos. Det är främst en förväntad snabbare återhämtning av den ekonomiska tillväxten som medför att skattebaserna växer snabbare än enligt föregående prognos. Vidare innebär bl.a. den ljusare synen på ekonomin också att volymer för flera av regeringens stödåtgärder beräknas bli lägre än vad som bedömdes i vårpropositionen. Sammantaget innebär detta att det finansiella sparandet reviderats upp med 137 miljarder kronor eller 2,7 procent av BNP i förhållande till föregående prognos.

En förväntat starkare konjunkturåterhämtning jämfört med föregående beräkning innebär att de offentliga finanserna reviderats upp 2022–2024. Samtidigt har aviserade och nu föreslagna åtgärder inneburit att framför allt utgifterna reviderats upp i förhållande till vårpropositionen. Sammantaget innebär detta att det finansiella sparandet reviderats relativt måttligt för samtliga år 2022–2024.

Samtliga sektorer beräknas bidra till ett högre finansiellt sparande 2021 i förhållande till 2021 års ekonomiska vårproposition. I första hand är det statens finansiella sparande som beräknas bli högre än i tidigare prognos. Även kommande år beräknas kommunsektorn och ålderspensionssystemet redovisa högre finansiellt sparande, medan statens sparande reviderats ned i förhållande till föregående beräkning.

Tabell 8.15 Offentliga sektorns inkomster och utgifter. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Finansiellt sparande i 2021 års ekonomiska vårproposition	-152	-235	-53	31	56
Procent av BNP	-3,1	-4,5	-1,0	0,5	1,0
Förändringar					
Inkomster	4	85	70	46	43
Skatter	1	82	60	41	36
<i>varav skatter staten</i>	1	69	45	32	25
<i>varav skatter ålderspensionssystemet</i>	0	4	4	3	6
<i>varav skatter kommunsektorn</i>	0	9	11	6	5
Övriga inkomster	3	3	9	5	7
Utgifter	0	-52	54	53	56
Kommunal konsumtion	0	3	17	14	8
Ålderspensioner	0	-1	3	2	0
Ränteutgifter ¹	0	0	1	0	-1
Övriga primära utgifter	1	-55	33	36	49
Förändring av finansiellt sparande	4	137	16	-7	-13
Procent av BNP	0,1	2,7	0,3	-0,1	-0,2
Staten	3	113	-1	-16	-25
Ålderspensionssystemet	0	5	2	3	8
Kommunsektorn	0	19	15	6	4
Finansiellt sparande i budgetpropositionen för 2022	-148	-98	-37	24	43
Procent av BNP	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusivt utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Konsoliderad bruttoskuld och den finansiella nettoförmögenheten jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Utfallet för den finansiella nettoförmögenheten 2020 har marginellt reviderats upp i förhållande till det utfall som redovisades i samband med 2021 års ekonomiska vårproposition (se tabell 8.16).

Mindre underskott i de offentliga finanserna i kombination med högre värderingar av tillgångar i både staten och pensionssystemet medför att den finansiella nettoförmögenheten beräknas bli betydligt högre fr.o.m. 2021 än vad som förväntades enligt vårpropositionen.

Tabell 8.16 Offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
2021 års ekonomiska vårproposition					
Finansiell nettoförmögenhet	1 339	1 235	1 366	1 560	1 715
Procent av BNP	27,0	23,7	24,8	27,4	29,1
Konsoliderad skuld	1 974	2 081	2 037	1 916	1 847
Procent av BNP	39,9	39,9	37,0	33,7	31,4
Förändringar					
Finansiell nettoförmögenhet	-8	226	228	194	170
Konsoliderad skuld	2	-74	-51	-16	9
Budgetpropositionen för 2022					
Finansiell nettoförmögenhet	1 331	1 461	1 594	1 755	1 884
Procent av BNP	26,7	27,5	28,4	30,4	31,6
Konsoliderad skuld	1 976	2 007	1 986	1 900	1 857
Procent av BNP	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Kommunsektorns finanser jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Sedan vårpropositionen har utfallet för de kommunala finanserna 2020 inte reviderats (se tabell 8.17). För prognosåren 2021–2024 har däremot de kommunala inkomsterna reviderats upp förhållandevis kraftigt då prognoser för både skatteinkomster och statsbidrag har reviderats upp dessa år.

Jämfört med vårpropositionen har de kommunala utgifterna reviderats upp 2022–2024 men inte 2021. Utgiftsrevideringarna är dock mindre än inkomstrevideringarna för alla år i prognosen. Det leder till att det finansiella sparandet och ekonomiska resultatet har reviderats upp under hela prognosperioden. Resultatet har dock reviderats upp betydligt mindre än det finansiella sparandet 2021. Det beror på att förändrade antaganden i beräkningen av den kommunala pensionsskulden i kommunal redovisning leder till en kostnad som belastar sektorns resultat med ca 12 miljarder kronor 2021 samtidigt som det inte påverkar utgifterna som ingår i det finansiella sparandet i NR.

Tabell 8.17 Kommunsektorns finanser. Förändringar jämfört med 2021 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor. Utfall 2020, prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Totala inkomster	0	18	34	23	20
Skatter	0	9	11	6	4
Statsbidrag, exkl. mervärdesskatt	0	7	19	14	13
Övriga inkomster	0	2	3	3	3
Totala utgifter	0	-1	19	17	16
Konsumtion	0	3	17	14	8
Investeringar	0	1	1	1	1
Övriga utgifter	0	-5	1	2	7
Finansiellt sparande	0	19	15	6	4
Resultat efter finansiella poster	0	4	12	3	1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

9 Statens investeringar och finansiella befogenheter

I detta avsnitt redovisar regeringen en investeringsplan med de samlade investeringarna i staten. Investeringsplanen ska ge riksdagen en bild av de planerade totala investeringarna i staten för de kommande tre åren. Avsnittet innehåller även regeringens förslag till låneram för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet och regeringens förslag till räntekontokreditram för myndigheternas rörelsekapital. Vidare presenteras sammanställningar över alla förslag till övriga kontokrediter inom staten, låneramar för samhällsinvesteringar i staten, statlig utlåning, statliga garantier och beställningsbemyndiganden som lämnas i denna proposition. Avslutningsvis innehåller avsnittet regeringens förslag till bemyndigande att överskrida anslag.

Sammanfattning

- Statens samlade investeringar, inklusive investeringar i forskning, beräknas uppgå till 161,1 miljarder kronor 2022. Investeringsvolymen beräknas till 159,9 miljarder kronor 2023 för att därefter öka till 169,0 miljarder kronor 2024.
- Låneramen för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet föreslås uppgå till 51,2 miljarder kronor 2022.
- Räntekontokreditramen för myndigheternas rörelsekapital föreslås uppgå till 17,6 miljarder kronor 2022.
- För 2022 föreslår regeringen låneramar för samhällsinvesteringar som uppgår till totalt 127,2 miljarder kronor och övriga kontokrediter som uppgår till 253,7 miljarder kronor.
- För 2022 föreslår regeringen ramar för statlig utlåning som uppgår till sammanlagt 440,8 miljarder kronor.
- För 2022 föreslår regeringen ramar för statliga garantier som uppgår till sammanlagt 1 511 miljarder kronor.
- För 2022 föreslår regeringen beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 604,0 miljarder kronor.

1.1 En samlad investeringsplan för staten

I den samlade investeringsplanen (se tabell 9.1) redovisas både samhällsinvesteringar och investeringar som används i statens egen verksamhet. Med samhällsinvesteringar avses investeringar i samhällets infrastruktur. Som samhällsinvesteringar räknas vägar och järnvägar, försvarsmateriel och krisberedskap, fastigheter och markanläggningar samt affärsverkens investeringar i elförsörjning, flygtrafikledning och sjöfart. För dessa investeringar presenterar regeringen investeringsplaner inom respektive utgiftsområde. Med investeringar som används i statens verksamhet avses investeringar i tillgångar som myndigheterna använder för att utföra sina uppgifter. Dessa investeringar finansieras med en låneram som riksdagen beslutar om samlat för alla myndigheter (se tabell 9.3). En övervägande del av investeringarna redovisas som anläggningstillgångar, medan resterande del redovisas som löpande kostnader i statens bokföring.

I nationalräkenskaperna klassificeras forskning som en investering. I den samlade investeringsplanen ingår därför även en beräkning av statens investeringar i forskning.

Tabell 9.1 Investeringsplan för staten

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Summa 2022– 2024
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	65 276	81 549	88 391	85 453	93 786	267 630
Vägar och järnvägar ¹	29 978	33 600	30 329	25 403	25 670	81 402
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	16 577	22 115	29 342	31 457	34 362	95 160
Fastigheter och markanläggningar ³	3 850	5 915	7 992	8 180	9 323	25 495
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	3 150	4 286	5 410	5 978	9 923	21 311
Statens egen verksamhet ⁵	11 720	15 633	15 319	14 435	14 509	44 262
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>60 445</i>	<i>72 979</i>	<i>78 089</i>	<i>76 809</i>	<i>82 025</i>	<i>236 923</i>
Finansiering av nyanskaffning	65 276	81 549	88 391	85 453	93 786	267 630
Anslag	38 813	43 344	46 604	47 721	53 408	147 733
Särskilda låneramar i Riksgäldskontoret (nyupplåning)	10 066	16 698	19 935	16 954	17 967	54 856
Lån i Riksgäldskontoret för statens egen verksamhet (nyupplåning)	10 886	14 769	14 586 ⁷	13 746	13 882	42 213
Bidrag/medfinansiering	2 614	3 078	3 981	3 087	4 441	11 509
Förskotteringslån	-11	-152	-176	-24		-200
Egna medel (affärsverk)	765	804	658	1 090	1 309	3 058
Övrig finansiering	2 144	3 008	2 802	2 880	2 779	8 461
Vidmakthållande av befintliga investeringar	19 554	29 678	31 618	32 990	33 478	98 087
Vägar och järnvägar ¹	5 636	7 211	6 400	6 813	5 477	18 690
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	8 346	15 232	16 428	17 994	18 589	53 010
Fastigheter och markanläggningar ³	4 374	5 859	6 671	5 057	5 306	17 034
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	1 198	1 375	2 120	3 126	4 107	9 353
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>10 964</i>	<i>13 800</i>	<i>14 453</i>	<i>15 682</i>	<i>15 777</i>	<i>45 912</i>
Finansiering av vidmakthållande	19 554	29 678	31 618	32 990	33 478	98 087
Anslag	14 106	24 422	24 917	25 712	24 867	75 496
Särskilda låneramar i Riksgäldskontoret (nyupplåning)	2 392	3 077	4 359	5 047	6 699	16 106
Bidrag/medfinansiering	29	84	64	96	23	183
Egna medel (affärsverk)	1 189	1 353	1 472	1 387	1 162	4 021
Övrig finansiering	1 838	741	806	748	727	2 281
Summa investeringar i nyanskaffning och vidmakthållande	84 830	111 226	120 009	118 443	127 264	365 717
<i>Summa varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>71 411</i>	<i>86 779</i>	<i>92 542</i>	<i>92 492</i>	<i>97 802</i>	<i>282 835</i>
Statens investeringar i forskning⁶	37 726	39 845	41 091	41 460	41 763	124 314
Summa statens investeringar inklusive forskning	122 556	151 071	161 100	159 904	169 027	490 031

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Investeringar hos Trafikverket.² Investeringar hos Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.³ Investeringar hos Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Naturvårdsverket och Riksdagsförvaltningen.⁴ Investeringar hos Affärsverket svenska kraftnät, Luftfartsverket och Sjöfartsverket.⁵ Investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som finansieras med lån i Riksgäldskontoret enligt 7 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

⁶ Beräkningarna baseras på vissa antaganden. För anslagsfinansierad forskning baseras beräkningen på utfallet 2020 för anslagsmedel som användes till forskning som bedrivs i staten. Motsvarande andelar har applicerats på de beräknade anslagen för 2021–2024. För forskning som bedrivs i staten finansierad med externa bidrag har utfallet 2020 antagits gälla även för kommande år. För 2020 uppgår investeringsbeloppet i investeringsplanen till 37,7 miljarder kronor. Beloppet avser forskning som har bedrivits av statliga myndigheter, varav 28,1 miljarder kronor finansierats med anslag och 9,6 miljarder kronor med externa bidrag.

⁷ Skillnaden mellan nyupplåning för 2022 i denna tabell och tabell 9.3 förklaras av att Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen inte ingår i tabell 9.3.

Källa: Egna beräkningar.

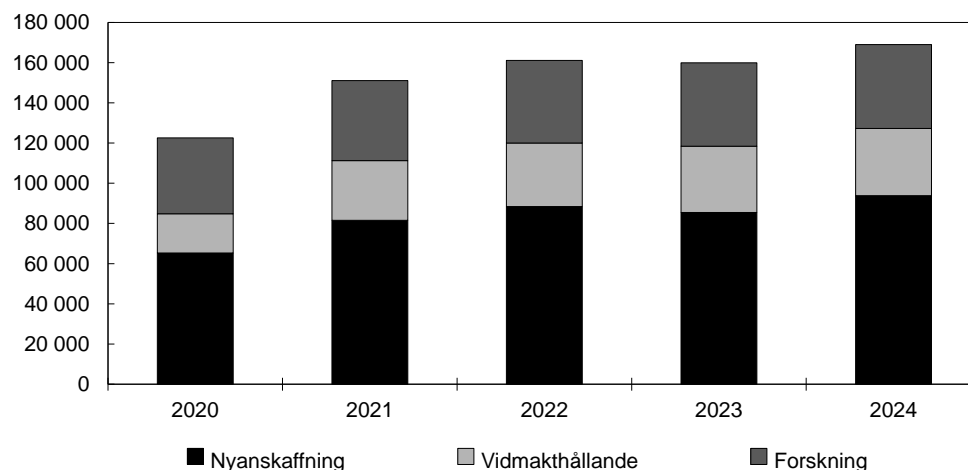
De sammanlagda investeringarna i staten i form av anskaffning och utveckling, vidmakthållande samt forskning beräknas uppgå till i genomsnitt drygt 163,0 miljarder kronor per år och sammanlagt 490 miljarder kronor 2022–2024. Av dessa avser 267,6 miljarder kronor nyanskaffning, 98,1 miljarder kronor vidmakthållande och 124,3 miljarder kronor forskning (se tabell 9.1). Investeringarna beräknas finansieras till 65 procent med anslag, 23 procent med lån i Riksgäldskontoret och 12 procent på annat sätt. Andelen lånefinansiering ökar jämfört med beräkningen för perioden 2021–2023 i budgetpropositionen för 2021, vilket främst förklaras av Folkhälso-myndighetens inköp av vaccin mot covid-19 som finansieras med lån.

De största investeringarna i anskaffning och utveckling samt vidmakthållande 2022–2024 utgörs av försvarsmateriel och krisberedskap (41 procent), vägar och järnvägar (27 procent) och fastigheter respektive statens egen verksamhet (12 procent vardera). Jämfört med redovisningen av den samlade investeringsplanen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) ökar investeringarna i försvarsmateriel som andel av de totala investeringarna medan andelen investeringar i vägar och järnvägar minskar. De ekonomiska effekterna av propositionen Framtidens infrastruktur – hållbara investeringar i hela Sverige (prop. 2020/21:151, bet. 2020/21:TU16, rskr. 2020/21:409) ingår dock inte i investeringsplanen. Av investeringarna i statens egen verksamhet utgörs drygt 22 procent av investeringar i datorsystem och rättigheter såsom programlicenser.

Investeringarna i anskaffning, utveckling och vidmakthållande beräknas sammantaget öka med knappt 16,0 miljarder kronor (14 procent) i löpande priser 2021–2024. Investeringarna i försvarsmateriel och krisberedskap ökar med 15,6 miljarder kronor (42 procent), affärsverkens investeringar ökar med 8,4 miljarder kronor (48 procent) medan investeringar i fastigheter ökar med 2,9 miljarder kronor (24 procent). Investeringar i vägar och järnvägar minskar med 9,7 miljarder kronor (24 procent). Som framfördes ovan ingår dock inte effekterna av förslagen i propositionen om framtidens infrastruktur i beräkningarna.

Diagram 9.1 Statens investeringar

Miljoner kronor. Utfall 2020, prognos 2021, beräknat 2022–2024

Källa: Egna beräkningar.

I jämförelse med investeringsplanen i budgetpropositionen för 2021 blev utfallet 7,6 miljarder kronor lägre än prognostiserat för 2020. Det beror främst på statens investeringar i forskning och i statens egen verksamhet som blev 3,1 respektive 2,9 miljarder kronor lägre än prognostiserat. Därutöver blev affärsverkens investeringar respektive investeringar i fastigheter 1,2 respektive 1,0 miljarder kronor lägre än prognostiserat.

För 2021 beräknas de totala investeringarna öka med 4,0 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2021. Ökningen beror främst på att investeringar i försvarsmateriel och krisberedskap respektive investeringar i statens egen verksamhet beräknas bli 8,5 respektive 1,1 miljarder kronor högre. Investeringar i forskning, fastigheter och affärsverken beräknas däremot bli 3,5, 1,9 respektive 1,3 miljarder kronor lägre än beräknat.

För en mer utförlig analys av investeringarna hänvisas till de investeringsplaner som redovisas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

Jämförelse med tidigare års utfall

De planerade investeringarna i anläggningstillgångar (se raden Summa varav investeringar i anläggningstillgångar i tabell 9.1) kan jämföras med utfallet för statens investeringar de senaste åren som redovisas i årsredovisningen för staten (se tabell 9.2).

Tabell 9.2 Utfall statens investeringar anläggningstillgångar

Miljoner kronor

År	Investeringar exklusive finansiella tillgångar
2016	45 662
2017	46 807
2018	51 413
2019	59 288
2020	71 411

Källa: Årsredovisning för staten för åren 2016–2020, not om investeringar till finansieringsanalysen.

9.1 Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens verksamhet

Låneram för 2022

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2022 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 51 230 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I tabell 9.3 redovisas regeringens förslag till låneram avseende investeringar i anläggningstillgångar i statens verksamhet. Låneramen anger det högsta lånebelopp, inklusive tidigare tagna lån, som regeringen och myndigheterna under regeringen får ha i Riksgäldskontoret. Fördelningen på utgiftsområdesnivå är preliminär, då regeringen fastställer respektive myndighets låneram i samband med att regleringsbrevet beslutas. Förslaget för 2022, om 51,2 miljarder kronor, är 3,5 miljarder kronor högre än innevarande års låneram. Låneramen har, inklusive förslaget för 2022, i genomsnitt ökat nominellt med 4,1 procent per år under de senaste tio åren (2013–2022). Myndigheternas totala skuld avseende investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet uppgick den 31 december 2020 till 37,9 miljarder kronor. Myndigheternas nyttjande av låneramen per den

31 december uppgick till 81 procent för 2020. Det innebär att nyttjandegraden 2020 var 4 procentenheter högre jämfört med 2019.

Den totala nyupplåningen beräknas uppgå till 14,6 miljarder kronor och utgör den huvudsakliga finansieringen av nya investeringar i statens egen verksamhet 2022, vilka framgår av tabell 9.1. Av den begärda låneramen kommer 0,2 miljarder kronor inledningsvis inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer då lånebehov uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndigheternas verksamheter.

Tabell 9.3 Låneramar för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens egen verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad låneram 2020 ¹	Skuld 2020-12-31	Beslutad låneram 2021 ¹	Begärd låneram 2022 ²	Beräknad amortering 2022	Beräknad nyupplåning 2022
1 Rikets styrelse ³	2 143	1 723	2 258	2 215	430	640
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 067	784	1 281	1 262	293	380
3 Skatt, tull och exekution	1 920	1 906	2 375	2 547	674	857
4 Rättsväsendet	8 925	7 593	8 933	10 608	2 476	3 949
5 Internationell samverkan	14	12	19	20	5	7
6 Försvar och samhällets krisberedskap	7 047	6 081	7 187	7 866	1 301	1 814
7 Internationellt bistånd	81	58	83	105	25	57
8 Migration	1 273	455	993	766	247	356
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	734	630	862	972	239	346
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	2 006	1 790	2 006	2 304	673	861
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	550	453	600	724	95	234
13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering	31	14	31	25	7	3
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	1 009	619	910	705	287	215
15 Studiestöd	301	228	301	431	42	57
16 Utbildning och universitetsforskning	8 747	7 551	9 104	9 081	2 208	2 347
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	870	629	865	872	161	186
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	418	330	414	407	133	134
20 Allmän miljö- och naturvård	418	338	426	437	108	141
21 Energi	42	37	65	105	22	61
22 Kommunikationer	4 768	3 978	5 669	6 326	370	1 278
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2 615	2 420	2 615	2 645	338	408
24 Näringsliv	451	275	495	587	141	208
Inte fördelat	170		210	221		
Summa	45 600	37 904	47 700	51 230	10 275	14 539

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

Räntekontokreditram för 2022

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2022 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 17 611 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar sitt behov av rörelsekapital i Riksgäldskontoret. Respektive myndighet har för dessa ändamål ett räntekonto med kredit. Räntekontokreditramen nyttjas sammantaget i begränsad omfattning, men säkerställer myndigheternas betalningsförmåga för det fall att utbetalningar inte skulle infalla jämnt fördelade över året. Den beräknade kreditramen för 2022 redovisas fördelad per utgiftsområde i tabell 9.4. Regeringen föreslår att kreditramen för myndigheternas räntekonton uppgår till 17,6 miljarder kronor för 2022. Av den begärda kreditramen kommer inledningsvis knappt 0,2 miljarder kronor inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer då likviditetsbehov uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndigheternas verksamheter.

Tabell 9.4 Räntekontokreditram för rörelsekapital i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad kreditram 2020 ¹	Maximalt nyttjande under 2020	Beslutad kreditram 2021 ¹	Begärd kreditram 2022 ²
1 Rikets styrelse ³	990	43	1 052	1 089
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	714	176	753	791
3 Skatt, tull och exekution	994		1 009	919
4 Rättsväsendet	3 161	663	3 155	3 414
5 Internationell samverkan	2		1	2
6 Försvar och samhällets krisberedskap	2 358	65	3 036	3 327
7 Internationellt bistånd	33		35	34
8 Migration	250		250	250
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	442	121	445	495
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	507	136	505	504
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	330	184	350	380
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	23		23	20
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	395		395	395
15 Studiestöd	77		77	77
16 Utbildning och universitetsforskning	584	50	596	597
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	377	260	384	445
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	249	189	234	241
20 Allmän miljö- och naturvård	62	2	104	114
21 Energi	29		29	29
22 Kommunikationer	2 495	485	3 121	3 215
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	591	492	815	934
24 Näringsliv	125	22	117	156
Inte fördelat	112		115	183
Summa	14 900	2 888	16 600	17 611

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

9.2 Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter

I 7 kap. 1–5 §§ budgetlagen (2011:203) anges de villkor som gäller för finansiering av statens investeringar och utlåning. Av 7 kap. 6 § samma lag följer att riksdagen för en viss myndighet, ett visst lån eller en viss anskaffning kan besluta att finansiering ska ske på annat sätt än vad som följer av 7 kap. 1–5 §§. I tabell 9.5 och tabell 9.6 sammanställs de låneramar och krediter som regeringen föreslår inom respektive utgiftsområde med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen. De föreslagna låneramarna för samhällsinvesteringar uppgår till 127,2 miljarder kronor och de övriga kontokrediterna uppgår till 253,7 miljarder kronor. De största övriga kontokrediterna utgörs av begärda kreditramar för stabilitetsfonden och resolutionsreserven.

Tabell 9.5 Låneramar för samhällsinvesteringar

Miljoner kronor

Utgifts- område	Myndighet	Beslutad låneram 2020 ¹	Skuld 2020-12-31	Beslutad låneram 2021 ¹	Begärd låneram 2022	Beräknad amortering 2022	Beräknad nyupp- låning 2022
2	Fortifikationsverket	18 000	15 630	22 500	26 500	908	5 733
2	Statens fastighetsverk	15 200	13 194	15 200	15 200	1 473	1 673
6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 550	1 326	1 550	1 300	178	74
9	Folkhälsomyndigheten	350	61	2 000	21 000	8 016	8 216
9	Socialstyrelsen	100	732	5 000	2 000	179	500
21	Affärsverket svenska kraftnät	6 600		7 200	1 650		1 650
22	Luftfartsverket	4 550		4 550	1 500		
22	Sjöfartsverket	100		100	100		
22	Trafikverket	45 500	42 260	51 000	57 926	1 495	6 090
Summa		91 950	73 203	109 100	127 176	12 249	23 936

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 9.6 Övriga kontokrediter i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad kreditram 2020 ¹	Maximalt nyttjande 2020	Beslutad kreditram 2021 ¹	Begärd kreditram 2022
2	Kammarkollegiets behov av likviditet för inrättande av nya myndigheter	250		250	250
2	Kammarkollegiets behov av likviditet i det statliga försäkringssystemet	100		100	100
2	Resolutionsreserven	100 000		100 000	100 000
2	Stabilitetsfonden	50 000		50 000	50 000
2	Statens tjänstepensionsverk behov av likviditet i pensionshanteringen	100	46	100	100
6	Försvarets materielverk behov av rörelsekapital	46 500	9 478	43 000	50 500
6	Krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden	40 000		40 000	40 000
10	Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder	170	140	170	170
11	Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar	8 000	5 552	8 000	11 000
22	Transportstyrelsens behov av rörelsekapital för transfereringar			950	1 600
Summa		245 120	15 215	242 570	253 720

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

9.3 Statlig utlåning

Regeringen får besluta om utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Regeringens förslag till ramar för statlig utlåning under 2022 lämnas i berörda utgiftsområden i denna proposition och sammanställs i tabell 9.7. De föreslagna ramarna uppgår till sammanlagt 440,8 miljarder kronor. Den statliga utlåningen som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2020 (skr. 2020/21:101).

Tabell 9.7 Ramar för statlig utlåning

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2020 ¹	Utlåning 2020-12-31	Ram 2021 ¹	Förslag 2022
15	Studielån	240 500	239 537	252 000	264 500
21	Delägarlån till bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier	500	335	550	550
21	Lån till företag som bedriver elnätsverksamhet enligt ellagen	700	127	700	700
24	Aktiebolaget Svensk Exportkredit	200 000	10 000	200 000	175 000
Summa		441 700	249 999	453 250	440 750

¹ Ramar för 2020 och 2021 redovisas exklusive beslutade och föreslagna ändringar som lämnats i propositioner om ändringar i statens budget.

Källor: Årsredovisning för staten 2020 och egna beräkningar.

9.4 Statliga garantier

Regeringen får besluta om att ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Regeringens förslag till ramar för garantiverksamheten under 2022 lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition och sammanställs i tabell 9.8. De

föreslagna ramarna uppgår till sammanlagt 1 511 miljarder kronor. Garantiverksamheten som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2020 (skr. 2020/21:101).

Tabell 9.8 Ramar för statliga garantier

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2020 ¹	Utestående åtaganden 2020-12-31	Ram 2021 ¹	Föreslagna garantiramar 2022
2	Resolutionsreserven garantiram	200 000		200 000	200 000
2	Stabilitetsfonden garantiram	750 000		750 000	750 000
7	Garantier inom biståndsverksamheten	15 000	5 376	17 000	18 000
18	Kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder mm	8 000	2 731	8 000	8 000
24	Exportkreditgarantier	500 000	238 305	500 000	475 000
24	Investeringsgarantier	10 000	251	10 000	10 000
24	Kreditgarantier för gröna investeringar			10 000	50 000
Summa		1 483 000	246 663	1 495 000	1 511 000

¹ Ramar för 2020 och 2021 redovisas exklusive beslutade och föreslagna ändringar som lämnats i propositioner om ändringar i statens budget.

Källor: Årsredovisning för staten 2020 och egna beräkningar.

9.5 Beställningsbemyndiganden

Regeringen får, för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat för budgetåret, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare år än det budgeten avser. Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

I tabell 9.9 redovisas en sammanfattning av begärda bemyndiganden för 2022. I kolumnen Ingående åtaganden redovisas de åtaganden som staten vid ingången av 2022 beräknas ha till följd av beställningar av varor och tjänster samt beslut om bidrag m.m. I nästa kolumn redovisas nya åtaganden av denna typ som staten förväntas göra 2022. Kolumnen Infriade åtaganden visar åtaganden som regeringen ingått tidigare år och som förväntas bli betalda 2022. Kolumnen Utestående åtaganden utgör summan av ingående och nya åtaganden, med avdrag för infriade åtaganden. I kolumnen Begärda bemyndiganden redovisas omfattningen av de bemyndiganden som regeringen begär inom de olika utgiftsområdena i denna proposition.

Tabell 9.9 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden för 2022

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ingående åtaganden 2022	Nya åtaganden 2022	Infriade åtaganden 2022	Utestående åtaganden 2022	Begärda bemyndi- ganden 2022
1 Rikets styrelse	315	239	235	319	319
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	140	280	140	280	280
4 Rättsväsendet	139	160	107	192	192
5 Internationell samverkan	157	158	90	226	226
6 Försvar och samhällets krisberedskap	84 949	66 615	25 859	125 705	126 470
7 Internationellt bistånd	116 655	33 700	35 355	115 000	115 000
8 Migration	826	470	346	950	950
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4 800	2 016	3 192	3 624	3 624

Utgiftsområde	Ingående åtaganden 2022	Nya åtaganden 2022	Infriade åtaganden 2022	Utestående åtaganden 2022	Begärda bemyndiganden 2022
13 Jämställdhet och nyanlända invandranes etablering	367	367	217	517	517
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	21 512	20 142	16 665	24 988	24 988
15 Studiestöd	4	4	4	4	4
16 Utbildning och universitetsforskning	55 579	31 032	27 361	59 250	59 250
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	889	783	690	982	982
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	9 620	5 232	3 706	11 146	11 146
19 Regional utveckling	4 837	4 955	2 992	6 800	6 800
20 Allmän miljö- och naturvård	10 466	16 492	4 672	22 286	22 286
21 Energi	5 365	2 094	1 664	5 795	5 795
22 Kommunikationer	201 286	65 186	54 822	211 651	213 685
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	7 880	3 392	4 423	6 850	6 850
24 Näringsliv	3 926	3 621	3 418	4 129	4 129
25 Allmänna bidrag till kommuner	0	500	0	500	500
Summa	529 712	257 439	185 957	601 194	603 993

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Av tabell 9.9 framgår att regeringen i denna proposition begär beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 604,0 miljarder kronor. Jämfört med beställningsbemyndiganden i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2021 innebär förslagen för 2022 en ökning med 58,9 miljarder kronor, eller 10,8 procent. I förändringen ingår såväl minskningar som öknings.

Regeringen begär vidare ett bemyndigande att ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2022 (se utg.omr. 27 avsnitt 2.8).

9.6 Bemyndigande att överskrida anslag

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen, besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen får regeringen efter riksdagens bemyndigande besluta att ett anslag får överskridas om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget ska kunna uppfyllas. För de flesta anslag kan oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisade medel rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten om 10 procent som föreskrivs i 3 kap. 8 § första stycket budgetlagen. Det finns ytterst sällan behov av att överskrida anslag för förvaltningsändamål med mer än vad som ryms inom denna kredit. Något särskilt bemyndigande som ger regeringen befogenhet att besluta om överskridande av anslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver därför inte inhämtas. Vid behov kommer regeringen i stället att föreslå ändringar i budgeten. När

det gäller anslag som anvisats för regelstyrd verksamhet och icke påverkbara EU-relaterade utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om ändrade anslag. Förändringarna kan dock inträffa snabbt och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Regeringen bör därför bemyndigas att, om beslut om ändring i budgeten inte hinner inväntas, besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda. Överskridandet får inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Bemyndigandet begärs för ett budgetår i taget. Regeringens avsikt är att, som tidigare skett, föreslå ändringar av berörda anslag som ersätter de medgivna överskridandena.

I skrivelsen Årsredovisning för staten 2020 lämnades en redovisning av anslag för vilka regeringen hade medgett överskridande under 2020.

Under 2021 har regeringen hittills inte medgett några överskridanden som innebär att anslagen behöver tillföras ytterligare medel. Ett eventuellt utnyttjande av bemyndigandet senare under året kommer att redovisas i årsredovisningen för staten 2021.

10 Granskning och ekonomisk styrning

I detta avsnitt redovisar regeringen sin bedömning av EU:s rekommendationer till Sverige inom ramen för den europeiska terminen och av Finanspolitiska rådets rekommendationer och bedömningar. Vidare innehåller avsnittet information om granskningen av årsredovisningen för staten 2020. Avslutningsvis lämnas en redovisning av arbetet med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten.

10.1 Den europeiska terminen och EU:s rekommendationer till Sverige

Inom ramen för den europeiska terminen lämnade Europeiska kommissionen i juni 2021 sina förslag till landsspecifika rekommendationer till EU:s medlemsstater. Rekommendationerna antogs formellt av rådet för ekonomiska och finansiella frågor i juni 2021. Terminen har tillfälligt anpassats för att samordnas med faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF), vilket innebär att medlemsstaterna endast får rekommendationer på det finanspolitiska området.

I rådsbeslutet från den 18 juni 2021 rekommenderas Sverige följande:

- Under 2022 vidmakthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens samt upprätthålla nationellt finansierade investeringar.
- När de ekonomiska förhållandena så medger, bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning och säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet, och samtidigt öka investeringarna för att främja tillväxtpotentialen.
- Ägna särskild uppmärksamhet åt de offentliga finansernas sammansättning, på såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten, och åt budgetåtgärdernas kvalitet, för att säkerställa en hållbar och inkluderande återhämtning. Prioritera hållbara och tillväxtfrämjande investeringar, särskilt investeringar som stöder den gröna och den digitala omställningen. Prioritera finanspolitiska strukturreformer som bidrar till finansieringen av politiska prioriteringar och till långsiktigt hållbara offentliga finanser, inbegripet, i förekommande fall, genom att förbättra täckningen, tillräckligheten och hållbarheten hos hälso- och sjukvårdssystem samt sociala trygghetssystem för alla.

Regeringens bedömning av rekommendationerna

Regeringen delar bedömningen av den finanspolitiska inriktningen. Finanspolitiken bör på kort sikt fortsätta att stödja ekonomisk återhämtning och prioritera hållbara och tillväxtfrämjande investeringar, särskilt den gröna och digitala omställningen. Men så snart som de ekonomiska omständigheterna tillåter bör fokus skifta mot stärkta offentliga finanser som säkerställer långsiktig hållbarhet i de offentliga finanserna.

Regeringen ser rekommendationerna inom ramen för den europeiska terminen som en möjlighet för EU att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och uppfyllelse av de mål som medlemsstaterna gemensamt kommit överens om. Varje medlemsstat avgör själv hur den ska förhålla sig till rekommendationerna, och ytterst

är det parlamentet i varje medlemsstat som beslutar om den nationella ekonomiska politiken.

10.2 Finanspolitiska rådets slutsatser

I maj 2021 publicerades Finanspolitiska rådets årliga rapport. I detta avsnitt (10.2) redovisas de huvudsakliga bedömningar och rekommendationer som presenteras i rapporten och regeringens bedömning av dessa.

Pandemin och ekonomins utveckling

Finanspolitiska rådet menar att pandemin har påverkat ekonomin på ett annat sätt än tidigare kriser, vilket inneburit att det varit särskilt svårt att förutse utvecklingen. Detta har ställt finanspolitiken inför stora utmaningar. I ett framåtblickande perspektiv bedömer rådet att den pågående vaccineringen ger skäl till viss optimism och noterar att regeringen prognostiserar en god tillväxt 2021 och 2022. Regeringen delar rådets bedömning. Pandemin har inneburit stora utmaningar och regeringen instämmer även i att vaccineringen är en viktig förutsättning för att ekonomin ska fortsätta sin återhämtning.

Finanspolitiska åtgärder under pandemin

När det gäller den övergripande inriktningen och storleken på de ekonomisk-politiska åtgärderna anser rådet att regering och riksdag i huvudsak agerat snabbt och kraftfullt och åtgärderna har, enligt rådet, i de flesta fall tveklöst bidragit till att begränsa pandemins ekonomiska skadeverkningar. Rådet bedömer att den tillfälliga höjningen av arbetslöshetsersättningen och de tillfälligt sänkta kraven för att få ersättning var lämpliga åtgärder ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv och bidrog till ett minskat behov av annat ekonomiskt stöd. Tillskotten till kommunsektorn har inneburit att vårdens möjligheter att möta pandemin inte har begränsats finansiellt och har bidragit till att hålla sysselsättning och efterfrågan uppe. Regeringen delar dessa bedömningar.

Rådet noterar att stöden genomgående är utformade för att vara temporära och konstaterar att det underlättar en snabb förbättring av de offentliga finanserna efter krisen. Rådet menar dock att regeringen tidigare borde ha lämnat besked om förlängningar av omställningsstödet under 2020 och att omsättningsstödet till enskilda näringsidkare kom mycket sent. Rådet är också kritiskt mot att stödnivåer och självrisiker återkommande har ändrats. Regeringen menar att det har varit nödvändigt att löpande anpassa stöden efter bl.a. restriktioner och prognoser för smittspridning och ekonomisk utveckling. När det gäller omställningsstödet så har det förutsatt godkännande av kommissionen. Under hösten 2020 ändrade kommissionen förutsättningarna för hur detta stöd fick utformas vilket innebar att det dröjde innan företaget fick möjlighet att ansöka om stödet.

Den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna har, enligt rådet, haft dålig träffsäkerhet eftersom den riktas till alla arbetsgivare, oavsett om de är drabbade eller inte. Regeringen delar rådets slutsats om träffsäkerheten av den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna men anser att beslutet om åtgärden bör sättas i förhållande till behovet av att snabbt få enkla, betydande stöd på plats.

Rådet menar även att information om vilka företag som får stöd i möjligaste mån bör vara tillgänglig för att underlätta granskning och utvärdering. Informationstillgången förbättrades efter hand, men rådet anser att det är viktigt att redan när stöden utformas också identifiera vilken typ av statistik som bör samlas in och se till att det är en del av utformningen och hanteringen av stöden. Regeringen menar att tillgången till

information från företag i utvärderingssyfte även rör sekretesslagstiftningen och att ändringar i denna kräver noggrann beredning.

Ansökningsförfarandet för olika stöd borde, enligt rådet, också kunna samordnas i en gemensam portal. Regeringen bedömer att det har varit viktigt att snabbt få stöd-system på plats. Att arbetsuppgifterna fördelats på olika myndigheter och att varje myndighet utvecklat sina egna system har sannolikt varit den enda möjliga lösningen i ett tidsmässigt mycket pressat läge.

Finanspolitiken och det finanspolitiska ramverket

Finanspolitiska rådet bedömer att det föreligger en avvikelse från överskottsmålet både 2020 och 2021. Mot bakgrund av pandemin bedöms avvikelserna vara rimliga och i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Rådet noterar att regeringen, enligt det finanspolitiska ramverket, ska redovisa en plan för sparandets återgång till överskottsmålet och menar att regeringen inte redovisat någon sådan vare sig i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) eller i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100). Regeringen delar rådets bedömning om att en avvikelse från överskottsmålet föreligger och att det finanspolitiska ramverket tillåter avvikelser under rådande situation. Regeringen delar dock inte rådets bedömning att det skulle ha varit lämpligt att redovisa en tydligare plan i budgetpropositionen för 2021 eller i 2021 års ekonomiska vårproposition. Vid båda dessa tidpunkter var den framtida utvecklingen av pandemin och därmed den framtida ekonomiska utvecklingen mycket osäker. Regeringen valde därför att redovisa en övergripande plan, enligt vilken sparandet ska återföras till överskottsmålets nivå när de ekonomiska förutsättningarna medger detta. I denna proposition redovisar regeringen dock en mer preciserad plan (se avsnitt 4.1). Den bygger på att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå 2023. Prognoser för konjunkturläget utveckling är i allmänhet mycket svåra att göra och pandemin medför att prognosen är ovanligt osäker. Finanspolitiken kan alltså framöver behöva anpassas till ett konjunkturläge som avviker från det som prognosticeras i denna proposition.

Rådet pekar på att riksdagen genom ett utskottsinitiativ beslutade att öka utgifterna med drygt 4 miljarder kronor 2021, vilket var ett avsteg från principen att budgeten ska behandlas samlat. Även 2013 och 2020 frångicks den samlade budgetbehandlingen och rådet var kritiskt vid båda tillfällena. Initiativet 2021 innebar dessutom en ofinansierad utgiftsökning, vilket ytterligare försvagar riksdagens budgetprocess. Rådet ser med tilltagande oro på denna utveckling och anser att det är mycket angeläget att principer och praxis för budgetbehandlingen upprätthålls, vilket är av avgörande betydelse för det finanspolitiska ramverket. Regeringen delar rådets bedömning.

Rådet redovisar att regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) gjorde en mycket stor höjning av nivån för utgiftstaket för 2020, och i budgetpropositionen för 2021 höjdes nivån för taket kraftigt även för 2021 och 2022. Rådet anser att höjningarna av nivåerna för taket 2020–2022 var godtagbara men att det är viktigt att taket efter pandemin återgår till tidigare nivåer. Regeringen bedömer att det var motiverat att höja utgiftstakets nivåer för 2021 och 2022 så pass mycket att de nya nivåerna inte skulle riskera att begränsa handlingsfriheten att vidta nödvändiga åtgärder om effekterna av pandemin skulle förvärras, vilket också skedde under hösten och vintern 2020 och 2021.

Finanspolitiken i en värld med låga räntor

Rådet anser att finanspolitiken har en viktig stabiliseringspolitisk roll att spela, framför allt då penningpolitiken begränsas. Mot denna bakgrund anser rådet att regeringen bör tillsätta en utredning som förbereder lämpliga finanspolitiska åtgärder att ta till i ett

stabiliseringspolitiskt syfte. Regeringen delar rådets bedömning att finanspolitiken har en viktig stabiliseringspolitisk roll att spela och att det är viktigt att vara väl förberedd inför ekonomiska kriser. Regeringen anser dock inte att en viss situation automatiskt ska leda till en viss åtgärd eller att regeringen på något sätt ska bindas att genomföra specifika stabiliseringspolitiska åtgärder. Olika kriser medför olika behov av åtgärder.

Rådet anser också att en finanspolitik som kräver mer aktiva stabiliseringspolitiska beslut innebär att både det offentliga sparandet och skuldsättningen kommer att variera mer över konjunkturcykeln. Rådet bedömer emellertid att riskerna med detta är begränsade så länge underskott i lågkonjunktur följs av överskott i högkonjunktur och det finanspolitiska ramverket följs. Regeringen delar rådets bedömning.

10.3 Granskning av årsredovisningen för staten 2020

Riksrevisionen har för årsredovisningen för staten 2020 lämnat en revisionsberättelse utan reservation eller avvikande mening (Fi2021/01662). Enligt myndigheten har regeringen i alla väsentliga avseenden upprättat de finansiella delarna av årsredovisningen i enlighet med 10 kap. 5–10 §§ budgetlagen (2011:203) och även i övrigt lämnat information som är förenlig med årsredovisningens finansiella delar. Riksrevisionens uttalande omfattar, liksom tidigare år, inte avsnitt 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande.

I sin behandling av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2020 (skr. 2020/21:101) har riksdagen beslutat att lägga skrivelsen till handlingarna (rskr. 2020/21:387).

10.4 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen bedrivs med utgångspunkt i regeringens behov av att styra och genomföra sin politik och nå de beslutade målen för olika områden. Vidare ska det finnas en fungerande uppföljning av genomförandet och måluppfyllelsen i myndigheter och verksamheter som svarar mot både regeringens och riksdagens behov. Den ekonomiska styrningen angränsar till den statliga förvaltningspolitiken (se utg.omr. 2 avsnitt 4). Vid utvecklingen av den ekonomiska styrningen är målsättningen att värna myndigheternas kärnverksamheter och att beakta olikheter i förutsättningar och verksamheter.

Utrymmet för att inom Regeringskansliet genomföra arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen har varit begränsat under pandemin. I det här avsnittet (10.4) presenteras delar av det arbete som bedrivits för att utveckla den ekonomiska styrningen.

Samlad rapport om den ekonomiska styrningen i staten

Under året har Ekonomistyrningsverket (ESV) på regeringens uppdrag lämnat en rapport, Ekonomisk styrning i staten (ESV 2021:19), som ger en samlad bild av hur den ekonomiska styrningens samtliga delar har utvecklats till den form de har i dag. Uppdraget avsåg att ge en aktuell bild av den ekonomiska styrningens omfattning, hur den har förändrats över tid samt vilka utmaningar den står inför. Rapporten beskriver den ekonomiska styrningen sedan början av 1990-talet och syftar till att utgöra en kunskapskälla och ett diskussionsunderlag för den fortsatta utvecklingen av den ekonomiska styrningen. I en kompletterande rapport, Regeringens resultatstyrning av myndigheterna – En kartläggning av instruktioner och regleringsbrev under två

decennier (ESV 2021:18), presenteras en fördjupning om regeringens tillämpning av resultatstyrningen.

Effektivare statsförvaltning

För att komplettera det löpande effektiviseringsarbetet i de statliga myndigheterna har ESV på regeringens uppdrag genomfört insatser för att förbättra effektiviteten i styrningen av Trafikverket och Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (ESV 2020:47 och ESV 2021:21). Det senare uppdraget genomfördes tillsammans med Statskontoret. Uppdragen är till den del de genomförts av ESV finansierade av de medel som fr.o.m. 2020 har tillförts ESV för att stärka myndighetens förmåga att genomföra uppdrag, analysera myndigheter och verksamheter samt lämna förslag inom myndighetens ansvarsområde till effektiviseringar i staten. Ytterligare uppdrag är under beredning i Regeringskansliet.

Fortsatt utveckling av resultatredovisningen till riksdagen

Inför budgetpropositionen för 2021 arbetades Regeringskansliets interna riktlinjer för utformningen av regeringens resultatredovisning om. Utvecklingsarbetet har fortsatt i Regeringskansliet för att resultatredovisningarna ska utformas i enlighet med riktlinjerna. Från och med denna budgetproposition har avsnittet Analys och slutsatser bytt namn till Regeringens bedömning av måloppfyllelsen. Syftet med förändringen är att rubriken tydligare ska återspegla det avsedda innehållet i avsnittet.

Digitalisering av de finansiella underlagen i budgetprocessen

Digitaliseringen av de finansiella underlagen i budgetprocessen har fortsatt i nära samarbete med ESV genom utvecklingen av informationssystemet Hermes. Arbetet har under året fokuserat på underlagen till statlig utlåning och garantier. Digitaliseringen möjliggör en effektivare process, bättre förutsättningar för styrning och kvalitetssäkring samtidigt som informationsvärdet kan höjas i både budgetpropositionen och årsredovisningen för staten.

Intern styrning och kontroll samt internrevision

ESV har i uppgift att utveckla och förvalta den interna styrningen och kontrollen samt internrevisionen i staten. ESV lämnar varje år en rapport till regeringen i vilken myndigheten redovisar hur internrevisionen fungerar i staten som helhet samt hur myndighetsledningarnas interna styrning och kontroll fungerar.

I rapporten Internrevision och intern styrning och kontroll 2021 (ESV 2021:14) bedömer ESV att den interna styrningen och kontrollen är betryggande och att den statliga internrevisionen fungerar väl. ESV bedömer även att internrevisionen är till nytta för myndighetsledningarna i arbetet med att förbättra myndigheternas interna styrning och kontroll.

ESV nämner i rapporten att internrevisionsfunktionerna behöver tillräckliga resurser för att kunna bedriva arbetet i enlighet med internrevisionsförordningen (2006:1228) och god sed. I staten som helhet är antalet årsarbetskrafter som finns i myndigheternas funktioner för internrevision i det närmaste oförändrat mellan 2019 och 2020. Antalet enskilda myndigheter som har mindre än en årsarbetskraft har dock ökat från 9 till 13 under samma period. I enstaka fall beror det på vakanser och tjänstledigheter.

Regeringen anser att det är viktigt att myndigheterna ger internrevisionsfunktionerna vid myndigheterna tillräckliga resurser för att revisionen ska kunna utföras i enlighet med regelverk och god sed.

11 Skattefrågor

I detta avsnitt redovisar regeringen åtgärder på skatte- och avgiftsområdet med effekter för budgetåret 2022 och framåt. Åtgärderna presenteras indelade i ett antal huvudgrupper. De olika huvudgrupperna är

- skatt på arbetsinkomster (skatter på förvärvsinkomster och socialavgifter m.m., avsnitt 11.1–11.8),
- skatt på kapitalägande (kapital- och egendomsskatter, avsnitt 11.9 och 11.10),
- skatt på kapitalanvändning (företagsskatter, avsnitt 11.11),
- skatt på konsumtion m.m. (energi- och miljöskatter, övriga punktskatter och mervärdesskatt, avsnitt 11.12–11.22), och
- övriga skattefrågor (avsnitt 11.23 och 11.24).

Därefter sammanfattas de offentligfinansiella effekterna av de skatte- och avgiftsförslag som aviseras i denna proposition (avsnitt 11.25), följt av en beskrivning av stöd eller utgifter som går via skattesystemet, s.k. skatteutgifter, som påverkar budgetens inkomstsida (avsnitt 11.26). De skatteutgifter som hör till respektive utgiftsområde redovisas i respektive utgiftsbilaga i denna proposition.

Sammanfattning

Regeringens bedömningar:

- Skattereduktionen för förvärvsinkomster bör förstärkas.
- Skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning bör förstärkas.
- En skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa bör införas.
- En skattelättnad för cykelförmån bör införas.
- Nedsättningen av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar bör ändras.
- Reglerna om tjänsteställe och skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag bör förenklas.
- Reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner i vissa fall bör utvidgas.
- Nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar bör förstärkas under juni–augusti 2022.
- En skattefrihet för uthyrning av personliga tillgångar bör införas.
- En moderniserad källskatt på utdelningar till utländska personer bör införas.
- Avdragsrätten för underskott från tidigare år bör begränsas.
- Miljöstyrningen i bonus–malus-systemet bör skärpas.
- Skatten på förbränning av avfall bör BNP-indexeras.
- Skatten på kemikalier i viss elektronik bör BNP-indexeras.
- Skatten på reklam bör avskaffas.
- Skatten på alkohol bör höjas.
- Skatten på tobak bör höjas.
- En skatt på kemikalier i kläder och skor bör i nuläget inte införas.
- Vissa inköp gjorda av EU-organ med anledning av covid-19 bör undantas från mervärdesskatt.
- Omsättningsgränsen för befrielse från mervärdesskatt bör höjas.
- Mervärdesskatten för vissa reparationer bör sänkas ytterligare.
- En möjlighet till avbetalningsplan för tillfälliga anstånd med skattebetalningar bör införas.

Skatt på arbetsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning

11.1 Förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster

Regeringens bedömning: Skattereduktionen för förvärvsinkomster såsom lön, pension och socialförsäkringsförmåner bör förstärkas och som huvudregel göras med 2 820 kronor per person och år. För personer som har en fastställd förvärvsinkomst mellan 65 000 kronor och 265 000 kronor bör skattereduktionen i stället uppgå till 1,41 procent av skillnaden mellan den fastställda förvärvsinkomsten och 65 000 kronor.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Skattereduktionen för förvärvsinkomster är en generell skattesänkning som gäller för bl.a. löneinkomster, pension, sjukpenning och a-kassa. Skattereduktionen är utformad på så sätt att den som huvudregel utgörs av ett bestämt belopp per person och år och att det sker en infasning av skattereduktionen för personer med lägre inkomster upp till en nivå som ungefärligen motsvarar inkomsten hos de lägsta kollektivavtalsenliga heltidslönerna. I budgetpropositionen för 2021 uttalades att skattesänkningen skulle växa under de kommande åren och det aviserades en förstärkning av skattereduktionen för 2022 och för 2023. Regeringen bedömer att det finns skäl att understödja den ekonomiska återhämtningen efter pandemin genom att ytterligare stärka hushållens ekonomi redan 2022. Genom att tillskjuta medel kan reduktionen 2022 öka så att den som huvudregel uppgår till 2 820 kronor per person och år.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Ytterligare förstärkning av skattereduktionen för förvärvsinkomster. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

Det kommande förslaget bedöms ha en offentligfinansiell effekt på -7 miljarder kronor årligen utöver vad som aviserades i budgetpropositionen 2021.

11.2 Förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning

Regeringens bedömning: Skattereduktionen för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning bör förstärkas för att ta bort skillnaden i beskattning av sådan ersättning och av arbetsinkomster.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på sjukersättning och aktivitetsersättning som betalas ut efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning infördes 2018 med syftet att i ett första steg minska skillnaden i beskattning mellan sjuk- och aktivitetsersättning och arbetsinkomster. Ersättningen utgör nämligen inte sådan arbetsinkomst som ingår i underlaget för jobbskatteavdraget. Personer som har sin försörjning av sjukersättning och aktivitetsersättning har i högre utsträckning en låg ekonomisk standard jämfört med befolkningen som

helhet. För den enskilde handlar det ofta om ersättning som utgör en långvarig försörjningskälla. Ersättningen är kopplad till stadigvarande eller långvarigt nedsatt arbetsförmåga. Det är således fråga om personer som i hög utsträckning inte har möjlighet att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning bör förstärkas för att ta bort skillnaden i beskattningen av sådan ersättning och av arbetsinkomster. En sådan förstärkning av skattereduktionen innebär att personer med sjukersättning och aktivitetsersättning får en skattesänkning på i genomsnitt ca 10 000 kronor per år.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Förstärkt skattereduktion för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på sjukersättning och aktivitetsersättning som betalas ut efter den 31 december 2021.

Det kommande förslaget bedöms ha en offentligfinansiell effekt på -2,61 miljarder kronor 2022.

11.3 Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa

Regeringens bedömning: En skattelättnad för avgiften till en arbetslöshetskassa bör införas. Skattelättnaden bör ges genom en skattereduktion med 25 procent av den avgift som betalats under året.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022.

Skälen för regeringens bedömning: Det ligger i samhällets intresse att underlätta och uppmuntra till att fler ansluter sig till arbetslöshetsförsäkringen. En skattelättnad för avgiften till en arbetslöshetskassa skulle innebära en sådan uppmuntran till anslutning och därmed ett incitament för att fler ska försäkra sig mot de ekonomiska följderna av arbetslöshet. En skattereduktion för avgiften till en arbetslöshetskassa bör därför införas. Skattereduktionens storlek bör uppgå till 25 procent av den avgift som betalats under året.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under våren 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 1,62 miljarder kronor årligen fr.o.m. 2023. För 2022 bedöms minskningen uppgå till hälften, 0,81 miljarder kronor, till följd av att skattereduktionen bör införas från halvårsskiftet.

11.4 Skattelättnad för cykelförmån

Regeringens bedömning: En skattelättnad bör införas för cyklar som arbetsgivaren tillhandahåller till sina anställda för privat bruk.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas på förmån som lämnas efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Bättre förutsättningar för cykelpendling ger positiva effekter på såväl miljö och stadsutveckling som hälsa. Förutom god tillgång till cykelvägar kan ekonomiska styrmedel och incitament vara en viktig faktor för att få

fler arbetspendlare att välja cykel framför bil, när det gäller att ta sig till och från arbetet. I syfte att öka cykelpendlingen bör en skattelättnad för cyklar som arbetsgivaren tillhandahåller till sina anställda för privat bruk införas. Skattefriheten bör utformas på så sätt att förmån av cykel inte ska tas upp till beskattning till den del värdet av förmånen uppgår till högst 3 000 kronor per beskattningsår. Detta bör gälla både när arbetsgivare tillhandahåller cyklar för privat bruk till sina anställda under en längre sammanhängande period och mer sporadiskt, t.ex. inom en cykelpool.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Skattelättnad för cykelförmån. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas på förmån som lämnas efter den 31 december 2021.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 94 miljoner kronor 2022.

11.5 Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar

Regeringens bedömning: Nedsättningen av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar bör ändras. Det bör ske genom att dagens nedsättning ersätts med en fast schablonmässig nedsättning som utgår från bilens miljöteknik.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022 och gälla för bilar som blir skattepliktiga enligt vägtrafikskattelagen från och med ikraftträdandet.

Skälen för regeringens bedömning: Vid beräkningen av värdet av bilförmån sätts i dag nybilspriset för en miljöbil ned till en nivå som motsvarar nybilspriset för närmast jämförbara bil utan miljöteknik. Sedan bestämmelsen infördes har antalet miljöanpassade bilmodeller ökat kraftigt och ofta saknas det en konventionell bil som är direkt jämförbar med miljöbilen. Nedsättningen innebär därför en tilltagande administrativ hantering för både Skatteverket och generalagenterna för bilar. Samtidigt innebär bestämmelsens utformning att arbetsgivare och arbetstagare ofta har svårt att i förhand beräkna förmånsvärdet för nya miljöbilar.

Regeringen anser mot denna bakgrund att nedsättningen av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar bör förenklas. Det kommande förslaget bör utgå från det förslag som har tagits fram av Skatteverket i promemorian Förenklad beskattning av bilförmån och drivmedelsförmån. Vissa justeringar av Skatteverkets förslag bör dock göras när det kommer till vilka fordonstyper som omfattas och storleken på nedsättningarna.

Det kommande förslaget innebär att nybilspriset för miljöanpassade bilar, vid beräkningen av förmånsvärdet, sätts ned med ett fast belopp som utgår från bilens miljöteknik. Nedsättningens storlek bör huvudsakligen baseras på den genomsnittliga nedsättning som görs i dag för respektive fordonstyp, men bör inte överstiga 50 procent av bilens nybilspris. För att öka miljöstyrningen bör nedsättningen endast omfatta elbilar, laddhybridbilar, gasbilar och vätgasbilar. Elhybridbilar och etanol-drivna bilar föreslås därmed inte omfattas av det kommande förslaget. Samtidigt bör gasbilar premieras ytterligare i förhållande till i dag.

Finansdepartementet kommer under hösten 2021 att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser under våren 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag.

Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 2022 och gälla för bilar som blir skattepliktiga enligt vägtrafikskattelagen (2006:227) för första gången fr.o.m. det datumet.

Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med mindre än 10 miljoner kronor 2022.

11.6 Förenklade regler om tjänsteställe och skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag

Regeringens bedömning: Reglerna om tjänsteställe och skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag bör förenklas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på kostnadsersättning för arbete som har utförts efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Bedömningen av var en arbetstagare eller uppdragstagare har sitt tjänsteställe är av central betydelse för hur kostnadsersättning ska beskattas och redovisas. Bestämmelserna tillämpas i dag på olika sätt vid olika anställningsformer och vid olika långa anställningar och uppdrag på annan ort. Det kommande förslaget innebär förenklade regler i två situationer. Det handlar dels om att tillfälliga anställningar och uppdrag på annan ort i vissa fall bör jämföras med tjänsteresor när det gäller möjligheten att göra avdrag för ökade levnadskostnader. Det innebär att avdrag får göras på samma sätt som för tjänsteresa om anställningen eller uppdraget är avsett att pågå i högst en månad och avståndet mellan bostaden och arbetsplatsen är längre än 50 kilometer. Dels bör den som är tillfälligt anställd hos en statlig myndighet, region, kommun eller ett kommunalförbund för att delta i en insats vid en specifik händelse i form av olycka, kris, krig, krigsfara eller annan liknande situation i Sverige anses ha tjänstestället i bostaden. Förenklarna innebär att kostnadsersättning för ökade utgifter som inte överstiger schablonbeloppen kommer att undantas från beskattning hos arbetstagaren och från skatteavdrag och arbetsgivaravgifter hos arbetsgivaren, s.k. tyst kvittning.

Finansdepartementet har remitterat Skatteverkets promemorior Skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag på annan ort i högst en månad och Tjänsteställe för tillfälligt anställd personal i offentlig verksamhet under samhällskriser. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på kostnadsersättning för arbete som utförs efter den 31 december 2021.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 9 miljoner kronor 2022.

11.7 Utvidgning av reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner i vissa fall

Regeringens bedömning: Reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner i vissa fall bör utvidgas och förenklas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på personaloption som förvärvas efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Från och med 2018 gäller att förmån av personaloption inte ska tas upp till beskattning i inkomstslaget tjänst om vissa villkor är uppfyllda. Arbetsgivaren ska därmed inte heller betala arbetsgivaravgifter. I stället sker beskattning i inkomstslaget kapital först när den skattskyldige avyttrar den andel som har förvärvats genom utnyttjande av personaloptionen.

Möjligheten för företag att rekrytera personal med nyckelkompetenser är viktigt för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. För att särskilt hjälpa unga företag som vill växa att rekrytera och behålla kvalificerad personal bör reglerna om lättnad i beskattningen av personaloptioner utvidgas och förenklas. Reglerna bör utvidgas till att gälla för företag där medelantalet anställda och delägare som arbetar i företaget är lägre än 150, i stället för som nu 50, och med en nettoomsättning eller balansomslutning som uppgår till högst 280 miljoner kronor, i stället för som nu 80 miljoner kronor. Vidare bör styrelseledamöter och styrelsesuppleanter omfattas av reglerna även om de inte är anställda i företaget.

I syfte att förenkla det praktiska handhavandet kring nyttjande av personaloptioner bör reglerna också ändras på så sätt att en personaloption kan nyttjas för förvärv av antingen en andel eller av en teckningsoption som ger rätt att förvärva en andel. Slutligen bör också en personaloption kunna ges ut av ett företag och ge rätt till ett framtida förvärv av en andel eller en teckningsoption i ett annat företag inom samma koncern.

Förslaget utgör ett statligt stöd som måste anmälas till och godkännas av Europeiska kommissionen innan det kan genomföras. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på personaloption som förvärvas efter den 31 december 2021.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 50 miljoner kronor 2022.

11.8 Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar under juni–augusti 2022

Regeringens bedömning: Den pågående tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som vid årets ingång har fyllt 18 men inte 23 år bör förstärkas under juni, juli och augusti 2022. Förstärkningen av nedsättningen innebär att för ersättning som utges under dessa månader ska bara ålderspensionsavgiften på 10,21 procent betalas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juni 2022 och tillämpas på ersättning som utges efter den 31 maj 2022.

Skälen för regeringens bedömning: Många av de branscher där unga arbetar har drabbats hårt av de restriktioner och beteendeförändringar som spridningen av covid-19 gett upphov till. Detta har i sin tur lett till att många unga blivit arbetslösa. För att motverka dessa negativa konsekvenser och samtidigt förbättra möjligheterna för företag att behålla och nyanställa personal infördes tidigare i år en tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifterna för unga under perioden 1 januari 2021–31 mars 2023. Nedsättningen innebär att för personer mellan 19–23 år ska bara ålderspensionsavgift och nio tjugondelar av övriga arbetsgivaravgifter och den allmänna löneavgiften betalas för ersättningar upp till 25 000 kronor i månaden.

För att ytterligare stödja återhämtningen samt stötta företag med många unga anställda avser regeringen att föreslå en förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för personer mellan 19–23 år under perioden juni–augusti 2022. Nedsättningen föreslås utformas på samma sätt som nedsättningen som gällde under juni–augusti 2021 och innebär att endast ålderspensionsavgiften på 10,21 procent ska betalas på ersättning som utges till unga under dessa månader. Genom att redan nu avisera satsningen till sommaren 2022 kan arbetsgivare i god tid planera sin verksamhet därefter.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juni 2022 och tillämpas på ersättning som utges efter den 31 maj 2022.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 1,55 miljarder kronor 2022.

Skatt på kapitalägande – kapital- och egendomsskatter

11.9 Skattefri uthyrning av personliga tillgångar

Regeringens bedömning: Det bör införas en skattefrihet för uthyrning av personliga tillgångar.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Det är i dag många gånger relativt enkelt och billigt att köpa nytt. Att reparera, hyra eller återanvända befintliga produkter är dock oftast mer resurseffektivt, tar mindre energi i anspråk och ger lägre utsläpp än att producera nya varor. För att främja en cirkulär ekonomi bör en möjlighet för fysiska personer att hyra ut personliga tillgångar skattefritt upp till ett visst belopp införas. Därmed minskar behovet av att köpa nytt och naturens resurser utnyttjas bättre. Skattefriheten bör utformas så att fysiska personer som hyr ut personliga tillgångar får göra ett avdrag från nettointäkten med 20 000 kronor.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Ytterligare stimulanser på hyberområdet: En ny skattereduktion för reparationer och skattefri uthyrning av personliga tillgångar. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag om skattefri uthyrning av personliga tillgångar. Förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 35 miljoner kronor 2022.

11.10 En moderniserad källskatt på utdelningar till utländska personer

Regeringens bedömning: Det bör införas en ny lag om källskatt på utdelning.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023 i fråga om bestämmelserna om godkänd mellanhand, och i övrigt den 1 januari 2024. Förslaget bör tillämpas första gången på utdelningar där utdelningstillfället inträffar efter den 31 december 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Kupongskatt är en definitiv källskatt som tas ut på utdelning på andelar i bl.a. svenska aktiefonder och svenska värdepappersfonder och specialfonder. Kupongskattelagen (1970:624) infördes 1971 och den nuvarande regleringen är i behov av en modernisering. Det gäller såväl den redaktionella och språkliga utformningen som regelverkets tekniska utformning. Dagens regler behöver anpassas till EU-rätten i flera avseenden. Det är vidare angeläget att regelverket inte

kan kringgås. Kupongskattelagen bör därför upphävas och ersättas med en ny lag om källskatt på utdelningar.

Skatten bör benämnas källskatt på utdelning och liksom i dag bör skattesatsen som utgångspunkt vara 30 procent på utdelningen. Lagstiftningen bör utformas så att bedrägerier, fusk och fel förebyggs i största möjliga utsträckning. Det bör bl.a. införas ett krav på att lämna information på individnivå i skattedeklarationen för att kunna få en reducerad skattesats direkt vid utdelningstillfället. Vidare bör källskatt på utdelning omfattas av bestämmelserna i lagen (1995:575) mot skatteflykt.

Förfarandebestämmelserna, som i dag finns i kupongskattelagen, bör infogas i skatteförfarandelagen (2011:1244) och anpassas till den systematik och struktur som finns i den lagen. Innehållande av källskatt på utdelning bör ske genom skatteavdrag och det grundläggande ansvaret för att göra skatteavdrag bör ligga på det utdelande företaget, dvs. det bolag eller den ideella förening som beslutar och först betalar ut utdelningen. En aktör som benämns godkänd mellanhand bör dock kunna ta över ansvaret för att innehålla, redovisa och betala in källskatt på utdelning. I ett sådant fall övergår skyldigheten att göra skatteavdrag på den godkända mellanhanden.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Ny lag om källskatt på utdelning. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2023 i fråga om bestämmelserna om godkänd mellanhand, och i övrigt den 1 januari 2024. Förslaget bör tillämpas första gången på utdelningar där utdelningstillfället inträffar efter den 31 december 2023.

Det kommande förslaget bedöms öka statens intäkter med ca 0,23 miljarder kronor per år. Den offentligfinansiella effekten kommer i huvudsak från ett minskat skattefel på grund av att Skatteverket får ökade kontrollmöjligheter.

Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter

11.11 Begränsning av avdragsrätten för underskott från tidigare år

Regeringens bedömning: Det bör införas en särskild begränsningsregel som innebär att möjligheten att utnyttja tidigare års underskott efter en ägarförändring upphör om underskotten med hänsyn till omständigheterna kan antas ha utgjort det övervägande skälet till att ägarförändringen har skett.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 maj 2022 och tillämpas från den 11 juni 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt gällande regler inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar i underskotts företag. Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom den 3 juni 2021 (HFD 2021 ref. 33) prövat en fråga om beloppsspärrs och skatteflyktslagens tillämpning vad gäller reglerna om tidigare års underskott. Avgörandet visar på en brist i lagstiftningen då de tillämpliga reglerna är för snävt avgränsade för att uppnå sitt syfte, nämligen att förhindra handel med underskott. Det bör därför införas en särskild begränsningsregel som innebär att möjligheten att utnyttja tidigare års underskott efter en ägarförändring upphör om underskotten med hänsyn till omständigheterna kan antas ha utgjort det övervägande skälet till att ägarförändringen har skett. Vid bedömningen av skälet för ägarförändringen bör det särskilt beaktas om förvärvaren genom ägarförändringen har erhållit andra tillgångar eller rättigheter än kontanter och fordringar på företag som ingick i samma koncern som underskotts företaget före ägarförändringen, eller något företag som bedriver rörelse. Syftet med

den föreslagna bestämmelsen är att motverka handel med underskottsföretag och att beloppsspärren kringgås.

Regeringen har den 10 juni 2021 i en skrivelse till riksdagen aviserat förslaget (skr. 2020/21:212) och förklarat att det – med hänsyn till risk för betydande skattebortfall – enligt regeringens mening finns särskilda skäl för att med stöd av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa de föreslagna bestämmelserna fr.o.m. dagen efter det att skrivelsen har överlämnats till riksdagen, dvs. fr.o.m. den 11 juni 2021. Finansdepartementet har remitterat promemorian Begränsning av avdragsrätten för underskott från tidigare år med det nämnda förslaget. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 maj 2022 och tillämpas från den 11 juni 2021, avseende ägarförändringar som sker efter den 10 juni 2021.

Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med 0,55 miljarder kronor 2022, vilket motsvarar det skattebortfall som bedöms skulle uppstå utan den föreslagna ändringen.

Skatt på konsumtion m.m. – energi- och miljöskatter

11.12 Skärpt miljöstyrning i bonus–malus-systemet

Regeringens bedömning: Den nedre gränsen för när det förhöjda koldioxidbeloppet tas ut bör sänkas från 90 till 75 gram koldioxid per kilometer. Gränsen för när den högre nivån på det förhöjda koldioxidbeloppet tas ut bör sänkas från 130 till 125 gram per kilometer. Detta innebär att för bensin- och dieseldrivna lätta fordon blir koldioxidbeloppet under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången summan av

– 107 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 75 gram och upp till och med 125 gram, och

– 132 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 125 gram.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juni 2022.

Skälen för regeringens bedömning: För att nå målet att minska växthusgasutsläppen från inrikes transporter med 70 procent till 2030 jämfört med 2010 och att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045, behöver omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta påskyndas. Reduktionsplikten och koldioxidskatten är centrala styrmedel för att nå dessa mål. Bonus–malus-systemet är ett komplement till dessa och syftar till att öka andelen miljöanpassade lätta fordon i nybilsförsäljningen.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 13.26) att bonus–malus-systemet löpande kommer att analyseras och systemet vid behov justeras, samt att regeringen avsåg återkomma till detta i budgetpropositionen för 2022.

En grundläggande princip i bonus–malus-systemet är att intäkterna ska täcka kostnaderna. Att systemet är självfinansierat och därigenom inte belastar de offentliga finanserna är en viktig utgångspunkt. Ett underskott i systemet innebär en netto-subsventionering av nybilsköp. Andelen laddbara bilar i nybilsförsäljningen ökar just nu snabbt vilket är positivt för omställningen av fordonsflottan men också en indikation på att den tekniska utvecklingen går framåt och att laddbara fordon blir mer

konkurrenskraftiga. Av dessa skäl behöver bonus–malus-systemet kontinuerligt anpassas i takt med den tekniska utvecklingen.

Till följd av utvecklingen på nybilsmarknaden och för att stärka miljöstyrningen bör den nedre gränsen för när det förhöjda koldioxidbeloppet tas ut sänkas från 90 till 75 gram per kilometer. Gränsen för när den högre nivån på det förhöjda koldioxidbeloppet tas ut bör sänkas från 130 till 125 gram per kilometer. Detta stärker den långsiktiga finansieringen av klimatbonusen och innebär för bensin- och dieseldrivna lätta fordon att koldioxidbeloppet under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången bör vara summan av 107 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 75 gram och upp t.o.m. 125 gram och 132 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 125 gram.

Vad gäller klimatbonus översteg sökta belopp under 2021 vad som var beräknat och utbetalningarna stoppades i augusti. Prognoserna för bonusen är mycket osäkra. Regeringen följer därför utvecklingen noga och kommer att tillskjuta mer medel för bonusen om det krävs. För att följa utvecklingen när det gäller efterfrågan på klimatbonusbilar, begränsa kostnadsökningen för klimatbonusen och stärka miljöstyrningen har regeringen för avsikt att göra följande ändringar som bör kunna träda i kraft den 1 januari 2022. Koldioxidgränsen för bonus bör sänkas från 60 till 50 gram koldioxid per kilometer. Det lägsta bonusbeloppet bör sänkas från omkring 10 000 kronor till omkring 5 000 kronor. Detta gäller dock inte för fordon som är utrustade med teknik för drift med annat gasbränsle än gasol. Samtidigt bör det högsta bonusbeloppet för fordon med utsläpp över noll sänkas till omkring 20 000 kronor. Den nuvarande bestämmelsen om att bonus till ett företag får uppgå högst till det belopp som motsvarar 35 procent av prisskillnaden mellan bilens nypris och nypriset för närmast jämförbara bil, om bilens nypris är högre än nypriset för den närmast jämförbara bilen, bör slopas. Det bör även införas ett tak som innebär att bonus inte ges för bilar med nypris över 700 000 kronor. I takt med den tekniska utvecklingen väntas antalet sålda bilar med låga utsläpp öka ytterligare 2023. Därför bör följande ändringar som kan träda i kraft den 1 januari 2023 göras. Det högsta bonusbeloppet, som ges till fordon som släpper ut noll gram koldioxid per kilometer, bör sänkas till 50 000 kronor. Samtidigt bör koldioxidgränsen för bonus sänkas från 50 till 30 gram koldioxid per kilometer och det högsta bonusbeloppet för fordon med utsläpp över noll sänkas till omkring 10 000 kronor. Ändringarna av klimatbonus kommer att införas i förordningen (2017:1334) om klimatbonusbilar.

Ändringarna bör gälla för fordon som för första gången blir skattepliktiga respektive ställs på fr.o.m. den dag då ändringarna i vägtrafikskattelagen (2006:227) respektive förordningen om klimatbonusbilar träder i kraft.

Det kommande förslaget avseende höjd malus bedöms öka skatteintäkterna med 0,21 miljarder kronor 2022, 0,55 miljarder kronor 2023 och 0,86 miljarder kronor 2024. Den varaktiga effekten bedöms uppgå till 0,91 miljarder kronor. De föreslagna ändringarna i förordningen om klimatbonusbilar beräknas därutöver innebära vissa mindre anslagsbesparingar. Ändringarna i sin helhet bedöms innebära att intäkterna kommer att täcka kostnaderna under 2023. Med en snabbt ökande andel laddbara bilar i nybilsförsäljningen bedöms behovet av ekonomiskt stöd för inköp minska samtidigt som kostnaden för stödsystemet successivt ökar. En kontrollstation för bonus–malus-systemet bör genomföras under våren 2023, vilket innebär att balansen mellan intäkter från malus och utgifter för bonus åter igen ses över. Om översynen visar att en obalans föreligger inleds arbete för att justera systemet.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om höjd malus under 2022. Det kommande förslaget bör kunna träda i kraft den 1 juni 2022.

11.13 BNP-indexering av avfallsförbränningskatten

Regeringens bedömning: Skatten på avfallsförbränning bör förutom den årliga omräkningen med hänsyn till konsumentprisindex (KPI) även räknas om med beaktande av bruttonationalprodukten genom ett tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Denna åtgärd bör kunna träda i kraft senast den 1 november 2022 för att kunna tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Skatt tas ut på avfall som förs in till avfalls- eller samförbränningsanläggningar. Skatten trappas gradvis upp och ska fr.o.m. 2023 omräknas för att beakta KPI-utvecklingen. För att utöver detta beakta den reala utvecklingen av bruttonationalprodukten anser regeringen att skattesatsen ska räknas om genom ett schabloniserat tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Detta gör att omräkningen utformas på liknande sätt som t.ex. gäller för uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt. En sådan åtgärd bör kunna träda i kraft senast den 1 november 2022 för att kunna tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2023. Den offentligfinansiella effekten av en BNP-indexering av avfallsförbränningskatten uppskattas till ca 10 miljoner kronor 2023.

Skatt på konsumtion m.m. – övriga punktskatter

11.14 BNP-indexering av skatten på kemikalier i viss elektronik

Regeringens bedömning: Skatten på kemikalier i viss elektronik bör förutom den årliga omräkningen med hänsyn till KPI även räknas om med beaktande av bruttonationalprodukten genom ett tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Denna åtgärd bör kunna träda i kraft senast den 1 november 2022 för att kunna tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens bedömning: Lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik trädde i kraft den 1 april 2017 och skatt enligt lagen började tas ut fr.o.m. den 1 juli 2017. Från och med kalenderåret 2019 räknas skattebeloppen i lagen om utifrån förändringar i KPI. Omräkningen inkluderar även taket för skattebelopp per vara. För att beakta den reala utvecklingen av bruttonationalprodukten anser regeringen att skattesatsen ska räknas om genom ett schabloniserat tillägg med två procentenheter till KPI-utvecklingen. Detta gör att omräkningen utformas på liknande sätt som t.ex. gäller för uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt. En sådan åtgärd bör kunna träda i kraft senast den 1 november 2022 för att kunna tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2023. Den offentligfinansiella effekten av en BNP-indexering av skatten på kemikalier i viss elektronik uppskattas till ca 40 miljoner kronor 2023.

11.15 Utvärdering av skatten på kemikalier i viss elektronik

Lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik trädde i kraft den 1 april 2017 och skatt enligt lagen började tas ut fr.o.m. den 1 juli 2017. I förarbetena till lagen angav regeringen att skatten och dess utformning bör ses över och uppdateras med jämna mellanrum (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.16.3.1). Riksdagen har därefter tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att genomföra en utvärdering av kemikalieskatten (bet. 2017/18:SkU10 punkt 7, rskr. 2017/18:199). Enligt tillkännagivandet är det angeläget

att regeringen följer utvecklingen på området och att det görs en utvärdering av samhällsekonomiska och andra effekter av kemikalieskatten (bet. 2017/18:SkU10 s. 36).

Regeringen beslutade den 28 november 2019 att ge Skatteverket och Kemikalieinspektionen i uppdrag att utvärdera skatten utifrån dess samhällsekonomiska effekter, den administrativa bördan, vilka ämnen som omfattas av lagen samt lagens bilaga (Fi2019/04008). Resultatet av utvärderingen redovisades i två rapporter. Den första delen redovisades den 1 oktober 2020 och innehåller myndigheternas bedömning. Den andra delen redovisades, efter att myndigheterna ansökt om och beviljats förlängd svarstid, den 17 maj 2021 och innehåller förslag till förändringar. Den utvärdering som efterfrågades i det ovan nämnda tillkännagivandet från riksdagen är därmed genomförd. Regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat.

11.16 Avskaffad reklamskatt

Regeringens bedömning: Reklamskatten bör avskaffas från och med den 1 januari 2022.

Skälen för regeringens bedömning: 1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande Avskaffa reklamskatten! (SOU 1997:53) ett avskaffande av lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam. Regeringen uttalade i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150 s. 177) att den ansåg att reklamskatten bör avskaffas. Det konstaterades dock att det vid detta tillfälle saknades förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Riksdagen tillkännagav den 10 april 2002 för regeringen att reklamskatten bör avvecklas och att frågan, med beaktande av de budgetpolitiska målen, bör prioriteras vid kommande budgetberedning (bet. 2001/02:SkU20, rskr. 2001/02:201). Därefter har ett flertal successiva steg vidtagits för att på sikt avskaffa reklamskatten. Detta har primärt skett genom att skattesatsen har sänkts och att gränsen för redovisningsskyldighet har höjts. Exempelvis föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget för 2020, finansplan och skattefrågor, avsnitt 12.15) en sänkning av skattesatsen till 6,9 procent och en höjning av gränsen för redovisningsskyldighet till 100 000 kronor. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2020.

Spridningen av covid-19 har, utöver betydande humanitära konsekvenser, även haft betydande ekonomiska konsekvenser för företag och föreningar. En kategori som har drabbats särskilt hårt är idrottsföreningar som gått miste om avsevärda belopp i bl.a. biljettintäkter och till följd av inställda evenemang. Under aktuella förhållanden är det därför angeläget med reformer som förbättrar idrottsföreningarnas ekonomiska ställning.

Ungefär 1 600 ideella idrottsföreningar är i dag skattskyldiga för reklamskatt. Mot bakgrund av att dessa utgör en betydande andel av det totala antalet skattskyldiga bedömer regeringen att ett avskaffande av reklamskatten är en reform som särskilt skulle gynna denna sektor. Ett avskaffande skulle också innebära en minskad administrativ börda för dessa föreningar. I samband med tidigare reformer att successivt avskaffa reklamskatten har regeringen ansett att det – med beaktande av behovet av andra angelägna reformer – inte har funnits ekonomiskt utrymme att helt avskaffa skatten (se bl.a. prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget för 2020, finansplan och skattefrågor, avsnitt 12.15). Den aktuella situationen har dock ökat angelägenheten av ett avskaffande. Regeringen bedömer därför att det nu finns förutsättningar att avskaffa reklamskatten helt, i linje med riksdagens tillkännagivande.

Reklamskatten bör avskaffas fr.o.m. den 1 januari 2022. Finansdepartementet har remitterat promemorian Avskaffad reklamskatt som innehåller ett sådant förslag. Regeringen avser att under hösten 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med ca 0,10 miljarder kronor 2022.

Riksdagens tillkännagivande är inte slutbehandlat.

11.17 Höjd skatt på alkohol

Regeringens bedömning: Alkoholskatten bör höjas från och med den 1 januari 2024.

Skälen för regeringens bedömning: Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska de medicinska och sociala skadorna av alkohol (prop. 2010/11:47, bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203). Den bygger på kunskapen om att minskad total konsumtion leder till minskade alkoholskador i befolkningen. Sambandet mellan pris på alkohol och konsumtion av alkohol medför att efterfrågan på alkoholprodukter tenderar att minska när priset på alkohol ökar. Alkoholskatten utgör därför ett viktigt alkoholpolitiskt instrument. Höjd skatt på alkohol bidrar till att uppnå alkoholpolitikens mål och därmed också till att främja en god hälsa i befolkningen.

Alkoholskatten höjdes senast den 1 januari 2017. I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 13.33) bedömde regeringen att alkoholskatten bör höjas fr.o.m. den 1 januari 2023 och angav att den avser att återkomma med ett förslag om detta i budgetpropositionen för 2023. Det kommande förslaget bedömdes öka skatteintäkterna med ca 0,55 miljarder kronor 2023. Dessa bedömningar kvarstår. Vid förändringar i skatten på alkohol måste hänsyn tas till eventuella effekter på den oregistrerade delen av alkoholkonsumtion (resandeförsel, smuggling, internethandel och hemtillverkning). En för stor skattehöjning kan riskera att öka den oregistrerade konsumtionen. Den tidigare aviserade skattehöjningen är därför relativt låg och understiger de beräknade förändringarna i konsumentprisindex sedan den senaste höjningen 2017. Även med den aviserade höjningen beräknas det reala priset på alkohol, vid antagande om fullt prisgenomslag, att sjunka mellan 2017 och 2023. Det bedöms därmed på längre sikt finnas både behov av och utrymme för en väl avvägd ytterligare höjning av alkoholskatten. Regeringen anser därför att alkoholskatten bör höjas ytterligare, men att denna höjning bör ske fr.o.m. den 1 januari 2024. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag enligt ovanstående. Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med ca 0,87 miljarder kronor 2024.

11.18 Höjd skatt på tobak

Regeringens bedömning: Tobaksskatten bör höjas från och med den 1 januari 2024.

Skälen för regeringens bedömning: Ett övergripande mål för samhället och regeringen är att främja folkhälsan. Pris- och beskattningsåtgärder lyfts i Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll fram som viktiga och effektiva medel för att sänka tobakskonsumtionen, speciellt bland unga. Den totala tobakskonsumtionen tenderar att minska när priset ökar.

Senast tobaksskatten höjdes förutom de årliga indexomräkningarna var den 1 januari 2015. Sedan dess har flera av Sveriges grannländer höjt skatten, i vissa fall flera gånger.

Enligt en rapport från Europeiska kommissionen 2020 har den svenska tobaksskatten sedan 2010 närmast sig genomsnittet inom EU och i förhållande till invånarnas köpkraft har Sverige bland de lägsta cigarettpriserna i EU. I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 13.34) bedömde regeringen att tobaksskatten bör höjas fr.o.m. den 1 januari 2023 och angav att den avser att återkomma med ett förslag om detta i budgetpropositionen för 2023. Det kommande förslaget bedömdes öka skatteintäkterna med ca 0,41 miljarder kronor 2023. Dessa bedömningar kvarstår. Det bedöms dock finnas ett visst behov av en väl avvägd ytterligare höjning av tobaksskatten. Vid förändringar i skatten på tobak måste dock hänsyn tas till eventuella effekter på den oregistrerade delen av tobakskonsumtion (resandeförsel och smuggling). En för stor prisökning kan leda till ökad resandeförsel och smuggling.

Regeringen lämnade den 20 maj 2021 en proposition till riksdagen om producentansvar och straffansvar för nedskräpning (prop. 2020/21:198). Ett förslag i den propositionen är införandet av en möjlighet att meddela föreskrifter om att producenter ska betala avgift för att täcka de allmännas kostnader för hantering av avfall som skräpats ned och information om nedskräpning eller på annat sätt ansvara ekonomiskt för avfallshantering och information om sådan hantering. Propositionen har ännu inte behandlats av riksdagen och utformningen av föreskrifterna är inte beslutad. I den promemoria från Miljödepartementet som föregick propositionen (Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning, M2020/02035) fanns dock ett förslag till förordning enligt vilken avgiften avsåg bl.a. tobaksvaror med filter. Eftersom en sådan avgift sannolikt kommer att medföra en prisökning på produkterna minskar möjligheterna att höja skatten utöver vad som tidigare har aviserats eftersom en för stor prisökning riskerar att leda till ökad resandeförsel och smuggling. Det bedöms dock finnas ett visst utrymme för en skattehöjning 2024. Med beaktande av detta anser regeringen att tobaksskatten bör höjas ytterligare, men att höjningen bör vara begränsad och ske fr.o.m. den 1 januari 2024. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag enligt ovanstående. Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med ca 0,15 miljarder kronor 2024.

11.19 En skatt på kemikalier i kläder och skor införs inte

Regeringens bedömning: Det bör i nuläget inte införas en skatt på kemikalier i kläder och skor.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen beslutade i april 2019 att en särskild utredare skulle analysera och lämna förslag på hur en skatt på skadliga kemikalier i kläder och skor kan utformas. Syftet med skatten skulle vara att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från kläder och skor. Vid utformningen av skatten skulle utredaren även beakta risken att skadliga kemikalier hamnar i naturen och där ger upphov till skadlig inverkan på miljön. Utredningen om skatt på skadliga kemikalier i kläder och skor överlämnade betänkandet Skatt på modet – för att få bort skadliga kemikalier (SOU 2020:20) till regeringen den 1 april 2020. Betänkandet har skickats på remiss. Även om många remissinstanser stödde syftet med skatten var en klar majoritet av remissinstanserna negativa till utformningen av förslaget. Förutom branschorganisationer och företag inom textil- och modeindustrin var bl.a. Skatteverket, Tullverket och Kemikalieinspektionen negativa. Även regeringen ser flera praktiska problem med att genomföra förslaget. Förändrade tullregler har skapat svårigheter att få förslaget att fungera vid

privatimport från länder utanför EU. Med de svårigheter som förslaget innebär när det gäller privatimport bedöms det i det här konjunkurläget inte lämpligt att införa en skatt på kemikalier i kläder och skor samtidigt som klädindustrin är inne i en strukturomvandling. Dessutom har nya eller planerade regler kring de skadliga ämnen som omfattas av förslaget gjort att behovet av en skatt har minskat. Regeringen har därför i nuläget inte för avsikt att lägga fram något förslag på en skatt på kemikalier i kläder och skor.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 13.35) gjorde regeringen bedömningen att en skatt på kemikalier i kläder och skor borde införas fr.o.m. den 1 januari 2022. Skatteintäkterna bedömdes öka med ca 1 miljard kronor 2022. I denna proposition återtas aviseringen, vilket minskar skatteintäkterna med samma belopp.

Skatt på konsumtion m.m. – mervärdesskatt

11.20 Mervärdesskatteundantag för vissa inköp av EU-organ med anledning av covid-19

Regeringens bedömning: Det bör införas undantag från och i vissa fall rätt till återbetalning av mervärdesskatt vid inköp av varor och tjänster som görs av EU-organ i syfte att hantera covid-19.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 men tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Skälen för regeringens bedömning: Europeiska unionens råd har beslutat rådets direktiv (EU) 2021/1159 av den 13 juli om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller tillfälliga undantag för import och vissa leveranser, med anledning av covid-19-pandemin. Direktivet innebär i huvudsak att inköp som görs av EU-organ i syfte att hantera pandemin antingen ska undantas från mervärdesskatt eller medföra en rätt till återbetalning av mervärdesskatt. Direktivet medför även att undantag från mervärdesskatt ska gälla vid importörer som EU-organ gör för sådana ändamål. Undantagen och rätt till återbetalning ska gälla när EU-organ skänker varorna och tjänsterna till en tredje part. Genomförandet av direktivet förutsätter förändringar av svensk lagstiftning.

Förslaget bedöms minska skatteintäkterna med omkring 10 miljoner kronor 2021 på sådana transaktioner där Sverige sålt varor till ett EU-organ i syfte att hantera covid-19 och som sedan skänkts till Sverige. Den mervärdesskatt som Sverige erhållit ska enligt förslaget betalas tillbaka vilket innebär minskade mervärdesskatteintäkter för Sverige. För 2022 och så länge pandemin fortgår bedöms inga fler transaktioner uppstå där svensk mervärdesskatt skulle ha tagits ut men som undantas i och med förslaget. Förslaget bedöms således inte påverka skatteintäkterna för 2022 och så länge pandemin fortgår. Samtidigt är det svårt att bedöma framtida behov eftersom det är ovisst hur pandemin utvecklas. Om nya behov och andra förutsättningar skulle uppstå skulle ytterligare transaktioner kunna komma att påverkas.

Finansdepartementet har remitterat promemorian Nya mervärdesskatte regler om vissa förvärv som görs av EU-organ med anledning av covid-19-pandemin. Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2022 men tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2021.

11.21 Höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt

Regeringens bedömning: Omsättningsgränsen för befrielse från mervärdesskatt bör höjas från 30 000 kronor till 80 000 kronor per beskattningsår.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022.

Skälen för regeringens bedömning: Det är angeläget att förenkla för de minsta företagen. Ett sätt att göra detta är att höja omsättningsgränsen för befrielse från mervärdesskatt. För företag och andra aktörer med en liten omsättning innebär administrationen av mervärdesskatten en avsevärd arbetsbörda. Det är därför rimligt att beskattningsbara personer med mycket begränsad omsättning inte behöver ta in och redovisa mervärdesskatt på sin försäljning. En höjning av omsättningsgränsen medför en förenkling för små företag som inte längre behöver vara registrerade och deklarerat mervärdesskatt. Skatteverket behöver inte heller administrera deklARATIONER och betalningar för sådana företag. För att minska den administrativa bördan för små företag med liten omsättning bör den nuvarande gränsen på 30 000 kronor därför höjas till 80 000 kronor per beskattningsår. Höjningen ligger inom ramen för vad som är tillåtet enligt mervärdesskattedirektivet.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med ca 0,25 miljarder kronor under 2022 och med ca 0,5 miljarder kronor 2023 respektive 2024.

11.22 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer

Regeringens bedömning: Mervärdesskatten på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne bör sänkas från 12 procent till 6 procent.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022.

Skälen för regeringens bedömning: Det är angeläget att produkter och råvaror används på ett effektivt och hållbart sätt. Att reparera och återanvända varor är allmänt sett bättre ur miljösynpunkt än att köpa nya varor. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och upphävande av vissa direktiv framhålls att förebyggande av avfall ska prioriteras för lagstiftning och politik som rör hantering av avfall. Användandet av resurser bör således ske återhållsamt. Ett varaktigt användande av redan tillverkade varor bör främjas. Europeiska kommissionen har också i sitt meddelande om cirkulär ekonomi (COM[2015] 614/2) framhållit att medlemsstaterna har en viktig roll i att uppmuntra till återanvändning och reparation. Det är därför angeläget att få fler att laga eller ändra redan tillverkade varor i stället för att köpa nytt.

Det är enligt mervärdesskattedirektivet möjligt att tillämpa en reducerad skattesats på reparationer av vissa varor. En reducerad skattesats är ett sätt att ge incitament till att i större utsträckning köpa tjänster som innebär att redan tillverkade varor lagas eller ändras. Den 1 januari 2017 sänktes därför skattesatsen i Sverige för reparationer av cyklar med tramp- eller vevanordning, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne från 25 procent till 12 procent.

För att förstärka de incitament som den reducerade skattesatsen innebär anser regeringen att mervärdesskatten på tillhandahållande av dessa tjänster bör sänkas ytterligare från 12 procent till 6 procent. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2022. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag. Det

kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med omkring 0,07 miljarder kronor 2022 (halvårseffekt). För 2023 bedöms skatteintäkterna minska med omkring 0,14 miljarder kronor och därefter med omkring 0,13 miljarder kronor årligen.

Övriga skattefrågor

11.23 Avbetalningsplan för tillfälliga anstånd med skatteinbetalningar

Regeringens bedömning: Det bör införas en möjlighet till avbetalningsplan för tillfälliga anstånd med skatteinbetalningar.

Skälen för regeringens bedömning: Möjligheten att bevilja anstånd enligt lagen (2009:99) om anstånd med inbetalning av skatt i vissa fall återinfördes den 30 mars 2020. Från och med detta datum har det således varit möjligt för Skatteverket att bevilja s.k. tillfälliga anstånd. Syftet med dessa anstånd är att dämpa tillfälliga likviditetsproblem som kan uppstå för i grunden sunda och livskraftiga företag med anledning av pandemin och åtgärderna för att begränsa smittspridningen.

Ett stort antal tillfälliga anstånd väntas upphöra under våren 2022, med början i månadsskiftet mars–april 2022. Ett effektivt och ändamålsenligt sätt att i ännu högre grad underlätta för företagen i den rådande situationen bedöms vara att införa en möjlighet till avbetalningsplan för dessa anstånd. En sådan åtgärd skulle innebära att företag kan ges ytterligare tid att återfå en mer normal lönsamhet innan de skatter och avgifter som anstånden avser ska vara helt betalda.

Förslaget bedöms medföra en negativ offentligfinansiell effekt på 70 miljoner kronor för år 2022, 80 miljoner kronor för år 2023 och 10 miljoner kronor för år 2024.

Regeringen avser att under 2021 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft före månadsskiftet mars/april 2022.

11.24 Utvärderingen av utjämningsordningen med Danmark

Riksdagen har under våren 2012 tillkännagett för regeringen det som anförs i reservation 15 under punkt 16 om öresundsavtalet (bet. 2011/12:SkU13 reservation 15 punkt 16, rskr. 2011/12:170). Av tillkännagivandet följer att skatteavtalet med Danmark måste förhandlas om i syfte att förbättra balansen mellan bosättningskommun och arbetskommun vid beskattning av gränspendlare i Öresundsregionen (se s. 65 och 66 i bet. 2011/12:SkU13). För att möjliggöra ett ställningstagande i frågan pågår ett gemensamt arbete med Danmark för att utvärdera den utjämningsordning som finns i 2003 års avtal mellan Sverige och Danmark om vissa skattefrågor, det s.k. öresundsavtalet, se lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna, bilaga 4. Under mars 2020 tog regeringen kontakt med danska regeringen i syfte att förbereda en eventuell omförhandling av öresundsavtalet. Arbetet planeras att återupptas när det bedöms lämpligt mot bakgrund av spridningen av sjukdomen covid-19. I ett sådant arbete utgör tidigare diskussioner och arbete en naturlig utgångspunkt. Vidare kommer behov av att utvidga utjämningsordningens omfattning att lyftas från svensk sida. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

11.25 Offentligfinansiella effekter – en sammanfattning

I tabell 11.1 redovisas de offentligfinansiella effekterna av de förändringar i skatte- och avgiftsreglerna som presenteras i denna proposition. För mer utförliga beskrivningar av konsekvenserna av de olika skatteåtgärderna hänvisas till tidigare avsnitt.

I tabellen redovisas tre olika offentligfinansiella effekter: bruttoeffekt för 2022, nettoeffekter för 2022–2024 och varaktig effekt. Bruttoeffekten beskriver den direkta förändringen av intäkterna från den skatt som regeländringen avser. Referensalternativet vid tolkningen av bruttoeffekten är de förväntade skatteintäkterna i frånvaro av regeländringar. Utöver den direkta effekten kan en regeländring ge upphov till indirekta effekter på de offentliga finanserna av olika slag. Indirekta effekter uppstår om skatteändringen påverkar underlaget för andra skatter eller offentliga utgifter och därigenom påverkar de offentliga finanserna. I de offentligfinansiella effektberäkningarna tas normalt hänsyn till indirekta effekter i form effekter av övervärträng på priser och vinster, effekter på mervärdesskatten av ändrade punktskatter och effekter av förändringar i konsumentprisindex. Den offentligfinansiella nettoeffekten utgörs av summan av bruttoeffekten och de indirekta effekterna. Vid bedömningen av hur en skatteförändring påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande på kort sikt, är den offentligfinansiella nettoeffekten den mest relevanta.

Den offentligfinansiella effekten av en regelförändring förväntas i vissa fall vara olika stor för olika år. Det kan bero på att åtgärden är tillfällig eller på att åtgärdens indirekta effekter inte uppkommer omedelbart. Den varaktiga effekten är ett mått på den bestående årliga effekten av en skatteändring och möjliggör jämförelser av regeländringar vars nettoeffekter fördelas olika över tiden.

De offentligfinansiella effekterna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringar i skattereglerna. De efterfrågade och utbudna kvantiteterna av varor och tjänster är därmed opåverkade och aktivitetsnivån i ekonomin oförändrad. Undantag från antagandet om oförändrat beteende kan göras om utbud och efterfrågan bedöms ändras i stor utsträckning eller om substitution mot utländsk konsumtion förväntas ske i betydande omfattning.

De offentligfinansiella beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer med utgångspunkt i den prognos för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som presenteras i denna proposition. Effekterna redovisas i periodiserade termer, vilket innebär att effekten hänförs till det år den skattepliktiga händelsen inträffar, oavsett när uppbörden av skatten sker. Slutligen avser de offentligfinansiella effekterna i tabell 11.1 effekten på den konsoliderade offentliga sektorns finansiella sparande. För en detaljerad beskrivning av metodfrågor kopplade till de offentligfinansiella effektberäkningarna hänvisas till Finansdepartementets publikation Beräkningskonventioner, som publiceras på www.regeringen.se.

Tabell 11.1 Offentligfinansiella effekter av ändrade skatte- och avgiftsregler

Miljarder kronor

	Effekt från	Bruttoeffekt 2022	Nettoeffekt 2022	Nettoeffekt 2023	Nettoeffekt 2024	Varaktig effekt
Förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster	2022-01-01	-7,00	-7,00	-6,00	-6,00	-6,00
Förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning	2022-01-01	-2,61	-2,61	-2,61	-2,61	-2,61
Skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa	2022-07-01	-0,81	-0,81	-1,62	-1,62	-1,62
Skattelättnad för cykelförmån	2022-01-01	-0,09	-0,09	-0,19	-0,28	-0,47

	Effekt från	Bruttoeffekt 2022	Nettoeffekt 2022	Nettoeffekt 2023	Nettoeffekt 2024	Varaktig effekt
Ändrad nedsättning av förmånsvärdet för miljöanpassade bilar	2022-07-01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,06
Förenklade regler om tjänsteställe och skattefri ersättning vid tillfälliga anställningar och uppdrag	2022-01-01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Utvidgade regler om lättnad i beskattningen av personaloptioner i vissa fall	2022-01-01	-0,10	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar under juni–augusti 2022	2022-06-01	-1,86	-1,55	0,00	0,00	0,00
Skattefri uthyrning av personliga tillgångar	2022-01-01	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
En moderniserad källskatt på utdelningar till utländska personer	2024-01-01				0,23	0,23
Begränsning av avdragsrätten för underskott från tidigare år ¹	2021-06-11	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55
Skärpt miljöstyrning i bonus-malus-systemet	2022-06-01	0,24	0,21	0,55	0,86	0,91
BNP-indexering av avfallsförbränningskatten	2023-01-01			0,01	0,02	0,02
BNP-indexering av skatten på kemikalier i viss elektronik	2023-01-01			0,04	0,08	0,08
Avskaffad reklamskatt	2022-01-01	-0,12	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Höjd skatt på alkohol	2024-01-01				0,87	0,77
Höjd skatt på tobak	2024-01-01				0,15	0,14
En skatt på kemikalier i kläder och skor införs inte	2022-01-01	-0,78	-0,97	-0,97	-0,97	-0,97
Mervärdesskatteundantag för vissa inköp av EU-organ med anledning av covid-19 ²	2021-01-01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt	2022-07-01	-0,25	-0,25	-0,50	-0,50	-0,50
Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer	2022-07-01	-0,07	-0,07	-0,14	-0,13	-0,13
Avbetalningsplan för tillfälliga anstånd med skattebetalningar	2022-04-01	-0,07	-0,07	-0,08	-0,01	0,00
Summa		-13,02	-12,86	-11,15	-9,54	-9,74

¹ Förslaget tillämpas fr.o.m. 2021-06-11 och bedöms ha en offentligfinansiell effekt 2021 på 1,1 miljarder kronor. På samma sätt som för 2022 motsvarar intäkterna det skattebortfall som bedöms skulle uppstå utan den föreslagna ändringen, se avsnitt 11.11.

² Förslaget bedöms ha en offentligfinansiell effekt på -10 miljoner kronor för 2021, då det påverkar inköp som gjorts under 2021.

Källa: Egna beräkningar.

11.26 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Men det finns också stöd eller utgifter som går via skattesystemet, s.k. skatteutgifter. Skatteutgifterna påverkar budgetens inkomstsida. De skatteutgifter som hör till respektive utgiftsområde redovisas i respektive utgiftsbilaga i denna proposition.

En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen inom ett visst skatteslag. Ett exempel är den reducerade mervärdesskattesatsen på livsmedel som är 12 procent. Normen är i detta fall 25 procent och skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan 25 och 12 procent multiplicerat med underlaget.

Förutom skatteutgifter finns även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Exempel på skattesanktioner är fastighetsskatt på lokaler, på industrienheter samt på elproduktionsenheter.

Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför oftast jämföras med stöd på budgetens utgiftssida.

Beräkningarna av skatteutgifternas storlek kan dock inte användas som en exakt offentligfinansiell effekt för den möjliga intäktsförstärkningen om en viss skatteutgift skulle slopas. Om t.ex. en skattebas förväntas minska när en skatteutgift slopas, innebär det att den faktiska intäktsförstärkningen blir mindre än den redovisade skatteutgiften. Det är även möjligt att ett slopande av vissa skatteutgifter leder till lägre skatteintäkter, exempelvis om produktion flyttar utomlands till följd av ändrade skatteregler. Beräkningarna tar heller inte hänsyn till de indirekta effekter som kan tänkas uppstå om en skatteutgift slopas. Indirekta effekter kan t.ex. vara att intäkterna från andra skatter påverkas.

En skattesats som är lägre än normen inom skatteutgiftsredovisningen kan t.ex. vara hög i ett internationellt perspektiv, varför en skatteutgift inte definitionsmässigt ska ses som ett stöd eller en subvention. Skatteutgifter kan i vissa fall vara samhälls-ekonomiskt effektiva i den meningen att ett bibehållande av skatteutgiften kan vara samhällsekonomiskt mer effektivt än ett slopande. Vissa skatteutgifter kan inte slopas då det t.ex. kan finnas unionsbestämmelser eller andra internationella överenskommelser som förhindrar detta.

En utförlig beskrivning av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2020/21:98).

Bilaga 1

Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2022

Innehållsförteckning

1	Specifikation av budgetens utgifter för 2022	2
2	Specifikation av budgetens inkomster för 2022	15

I denna bilaga sammanställs budgetens utgifter och inkomster för 2022. Utgifterna är fördelade på 27 utgiftsområden och inkomsterna på inkomsttyper och inkomstitlar.

1 Specifikation av budgetens utgifter för 2022

Tabell 1.1 Specifikation av budgetens utgifter för 2022

Tusental kronor

Utgifts-
område

1	Rikets styrelse	17 268 338
	1 Statschefen	149 157
	1 Kungliga hov- och slottsstaten	149 157
	2 Riksdagen och dess myndigheter	2 565 279
	1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	981 205
	2 Riksdagens förvaltningsanslag	984 675
	3 Riksdagens fastighetsanslag	120 000
	4 Riksdagens ombudsmän (JO)	123 577
	5 Riksrevisionen	355 822
	3 Sametinget och samepolitiken	61 800
	1 Sametinget	61 800
	4 Regeringskansliet m.m.	8 441 101
	1 Regeringskansliet m.m.	8 441 101
	5 Länsstyrelserna	3 573 121
	1 Länsstyrelserna m.m.	3 573 121
	6 Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	1 121 858
	1 Allmänna val och demokrati	695 140
	2 Justitiekanslern	55 726
	3 Integritetsskyddsmyndigheten	124 792
	4 Valmyndigheten	27 000
	5 Stöd till politiska partier	169 200
	6 Institutet för mänskliga rättigheter	50 000
	7 Nationella minoriteter	223 271
	1 Åtgärder för nationella minoriteter	207 771
	2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	15 500
	8 Medier	1 101 201
	1 Mediestöd	1 055 519
	2 Myndigheten för press, radio och tv	45 682
	9 Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	31 550
	1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	31 550
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	17 971 183
	1 Statskontoret	104 034
	2 Kammarkollegiet	114 574
	3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	25 150
	4 Arbetsgivarpolitiska frågor	1 693
	5 Statliga tjänstepensioner m.m.	14 094 000
	6 Finanspolitiska rådet	10 936
	7 Konjunkturinstitutet	67 682

Utgifts- område		
8	Ekonomistyrningsverket	210 340
9	Statistiska centralbyrån	592 901
10	Bidragfastigheter	330 000
11	Finansinspektionen	733 787
12	Riksgäldskontoret	338 983
13	Bokföringsnämnden	13 907
14	Vissa garanti- och medlemsavgifter	290 116
15	Statens servicecenter	882 068
16	Finansmarknadsforskning	49 933
17	Upphandlingsmyndigheten	111 079
3	Skatt, tull och exekution	12 729 734
1	Skatteverket	8 202 898
2	Tullverket	2 381 672
3	Kronofogdemyndigheten	2 145 164
4	Rättsväsendet	61 688 986
1	Polismyndigheten	32 985 967
2	Säkerhetspolisen	1 828 382
3	Åklagarmyndigheten	1 942 249
4	Ekobrottsmyndigheten	855 674
5	Sveriges Domstolar	6 632 674
6	Kriminalvården	12 162 399
7	Brottsförebyggande rådet	177 371
8	Rättsmedicinalverket	552 653
9	Brottsoffermyndigheten	43 962
10	Ersättning för skador på grund av brott	200 953
11	Rättsliga biträden m.m.	3 915 857
12	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	39 987
13	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
14	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	70 157
15	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	24 804
16	Domarnämnden	9 823
17	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	226 900
5	Internationell samverkan	2 235 117
1	Avgifter till internationella organisationer	1 533 554
2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	181 848
3	Nordiskt samarbete	13 595
4	Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	4 826
5	Inspektionen för strategiska produkter	52 040
6	Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning	79 358
7	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	28 402
8	Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)	19 175
9	Svenska institutet	131 629
10	Information om Sverige i utlandet	15 475
11	Samarbete inom Östersjöregionen	175 215
6	Försvar och samhällets krisberedskap	76 525 799

Utgifts-
område

1 Försvar	70 841 326
1 Förbandsverksamhet och beredskap	44 207 502
2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 476 513
3 Anskaffning av materiel och anläggningar	19 802 213
4 Forskning och teknikutveckling	831 905
5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 463
6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	333 842
7 Officersutbildning m.m.	262 289
8 Försvarets radioanstalt	1 551 762
9 Totalförsvarets forskningsinstitut	241 697
10 Nämnder m.m.	6 986
11 Försvarets materielverk	2 104 280
12 Försvarsunderrättelsedomstolen	10 874
2 Samhällets krisberedskap	5 276 581
1 Kustbevakningen	1 395 048
2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	521 850
3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580
4 Krisberedskap	1 273 788
5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	401 671
6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 428 916
7 Statens haverikommission	57 728
8 Myndigheten för psykologiskt försvar	103 000
9 Rakel Generation 2	67 000
3 Strålsäkerhet	407 892
1 Strålsäkerhetsmyndigheten	407 892
7 Internationellt bistånd	51 939 762
1 Internationellt utvecklingssamarbete	51 939 762
1 Bistandsverksamhet	49 985 150
2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 652 317
3 Nordiska Afrikainstitutet	17 308
4 Folke Bernadotteakademin	213 367
5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000
6 Utvärdering av internationellt bistånd	21 620
8 Migration	8 456 364
1 Migrationsverket	4 233 098
2 Ersättningar och bostadskostnader	2 190 000
3 Migrationspolitiska åtgärder	123 013
4 Domstolsprövning i utlänningsmål	720 015
5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	204 800
6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	249 786
7 Utresor för avvisade och utvisade	327 202
8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	408 450
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	112 483 613
1 Hälso- och sjukvårdspolitik	73 126 841
1 Socialstyrelsen	765 160
2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	91 251
3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	160 340

Utgifts-
område

4 Tandvårdsförmåner	7 062 169
5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	33 444 000
6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	24 868 886
7 Sjukvård i internationella förhållanden	511 472
8 Bidrag till psykiatri	2 162 893
9 Läkemedelsverket	161 835
10 E-hälsomyndigheten	120 078
11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna	3 000 000
12 Inspektionen för vård och omsorg	778 757
2 Folkhälsopolitik	849 469
1 Folkhälsomyndigheten	511 173
2 Insatser för vaccinberedskap	120 500
3 Bidrag till WHO	46 665
4 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	75 502
5 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	95 629
3 Funktionshinderspolitik	250 822
1 Myndigheten för delaktighet	62 080
2 Bidrag till funktionshindersorganisationer	188 742
4 Politik för sociala tjänster	37 359 776
1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	32 548
2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	785 514
3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	263 395
4 Kostnader för statlig assistansersättning	25 043 066
5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	8 660 490
6 Statens institutionsstyrelse	1 867 518
7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	669 151
8 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	38 094
5 Barnrättspolitik	69 200
1 Barnombudsmannen	26 939
2 Barnets rättigheter	42 261
6 Forskningspolitik	827 505
1 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	41 002
2 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	786 503
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	97 721 457
1 Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning	88 124 819
1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	41 005 070
2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	41 706 400
3 Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 351 000
4 Arbetsskadeersättningar m.m.	2 252 000
5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	36 649
6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 491 700
7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	282 000
2 Myndigheter	9 596 638
1 Försäkringskassan	9 524 366
2 Inspektionen för socialförsäkringen	72 272
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	41 786 128
1 Ersättning vid ålderdom	41 085 900

Utgifts-
område

1	Garantipension till ålderspension	13 416 400
2	Efterlevandepensioner till vuxna	8 834 900
3	Bostadstillägg till pensionärer	11 461 400
4	Äldreförsörjningsstöd	1 252 200
5	Inkomstpensionstillägg	6 121 000
	2 Myndigheter	700 228
	1 Pensionsmyndigheten	700 228
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	103 040 770
	1 Barnbidrag	33 426 477
	2 Föräldraförsäkring	48 225 247
	3 Underhållsstöd	2 838 365
	4 Adoptionsbidrag	14 784
	5 Barnpension och efterlevandestöd	1 029 900
	6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	4 752 293
	7 Pensionsrätt för barnår	8 467 300
	8 Bostadsbidrag	4 286 404
13	Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	6 319 015
	1 Nyanlända invandrades etablering	4 825 517
	1 Etableringsåtgärder	142 030
	2 Kommunersättningar vid flyktmottagande	4 516 216
	3 Hemutrustningslån	167 271
	2 Diskriminering	230 600
	1 Diskrimineringsombudsmannen	129 681
	2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	100 919
	3 Jämställdhet	744 482
	1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	640 039
	2 Jämställdhetsmyndigheten	76 280
	3 Bidrag för kvinnors organisering	28 163
	4 Segregation	518 416
	1 Åtgärder mot segregation	500 000
	2 Delegationen mot segregation	18 416
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	94 025 726
	1 Arbetsmarknad	93 010 838
	1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 810 253
	2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	42 743 597
	3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	11 423 145
	4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 684 009
	5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	136 864
	6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 545 600
	7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	225 000
	8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	43 099
	9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	80 220
	10 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 168
	11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303
	12 Bidrag till lönegarantiersättning	1 310 000
	13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	4 771 685
	14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 094 895

Utgifts-
område

15 Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	75 000
2 Arbetsliv	1 014 888
1 Arbetsmiljöverket	737 550
2 Arbetsdomstolen	35 448
3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722
4 Medlingsinstitutet	56 720
5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	39 448
6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000
15 Studiestöd	27 801 485
1 Studiehjälp	4 439 614
2 Studiemedel	19 741 430
3 Avsättning för kreditförluster	2 000 641
4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	18 845
5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150
6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	31 000
7 Studiestartsstöd	400 000
8 Centrala studiestödsnämnden	1 090 481
9 Överklagandenämnden för studiestöd	17 324
16 Utbildning och universitetsforskning	94 529 445
1 Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning	33 339 734
1 Statens skolverk	1 362 338
2 Statens skolinspektion	481 927
3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	783 592
4 Sameskolstyrelsen	58 434
5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	4 253 693
6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	259 837
7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	3 903 000
8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	200 720
9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	112 082
10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	840 526
11 Skolforskningsinstitutet	25 450
12 Praktisknära skolforskning	32 043
13 Bidrag till lärarlöner	4 875 000
14 Särskilda insatser inom skolområdet	203 418
15 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	6 553 500
16 Bidrag till vissa studier	17 525
17 Statligt stöd till vuxenutbildning	5 417 422
18 Myndigheten för yrkeshögskolan	143 991
19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	3 815 236
2 Universitet och högskolor	51 327 228
1 Universitetskanslersämbetet	171 751
2 Universitets- och högskolerådet	260 147
3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 038 600
4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 368 441
5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 355 647
6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 432 733

Utgifts-
område

7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 386 826
8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 743 620
9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 969 944
10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 779 111
11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 590 921
12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 231 968
13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 748 520
14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 067 162
15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	804 289
16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 749 545
17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 359 892
18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 843 660
19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	763 906
20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	433 513
21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	768 995
22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	285 401
23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 202 655
24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	390 389
25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	897 172
26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	322 304
27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	636 012
28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	287 390
29 Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 071 023
30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	300 160
31 Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	693 913
32 Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	282 626
33 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	289 707
34 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	109 825
35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	216 661
36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	55 639
37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	123 864
38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	34 895
39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	571 955
40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	106 082
41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	487 005
42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	109 431
43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	526 317
44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	116 196
45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	454 910
46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	103 157
47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	456 948
48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	99 395
49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	357 206
50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	66 586
51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	424 527

Utgifts- område		
	52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	93 697
	53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	181 683
	54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 222
	55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	70 193
	56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	13 037
	57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	146 193
	58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 357
	59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	479 407
	60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	125 467
	61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	39 626
	62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	24 275
	63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 837 353
	64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	950 902
	65 Särskilda medel till universitet och högskolor	534 740
	66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 769 954
	67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	67 580
	3 Forskning	9 679 685
	1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	7 028 846
	2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061
	3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	197 453
	4 Rymdforskning och rymdverksamhet	1 227 356
	5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	46 152
	6 Institutet för rymdfysik	62 845
	7 Kungl. Biblioteket	422 655
	8 Polarforskningssekreteriatet	66 363
	9 Sunet	49 183
	10 Överklagandenämnden för etikprövning	5 409
	11 Etikprövningsmyndigheten	51 207
	12 Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	8 350
	13 Särskilda utgifter för forskningsändamål	88 995
	14 Gentekniknämnden	4 810
	4 Vissa gemensamma ändamål	182 798
	1 Internationella program	81 589
	2 Avgift till Unesco och ICCROM	32 186
	3 Kostnader för Svenska Unescorådet	10 980
	4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	58 043
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	18 454 593
	1 Kulturområdesövergripande verksamhet	3 479 424
	1 Statens kulturråd	73 714
	2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	1 450 582
	3 Skapande skola	199 964
	4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
	5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852
	6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 681 723
	7 Myndigheten för kulturanalys	18 436

Utgifts-
område

2 Teater, dans och musik	1 521 099
1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 122 130
2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	301 614
3 Statens musikverk	97 355
3 Litteraturen, läsandet och språket	406 460
1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	205 735
2 Myndigheten för tillgängliga medier	128 474
3 Institutet för språk och folkminnen	72 251
4 Bildkonst, arkitektur, form och design	126 899
1 Statens konstråd	11 078
2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947
3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 805
4 Bidrag till bild- och formområdet	61 069
5 Konstnärernas villkor	623 274
1 Konstnärsnämnden	23 444
2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	599 830
6 Arkiv	467 946
1 Riksarkivet	467 946
7 Kulturmiljö	1 030 426
1 Riksantikvarieämbetet	286 384
2 Bidrag till kulturmiljövård	276 042
3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8 Museer och utställningar	1 869 801
1 Centrala museer: Myndigheter	1 451 114
2 Centrala museer: Stiftelser	288 714
3 Bidrag till vissa museer	79 718
4 Forum för levande historia	50 175
5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
9 Trossamfund	98 246
1 Myndigheten för stöd till trossamfund	16 327
2 Stöd till trossamfund	81 919
10 Film	608 444
1 Filmstöd	608 444
11 Medier	85 675
1 Sändningar av TV Finland	9 721
2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 471
3 Avgift till europeiska audiovisuella observatoriet	483
4 Statens medieråd	24 144
5 Stöd till taltidningar	47 856
12 Ungdomspolitik	351 733
1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	59 053
2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000
13 Politik för det civila samhället	2 555 518
1 Stöd till idrotten	2 366 811
2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164

Utgifts- område		
	3 Stöd till friluftorganisationer	97 785
	4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
	5 Insatser för den ideella sektorn	23 758
	14 Folkbildning	5 152 272
	1 Bidrag till folkbildningen	4 829 783
	2 Bidrag till tolkutbildning	60 331
	3 Särskilda insatser inom folkbildningen	60 000
	4 Särskilt utbildningsstöd	202 158
	15 Tillsyn över spelmarknaden	77 376
	1 Spelinspektionen	77 376
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	7 025 334
	1 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	6 753 094
	1 Bostadspolitisk utveckling	20 600
	2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500
	3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
	4 Boverket	316 330
	5 Statens geotekniska institut	56 847
	6 Lantmäteriet	688 817
	7 Energieffektivisering av flerbostadshus	1 565 000
	8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 050 000
	2 Konsumentpolitik	272 240
	1 Konsumentverket	169 873
	2 Allmänna reklamationsnämnden	53 792
	3 Fastighetsmäklarinspektionen	30 642
	4 Åtgärder på konsumentområdet	13 559
	5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
19	Regional utveckling	5 241 801
	1 Regionala utvecklingsåtgärder	2 560 937
	2 Transportbidrag	430 864
	3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 600 000
	4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	650 000
20	Allmän miljö- och naturvård	21 851 580
	1 Miljöpolitik	20 618 509
	1 Naturvårdsverket	645 033
	2 Miljöövervakning m.m.	513 714
	3 Åtgärder för värdefull natur	2 064 035
	4 Sanering och återställning av förorenade områden	1 167 318
	5 Miljöforskning	96 825
	6 Kemikalieinspektionen	298 094
	7 Avgifter till Internationella organisationer	282 131
	8 Klimatbonus	3 510 000
	9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	298 143
	10 Klimatanpassning	140 000
	11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 579 565
	12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	154 100

Utgifts- område		
	13 Internationellt miljösamarbete	47 400
	14 Skydd av värdefull natur	3 725 500
	15 Havs- och vattenmyndigheten	307 151
	16 Klimatinvesteringar	2 755 000
	17 Klimatpremier	1 600 500
	18 Stöd för gröna och trygga samhällen	200 000
	19 Industrilivet	909 000
	20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	215 000
	21 Driftstöd för bio-CCS	10 000
	22 Kompetenslyft för klimatomställningen	100 000
	2 Miljöforskning	1 233 071
	1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	128 163
	2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 104 908
21	Energi	4 454 924
	1 Statens energimyndighet	419 387
	2 Insatser för energieffektivisering	118 000
	3 Insatser för förnybar elproduktion	25 000
	4 Energiforskning	1 432 723
	5 Infrastruktur för elektrifierade transporter	600 000
	6 Energimarknadsinspektionen	184 294
	7 Energiteknik	1 077 600
	8 Elberedskap	361 000
	9 Avgifter till internationella organisationer	25 328
	10 Energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå m.m.	140 000
	11 Elsäkerhetsverket	71 592
22	Kommunikationer	76 964 552
	1 Transportpolitik	74 693 861
	1 Utveckling av statens transportinfrastruktur	31 929 785
	2 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	30 402 263
	3 Trafikverket	1 426 106
	4 Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål	369 108
	5 Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur	146 184
	6 Ersättning avseende icke statliga flygplatser	128 813
	7 Trafikavtal	1 038 000
	8 Viss internationell verksamhet	30 557
	9 Statens väg- och transportforskningsinstitut	82 037
	10 Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	690 000
	11 Trängselskatt i Stockholm	1 943 400
	12 Transportstyrelsen	2 367 233
	13 Trafikanalys	69 709
	14 Trängselskatt i Göteborg	1 025 200
	15 Sjöfartsstöd	1 550 000
	16 Internationell tågtrafik	45 000
	17 Infrastruktur för flygtrafiktjänst	299 000
	18 Bidrag för upprätthållande av kollektivtrafik	1 000 000
	19 Lån till körkort	151 466
	2 Politiken för informationssamhället	2 270 691

Utgifts- område		
1	Post- och telestyrelsen	87 679
2	Ersättning för särskilda tjänster för personer med funktionsnedsättning	136 278
3	Grundläggande betaltjänster	28 037
4	Informationsteknik och telekommunikation	104 844
5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	1 561 014
6	Myndigheten för digital förvaltning	156 845
7	Digital förvaltning	195 994
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	22 044 754
1	Skogsstyrelsen	622 925
2	Insatser för skogsbruket	1 066 073
3	Statens veterinärmedicinska anstalt	165 256
4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	133 940
5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933
6	Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	183 349
7	Ersättningar för viltskador m.m.	52 778
8	Statens jordbruksverk	615 698
9	Bekämpning av växtskadegörare	15 000
10	Gårdsstöd m.m.	6 982 048
11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	167 000
12	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	36 200
13	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	174 200
14	Livsmedelsverket	344 398
15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	204 160
16	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	46 913
17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 783 297
18	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	4 088 310
19	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	42 330
20	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116
21	Åtgärder på fjällägenheter	1 529
22	Främjande av rennäringen m.m.	125 915
23	Sveriges lantbruksuniversitet	2 134 808
24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	713 664
25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177
26	Nedsättning av slakteriavgifter	73 237
27	Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	15 000
28	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	101 500
29	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	120 000
24	Näringsliv	9 344 901
1	Näringspolitik	8 641 459
1	Verket för innovationssystem	279 816
2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 540 255
3	Institutens strategiska kompetensmedel	997 268
4	Tillväxtverket	663 677
5	Näringslivsutveckling	905 942
6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	67 146

Utgifts-
område

7	Turistfrämjande	124 613
8	Sveriges geologiska undersökning	255 310
9	Geovetenskaplig forskning	5 923
10	Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000
11	Bolagsverket	65 542
12	Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327
13	Konkurrensverket	169 438
14	Konkurrensforskning	10 804
15	Upprustning och drift av Göta kanal	122 510
16	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	18 850
17	Kapitalinsatser i statligt ägda företag	1 000
18	Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860
19	Finansiering av rättegångskostnader	18 000
20	Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472
21	Patent- och registreringsverket	335 706
22	Stöd vid korttidsarbete	365 000
23	Brexitjusteringsreserven	386 000
	2 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	703 442
1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	25 956
2	Kommerskollegium	91 494
3	Exportfrämjande verksamhet	361 367
4	Investeringsfrämjande	72 772
5	Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517
6	Bidrag till standardiseringen	31 336
7	AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000
25	Allmänna bidrag till kommuner	152 322 194
1	Kommunalekonomisk utjämning	147 046 689
2	Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	4 718 355
3	Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	7 150
4	Tillfälligt stöd till enskilda kommuner och regioner	250 000
5	Medel till befolkningsmässigt mindre kommuner	300 000
26	Statsskuldräntor m.m.	12 155 200
1	Räntor på statsskulden	12 000 000
2	Oförutsedda utgifter	10 000
3	Riksgäldskontorets provisionsutgifter	145 200
27	Avgiften till Europeiska unionen	47 836 848
1	Avgiften till Europeiska unionen	47 836 848
	Summa anslag	1 204 219 603

2 Specifikation av budgetens inkomster för 2022

Tabell 2.2 Specifikation av budgetens inkomster för 2022

Tusental kronor

Skatt på arbete	1 356 049 890
1100 Direkta skatter på arbete	699 968 626
1110 <i>Inkomstskatter</i>	883 829 564
1111 Statlig inkomstskatt	54 707 724
1115 Kommunal inkomstskatt	829 121 840
1120 <i>Allmän pensionsavgift</i>	142 000 175
1121 Allmän pensionsavgift	142 000 175
1130 <i>Artistskatt</i>	0
1131 Artistskatt	0
1140–1160 <i>Skattereduktioner</i>	-325 861 113
1141 Allmän pensionsavgift	-141 969 545
1144 Fastighetsavgift	-388 746
1151 Sjöinkomst	-50 735
1153 Jobbskatteavdrag	-136 055 728
1154 Husavdrag	-19 562 983
1155 Gåvor till ideell verksamhet	-100 000
1156 Övriga skattereduktioner	-5 078 336
1157 Grön skattereduktion	-1 340 887
1158 Skattereduktion sjuk- och aktivitetsersättning	-3 044 027
1159 Skattereduktion för förnybar el	-100 346
1161 Skattereduktion för installation av grön teknik	-198 000
1162 Skattereduktion för förvärsinkomster	-17 971 780
1200 Indirekta skatter på arbete	656 081 264
1210 <i>Arbetsgivaravgifter</i>	650 550 006
1211 Sjukförsäkringsavgift	70 291 091
1212 Föräldraförsäkringsavgift	51 480 799
1213 Arbetssskadeavgift	3 960 061
1214 Ålderspensionsavgift	214 450 401
1215 Efterlevandepensionsavgift	11 880 184
1216 Arbetsmarknadsavgift	51 662 374
1217 Allmän löneavgift	230 079 571
1218 Ofördelade avgifter	0
1219 Nedsatta avgifter	16 745 525
1240 <i>Egenavgifter</i>	13 916 853
1241 Sjukförsäkringsavgift	541 849
1242 Föräldraförsäkringsavgift	912 726
1243 Arbetssskadeavgift	84 482
1244 Ålderspensionsavgift, netto	5 096 042
1245 Efterlevandepensionsavgift	253 685
1246 Arbetsmarknadsavgift	42 177
1247 Allmän löneavgift	4 783 011
1248 Ofördelade avgifter	0

1249	Nedsatta avgifter	2 202 881
1260	Avgifter till premiepensionssystemet	-44 607 084
1261	Avgifter till premiepensionssystemet	-44 607 084
1270	Särskild löneskatt	54 580 049
1271	Pensionskostnader, företag	48 608 687
1272	Pensionskostnader, staten	4 642 011
1273	Förvärvsinkomster	589 782
1274	Egenföretagare	739 569
1275	Övrigt	0
1280	Nedsättningar	-18 948 405
1282	Arbetsgivaravgifter	-16 745 525
1283	Egenavgifter, generell nedsättning	-2 128 525
1284	Egenavgifter, regional nedsättning	-74 355
1290	Tjänstegrupppliv	589 845
1291	Tjänstegrupppliv	589 845
1300	Skatt på kapital	316 724 321
1310	Skatt på kapital, hushåll	86 042 613
1311	Skatt på kapital	110 804 941
1312	Skattereduktion kapital	-24 774 345
1313	Expansionsmedelsskatt	12 017
1320	Skatt på företagsvinster	166 837 235
1321	Skatt på företagsvinster	168 239 369
1322	Skattereduktioner	-1 402 134
1330	Kupongskatt	5 759 753
1331	Kupongskatt	5 759 753
1340	Avkastningsskatt	7 423 010
1341	Avkastningsskatt, hushåll	176 531
1342	Avkastningsskatt, företag	7 145 780
1343	Avkastningsskatt på individuellt pensionssparande	100 699
1350	Fastighetsskatt	35 927 402
1351	Fastighetsskatt, hushåll	786 868
1352	Fastighetsskatt, företag	14 213 842
1353	Kommunal fastighetsavgift, hushåll	16 652 538
1354	Kommunal fastighetsavgift, företag	4 274 154
1360	Stämpelskatt	14 734 308
1361	Stämpelskatt	14 734 308
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	671 957 954
1410	Mervärdesskatt	526 816 803
1411	Mervärdesskatt	526 816 803
1420	Skatt på alkohol och tobak	28 519 640
1421	Skatt på tobak	11 992 724
1422	Skatt på etylalkohol	5 289 614
1423	Skatt på vin	6 471 140
1424	Skatt på mellanklassprodukter	143 194
1425	Skatt på öl	4 432 699
1426	Privatinförsel av alkohol och tobak	6 362
1427	Skatt på vissa nikotinhaltiga produkter	183 907
1430–1460	Skatt på energi och miljö	85 660 347
1430	Energiskatt	56 482 051

1431	Skatt på elektrisk kraft	28 969 092
1432	Energiskatt bensin	12 145 581
1433	Energiskatt oljeprodukter	14 699 526
1434	Energiskatt övrigt	667 852
1440	Koldioxidskatt	21 954 815
1441	Koldioxidskatt bensin	7 881 952
1442	Koldioxidskatt oljeprodukter	13 913 270
1443	Koldioxidskatt övrigt	159 593
1450–1460	Övriga skatter på energi och miljö	7 223 481
1451	Svavelskatt	9 810
1452	Skatt på råttalolja	0
1453	Särskild skatt mot försurning	63 163
1454	Skatt på bekämpningsmedel	142 739
1456	Avfallsskatt	202 452
1457	Avgifter till Kemikalieinspektionen	51 617
1458	Övriga skatter	179 247
1459	Intäkter från EU:s handel med utsläppsrätter	2 676 266
1461	Kemikalieskatt	1 683 010
1462	Skatt på flygresor	699 177
1463	Skatt på avfallsförbränning	450 000
1464	Skatt på plastbärkassar	400 000
1465	Intäkter från handel med Elcertifikat	666 000
1470	Skatt på vägtrafik	23 400 368
1471	Fordonsskatt	16 102 315
1472	Vägavgifter	1 309 830
1473	Trängselskatt	3 110 000
1474	Skatt på trafikförsäkringspremier	2 878 223
1480	Övriga skatter	7 560 796
1481	Systembolaget AB:s överskott	252 815
1482	Inlevererat överskott från Svenska Spel AB	2 889 000
1483	Skatt på spel	4 261 981
1485	Spelavgifter	57 000
1486	Skatt på annonser och reklam	0
1491	Avgifter för telekommunikation	100 000
1500	Skatt på import	6 990 812
1511	Tullmedel	6 990 812
1512	Sockervavgifter	0
1600	Restförda och övriga skatter	14 227 748
1610	Restförda skatter	-5 955 961
1611	Restförda skatter, hushåll	-843 568
1612	Restförda skatter, företag	-5 112 393
1620	Övriga skatter, hushåll	5 084 756
1621	Omprövningar aktuellt beskattningsår	-469 687
1622	Omprövningar äldre beskattningsår	613 040
1623	Anstånd	500 000
1624	Övriga skatter	4 142 863
1625	Skattetillägg	150 663
1626	Förseningsavgifter	147 877
1630	Övriga skatter företag	-467 678

1631	Omprovningar aktuellt beskattningsår	-1 579 138
1632	Omprovningar äldre beskattningsår	0
1633	Anstånd	-500 000
1634	Övriga skatter	-10 000
1635	Skattetillegg	1 149 337
1636	Förseningsavgifter	472 123
1640	Intäkter som förs till fonder	6 042 111
1641	Insättningsgarantiavgifter	1 807 916
1644	Batteriavgifter	1 335
1645	Kväveoxidavgifter	603 860
1647	Resolutionsavgift	3 629 000
1650	Avgifter till public service	9 524 520
1651	Avgifter till public service	9 524 520
Totala skatteintäkter		2 365 950 725
1700	Avgående poster, skatter till EU	-6 990 812
1710	EU-skatter	-6 990 812
1711	EU-skatter	-6 990 812
Offentliga sektorns skatteintäkter		2 358 959 913
1800	Avgående poster, skatter till andra sektorer	-1 142 287 113
1810	Skatter till andra sektorer	-1 142 287 113
1811	Kommunala skatter	-849 628 700
1812	Avgifter till AP-fonder	-292 658 413
Statens skatteintäkter		1 216 672 800
1900	Periodiseringar	5 124 024
1910	Uppbördsförskjutningar	-8 120 005
1911	Uppbördsförskjutningar	-8 120 005
1920	Betalningsförskjutningar	-55 971
1921	Kommuner och regioner	10 027 844
1922	Ålderspensionssystemet	-1 924 274
1923	Företag och hushåll	-8 098 960
1924	Kyrkosamfund	-101 135
1925	EU	40 554
1930	Anstånd	13 300 000
1931	Anstånd	13 300 000
1000	Statens skatteinkomster	1 221 796 824
2100	Rörelseöverskott	2 854 315
2110	Affärsverkens inlevererade överskott	363 000
2114	Luffartsverkets inlevererade överskott	0
2116	Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt	363 000
2118	Sjöfartsverkets inlevererade överskott	0
2120	Övriga myndigheters inlevererade överskott	491 315
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	85 519
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	0
2127	Inlevererat överskott av övriga myndigheter	405 796
2130	Riksbankens inlevererade överskott	2 000 000
2131	Riksbankens inlevererade överskott	2 000 000
2200	Överskott av statens fastighetsförvaltning	501 000
2210	Överskott av fastighetsförvaltning	501 000

2215	Inlevererat överskott av statens fastighetsförvaltning	501 000
2300	Ränteinkomster	2 056 380
2320	<i>Räntor på näringslån</i>	0
2314	Ränteinkomster på lån till fiskerinäringen	0
2322	Räntor på övriga näringslån	0
2323	Räntor på övriga näringslån	0
2324	Ränteinkomster på lokaliseringslån	0
2340	<i>Räntor på studielån</i>	21 000
2342	Ränteinkomster på allmänna studielån	21 000
2390	<i>Övriga ränteinkomster</i>	2 035 380
2391	Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	0
2394	Övriga ränteinkomster	35 070
2397	Räntor på skattekonto m.m., netto	2 000 310
2400	Inkomster av statens aktier	24 000 000
2410	<i>Inkomster av statens aktier</i>	24 000 000
2411	Inkomster av statens aktier	24 000 000
2500	Offentligrättsliga avgifter	11 854 332
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	1 024 443
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor	4 333 729
2527	Avgifter för statskontroll av krigsmaterietillverkning	38 500
2528	Avgifter vid bergsstaten	18 300
2529	Avgifter vid patent- och registreringsväsendet	436 500
2531	Avgifter för registrering i förenings- m.fl. register	2 394
2532	Avgifter vid kronofogdemyndigheterna	1 659 500
2534	Avgifter vid Transportstyrelsen	1 592 000
2537	Miljöskyddsavgifter	340 000
2548	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet	683 000
2551	Avgifter från kärnkraftverken	319 000
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	515 000
2553	Registreringsavgift till Fastighetsmäklarinspektionen	30 100
2558	Avgifter för årlig revision	152 065
2559	Avgifter för etikprovning av forskning	28 432
2561	Efterbevaknings- och tillsynsavgifter	19 169
2562	CSN-avgifter	662 200
2600	Försäljningsinkomster	70 000
2624	Inkomster av uppbörd av felparkeringsavgifter	70 000
2627	Offentlig lagring, försäljningsintäkter	0
2700	Böter m.m.	1 507 289
2711	Restavgifter och dröjsmålsavgifter	86 500
2712	Bötesmedel	1 210 000
2713	Vattenföreningensavgift m.m.	0
2714	Sanktionsavgifter m.m.	156 866
2717	Kontrollavgifter vid särskild skattekontroll	53 923
2800	Övriga inkomster av statens verksamhet	1 613 000
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	1 613 000
2000	Inkomster av statens verksamhet	44 456 316
3100	Inkomster av försålda byggnader och maskiner	0
3120	<i>Statliga myndigheters inkomster av försålda byggnader och maskiner</i>	0
3125	Fortifikationsverkets försäljning av fastigheter	0

3200	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3211	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3300	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3311	Inkomster av statens gruvegendom	0
3312	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3000	Inkomster av försäld egendom	5 000 000
4100	Återbetalning av näringslån	90
4120	Återbetalning av jordbrukslån	0
4123	Återbetalning av lån till fiskerinäringen	0
4130	Återbetalning av övriga näringslån	90
4131	Återbetalning av vattenkraftslån	0
4136	Återbetalning av övriga näringslån	0
4137	Återbetalning av övriga näringslån, Statens jordbruksverk	0
4138	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	0
4139	Återbetalning av lokaliseringlån	90
4300	Återbetalning av studielån	298 052
4312	Återbetalning av allmänna studielån	52
4313	Återbetalning av studiemedel	298 000
4500	Återbetalning av övriga lån:	230 692
4525	Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	36 701
4526	Återbetalning av övriga lån	193 991
4000	Återbetalning av lån	528 834
5100	Avskrivningar och amorteringar	0
5120	Avskrivningar på fastigheter	0
5121	Amortering på statskapital	0
5200	Statliga pensionsavgifter	18 038 000
5211	Statliga pensionsavgifter	18 038 000
5000	Kalkylmässiga inkomster	18 038 000
6100	Bidrag från EU:s jordbruksfonder	11 145 900
6110	Bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	7 061 400
6111	Gårdsstöd	6 897 000
6113	Övriga interventioner	160 000
6114	Exportbidrag	0
6115	Djurbidrag	0
6116	Offentlig lagring	0
6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	4 400
6120	Bidrag från EU till landsbygdsutvecklingen	4 084 500
6124	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007–2013	-500
6125	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2014–2020	4 085 000
6126	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2021–2027	0
6200	Bidrag från EU till fiskerinäringen	294 000
6214	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2014–2020	174 000
6215	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027	120 000
6300	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden	2 200 000
6314	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020	1 600 000
6315	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2021–2027	600 000
6400	Bidrag från Europeiska socialfonden	2 771 000

6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014–2020	2 546 000
6415	Bidrag från Europeiska socialfonden 2021–2027	225 000
6500	Bidrag till transeuropeiska nätverk	150 000
6511	Bidrag till transeuropeiska nätverk	150 000
6600	Bidrag från Europeiska Faciliteten för återhämtning och resiliens	10 513 000
6611	Bidrag från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens	10 513 000
6900	Övriga bidrag från EU	713 000
6911	Övriga bidrag från EU	713 000
6000	Bidrag m.m. från EU	27 786 900
7100	Tillkommande skatter	11 668 566
7110	<i>EU-skatter</i>	6 950 258
7112	Tullmedel	6 950 258
7113	Jordbrukstullar och sockeravgifter	0
7120	<i>Kommunala utjämningsavgifter</i>	4 718 308
7121	Utjämningsavgift för LSS-kostnader	4 718 308
7200	Avräkningar	-138 281 206
7210	<i>Intäkter som förs till fonder</i>	-6 042 111
7211	Intäkter som förs till fonder	-6 042 111
7220	<i>Kompensation för mervärdesskatt</i>	-121 759 705
7221	Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter	-40 009 252
7222	Kompensation för mervärdesskatt, kommuner	-81 750 453
7230	<i>Övriga avräkningar</i>	-10 479 390
7231	Avgifter till public service	-9 813 390
7232	Intäkter från handel med elcertifikat	-666 000
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-126 612 640
8127	Stöd till korttidsarbete	0
8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
9000	Löpande redovisade skatter m.m.	0
Summa inkomster		1 190 994 234

Bilaga 2

Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser

Innehållsförteckning

1	Den makroekonomiska utvecklingen.....	2
2	Den offentliga sektorns finanser.....	10

I denna bilaga specificeras prognoserna för den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser. Dessa prognoser beskrivs i avsnitt 3 och 8. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

1 Den makroekonomiska utvecklingen

Tabell 1.1 Internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP, euroområdet	2,0	1,9	2,6	1,9	1,4	-6,4	5,0	4,5	1,5	1,5
BNP, USA	2,7	1,7	2,3	2,9	2,3	-3,4	6,0	4,5	1,5	1,0
BNP, Kina	7,0	6,8	6,9	6,7	6,0	2,3	8,0	5,5	5,5	5,0
BNP i världen, PPP-vägd ¹	3,5	3,3	3,8	3,6	2,8	-3,3	6,0	4,5	3,5	3,5
BNP i världen, KIX-vägd ²	2,2	2,4	2,9	2,5	2,1	-4,3	4,8	4,2	2,3	2,1
Svensk exportmarknad ³	4,3	3,3	5,2	3,9	2,5	-8,9	8,0	6,0	3,5	3,2
Inflation, euroområdet ⁴	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	1,9	1,4	1,5	1,8
Inflation, USA ⁵	0,1	1,3	2,1	2,4	1,8	1,2	3,7	2,8	2,4	2,3
Styrränta, euroområdet ⁶	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Styrränta, USA ⁶	0,3	0,5	1,1	1,9	2,3	0,5	0,3	0,3	0,5	0,9
Råoljepris ⁷	52,4	43,6	54,2	71,0	64,3	41,8	68,5	67,6	63,8	61,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ BNP sammanväikt med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

² BNP sammanväikt med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senaste beräknade vikterna används för 2021 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.

³ Den sammanväiktade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

⁴ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁵ Konsumentprisindex (KPI).

⁶ Årsgenomsnitt, procent. Avser refinansräntan för euroområdet, dvs. den ränta som banker i euroområdet får betala för lån i en vecka från Europeiska centralbanken, och Federal funds ränta för USA.

⁷ Brent, US-dollar per fat.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.2 Finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reporänta	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsobligationsränta 10 år	0,7	0,5	0,7	0,7	0,1	0,0	0,3	0,5	0,8	1,1
Statsobligationsränta 5 år	0,2	-0,2	-0,1	0,1	-0,4	-0,3	-0,2	0,1	0,4	0,8
Växelkurs, kronindex KIX ¹	112,6	111,7	112,9	117,6	122,1	118,5	114,0	113,9	113,9	113,9
Växelkurs SEK per EUR	9,4	9,5	9,6	10,3	10,6	10,5	10,1	10,1	10,2	10,2
Växelkurs SEK per USD	8,4	8,6	8,5	8,7	9,5	9,2	8,4	8,3	8,2	8,1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.3 Försörjningsbalans, fasta priser

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	4 977	4,5	2,1	2,6	2,0	2,0	-2,8	4,4	3,5	1,4	1,5
Hushållens konsumtion	2 183	3,9	2,3	2,6	1,8	0,7	-4,8	4,2	4,9	2,8	2,8
Offentlig konsumtion	1 327	2,2	3,7	0,1	0,8	0,3	-0,5	2,3	1,4	-1,2	-0,8
<i>varav stat</i>	<i>343</i>	<i>1,8</i>	<i>2,6</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,8</i>	<i>4,5</i>	<i>3,5</i>	<i>-1,9</i>	<i>-1,7</i>
<i>varav kommunsektor²</i>	<i>984</i>	<i>2,3</i>	<i>4,1</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>0,5</i>	<i>-1,0</i>	<i>1,5</i>	<i>0,7</i>	<i>-1,0</i>	<i>-0,5</i>
Fasta bruttoinvesteringar	1 233	6,9	4,0	5,5	1,4	-0,3	-0,5	2,4	3,6	1,5	1,2
<i>varav i näringslivet</i>	<i>989</i>	<i>8,3</i>	<i>3,2</i>	<i>5,3</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,9</i>	<i>-1,6</i>	<i>1,6</i>	<i>4,8</i>	<i>1,6</i>	<i>1,7</i>
<i>– bostadsinvesteringar</i>	<i>248</i>	<i>15,8</i>	<i>9,8</i>	<i>7,1</i>	<i>-6,4</i>	<i>-6,5</i>	<i>3,1</i>	<i>3,0</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>	<i>0,4</i>
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	<i>239</i>	<i>0,7</i>	<i>8,0</i>	<i>6,5</i>	<i>6,2</i>	<i>2,2</i>	<i>4,3</i>	<i>6,0</i>	<i>-0,9</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,8</i>
<i>– stat</i>	<i>126</i>	<i>-3,0</i>	<i>6,6</i>	<i>3,5</i>	<i>1,4</i>	<i>3,7</i>	<i>16,0</i>	<i>10,4</i>	<i>-4,6</i>	<i>0,7</i>	<i>0,2</i>
<i>– kommunsektor</i>	<i>112</i>	<i>4,8</i>	<i>9,5</i>	<i>9,6</i>	<i>10,9</i>	<i>0,9</i>	<i>-6,3</i>	<i>1,0</i>	<i>3,7</i>	<i>1,6</i>	<i>-1,9</i>
Lagerinvesteringar ³	4	0,4	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,6	0,2	0,0	0,0	0,0
Export	2 221	5,8	2,4	4,1	4,2	6,0	-4,6	8,3	4,5	2,6	2,7
Import ⁴	1 991	6,1	4,5	4,7	3,8	2,1	-5,7	6,3	4,7	2,6	2,8
Nettoexport ⁵	230	0,1	-0,7	-0,1	0,3	1,8	0,3	1,2	0,1	0,1	0,1
BNP per invånare⁶	0,5	3,4	0,8	1,2	0,8	1,0	-3,5	3,9	3,1	1,0	1,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. År 2020 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

⁶ BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.4 Försörjningsbalans, fasta priser, kalenderkorrigerad

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	4 977	4,3	1,8	2,8	2,0	2,0	-3,0	4,3	3,5	1,6	1,5
Hushållens konsumtion	2 183	3,8	2,2	2,7	1,9	0,7	-4,9	4,1	4,9	2,9	2,8
Offentlig konsumtion	1 327	1,8	3,4	0,4	1,0	0,3	-0,9	2,1	1,4	-0,9	-0,8
<i>varav stat</i>	<i>343</i>	<i>1,6</i>	<i>2,4</i>	<i>-1,7</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,5</i>	<i>4,3</i>	<i>3,5</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,7</i>
<i>varav kommunsektor²</i>	<i>984</i>	<i>1,9</i>	<i>3,7</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>	<i>0,6</i>	<i>-1,4</i>	<i>1,3</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,5</i>
Fasta bruttoinvesteringar	1 233	6,6	3,7	5,9	1,5	-0,3	-0,8	2,3	3,6	1,8	1,2
<i>varav i näringslivet</i>	<i>989</i>	<i>7,9</i>	<i>2,9</i>	<i>5,7</i>	<i>0,6</i>	<i>-0,9</i>	<i>-2,0</i>	<i>1,4</i>	<i>4,8</i>	<i>1,9</i>	<i>1,7</i>
<i>– bostadsinvesteringar</i>	<i>248</i>	<i>15,8</i>	<i>9,7</i>	<i>7,2</i>	<i>-6,4</i>	<i>-6,4</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>	<i>0,8</i>	<i>0,9</i>	<i>0,4</i>
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	<i>239</i>	<i>0,7</i>	<i>8,0</i>	<i>6,5</i>	<i>6,2</i>	<i>2,2</i>	<i>4,3</i>	<i>6,0</i>	<i>-0,9</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,8</i>
<i>– stat</i>	<i>126</i>	<i>-3,0</i>	<i>6,5</i>	<i>3,6</i>	<i>1,4</i>	<i>3,7</i>	<i>15,9</i>	<i>10,3</i>	<i>-4,6</i>	<i>0,8</i>	<i>0,2</i>
<i>– kommunsektor</i>	<i>112</i>	<i>4,9</i>	<i>9,6</i>	<i>9,5</i>	<i>10,8</i>	<i>0,9</i>	<i>-6,2</i>	<i>1,1</i>	<i>3,7</i>	<i>1,5</i>	<i>-1,9</i>
Lagerinvesteringar ³	4	0,4	-0,1	0,1	0,3	-0,1	-0,6	0,2	0,0	0,0	0,0
Export	2 221	5,4	2,0	4,6	4,4	6,0	-5,0	8,1	4,4	2,9	2,8
Import ⁴	1 991	5,6	4,1	5,2	4,0	2,1	-6,0	6,1	4,7	3,0	2,8
Nettoexport ⁵	230	0,1	-0,5	0,0	0,0	1,3	0,5	1,2	0,1	0,1	0,1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. Beloppen är inte kalenderkorrigerade. År 2020 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.5 Försörjningsbalans, löpande priser

Procentuell förändring i löpande priser om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	4 977	6,7	3,6	4,8	4,4	4,6	-1,4	6,7	5,5	3,1	3,3
Hushållens konsumtion	2 183	5,0	3,2	4,4	4,3	2,8	-3,8	5,9	6,4	4,5	4,8
Offentlig konsumtion	1 327	5,2	6,2	3,4	4,5	3,4	2,0	5,8	4,8	1,1	1,9
<i>varav stat</i>	<i>343</i>	<i>4,1</i>	<i>4,0</i>	<i>0,7</i>	<i>3,7</i>	<i>3,7</i>	<i>1,9</i>	<i>6,1</i>	<i>5,8</i>	<i>1,3</i>	<i>0,5</i>
<i>varav kommunsektor</i>	<i>984</i>	<i>5,6</i>	<i>7,1</i>	<i>4,4</i>	<i>4,9</i>	<i>3,2</i>	<i>2,1</i>	<i>5,7</i>	<i>4,5</i>	<i>1,1</i>	<i>2,3</i>
Fasta bruttoinvesteringar	1 233	9,1	5,6	8,8	4,6	1,4	0,1	4,2	5,3	3,0	2,7
<i>varav i näringslivet</i>	<i>989</i>	<i>10,8</i>	<i>4,9</i>	<i>8,5</i>	<i>3,5</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,9</i>	<i>3,3</i>	<i>6,4</i>	<i>3,1</i>	<i>3,2</i>
<i>– bostadsinvesteringar</i>	<i>248</i>	<i>20,2</i>	<i>16,1</i>	<i>12,6</i>	<i>-4,4</i>	<i>-5,8</i>	<i>4,6</i>	<i>6,0</i>	<i>4,1</i>	<i>4,3</i>	<i>3,8</i>
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	<i>239</i>	<i>1,7</i>	<i>9,0</i>	<i>10,1</i>	<i>10,2</i>	<i>4,4</i>	<i>4,3</i>	<i>8,1</i>	<i>1,6</i>	<i>3,3</i>	<i>1,5</i>
<i>– stat</i>	<i>126</i>	<i>-2,1</i>	<i>7,3</i>	<i>7,2</i>	<i>5,1</i>	<i>5,4</i>	<i>15,8</i>	<i>12,2</i>	<i>-2,5</i>	<i>2,6</i>	<i>2,2</i>
<i>– kommunsektor</i>	<i>112</i>	<i>6,1</i>	<i>10,9</i>	<i>13,0</i>	<i>15,1</i>	<i>3,6</i>	<i>-6,2</i>	<i>3,5</i>	<i>6,5</i>	<i>4,1</i>	<i>0,7</i>
Export	2 221	7,9	1,1	7,3	9,0	9,5	-8,0	9,1	5,7	3,6	3,8
Import ²	1 991	7,5	2,8	8,9	10,1	5,0	-9,6	6,7	6,2	3,9	4,1
BNI	5 134	5,3	3,4	6,0	4,6	5,6	-1,2	6,5	5,0	3,1	3,3
Bytesbalans, procent av BNP³		3,1	2,4	2,8	2,5	5,2	5,6	6,5	6,2	6,1	6,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Miljarder kronor.

² I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

³ Baserat på statistik från NR.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.6 Hushållens ekonomi

Procentuell förändring för hushållens inkomster. Andel av disponibel inkomst för hushållens sparande. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens inkomster											
Real disponibel inkomst ²		2,7	3,6	2,0	2,0	2,4	-0,6	4,1	3,1	1,1	1,0
Prisindex ³		1,0	0,9	1,8	2,5	2,1	1,1	1,7	1,4	1,7	2,0
Nominell disponibel inkomst	2 452	3,8	4,5	3,8	4,5	4,6	0,5	5,9	4,6	2,9	3,0
Lönesumma ⁴	2 023	3,9	4,5	4,9	4,9	4,0	0,9	4,7	4,4	3,2	3,0
Övriga faktorinkomster ⁵	209	-2,6	4,4	5,6	6,6	5,7	1,2	2,0	3,0	2,4	2,3
Räntor och utdelningar, netto ⁶	112	1,8	1,7	0,2	-0,7	0,2	-2,9	3,0	0,7	0,3	0,4
Offentliga transfereringar	706	2,6	3,2	2,4	2,8	2,4	5,6	1,4	1,4	0,2	1,5
varav pensioner	389	2,8	4,9	3,7	2,6	3,0	3,8	1,8	3,8	1,8	1,4
varav sjukdom	111	4,4	-2,5	-1,1	-0,1	-1,2	2,0	-1,2	-2,2	1,4	1,9
varav arbetsmarknad	43	-1,2	1,2	-0,6	-4,8	0,2	41,7	7,2	-11,4	-21,1	-0,1
varav familjer och barn	83	2,6	3,3	3,2	8,6	2,7	2,3	-0,7	2,9	1,8	1,7
varav studier	19	-2,3	-1,3	1,7	11,9	11,3	10,3	6,3	2,6	3,6	8,0
varav övrigt	61	2,5	7,1	2,2	4,2	5,0	10,3	0,8	-0,7	-1,2	-0,2
Privata transfereringar ⁷	186	10,1	5,2	2,5	5,3	2,6	17,0	2,3	3,9	3,1	2,0
Skatter och avgifter	-784	7,8	7,8	4,9	1,5	0,7	0,3	5,7	2,0	1,5	2,0
Hushållens sparande⁸											
Nettosparande, exklusive sparande i avtalspensioner	268	4,7	5,9	5,3	5,4	7,0	10,9	10,9	9,3	7,7	6,1
Nettosparande i avtalspensioner (inklusive pps ⁹)	202	8,2	8,6	7,9	9,2	10,0	8,2	8,6	8,5	8,5	8,7
Totalt nettosparande ¹⁰	470	11,9	13,3	12,2	13,4	15,4	17,7	18,0	16,4	14,9	13,5
Finansiellt sparande	374	9,3	10,3	8,4	10,5	13,2	15,2	15,7	13,8	12,1	10,6

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Skillnaden mellan begreppen nettosparande och finansiellt sparande är framför allt att kapitalförslitning på hushållens kapitalstock utgör en avdragspost vid beräkningen av nettosparandet, medan investeringsutgifter är en avdragspost vid beräkning av det finansiella sparandet. Om nettoinvesteringar överstiger kapitalförslitningen blir det finansiella sparandet lägre än nettosparandet.

¹ Löpande priser, miljarder kronor.

² Hushållens reala disponibla inkomst beräknas genom att den nominella inkomsten korrigeras för prispförändringar enligt implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

³ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

⁴ Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.

⁵ Består bl.a. av egenföretagares inkomster.

⁶ Vid räntor och utdelningar anges nettobidraget i procentuell volymförändring.

⁷ Består främst av utbetalda privatfonderade avtalspensioner.

⁸ Procentuell andel av disponibel inkomst.

⁹ Premiepensionssparande.

¹⁰ Total sparkvot = nettosparande inklusive sparande i avtalspensioner (inklusive premiepensionssparande) / (disponibel inkomst + nettosparande i avtalspensioner [inklusive premiepensionssparande]).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.7 Produktivitet och arbetsmarknad

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Produktivitet ²	554	3,1	-0,6	0,7	0,3	2,3	0,6	1,3	0,8	1,0	1,2
<i>i näringslivet²</i>	615	4,1	-0,3	1,1	0,5	2,5	1,4	1,9	1,4	0,8	1,3
<i>i offentlig sektor²</i>	416	0,0	-1,7	-0,8	-0,7	1,1	-1,1	-1,1	-1,4	1,0	0,4
Arbetade timmar ³	7 951	0,9	2,0	2,3	1,9	-0,2	-3,8	3,2	2,7	0,5	0,2
<i>varav näringslivet³</i>	5 590	0,9	1,7	2,3	2,0	0,1	-4,9	3,5	2,9	1,2	0,7
<i>varav offentlig sektor³</i>	2 198	0,7	3,2	2,3	1,7	-0,8	-1,2	2,7	2,5	-1,2	-1,1
Medelarbetstid ⁴	1 570	-0,4	0,5	0,0	0,3	-0,9	-2,6	3,4	1,0	-0,5	-0,1
Sysselsatta, 15–74 år	5 064	1,4	1,5	2,3	1,5	0,7	-1,3	-0,1	1,7	1,0	0,3
Sysselsatta, näringslivet ⁵	3 475	1,1	1,5	2,7	1,9	0,5	-1,8	1,4	1,9	2,0	0,8
Sysselsatta, offentlig sektor ⁵	1 459	2,2	2,7	1,7	0,9	0,7	-0,3	0,7	1,3	-1,2	-1,1
<i>varav staf⁶</i>	268	0,4	1,2	1,1	1,4	1,3	1,2	1,5	1,7	-1,9	-2,8
<i>varav kommunsektor⁵</i>	1 190	2,7	3,1	1,9	0,8	0,6	-0,7	0,5	1,2	-1,1	-0,7
Sysselsättningsgrad 15–74 år ⁶		66,6	67,1	67,8	68,3	68,3	67,2	67,3	68,3	68,9	68,9
Sysselsättningsgrad 20–64 år ⁶		80,5	81,2	81,8	82,4	82,1	80,8	80,8	82,2	82,8	82,8
Arbetslösa, 15–74 år	459	-6,1	-5,1	-2,2	-3,9	8,2	23,0	6,8	-12,5	-8,9	0,7
Arbetslöshet, 15–74 år ⁷		7,4	6,9	6,7	6,3	6,8	8,3	8,8	7,7	7,0	7,0
Arbetskraft, 15–74 år	5 523	0,8	1,0	2,0	1,1	1,1	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3
Arbetskraftsdeltagande, 15–74 år ⁸		72,0	72,1	72,7	72,9	73,3	73,3	73,8	74,0	74,0	74,1
Befolkning, total ⁹	10 353	1,1	1,3	1,4	1,2	1,0	0,7	0,5	0,5	0,5	0,4
Befolkning, 15–74 år ⁹	7 536	0,7	0,9	1,1	0,8	0,7	0,4	-0,3	0,2	0,3	0,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09. Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott som försvårar analysen av befolkning, sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet 2021 och påverkar jämförbarheten före och efter tidsseriebrottet. För mer information se avsnitt 3.2.

¹ Nivå, avser tusental om inte annat anges.

² Produktivitet mätt som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme, kalenderkorrigerat.

³ Enligt nationalräkenskaperna (NR). Nivå avser miljoner timmar, kalenderkorrigerat.

⁴ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt AKU.

⁵ Sysselsättning enligt NR. Näringslivet och offentlig sektor summerar inte till totalt antal sysselsatta enligt AKU. Med begreppet kommunsektor avses det som i NR benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

⁶ Sysselsatta som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.

⁷ Arbetslösa som andel av arbetskraften i den aktuella åldersgruppen.

⁸ Arbetskraften som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.

⁹ Utfall för 2020 är ett beräknat årsmedelvärde.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.8 Potentiella variabler och resursutnyttjande

Procentuell förändring om inte annat anges

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Potentiell BNP ²	5 171 ³	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Potentiell produktivitet	621 ⁴	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
Potentiellt arbetade timmar	8 325 ⁵	1,2	1,2	1,2	1,1	0,9	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4
Potentiell sysselsättning ⁶	5 162 ⁷	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9	-0,6	0,6	0,5	0,5
Jämviktsarbetslöshet ⁸		6,9	6,8	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,8	6,9	7,0
Potentiell BNP i löpande pris ⁹	5 171 ¹⁰	4,2	3,6	4,3	4,5	4,6	3,2	4,1	3,6	3,3	3,6
BNP-gap ¹¹		0,4	0,2	0,9	0,9	0,9	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0
Produktivitetsgap ¹¹		1,9	0,9	0,5	-0,3	0,9	0,7	0,6	0,2	0,1	0,0
Timgap ¹¹		-1,5	-0,7	0,4	1,2	0,1	-4,5	-2,1	0,1	0,1	0,0
Sysselsättningsgap ¹¹		-1,1	-0,8	0,2	0,6	0,3	-1,9	-1,5	-0,4	0,1	0,0

Anm.: Fasta priser, referensår 2020, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler går inte att observera utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer.

¹ Nivå.

² Potentiell BNP till marknadspris.

³ Avser miljarder kronor.

⁴ Avser förädlingsvärde till marknadspris per timme.

⁵ Avser miljoner timmar.

⁶ Från och med 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till en ny ramlag, vilket innebär ett tidsseriebrott. Det påverkar även bedömningen av potentiell sysselsättning och har bidragit till ett nivåskifte från 2021 och framåt. Det är förklaringen till negativ tillväxttakt 2021. För mer information se avsnitt 3.2.

⁷ Avser tusental.

⁸ Andel av potentiell arbetskraft.

⁹ Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2020) multiplicerad med BNP-deflatorn, som är ett prisindex för producerade varor och tjänster.

¹⁰ Avser miljarder kronor.

¹¹ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.9 Löner och priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2020 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lönesumma ²	2 023	3,9	4,5	4,9	4,9	4,0	0,9	4,7	4,4	3,2	3,0
Timlön enligt NR ³		3,0	2,3	2,5	2,7	3,9	4,8	1,3	1,6	2,6	2,8
Timlön enligt KL ⁴		2,4	2,4	2,3	2,6	2,6	2,1	2,6	2,4	2,6	2,8
Reallön ⁵		2,5	1,4	0,5	0,6	0,8	1,6	1,0	0,9	0,9	0,6
KPI ⁶		0,0	1,0	1,8	2,0	1,8	0,5	1,6	1,4	1,7	2,2
KPIF ⁷		0,9	1,4	2,0	2,1	1,7	0,5	1,8	1,5	1,7	2,0
KPIF exkl. energi		1,4	1,4	1,7	1,4	1,6	1,3	1,2	1,5	1,6	1,9
KPI-KS ⁸		-0,3	0,8	1,7	1,9	1,7	0,5	1,6	1,4	1,7	2,2
HIKP ⁹		0,7	1,1	1,9	2,0	1,7	0,7	2,1	1,2	1,4	1,8
BNP-deflator		2,1	1,5	2,1	2,4	2,5	1,4	2,3	1,9	1,6	1,9
Prisbasbelopp ¹⁰		44,5	44,3	44,8	45,5	46,5	47,3	47,6	48,3	48,9	49,8

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Nivå, avser miljarder kronor.² Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.³ Nominell löneutveckling, kalenderkorrigerad. Timlönen enligt nationalräkenskaperna (NR) mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.⁴ Nominell löneutveckling. Konjunkturlönestatistiken (KL) för 2020 avser prognos.⁵ Reallön beräknas som timlön enligt konjunkturlönestatistiken korrigerad för prisförändringar enligt konsumentprisindex.⁶ Konsumentprisindex.⁷ KPI med fast ränta.⁸ KPI med konstanta skatter.⁹ Harmoniserat index för konsumentpriser.¹⁰ Tusental kronor.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

2 Den offentliga sektorns finanser

Tabell 2.10 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	2 058	2 194	2 294	2 391	2 453	2 418	2 589	2 697	2 781	2 858
Procent av BNP	48,3	49,7	49,6	49,5	48,6	48,6	48,7	48,1	48,1	47,9
Skatter och avgifter ¹	1 810	1 941	2 033	2 107	2 156	2 117	2 267	2 359	2 439	2 509
Procent av BNP	42,5	44,0	44,0	43,6	42,7	42,5	42,7	42,1	42,2	42,0
Kapitalinkomster	63	67	64	75	77	71	75	83	81	84
Övriga inkomster ²	185	186	196	208	220	231	247	255	260	265
Utgifter	2 058	2 149	2 228	2 351	2 424	2 566	2 688	2 734	2 757	2 815
Procent av BNP	48,3	48,7	48,2	48,7	48,0	51,6	50,6	48,8	47,7	47,1
Transfereringar och subventioner	752	769	789	829	848	966	990	953	952	974
Hushållen	604	623	638	656	673	712	723	732	735	747
Näringslivet m.m. ³	77	85	84	93	94	161	171	125	124	132
Utlandet	71	61	66	80	81	93	97	97	92	94
Konsumtion	1 096	1 164	1 204	1 258	1 300	1 327	1 404	1 471	1 487	1 515
Investeringar m.m.	179	187	208	233	246	249	269	284	291	297
Ränteutgifter ⁴	30	29	28	30	29	24	25	25	27	29
Finansiellt sparande	0	44	66	40	29	-148	-98	-37	24	43
Procent av BNP	0,0	1,0	1,4	0,8	0,6	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Staten	6	63	76	66	68	-153	-131	-21	47	59
Ålderspensionssystemet	10	6	0	7	6	-10	6	9	10	16
Kommunsektorn	-16	-25	-11	-33	-45	15	27	-24	-34	-32
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	-0,4	0,4	0,5	0,2	0,4	-1,0	-1,2	-0,6	0,4	1,0
Finansiell ställning										
Konsoliderad bruttoskuld	1 863	1 866	1 884	1 879	1 762	1 976	2 007	1 986	1 900	1 857
Procent av BNP	43,7	42,3	40,7	38,9	34,9	39,7	37,8	35,4	32,9	31,1
Nettoställning	732	916	1 107	1 156	1 429	1 331	1 461	1 594	1 755	1 884
Procent av BNP	17,2	20,8	23,9	24,0	28,3	26,7	27,5	28,4	30,4	31,6

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Utfall för 2020 enligt nationalräkenskaperna (NR), vilket kan skilja sig från regeringens prognos på offentliga sektorns skatteintäkter för 2019 som redovisas i avsnitt 5.

² Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster som bruttoförs i nationalräkenskaperna, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.

³ Inklusiva övriga ofördelade utgifter.

⁴ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.11 Statens finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 075	1 167	1 218	1 264	1 288	1 242	1 353	1 409	1 451	1 486
Skatter och avgifter ¹	934	1 021	1 071	1 106	1 123	1 064	1 168	1 217	1 263	1 300
Kapitalinkomster	22	23	21	28	29	34	29	33	28	28
Övriga inkomster ²	119	123	126	130	136	144	156	159	160	159
Utgifter	1 069	1 104	1 142	1 198	1 220	1 395	1 484	1 431	1 404	1 427
Transfereringar privat sektor ³	416	408	415	446	450	550	566	518	507	522
Bidrag till kommunsektorn	218	246	271	277	278	336	374	343	322	322
Ålderspensionsavgifter	23	26	25	24	23	26	26	25	24	24
Konsumtion	296	308	310	321	333	339	360	381	386	388
Investeringar m.m.	90	93	100	105	114	127	141	147	148	153
Ränteutgifter ⁴	26	25	22	25	22	17	16	17	17	19
Finansiellt sparande	6	63	76	66	68	-153	-131	-21	47	59
Procent av BNP	0,1	1,4	1,7	1,4	1,3	-3,1	-2,5	-0,4	0,8	1,0
Budgetsaldo	-33	85	62	80	112	-221	-6	53	116	78
Procent av BNP	-0,8	1,9	1,3	1,7	2,2	-4,4	-0,1	0,9	2,0	1,3
Statsskuld (okonsoliderad)	1 403	1 347	1 328	1 262	1 113	1 280	1 285	1 236	1 121	1 048
Procent av BNP	32,9	30,5	28,7	26,1	22,0	25,7	24,2	22,1	19,4	17,5
Statsskuld (konsoliderad)	1 352	1 292	1 265	1 197	1 054	1 218	1 224	1 174	1 059	984
Procent av BNP	31,7	29,3	27,4	24,8	20,9	24,5	23,0	20,9	18,3	16,5

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Utfall för 2020 enligt nationalräkenskaperna (NR), vilket kan skilja sig från regeringens prognos på offentliga sektorns skatteintäkter för 2019 som redovisas i avsnitt 5.² Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster som bruttoförs i nationalräkenskaperna, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.³ Inklusiva övriga ofördelade utgifter.⁴ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.12 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	280	295	303	318	328	324	346	360	371	383
Socialförsäkringsavgifter	224	234	245	257	267	269	281	293	302	311
Statliga ålderspensionsavgifter m.m.	24	26	25	24	23	26	26	25	24	24
Räntor, utdelningar m.m.	32	35	33	37	39	29	39	43	45	48
Utgifter	270	288	302	311	322	334	340	352	361	367
Pensioner	266	284	298	306	317	329	334	346	355	361
Övriga utgifter ¹	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6
Finansiellt sparande	10	6	0	7	6	-10	6	9	10	16
Procent av BNP	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	-0,2	0,1	0,2	0,2	0,3

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Inklusivt utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.13 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	955	1 014	1 078	1 119	1 147	1 224	1 302	1 306	1 315	1 346
Skatter ¹	636	670	700	726	748	765	799	829	852	876
Kommunal fastighetsavgift	16	16	17	18	19	19	20	21	21	22
Statsbidrag	159	184	205	206	205	260	294	260	239	237
Skatter och statsbidrag, procent av BNP	19,0	19,7	19,9	19,7	19,2	21,0	20,9	19,8	19,2	19,0
Kapitalinkomster	11	10	12	12	12	10	11	11	12	13
Övriga inkomster	134	133	144	157	164	170	178	185	191	197
<i>varav kompensation för moms</i>	<i>59</i>	<i>61</i>	<i>66</i>	<i>72</i>	<i>74</i>	<i>76</i>	<i>80</i>	<i>83</i>	<i>84</i>	<i>85</i>
Utgifter	971	1 039	1 089	1 152	1 193	1 209	1 275	1 331	1 349	1 378
Transfereringar till hushåll	41	43	43	44	47	49	50	51	51	52
Övriga transfereringar	38	45	42	40	43	47	49	49	49	50
Konsumtion	796	853	890	933	964	984	1 039	1 086	1 097	1 123
Investeringar ²	90	94	108	128	132	122	128	137	143	144
Ränteutgifter ³	5	5	5	6	7	7	8	8	9	9
Finansiellt sparande	-16	-25	-11	-33	-45	15	27	-24	-34	-32
Procent av BNP	-0,4	-0,6	-0,2	-0,7	-0,9	0,3	0,5	-0,4	-0,6	-0,5
Ekonomiskt resultat	16	25	27	15	26	54	53	27	20	20

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Utfall för 2020 enligt nationalräkenskaperna (NR), vilket kan skilja sig från regeringens prognos på offentliga sektorns skatteintäkter för 2019 som redovisas i avsnitt 5.² Investeringarna inkluderar även köp och försäljningar av fastigheter, netto.³ Inklusiv utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.14 Strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP om inte annat anges. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Finansiellt sparande, miljarder kronor	0	44	66	40	29	-148	-98	-37	24	43
Finansiellt sparande, procent av BNP	0,0	1,0	1,4	0,8	0,6	-3,0	-1,8	-0,7	0,4	0,7
Justering för BNP-gap	-0,2	-0,1	-0,4	-0,4	-0,4	1,9	0,7	-0,1	-0,1	0,0
Justering för arbetslöshetsgap	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0
Justering för skattebasernas sammansättning	0,1	-0,4	-0,5	-0,2	0,2	-0,1	-0,3	0,1	0,1	0,2
Justering för engångseffekter ¹	-0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Strukturellt sparande	-0,4	0,4	0,5	0,2	0,4	-1,0	-1,2	-0,6	0,4	1,0
BNP-gap ²	0,4	0,2	0,9	0,9	0,9	-3,8	-1,5	0,3	0,2	0,0

Anm.: Beräkningarna baserade på publicerad statistik t.o.m. 2021-08-09.

¹ Engångseffekter 2015–2016 beror på periodiseringar av Sveriges avgift till Europeiska unionen. År 2015 rör de även återbetalning av försäkringspremier från AFA Försäkring samt en skatteinbetalning från en internationell koncern.² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.15 Den offentliga sektorns okonsoliderade tillgångar och skulder samt nettoförmögenhet, 2020

	Miljarder kronor	Procent av BNP
Tillgångar	9 711	195,1
Finansiella tillgångar	4 850	97,4
<i>varav aktier</i>	2 354	47,3
Kapitalstock	4 860	97,6
<i>varav mark</i>	1 114	22,4
Skulder	3 519	70,7
<i>varav Maastrichtskuld¹</i>	1 976	39,7
<i>varav pensionsskuld</i>	526	10,6
<i>varav övrigt</i>	1 016	20,4
Nettoförmögenhet	6 191	124,4
Staten	1 488	29,9
Ålderspensionssystemet	1 716	34,5
Kommunsektorn	2 987	60,0
Finansiell nettoförmögenhet	1 331	26,7
Statens nettoförmögenhet inkl. löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld ²	1 577	31,7

¹ Maastrichtskulden är redovisad konsoliderad i denna tabell. Posten Övrigt inkluderar konsolideringsfaktorn mellan staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn samt skillnader mellan marknadsvärdet och den nominellt värderade Maastrichtskulden.

² Statens nettoförmögenhet redovisad med löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld är i enlighet med redovisningen i årsredovisningen för staten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bilaga 3

Ekonomisk jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Data och begrepp	3
2	Kvinnor och män på arbetsmarknaden	4
2.1	Kvinnors arbetsinkomst är lägre än mäns men gapet minskar	4
2.2	Kvinnor har lägre sysselsättningsgrad än män	6
2.3	Kvinnor arbetar färre timmar än män men deltidsarbetar i mindre uträkning än tidigare	9
2.4	Kvinnor har lägre lön än män men lönegapet minskar	15
3	Kvinnors och mäns ekonomiska resurser	17
3.1	Inkomster 20–64 år	17
3.2	Inkomster 65 år och äldre	25
3.3	Individuella välfärdstjänster	33
4	Förväntade effekter på kvinnors och mäns disponibla inkomst till följd av den ökade arbetslösheten 2020	34
5	Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av ändrade regler 2019–2022	37
5.1	Effekter på ekonomiska resurser av regeringens reformer 2019–2022	37
5.2	Effekter på ekonomiska resurser av samtliga reformer 2019–2022	39

Sammanfattning

- Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män i åldersgruppen 20–64 år minskade från 30 procent till 24 procent mellan 2009 och 2019.
- Skillnaden i arbetsinkomst beror delvis på att färre kvinnor än män är sysselsatta och att sysselsatta kvinnor arbetar färre timmar än sysselsatta män. Dessutom är lönen per arbetad timme i genomsnitt lägre för kvinnor än för män, vilket bl.a. hänger samman med att arbetsmarknaden är tydligt könsuppdelad.
- Det minskade gapet i arbetsinkomst är en följd av att skillnaden i sysselsättningsgrad och arbetad tid för sysselsatta har minskat. Minskad löneskillnad har också bidragit, vilket delvis är en följd av en mindre könsuppdelad arbetsmarknad.
- Trots att gapet i arbetsinkomst har minskat har det genomsnittliga gapet i disponibel inkomst i stort sett varit oförändrat. De senaste åren har inkomstgapet varit omkring 20 procent. Förklaringen är framför allt att kapitalinkomsternas andel av de totala inkomsterna har ökat. Det genomsnittliga gapet i kapitalinkomst är betydligt större än gapet i arbetsinkomst mellan kvinnor och män. I genomsnitt utgjorde kvinnornas kapitalinkomster 55 procent av mäns.
- De flesta kvinnor och män har dock inga eller mycket små kapitalinkomster. Bortsett från de 10 procent av kvinnor respektive män med högst disponibel inkomst och störst andel av kapitalinkomsterna, har även det genomsnittliga inkomstgapet minskat.
- En ytterligare förklaring till att det genomsnittliga inkomstgapet i stort sett varit oförändrat, trots att arbetsinkomstgapet minskat, är att skatter och transfereringar bidrar mindre till inkomstutjämnningen.
- När kvinnor får högre arbetsinkomst minskar ofta transfereringarna. När t.ex. uttaget av föräldrapenning delas mer lika ökar kvinnors arbetsinkomst och deras transfereringar minskar, och tvärtom för männen.
- Minskade skillnader i arbetsinkomster innebär även minskade skillnader i hur mycket inkomstskatt kvinnor och män betalar. Att skatterna blir mindre omfördelade mellan kvinnor och män när skillnaden i arbetsinkomst minskar förstärks av progressiviteten i inkomstskatten. Därutöver har förändrade regler om utdelningar i fåmansbolag de senaste 10–15 åren inneburit att arbetsinkomster i högre grad kan omvandlas till kapitalinkomster som beskattas med en lägre skattesats. Eftersom det är betydligt färre kvinnor än män som redovisar inkomst av utdelning i fåmansbolag har även detta medfört att skatterna blivit mindre utjämnande mellan kvinnor och män.
- För åldersgruppen 65 år och äldre är inkomstgapet 29 procent, vilket är ca 10 procentenheter större än för åldersgruppen 20–64 år. Nivån på gapet har varit i stort sett detsamma sedan mitten av 1990-talet.
- Det finns en skillnad i pensionsinkomst mellan kvinnor och män efter arbetslivets slut. Detta beror både på skillnaden i arbetsinkomst under arbetslivet och på att kvinnor och män på grund av den könsuppdelade arbetsmarknaden i stor utsträckning omfattas av skilda tjänstepensionsavtal.
- Pensionsinkomsternas bidrag till inkomstgapet har dock minskat över tid. Utvecklingen speglar förändringarna i kvinnors arbetskraftsdeltagande sedan 1970-talet. Samtidigt har kapitalinkomsternas bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet ökat även för de som är 65 år och äldre.
- Arbetslösheten till följd av konjunkturedgången 2020 ökade något mindre för kvinnor än för män. Inkomstbortfallet för de kvinnor som blev arbetslösa beräknas ha varit något mindre än för de män som blev arbetslösa.

- Regeringens reformer av skatter och transfereringar samt satsningar på välfärdstjänster under mandatperioden bedöms sammantaget tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än män.

1 Inledning

I enlighet med ett beslut i riksdagen har regeringen sedan 1988 redovisat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som en del av budgetpropositionen (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU 17, rskr. 1987/88:364).

Riksdagens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fördelningen av ekonomiska resurser är en central del av detta mål. Delmålet om ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut, se skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10). Vidare inbegriper delmålet att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar i fråga om tillgång till arbete och samma möjligheter och villkor i fråga om såväl anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Målet har ett livscykelperspektiv som innebär att det avlönade arbetet ska ge ekonomisk trygghet och självständighet även under pensionsåren.

I bilagans första avsnitt beskrivs hur skillnaden mellan kvinnor och män har utvecklats på arbetsmarknaden. I det efterföljande avsnittet är fokus på skillnaden i kvinnors och mäns individuella disponibla inkomst. Därefter ges en bild av hur den ökade arbetslösheten som följt av konjunkturedgången 2020 påverkade kvinnors och mäns disponibla inkomst. Slutligen redovisas en bedömning av hur reformer 2019–2021 påverkar fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män.

1.1 Data och begrepp

Analyserna av kvinnors och mäns inkomster grundar sig i huvudsak på Sveriges officiella inkomstfördelningsstatistik som fr.o.m. 2013 baseras på Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF) och innan dess på Hushållens ekonomi (HEK). För 2013–2019 grundas analyserna på ett urval från TRIF, benämnt Statistiskt analysregister (STAR). Datamaterial, modeller, metoder, begrepp och definitioner beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet 2021 på www.regeringen.se. Analyserna av kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden baseras huvudsakligen på Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU). Definitioner och förklaringar av begrepp som används i AKU finns på www.scb.se.

Individuell disponibel inkomst är relevant ur ett jämställdhetsperspektiv

Ur ett jämställdhetsperspektiv är det relevant att i första hand studera hur stora resurser individen direkt förfogar över. Ekonomisk självständighet är en viktig aspekt av den ekonomiska jämställdheten. Kvinnors och mäns ekonomiska välfärd påverkas även av de ekonomiska förhållandena i hushållet.¹ Kvinnomaktutredningen menade

¹ Fördelningsanalyser baseras vanligtvis på ett hushållsbaserat inkomstbegrepp som brukar benämnas ekonomisk standard. Det har hushållet som inkomstenhet och innebär bl.a. att alla hushållsmedlemmars disponibla inkomster summeras. Hur den ekonomiska standarden har utvecklats redovisas varje år i en bilaga till den ekonomiska vårpropositionen.

dock att det kan hävdas att ekonomisk välfärd inte bara är en fråga om konsumtionsnivå, utan att rätten till egna inkomster är en väsentlig del av den ekonomiska välfärden, se betänkandet Kvinnor, män och inkomster – Jämställdhet och oberoende (SOU 1997:87). Därför beskriver bilagan kvinnors och mäns individuella inkomster från marknaden respektive välfärdsstaten.

Den disponibla inkomsten består av summan av inkomst från arbete, kapital och näringsverksamhet samt transfereringar minus direkt skatt. Transfereringar som går till hushållet eller barn (exempelvis bostadsbidrag och barnbidrag) delas lika mellan sammanboende par.

En del av kapitalinkomsterna utgörs av realiserade vinster och förluster från kapital. Kapitalvinster registreras ofta som en stor inkomst under ett enskilt år, även om de är resultatet av värdeökningar som har ackumulerats under flera år. Av bl.a. den anledningen bortser vissa forskare och statistikproducenter från kapitalvinster vid beräkning av disponibel inkomst. I de flesta länder finns heller inte uppgifter om kapitalvinster och i internationella jämförelser ingår kapitalvinster därmed i regel inte.

Offentliga välfärdstjänster beaktas när effekterna av regeringens politik analyseras

Subventionerade välfärdstjänster, som t.ex. skola och hälso- och sjukvård, står för en stor del av den offentliga sektorns omfördelning. Värdet av dessa tjänster ingår inte i den disponibla inkomsten, men är en väsentlig del av de ekonomiska resurser som kvinnor och män tar del av. Satsningar på offentliga välfärdstjänster är en viktig del av regeringens politik för ökad ekonomisk jämställdhet. Därför beaktas effekterna av satsningar på välfärdstjänster i den analys av effekterna av regeringens politik som avslutar denna redogörelse.

2 Kvinnor och män på arbetsmarknaden

För de allra flesta i åldern 20–64 år utgör inkomster från arbete, dvs. löne- och företagarincomester, den största inkomstkällan. Arbetsinkomsten är även viktig för andra inkomster, eftersom den till stor del ligger till grund för exempelvis sjukpenning, föräldrapenning och pension.

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns. Skillnaden beror delvis på att färre kvinnor än män är sysselsatta och att kvinnor i genomsnitt har kortare förvärvsarbets-tid än män. Dessutom är lönen per arbetad timme i genomsnitt lägre för kvinnor än för män, vilket bl.a. hänger samman med att arbetsmarknaden är tydligt könsuppdelad. För att ge en djupare förståelse av skillnaderna i arbetsinkomster mellan kvinnor och män beskrivs dessa skillnader i arbetslivet i detta avsnitt.

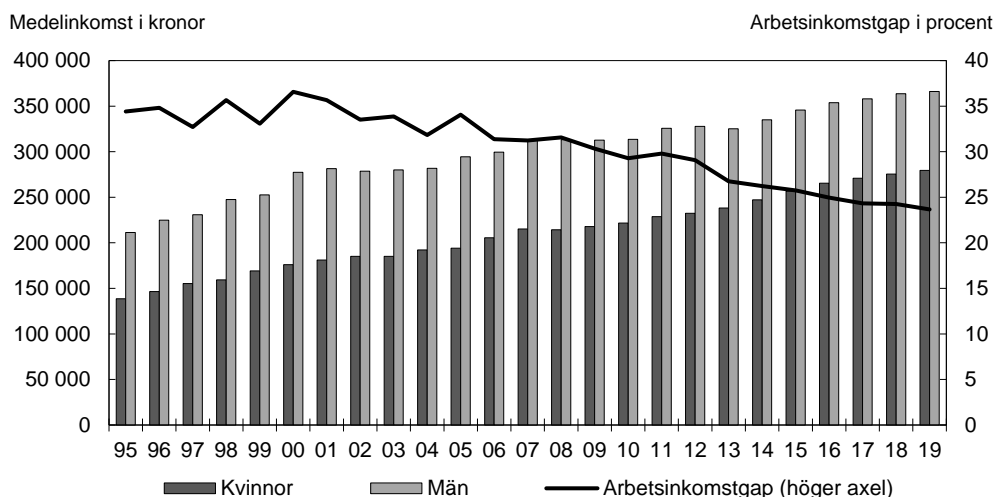
Avsnittet börjar med en beskrivning av utvecklingen av arbetsinkomsten för kvinnor och män sedan 1995, med fokus på senare delen av perioden. Därefter beskrivs utvecklingen av kvinnors och mäns sysselsättningsgrad, deltidsarbete, frånvaro och löner.

2.1 Kvinnors arbetsinkomst är lägre än mäns men gapet minskar

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns, men skillnaden har minskat sedan mitten av 1990-talet. Under den senaste tioårsperioden har kvinnors arbets-

inkomst i åldersgruppen 20–64 år ökat med i genomsnitt 28 procent, medan mäns arbetsinkomst i samma åldersgrupp har ökat med 17 procent. Det har medfört att arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män har minskat från 30 procent till 24 procent mellan 2009 och 2019 (se diagram 2.1). Arbetsinkomstgapet definieras som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga arbetsinkomst som andel av mäns genomsnittliga arbetsinkomst.

Diagram 2.1 Arbetsinkomst

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Beräkningen av genomsnittlig arbetsinkomst baseras på samtliga kvinnor respektive män i åldersgruppen 20–64 år, dvs. oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

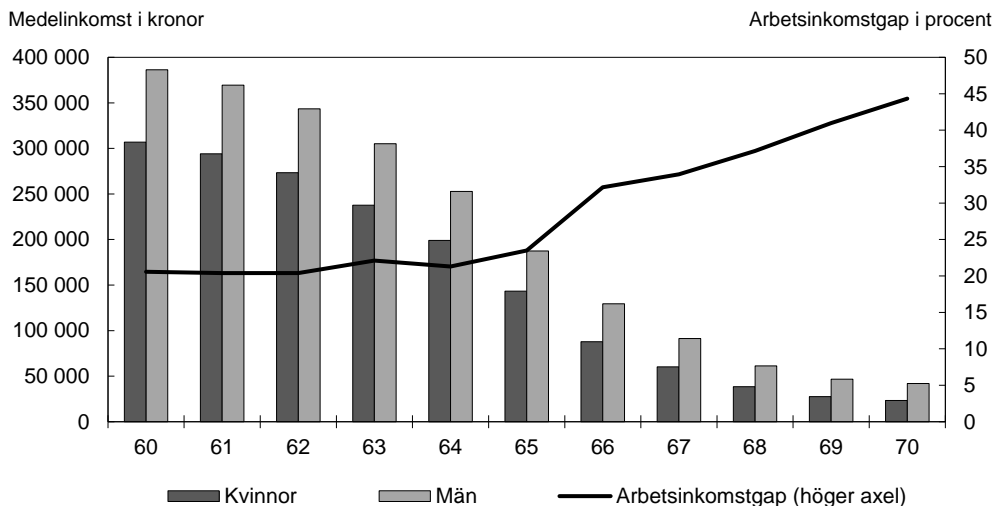
Kvinnors arbetsinkomster var lägre än mäns i samtliga åldersgrupper mellan 20 och 64 år 2019, men gapet varierade mellan 23 och 38 procent i olika åldersgrupper. Arbetsinkomstgapet var störst i åldersgruppen 25–34 år, där många har småbarn och en större andel av kvinnorna än av männen är föräldralediga.

Mellan 2009 och 2019 ökade arbetsinkomsterna mer för kvinnor än för män i alla åldersgrupper. Förändringen var störst i de äldsta åldersgrupperna. Detta berodde både på att andelen kvinnor som hade arbetsinkomst ökade mer än andelen män som hade arbetsinkomst i dessa åldersgrupper, och att arbetsinkomsten för de som arbetade ökade mer för kvinnor än för män.

Att skillnaderna i arbetsinkomster har minskat kan till viss del bero på att det har blivit lättare för delägare i fåmansbolag att omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster, och att män i högre grad än kvinnor har utnyttjat den möjligheten (se avsnitt 3.1 i denna bilaga). Men även utan denna omvandling hade kvinnors arbetsinkomster ökat mer än mäns arbetsinkomster.

Arbetsinkomster i slutet av arbetslivet

Kvinnors och mäns genomsnittliga arbetsinkomst sjunker från 60-årsåldern till följd av att förvärvsfrekvensen sjunker. Efter 65 års ålder ökar även gapet i arbetsinkomst successivt, från 31 procent för de som är 65 år till 44 procent för de som är 70 år (se diagram 2.2). Utvecklingen beror till största delen på att de män som arbetar efter 65 års ålder har högre arbetsinkomst än de kvinnor som arbetar efter 65 års ålder, men också på att förvärvsfrekvensen minskar mer för kvinnorna än för männen.

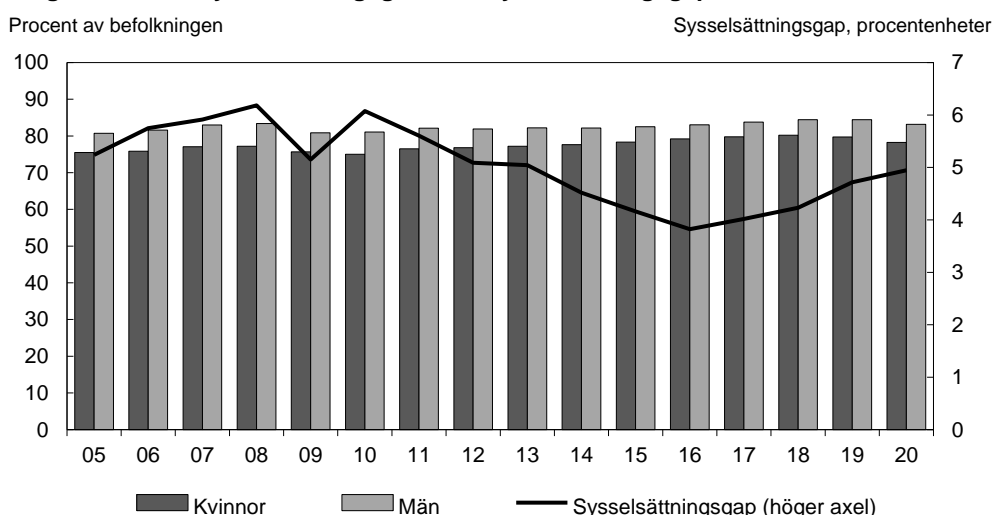
Diagram 2.2 Arbetsinkomst i åldern 60–70 år 2019

Anm.: Beräkningen av genomsnittlig arbetsinkomst baseras på samtliga kvinnor respektive män i åldersgruppen, dvs. oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

2.2 Kvinnor har lägre sysselsättningsgrad än män

En av orsakerna till att kvinnor i genomsnitt har lägre arbetsinkomst än män är att en mindre andel kvinnor än män är sysselsatta. Sverige är det land inom EU där kvinnor har högst sysselsättningsgrad (se t.ex. Gender Equality Index 2020, EIGE). Men fortfarande är en mindre andel kvinnor än män sysselsatta vilket bidrar till gapet i arbetsinkomst. Sysselsättningsgraden för kvinnor 20–64 år har sedan inledningen av 2000-talet legat ca 4–6 procentenheter lägre än för män 20–64 år (se diagram 2.3). Sysselsättningsgapet har under de senaste tio åren tenderat att minska när den totala sysselsättningsgraden har ökat och tvärtom.

Diagram 2.3 Sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Sysselsättningsgapet är beräknat som mäns sysselsättningsgrad minus kvinnors sysselsättningsgrad.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Födelseregion, utbildning och ålder har stor betydelse för skillnader i sysselsättningsgrad

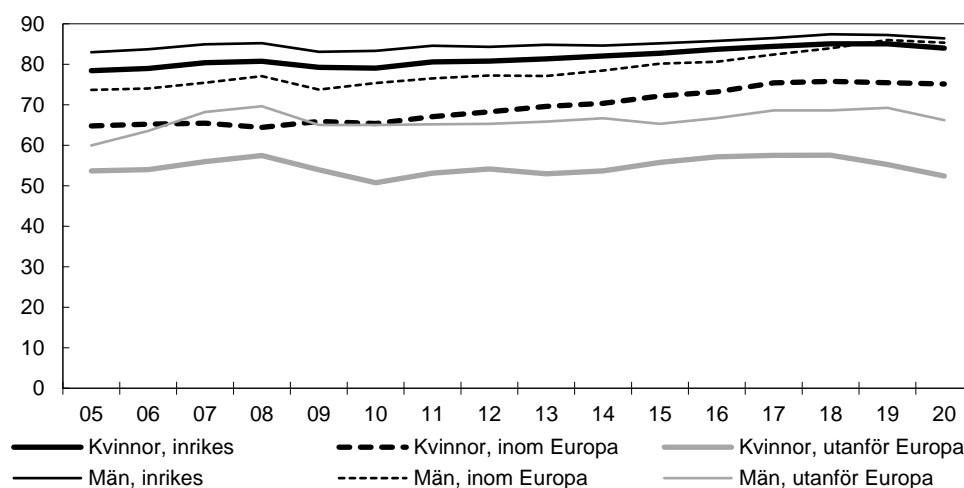
Sysselsättningsgraden för kvinnor och män varierar mellan olika grupper i befolkningen. Historiskt sett har den varit högst för inrikes födda män, och var så

även 2020. Men även för män födda inom Europa samt inrikes födda kvinnor var sysselsättningsgraden hög 2020 (se diagram 2.4). Sysselsättningsgapet mellan inrikes födda kvinnor respektive män var därför relativt litet, 2 procentenheter. Däremot är sysselsättningsgapet mellan utrikes födda kvinnor respektive män stort, såväl för de födda inom som utanför Europa. År 2020 var sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män födda inom Europa 10 procentenheter, medan motsvarande gap för kvinnor och män födda utanför Europa var 14 procentenheter.

Diagram 2.4 Sysselsättningsgrad efter födelseregion

Procent av befolkningen

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Inom Europa avser personer födda inom Europa, men utanför Sverige.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

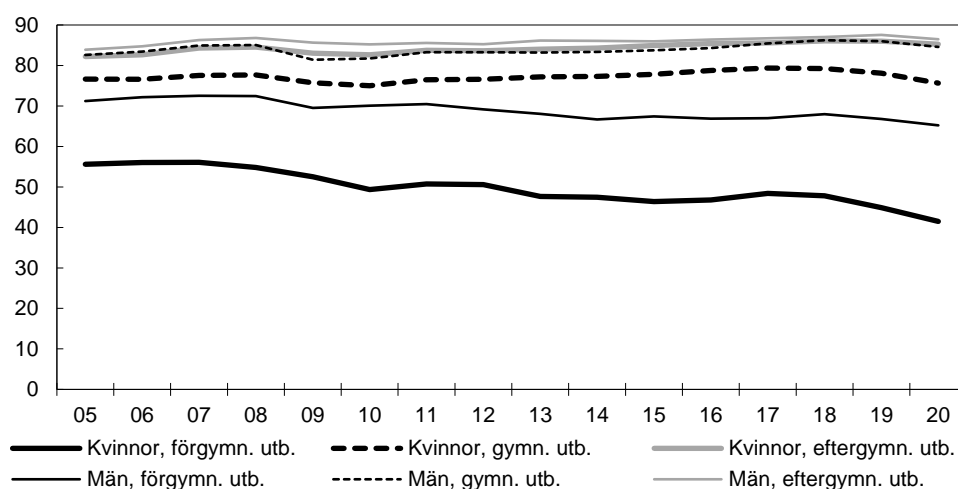
Andelen sysselsatta kvinnor och män varierar även mellan olika utbildningsnivåer (se diagram 2.5). För kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning är sysselsättningsgraden förhållandevis låg. Det gäller särskilt för kvinnor, och sysselsättningsgapet är därför relativt stort. År 2020 var det 24 procentenheter. Sysselsättningsgraden för kvinnor och män med eftergymnasial utbildning är hög och sysselsättningsgapet är litet. Mellan kvinnor och män med högst gymnasial eller eftergymnasial utbildning var gapet endast 9 procentenheter respektive 1 procentenhet 2020. För kvinnor och män med högst förgymnasial eller högst gymnasial utbildning har sysselsättningsgapet ökat något de senaste tio åren, medan det motsatta gäller för kvinnor och män med eftergymnasial utbildning.

Sysselsättningsgraden varierar även mellan olika åldersgrupper. Kvinnor och män i åldersgrupperna 35–44 år och 45–54 år har generellt sett en starkare anknytning till arbetsmarknaden och är i högre grad sysselsatta än övriga åldersgrupper. Sysselsättningsgapet är dock större i åldersgruppen 35–44 år än i åldersgruppen 45–54 år. År 2020 var gapet 7 procentenheter respektive 4 procentenheter.

Sysselsättningsgraden är lägst i den äldsta (65–74 år) och yngsta (20–24 år) åldersgruppen för både kvinnor och män, men sysselsättningsgapet skiljer sig mellan de två åldersgrupperna. Gapet är relativt litet vid inträdet på arbetsmarknaden, men större vid utträdet. År 2020 var sysselsättningsgapet 3 procentenheter i den yngsta åldersgruppen och 9 procentenheter i den äldsta åldersgruppen.

Diagram 2.5 Sysselsättningsgrad efter utbildningsnivå

Procent av befolkningen

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Studier, sjukdom och hemarbete är viktiga orsaker till sysselsättningsgapet

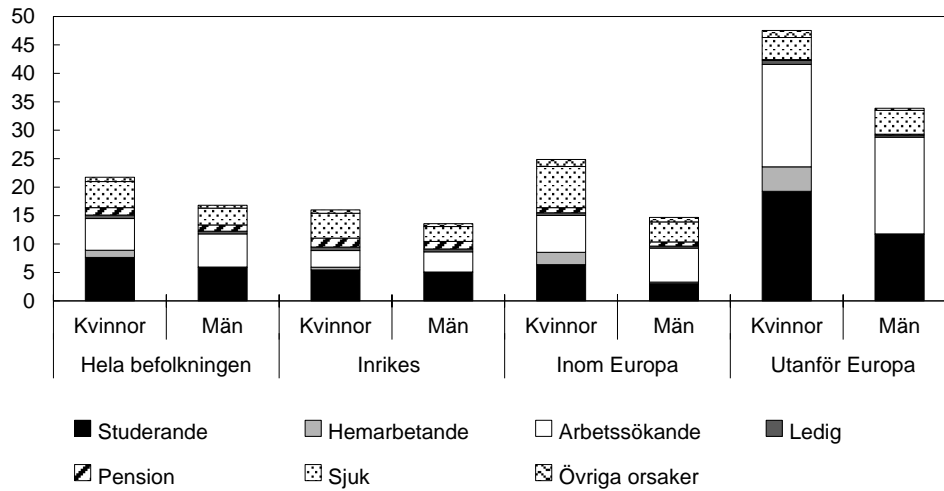
De som inte är sysselsatta delas i nedanstående analys upp i grupperna arbetssökande, studerande, sjuka, pensionärer, hemarbetande, lediga samt övriga. Skillnaderna i orsak till att inte vara sysselsatt bidrar till att förklara sysselsättningsgapet. En större andel av kvinnorna är studerande, sjuka eller hemarbetande (se diagram 2.6). Sammantaget förklarade detta drygt 90 procent av sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män 2020. En stor grupp av de som inte är sysselsatta är arbetssökande, men det är i stort sett lika vanligt för kvinnor som för män.

Den främsta orsaken till sysselsättningsgapet varierar mellan olika befolkningsgrupper. Exempelvis var det framför allt sjukdom som förklarade gapet i sysselsättningen för inrikes födda kvinnor och män 2020. Sysselsättningsgapet för utomeuropeiskt födda berodde främst på att kvinnor studerade eller var hemarbetande i högre grad än män.

Sysselsättningsgapet för unga 20–24 år förklaras främst av att en större andel kvinnor än män studerade. Skillnaden i andelen sysselsatta kvinnor och män i åldersgruppen motverkas till viss del av att en större andel män var arbetssökande. I åldersgruppen 25–34 år var hemarbete den främsta förklaringen till sysselsättningsgapet, vilket förklarar ungefär hälften av sysselsättningsgapet. Övriga orsaker, bortsett från att kvinnor studerar i högre utsträckning än män, är obetydliga. För äldre beror skillnaden i andelen sysselsatta kvinnor och män främst på att kvinnor är sjuka i högre utsträckning, något som i synnerhet gäller för 60–64-åringar. I denna åldersgrupp kan tre fjärdedelar av sysselsättningsgapet förklaras av att en större andel kvinnor är sjuka och därför står utanför arbetskraften.

Diagram 2.6 Orsak till att inte vara sysselsatt 2020 efter födelseregion

Procent av befolkningen

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Inom Europa avser personer födda inom Europa men utanför Sverige. Studerande avser både hel- och deltidsstuderande. Arbetsökande avser både individer som uppfyller definitionskraven för arbetslös samt latent arbetsökande. I gruppen latent arbetsökande ingår individer som velat och kunnat ta arbete under referensveckan men inte sökt något arbete i enlighet med Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

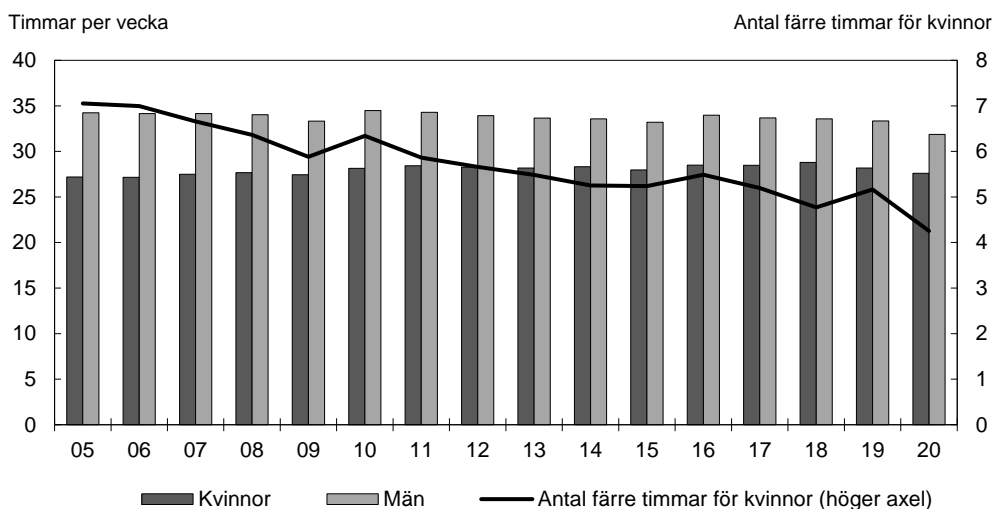
2.3 Kvinnor arbetar färre timmar än män men deltidsarbetar i mindre uträkning än tidigare

En orsak till att kvinnor har lägre arbetsinkomster än män är att sysselsatta kvinnor förvärvsarbetar färre timmar än sysselsatta män. Det beror dels på att kvinnorna i större utsträckning arbetar deltid, dels på att kvinnorna i högre grad är frånvarande från arbetet till följd av t.ex. föräldraledighet, vård av barn eller sjukskrivning. År 2020 var den faktiska medelarbetstiden för sysselsatta kvinnor 28 timmar per vecka, att jämföra med män som i genomsnitt arbetade 32 timmar per vecka (se diagram 2.7).

Skillnaden i arbetad tid mellan kvinnor och män har minskat de senaste tio åren. År 2020 var skillnaden drygt 4 timmar, vilket var 2 timmar mindre per vecka jämfört med 2010. Det beror både på att kvinnors arbetstid har ökat och att mäns arbetstid har minskat under denna period.

Mellan 2019 och 2020 minskade skillnaden i antalet arbetade timmar mellan kvinnor och män med nästan en timme till följd av att antalet arbetade timmar minskade betydligt mer för män än för kvinnor. Samtidigt minskade sysselsättningen något mer bland kvinnor än bland män. En förklaring till detta kan vara att fler män än kvinnor deltog i korttidsarbete², vilket bidrog till att män i högre grad än kvinnor gick ned i arbetstid men var fortsatt sysselsatta, se Effekter av stöd vid korttidsarbete – lärdomar från finanskrisen (Tillväxtanalys 2021:09). En annan orsak kan vara att kvinnor som förlorade sin sysselsättning då arbetade deltid, exempelvis på grund av studier, i högre utsträckning än män.

² Vid korttidsarbete går anställda tillfälligt ned i arbetstid och lön. Reglerna för stöd vid korttidsarbete innebär att arbetstagaren, arbetsgivaren och staten delar på kostnaden för arbetstidsminskningen. Stödet, som har varit förstärkt under pandemin (s.k. korttidspermittering), lämnas till arbetsgivare som har tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter som inte har kunnat förutses.

Diagram 2.7 Medelarbetstid för sysselsatta

Anm.: Statistiken avser faktisk medelarbetstid per vecka för sysselsatta i åldersgruppen 20–64 år.

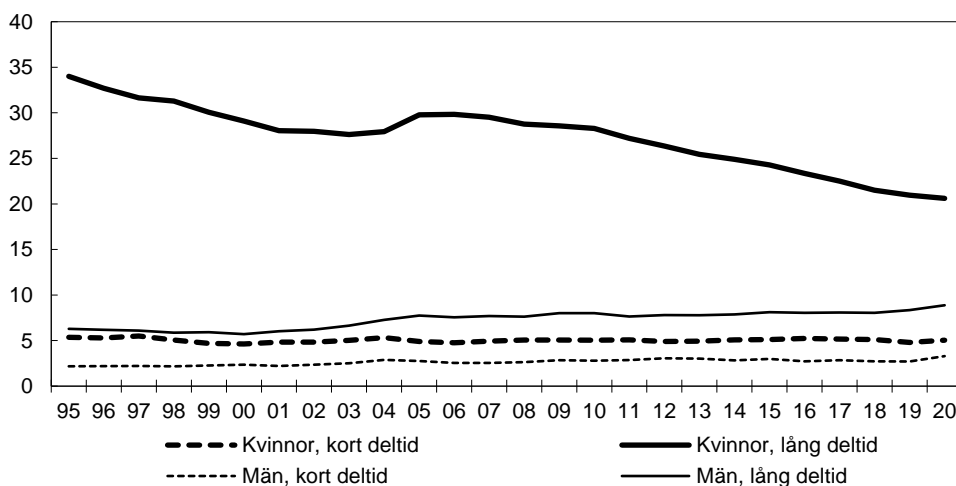
Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Fler kvinnor än män arbetar deltid

En av anledningarna till kvinnors kortare arbetstid är att fler kvinnor än män arbetar deltid. Av de sysselsatta i åldern 20–64 år arbetade 26 procent av kvinnorna deltid jämfört med 12 procent av männen (se diagram 2.8). Av de som arbetar deltid arbetar större delen lång deltid (20–34 timmar). Andelen kvinnor som arbetar lång deltid har minskat de senaste tio åren, samtidigt som andelen män som arbetar lång deltid ökat något. Andelen som arbetar kort deltid (mindre än 20 timmar) har varit i princip oförändrad för både kvinnor och män. Skillnaden mellan kvinnors och mäns deltidsarbete är större i grupper där många har en svagare ställning på arbetsmarknaden, t.ex. personer födda utanför Europa och personer med högst förgymnasial utbildning.

Diagram 2.8 Andel deltidsarbetande

Andel av sysselsatta i procent

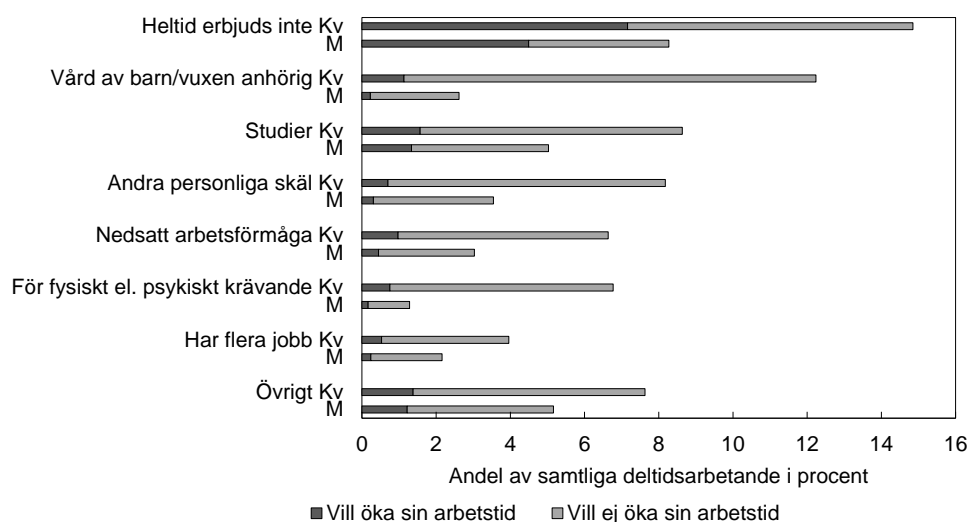
Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. För anställda avses med kort deltid en överenskommen arbetstid kortare än 20 timmar per vecka och med lång deltid en överenskommen arbetstid mellan 20 och 34 timmar per vecka. För företagare och medhjälpande hushållsmedlemmar och anställda utan överenskommen arbetstid används i stället genomsnittlig arbetstid per vecka.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Den vanligaste orsaken till deltidsarbete, bland både kvinnor och män, är att heltidsarbete inte erbjuds (se diagram 2.9). Det är dock endast ungefär hälften av kvinnorna och männen i denna grupp som uppger att de vill öka sin arbetstid. Den näst

vanligaste orsaken till att kvinnor arbetar deltid är att de tar hand om barn eller annan anhörig. Antalet män som anger att de tar hand om barn eller annan anhörig som orsak till deltidsarbete har legat på en låg nivå under de tio senaste åren. Andelen kvinnor som anger denna orsak ligger betydligt högre, men har minskat från 18 procent 2010 till 12 procent 2020.

Diagram 2.9 Orsak till deltidsarbete 2020

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Kv avser kvinnor och M avser män.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

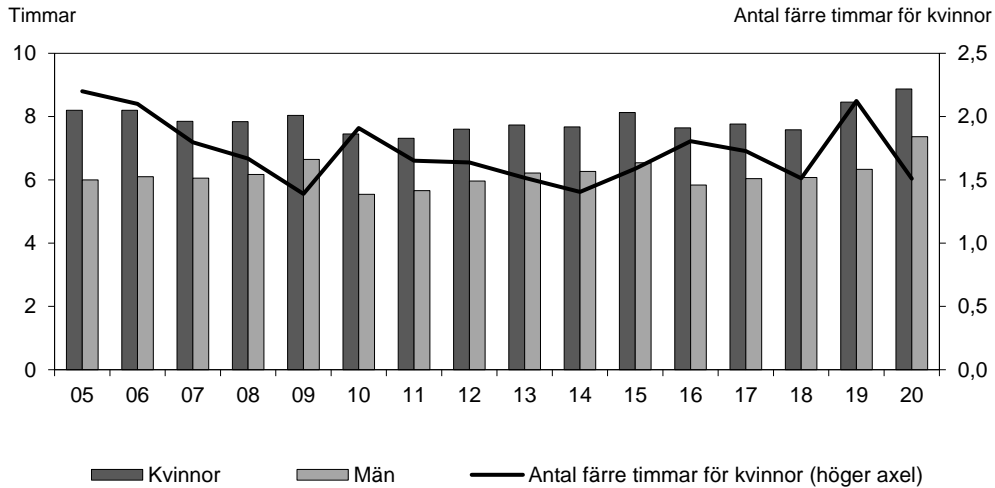
Det finns flera bakomliggande förklaringar till att det är vanligare bland kvinnor än bland män att arbeta deltid. En sådan är att fler kvinnor än män går ned i arbetstid när de får sitt första barn. En annan orsak kan vara att det framför allt i vissa kvinnodominerade sektorer som offentliga välfärdstjänster finns en s.k. deltidskultur som påverkar både viljan och möjligheterna till heltidsanställningar. Det kan påverka både kvinnor och män. Arbetsvillkoren kan också begränsa möjligheterna att arbeta heltid, se betänkandet Hela lönen, hela tiden – Utmaningar för ett jämställt arbetsliv (SOU 2015:50).

Deltidsarbete innebär att arbetsinkomsten blir lägre än vid heltidsarbete. Men deltidarbete skulle också kunna ha en negativ effekt på timlönen jämfört med heltidsarbete. För Sverige visar dock olika studier skilda resultat när det gäller effekten av deltidarbete på timlönen, varför det är osäkert om detta bidrar till arbetsinkomstgapet här.³

Kvinnors frånvaro från arbetet är högre än mäns

Kvinnors lägre arbetstid beror inte bara på att fler kvinnor än män arbetar deltid. Kvinnor är också frånvarande från arbetet i större utsträckning än män på grund av t.ex. föräldraledighet och sjukskrivning, vilket också påverkar gapet i arbetsinkomst. År 2020 var kvinnors frånvaro i genomsnitt närmare 9 timmar i veckan och mäns frånvaro drygt 7 timmar i veckan. Sedan 2010 har skillnaden i kvinnors och mäns frånvaro varierat mellan drygt 1 och 2 timmar utan någon tydlig trend (se diagram 2.10).

³ Se Wahlberg, Part-time penalty in Sweden: evidence from quantile regression, University of Gothenburg Working Papers in Economics, no. 315, 2008; Bardasi och Gornick, Working for less? Women's part-time wage penalties across countries, Feminist Economics, 2008; Colella, Women's Part-Time - Full-Time Wage Differentials in Europe: An Endogenous Switching Model, MPRA Paper 55287, 2014. Medan Wahlbergs resultat visar att det finns en negativ effekt av deltidarbete på timlönen i Sverige visar resultaten i de båda andra studierna negativa effekter i alla länder de undersöker, förutom Sverige.

Diagram 2.10 Skillnad mellan överenskommen och faktisk arbetstid

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20–64 år. Överenskommen arbetstid avser den avtalade arbetstiden utan någon frånvaro. Skillnaden mellan överenskommen arbetstid och faktisk arbetstid utgörs av frånvaro, exempelvis semester, sjukfrånvaro, föräldraledighet eller vård av barn.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Semester är den vanligaste orsaken till frånvaro för både kvinnor och män. För kvinnor med små barn är även föräldraledighet och sjukdom vanliga orsaker till frånvaro. Detta får till följd att skillnaden i frånvaro mellan kvinnor och män med barn under tre år är betydligt större än för övriga kvinnor och män.

År 2020 var kvinnor med barn under tre år frånvarande från arbetet under i genomsnitt 52 procent av den överenskomna arbetstiden. Även för män med små barn är skillnaden mellan överenskommen och faktisk arbetstid stor. Män med barn under tre år var i genomsnitt frånvarande 28 procent av den överenskomna arbetstiden. För kvinnor och män med äldre barn är frånvaron mindre. Skillnaden mellan dessa kvinnor och män är också mindre.

I hushåll utan barn är frånvaron lägre än i hushåll med barn och skillnaden mellan kvinnor och män är relativt liten.

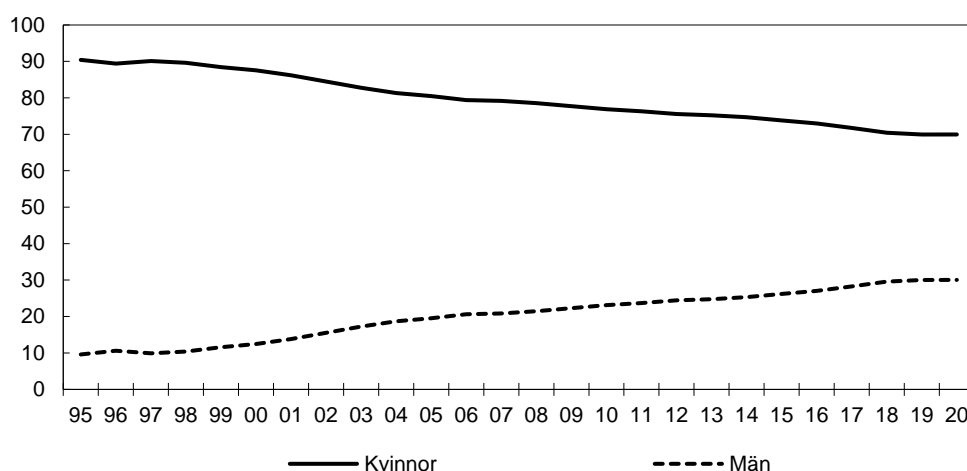
Kvinnor tar ut mer föräldrapenning än män

Som framgått är kvinnor i högre grad än män frånvarande från arbetet till följd av föräldraledighet, vilket direkt påverkar arbetsinkomsten. Kvinnor tar i genomsnitt ut en betydligt större andel av föräldrapenningdagarna, men även en större del av den totala föräldraledigheten, dvs. summan av både betald och obetald föräldraledighet (för mer information om föräldrapenningen ur ett könsperspektiv, se utg.omr. 12 avsnitt 3.6.4).

År 2020 tog kvinnor ut 70 procent av de betalda föräldrapenningdagarna. Fördelningen mellan kvinnor och män har dock blivit mindre ojämn de senaste decennierna. Under de senaste tio åren har kvinnornas andel av föräldrapenninguttaget minskat med 7 procentenheter (se diagram 2.11).

Diagram 2.11 Fördelning av föräldrapenningdagar

Procent

Källa: Försäkringskassan.

Under barnets två första levnadsår är kvinnors andel av de uttagna föräldrapenningdagarna högre än under resten av föräldraledighetstiden. För barn födda 2018 tog kvinnor ut 78 procent av föräldrapenningdagarna under barnets två första levnadsår. Ungefär 19 procent av föräldrarna hade ett jämställt uttag av föräldrapenningdagarna, dvs. en fördelning inom intervallet 40–60 procent, under barnets två första år. Det är en ökning med 7 procentenheter jämfört med tio år tidigare (Försäkringskassans statistikdatabas).

Sannolikheten att föräldrar delar föräldrapenningdagarna jämställt ökar om föräldrarna har eftergymnasial utbildning, särskilt om kvinnan har eftergymnasial utbildning. Den ökar också om föräldrarna är födda i Sverige, sysselsatta i offentlig sektor, har ungefär lika höga inkomster eller bor i ett storstadsområde, se t.ex. De jämställda föräldrarna (Försäkringskassan, Socialförsäkringsrapport 2013:8).

Flera politiska reformer har bidragit till att minska skillnaden i uttag av föräldrapenning mellan kvinnor och män. Det gäller bl.a. reformerna där ett visst antal dagar reserveras för vardera föräldern. Den första reserverade månaden infördes 1995, den andra 2002 och en tredje månad infördes 2016. Samtliga tre reserverade månader har bidragit till att minska ojämställdheten, även om de direkta effekterna blivit mindre för varje ytterligare reserverad månad.⁴ För barn födda 2014 eller senare kan föräldrar spara högst 96 föräldrapenningdagar efter att barnet fyllt fyra år. Även denna reform har bidragit till ett mer jämställt uttag av föräldrapenningdagarna, se Ökat uttag av dagar med föräldrapenning (Inspektionen för socialförsäkringen, Rapport 2020:4).

Skillnaden mellan kvinnors och mäns uttag av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn, s.k. vab-dagar, är mindre än för föräldrapenningdagarna, men har inte minskat i samma uträkning som skillnaden i föräldrapenninguttag. Under de senaste tio åren har kvinnors andel av dagarna med tillfällig föräldrapenning minskat med 4 procentenheter, till 61 procent 2020. När de reserverade månaderna infördes fanns förhoppningar om att fördelningen av vård- och omsorgsarbetet skulle fördelas mer jämställt. Det är dock oklart om de reserverade månaderna även påverkade kvinnors och mäns vab-uttag. De utvärderingar som gjorts kommer till olika slutsatser.⁵

⁴ Se Duvander och Johansson, What are the effects of reforms promoting fathers' parental leave use?, Journal of European Social Policy, 2012; Jämställd föräldraförsäkring – Utvärdering av de reserverade månaderna i föräldraförsäkringen, Försäkringskassan, Socialförsäkringsrapport 2019:2.

⁵ Ekberg et al., Parental leave – A policy evaluation of the Swedish "Daddy-Month" reform, Journal of Public Economics, 2013; Duvander och Johansson, Does Fathers' Care Spill Over? Evaluating Reforms in the Swedish Parental Leave Program, Feminist Economics, 2019.

Kvinnors längre föräldraledighet kan påverka löneutvecklingen och därmed på sikt arbetsinkomsten. Givet lika lång ledighet är effekten på lönen ungefär lika stor för kvinnor och män, men eftersom kvinnor tar ut fler föräldrapenningdagar per barn än vad män gör blir effekten på lönen större för kvinnor än för män. Skillnaden i föräldrapenningutttag har dock minskat de senaste decennierna. En jämnare fördelning av föräldrapenninguttaget kan också minska den statistiska diskrimineringen.⁶

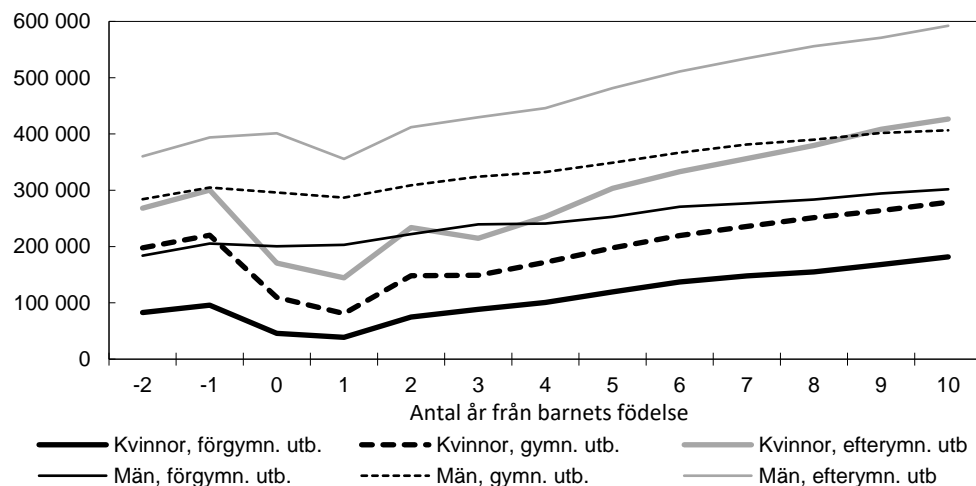
Skillnaden i arbetsinkomst ökar vid det första barnets födelse

En stor del av skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män inom par uppstår när de får sitt första barn.⁷ Kvinnors genomsnittliga arbetsinkomst minskar efter det första barnets födelse, inte bara under föräldraledigheten utan också för att många kvinnor går ned i arbetstid efter föräldraledigheten. Även om effekten minskar med tiden kvarstår ett betydande arbetsinkomstgap fortfarande efter tio år. Även mäns arbetsinkomster sjunker initialt i samband med det första barnets födelse, men betydligt mindre.⁸

Utvecklingen av arbetsinkomsten för de kvinnor och män i Sverige som fick sitt första barn 2008 eller 2009 varierar med utbildningsnivån (se diagram 2.12). Kvinnors arbetsinkomst sjunker efter det första barnets födelse, oavsett utbildningsnivå. Arbetsinkomsten minskade mest för kvinnor med förgymnasial eller gymnasial utbildning och minst för kvinnor med eftergymnasial utbildning. Men återhämtningen var snabbare för kvinnor med förgymnasial utbildning. Först efter 5–6 år är arbetsinkomsten på samma nivå som året innan barnets födelse för samtliga kvinnor. För nyblivna pappor minskar arbetsinkomsten något året efter barnets födelse, då många män tar ut föräldrapenning, för att därefter öka. Mönstret är tydligast för män med eftergymnasial utbildning.

Diagram 2.12 Arbetsinkomst runt första barnets födelse för föräldrar till barn födda 2008 och 2009 i Sverige

Medelinkomst i kronor

Anm.: Kv avser kvinnor och M avser män. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Det är inte unikt för Sverige att skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomst ökar efter det första barnets födelse. En jämförelse mellan Danmark, Storbritannien,

⁶ Lönsamt arbete – familjeansvarets fördelning och konsekvenser (SOU 2014:28). Statistisk diskriminering innebär att individer diskrimineras på basis av vissa stereotyper om någon grupp (t.ex. kön eller etnicitet) som individerna tillhör.

⁷ Nylin et al., Trends in Women's Relative Earnings Within Couples Across the Transition to Parenthood in Sweden, 1987–2007, European Sociological Review, 2021.

⁸ Se bl.a. Angeloy et al., Parenthood and the Gender Gap in Pay, Journal of Labor Economics, 2016 och Familjepolitik för alla? (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2015:5).

Sverige, Tyskland, USA och Österrike visar att kvinnors arbetsinkomster minskar i samtliga länder, men mindre i Danmark och Sverige än i övriga länder.⁹

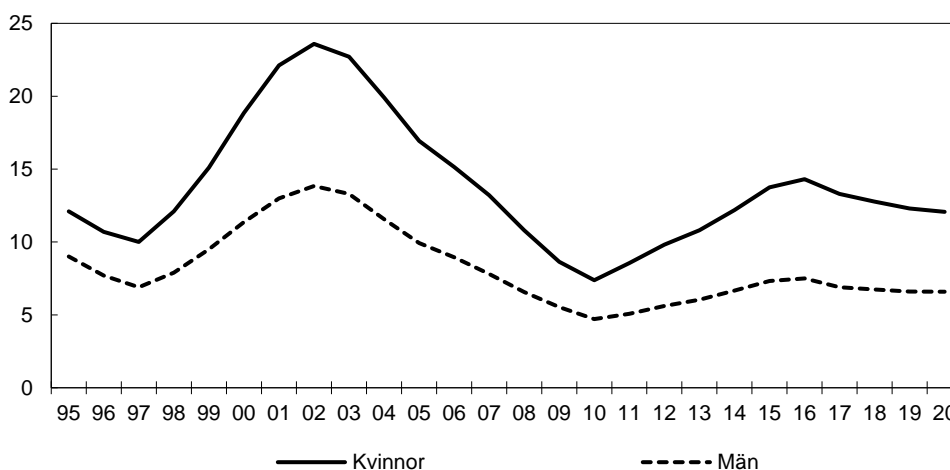
Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män

Det är stor skillnad i genomsnittligt antal sjukpenningdagar per försäkrad kvinna respektive man (sjukpenningtalet). Samtidigt har sjukfrånvaron varierat kraftigt över tid, och variationen har varit något större för kvinnor än för män (se diagram 2.13). Efter 2010 ökade sjukfrånvaron för både kvinnor och män, men kraftigare för kvinnor. Under de senaste åren har sjukfrånvaron gått tillbaka något för kvinnor, men är fortfarande nästan dubbelt så hög som för män.

Det finns flera orsaker till skillnaden i sjukfrånvaro mellan kvinnor och män. En orsak är att kvinnor i större utsträckning än män arbetar i yrken och sektorer där den upplevda arbetsmiljön är sämre, organisatoriskt och socialt (se även utg.omr. 13 avsnitt 1.3.6). Ett större ansvar för hem, barn och föräldrar i kombination med förvärvsarbete kan vara ytterligare en orsak till kvinnors högre sjukfrånvaro.

Diagram 2.13 Sjukpenningtalet

Antal sjukpenningdagar per försäkrad

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 16–64 år. Alla dagar är omräknade till nettodagar, t.ex. blir två dagar med halv ersättning en nettodag. Sjukpenningtalet är definierat som antalet nettodagar från sjukpenning och rehabiliteringspenning dividerat med antalet försäkrade exklusive antal personer som har aktivitetsersättning eller sjukersättning med hel omfattning.

Källa: Försäkringskassan.

2.4 Kvinnor har lägre lön än män men lönegapet minskar

Utöver skillnader i sysselsättningsgrad och faktisk arbetstid påverkas skillnaden i kvinnors och mäns arbetsinkomster av den ersättning som de får för sitt arbete, dvs. tim- eller månadslönen. Deltidslöner är uppräknade till heltids- och månadslöner i hela avsnitt 2.4.

År 2020 var kvinnors månadslön i genomsnitt 34 200 kronor, medan mäns uppgick till 37 900 kronor. Det motsvarar ett lönegap på 9,8 procent. Under perioden 2010–2020 har lönegapet minskat varje år, från 14,3 procent till 9,8 procent (se diagram 2.14). Mellan 2019 och 2020 minskade lönegapet med 0,1 procentenheter.

Den löneskillnad mellan kvinnor och män som kvarstår när hänsyn har tagits till skillnader i ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid kallas för det standardvägda

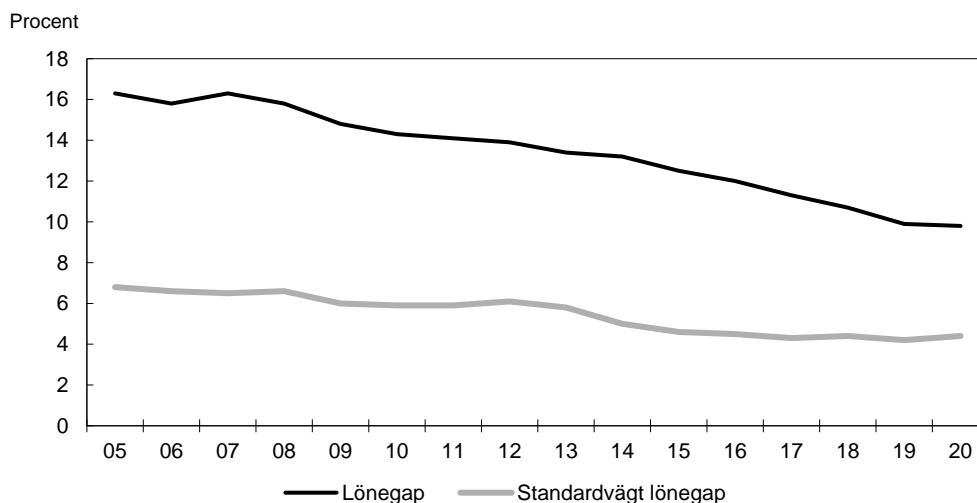
⁹ Kleven et. al., Child Penalties Across Countries: Evidence and Explanations, NBER Working Papers, 2019.

lönegapet.¹⁰ År 2020 uppgick det standardvägda lönegapet till 4,4 procent. Sedan 2010 har det minskat med 1,5 procentenheter.

Lönegapet har minskat mer än det standardvägda lönegapet. Det innebär att den minskade skillnaden mellan kvinnors och mäns löner till stor del, men inte helt, beror på att skillnader i ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid har minskat.

Den löneskillnad som kvarstår efter standardvägningen visar att det finns andra faktorer än de som redovisas i statistiken som påverkar löneskillnader, såsom diskriminering och skillnader i arbetsuppgifter inom samma yrke.

Diagram 2.14 Lönegap och standardvägt lönegap

Anm.: Lönegapet mäter procentuell skillnad mellan kvinnors och mäns månadslöner uppräknade till heltid. Det standardvägda lönegapet är det lönegap som kvarstår när hänsyn tagits till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning, arbetstid samt arbetar inom olika yrken och sektorer. Det standardvägda lönegapet är beräknat med standard för svensk yrkesklassificering (SSYK12 nivå 4).

Källa: Medlingsinstitutet.

Könsuppdelningen på arbetsmarknaden är en viktig orsak till lönegapet

En viktig orsak till det observerade lönegapet är att kvinnor och män i stor utsträckning arbetar inom olika yrken och att kvinnodominerade yrken i genomsnitt har lägre löner än mansdominerade. Kvinnor är också underrepresenterade bland chefer. Andelen kvinnor i chefsposition varierar mellan olika sektorer, men andelen kvinnor i chefsposition är genomgående lägre än andelen anställda kvinnor. Sverige har dock den tredje minst könsuppdelade arbetsmarknaden i jämförelse med andra medlemsstater i EU (se t.ex. EIGE 2020 Gender Equality Index 2020).

Skillnaderna i yrkes- och befattningsstruktur beror i hög grad på skillnader i kvinnors och mäns utbildningsinriktning och utbildningslängd.

Kvinnor har sedan slutet av 1970-talet varit överrepresenterade inom högre utbildning och över tid har allt fler kvinnor valt traditionellt mansdominerade högskoleutbildningar, se t.ex. rapporten Kvinnor och män i högskolan (Universitetskanslersämbetet 2016:16). Motsvarande tendens är inte lika tydlig för män, dvs. det har inte i samma utsträckning blivit vanligare att män väljer traditionellt kvinnligt dominerade utbildningar.

¹⁰ Deltidslöner i detta avsnitt (2.4) är uppräknade till heltids- och månadslöner men som framgår av avsnitt 2.3 kan deltidarbete också påverka lönen per arbetad timme. Av denna anledning har Medlingsinstitutet med arbetstid när de beräknar det standardvägda lönegapet.

De förändringar som har skett i könsfördelningen inom olika utbildningar har successivt slagit igenom på arbetsmarknaden. Könsuppdelningen är därför ofta större i äldre åldersgrupper än i yngre. Detta är särskilt tydligt inom vissa yrken som kräver eftergymnasial utbildning, som exempelvis arkitekt och jurist. Mellan 2014 och 2020 ökade andelen kvinnor i 64 av 106 mansdominerade yrken, samtidigt som andelen män ökade i 48 av 82 kvinnodominerade yrken. Eftersom manligt dominerade yrken ofta har ett högre löneläge kan denna utveckling vara en förklaring till att löneskillnaden mellan kvinnor och män minskar, enligt rapporten Löneskillnader mellan kvinnor och män 2020 (Medlingsinstitutet 2021).

3 Kvinnors och mäns ekonomiska resurser

Kvinnors disponibla inkomst är i genomsnitt lägre än mäns. Det genomsnittliga inkomstgapet har inte minskat sedan mitten av 1990-talet trots att kvinnors arbetsinkomster i genomsnitt har ökat snabbare än mäns. En bidragande orsak till detta är de ökade kapitalinkomsterna. För den majoritet av kvinnor och män som inte har mycket höga inkomster har inkomstgapet dock minskat.

I det här avsnittet analyseras utvecklingen av kvinnors och mäns disponibla inkomst 1995–2019 och hur olika inkomstslag har bidragit till inkomstgapet. Inkomstgapet definieras som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga disponibla inkomst som andel av mäns genomsnittliga disponibla inkomst. Exempelvis var inkomstgapet 20 procent för åldersgruppen 20–64 år 2019. Det betyder att kvinnors disponibla inkomst i genomsnitt uppgick till 80 procent av männens. Den disponibla inkomsten är summan av arbetsinkomst, kapitalinkomst och olika transfereringar minus direkt skatt.

Den disponibla inkomstens sammansättning skiljer sig åt mellan de åldrar där de flesta är aktiva på arbetsmarknaden och de åldrar där de flesta har arbetslivet bakom sig. Redovisningen görs därför först för åldersgruppen 20–64 år, och därefter för de som är 65 år eller äldre. Det finns ingen bestämd pensioneringsålder och allt fler arbetar längre upp i åldrarna. Den faktiska genomsnittliga pensioneringsåldern var 64,5 år för både kvinnor och män 2019.

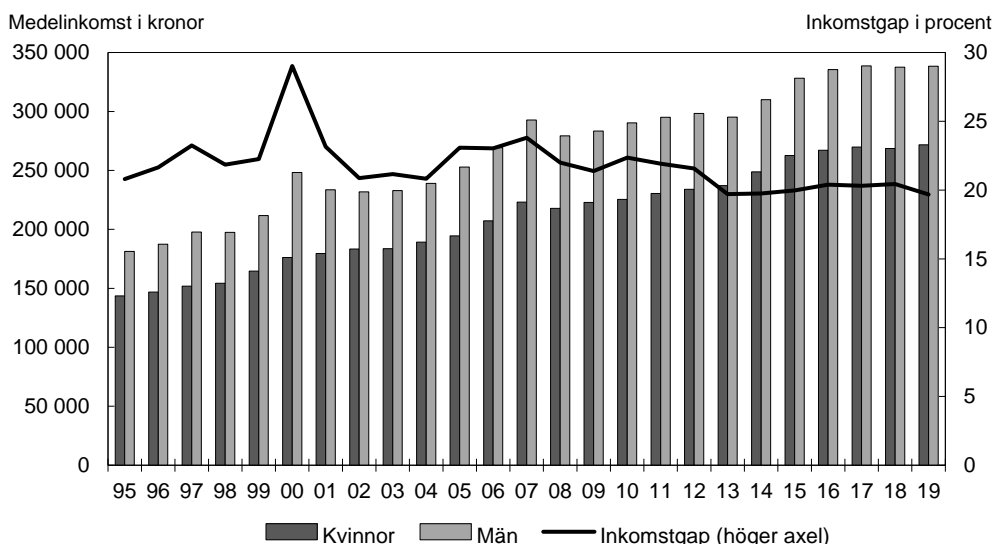
Avslutningsvis redovisas betydelsen av individuella offentligt finansierade välfärdstjänster för resursfördelningen mellan kvinnor och män.

3.1 Inkomster 20–64 år

Inkomstgapet är i stort sett oförändrat sedan mitten av 1990-talet

Kvinnor i åldersgruppen 20–64 år har i genomsnitt lägre disponibel inkomst än män. Mellan 1995 och 2019 ökade kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst med 89 procent och mäns med 87 procent (se diagram 3.1). Kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst har sedan mitten av 1990-talet i regel varit 20–23 procent lägre än mäns. Sedan 2013 har skillnaden stabiliserats runt 20 procent.¹¹

¹¹ Ibland redovisas relationen mellan kvinnors och mäns disponibla inkomster utifrån medianinkomster i stället för medelinkomster. Män är överrepresenterade bland personer med de allra högsta inkomsterna (se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 avsnitt 4.3). Dessa inkomster påverkar medelinkomsten men inte medianinkomsten. Skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst blir därför mindre om jämförelsen görs med medianinkomster i stället för medelinkomster. År 2019 var t.ex. kvinnors medianinkomst 15 procent lägre än

Diagram 3.1 Disponibel inkomst 20–64 år

Anm.: Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Olika inkomstslag bidrar olika mycket till inkomstgapet

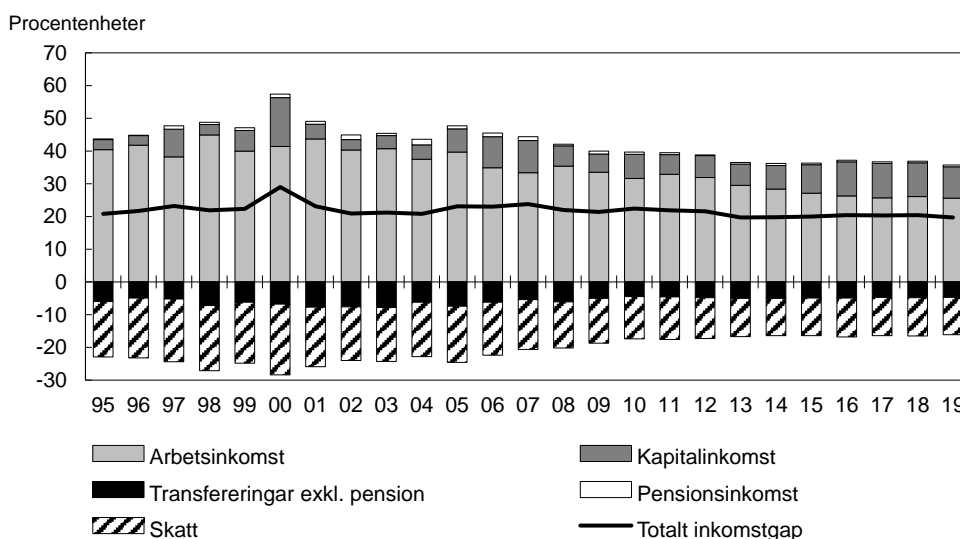
Det genomsnittliga inkomstgapet mellan kvinnor och män kan delas upp på de inkomstslag som bildar den disponibla inkomsten. Därigenom är det möjligt att ange varje enskilt inkomstslags bidrag till gapet.¹²

Skillnaden i arbetsinkomst bidrog mest till det genomsnittliga inkomstgapet såväl 1995 som 2019 (se diagram 3.2). Men bidraget från arbetsinkomster har minskat sedan början av 2000-talet samtidigt som kapitalinkomsternas bidrag till gapet har ökat. Dessutom har skatternas utjämnande effekt avtagit över tid, bl.a. som ett resultat av den ändrade sammansättningen av inkomsterna. Det har skett förskjutningar mellan storleken på olika inkomstslag som arbetsinkomster, kapital och transfereringar. Det har påverkat det genomsnittliga totala skatteuttaget eftersom skatteuttaget skiljer sig mellan inkomstslagen. Kapitalinkomsternas och skatternas utveckling har således verkat i motsatt riktning jämfört med det minskade bidraget från arbetsinkomsterna.

mäns. Skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst har också minskat något över tid när jämförelsen görs med medianinkomster.

¹² Bidraget från ett enskilt inkomstslag till det totala inkomstgapet beräknas som $100 \cdot (\text{mäns genomsnittliga inkomst från inkomstslaget} - \text{kvinnors genomsnittliga inkomst från inkomstslaget}) / \text{mäns genomsnittliga disponibla inkomst}$. Bidragen från de olika inkomstslagen summerar till det totala inkomstgapet.

Diagram 3.2 Olika inkomstslags bidrag till det genomsnittliga inkomstgapet 20–64 år

Anm.: Ett positivt bidrag innebär att inkomstslaget bidrar till att öka den relativa skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst, medan ett negativt bidrag innebär det motsatta.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

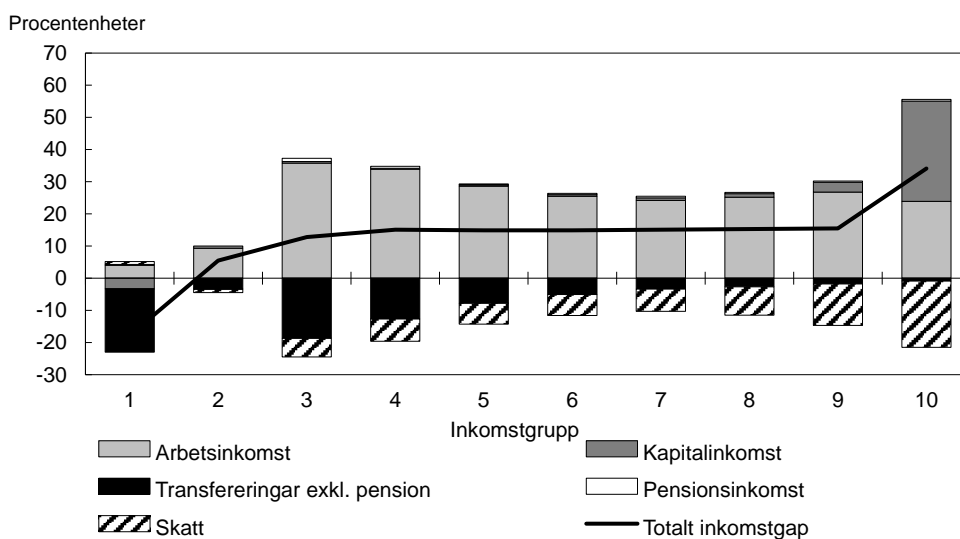
Inkomstgapet är störst för kvinnor och män med höga inkomster till följd av skillnader i kapitalinkomster

Det finns betydande variationer i gapet mellan kvinnor och män beroende på nivån på deras disponibla inkomst (se diagram 3.3). I inkomstgrupp 1 jämförs de 10 procent av kvinnorna som har lägst disponibel inkomst med de 10 procent av männen som har lägst disponibel inkomst. Motsvarande jämförelse görs mellan kvinnor och män i varje inkomstgrupp.

År 2019 hade kvinnor lägre disponibel inkomst än män i samtliga inkomstgrupper förutom i inkomstgrupp 1. Gapet var mer än dubbelt så stort i inkomstgrupp 10 än i inkomstgrupperna 3–9. Det större inkomstgapet för dem med de högsta inkomsterna förklaras av skillnader i kapitalinkomster. Kapitalinkomsterna är starkt koncentrerade till de kvinnor och män som har de högsta inkomsterna. Skillnaderna mellan kvinnors och mäns kapitalinkomster får ett betydande genomslag på gapet i disponibel inkomst mellan kvinnor och män med de högsta inkomsterna. I inkomstgrupperna 1–9 är kapitalinkomsterna relativt obetydliga i förhållande till övriga inkomster, och skillnader mellan kvinnors och mäns kapitalinkomster får därför ingen större effekt på inkomstgapet. Kvinnors och mäns kapitalinkomster redovisas mer i detalj i avsnittet om kapitalinkomster.

Utvecklingen över tid av inkomstgapet i olika inkomstgrupper har analyserats i en tidigare bilaga.¹³ Resultaten visade att inkomstgapet har minskat i inkomstgrupperna 2–9 medan det har ökat i inkomstgrupp 10. I den högsta inkomstgruppen (inkomstgrupp 10) är inkomstskillnaden i kronor betydligt större än i övriga inkomstgrupper. Den skillnaden får därför stort genomslag på det genomsnittliga inkomstgapet för samtliga kvinnor och män. Det är en viktig förklaring till att det genomsnittliga gapet för samtliga 20–64-åringar har varit relativt konstant över tid, trots att gapet har minskat i nästan alla inkomstgrupper.

¹³ Prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3, avsnitt 4.3. Jämförelsen avsåg skillnaden mellan 1995 och 2016.

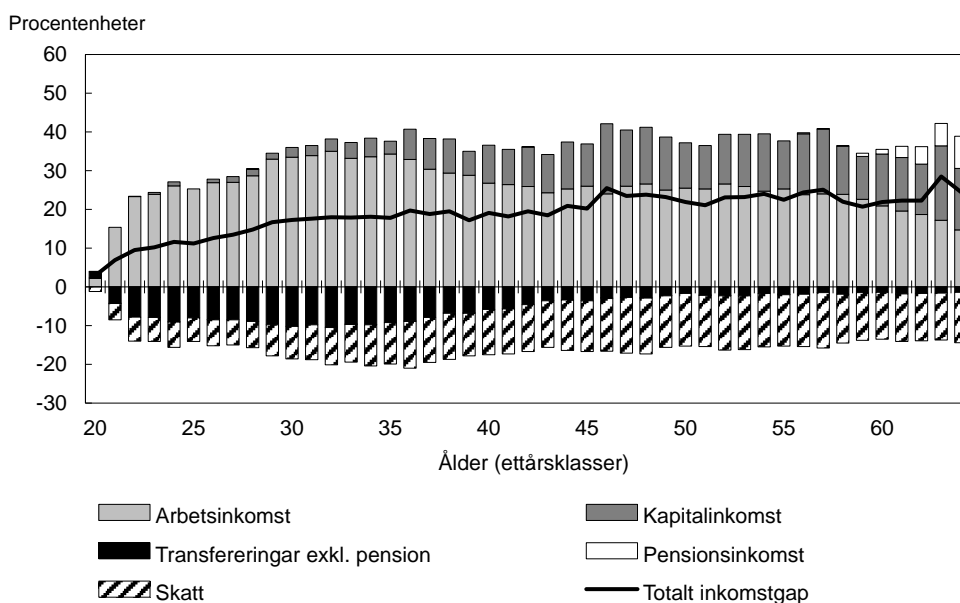
Diagram 3.3 Olika inkomstslags bidrag till gapet i olika inkomstgrupper 20–64 år 2019

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper är gjord separat för kvinnor respektive män. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 1 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har lägst disponibel inkomst och de 10 procent män som har lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 10 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har högst disponibel inkomst och de 10 procent män som har högst disponibel inkomst.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Inkomstgapet och inkomstslagens bidrag varierar med åldern

Inkomstgapet mellan kvinnor och män har även en tydlig åldersprofil (se diagram 3.4). Gapet ökar successivt från 3 procent vid tjugofemårsåldern till 20–25 procent vid 45–50 års ålder. Därefter planar gapet ut och förblir relativt konstant fram till 65 års ålder. Fram till omkring 30 års ålder ökar arbetsinkomsten i betydelse för inkomstgapet. Skatter och transfereringar verkar i motsatt riktning, medan kapitalinkomster spelar en väldigt liten roll för inkomstgapet bland de yngre. Från 35 års ålder minskar arbetsinkomstens betydelse för inkomstgapet. Samtidigt bidrar kapitalinkomsterna alltmer med stigande ålder och den utjämnade effekten från olika transfereringar avtar. Från och med 60 års ålder ökar pensionsinkomstens betydelse för inkomstgapet.

Diagram 3.4 Olika inkomstslags bidrag till inkomstgapet i olika åldersgrupper 2019

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Kapitalinkomsterna har ökat men är mycket ojämnt fördelade för både kvinnor och män

Kapitalinkomsterna är mycket ojämnt fördelade bland både kvinnor och män och de flesta har ingen eller mycket låg inkomst från kapital. Hälften av kvinnorna och hälften av männen hade högst 100 kronor i kapitalinkomst 2019 (se tabell 3.1). Totalt sett motsvarade kapitalinkomsterna för kvinnor 24 000 kronor per person och för männen 56 600 kronor per person. De relativt få individerna med mycket höga kapitalinkomster får stort genomslag vid beräkningen av medelvärdet och det gäller i särskilt hög grad för männen eftersom fler män än kvinnor har mycket höga kapitalinkomster.

Kapitalinkomsterna har ökat kraftigt för både kvinnor och män sedan mitten av 1990-talet, och det är de höga kapitalinkomsterna som har ökat. Ökningen har varit större för männen. År 1995 hade 1 procent av kvinnorna en kapitalinkomst över 99 400 kronor och 2019 hade 1 procent av kvinnorna en kapitalinkomst över 500 000 kronor. För männen var motsvarande belopp 175 200 kronor 1995 och 923 700 kronor 2019. Medianinkomsterna var däremot något lägre 2019 än 1995, både för kvinnor och män.

Tabell 3.1 Kapitalinkomster 20–64 år

Inkomst i kronor per år. Förändring i procent

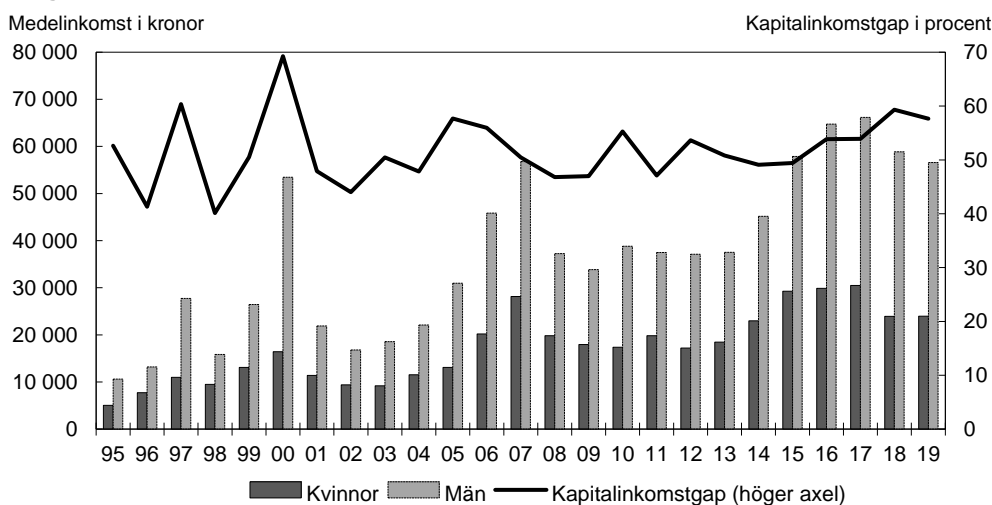
	2019		1995		Förändring 1995–2019	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Medelvärde	24 000	56 600	5 000	10 600	376	433
Median	100	100	500	400	-83	-72
P90	13 800	36 100	13 900	21 000	0	72
P95	53 300	164 200	27 400	45 900	94	258
P99	500 000	923 700	99 400	175 200	403	427

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus samtliga kapitalförluster. P90 anger den kapitalinkomstgräns där 90 procent har lägre kapitalinkomst och 10 procent har högre kapitalinkomst. Förändringen är beräknad på ej avrundade inkomster. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Totalt sett motsvarar kvinnors kapitalinkomster i genomsnitt närmare hälften av mäns kapitalinkomster. Det är ett förhållande som har varit relativt konstant sedan mitten av 1990-talet, även om den årliga variationen kan vara stor (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Kapitalinkomster 20–64 år

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus summan av samtliga kapitalförluster. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Att kvinnors genomsnittliga kapitalinkomst är lägre än mäns beror dels på att färre kvinnor än män har kapitalinkomster, dels på att kvinnor med kapitalinkomster i genomsnitt har lägre sådana inkomster än män med kapitalinkomster.

Den vanligaste typen av kapitalinkomst för både kvinnor och män är ränteinkomster. Andelen som har sådana inkomster uppgår till drygt hälften och skiljer sig inte nämnvärt mellan kvinnor och män (se tabell 3.2). De minst vanliga typerna av kapitalinkomst är utdelningar från fåmansbolag och reala kapitalvinster (dvs. vinster som uppstår vid exempelvis försäljning av fastigheter). Endast några få procent av kvinnorna och männen har sådana kapitalinkomster, men deras genomsnittliga inkomster är stora. Skillnaderna mellan kvinnor och män är små vad gäller reala kapitalvinster, medan utdelningar från fåmansföretag är betydligt vanligare bland män samtidigt som de också redovisar avsevärt högre utdelningsinkomster än kvinnor. År 2019 redovisade kvinnor i genomsnitt 302 300 kronor i utdelningsinkomster och män 536 100 kronor.

Tabell 3.2 Kapitalinkomster fördelat efter typ av kapitalinkomst 20–64 år 2019

Medelinkomst i kronor och andel samt kvinnors inkomst i relation till mäns inkomst i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel som har inkomsten		Medelinkomst för de som har inkomsten		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Räntor m.m.	3 200	6 000	53	57	56	5 600	10 700	53
Övriga aktieutdelningar	1 700	5 200	33	12	17	14 000	31 000	45
Finansiella kapitalvinster	4 000	12 500	32	11	15	35 300	81 100	43
Reala kapitalvinster	10 900	11 700	93	3	3	340 500	349 200	98
Utdelning fåmansföretag	4 200	21 100	20	1	4	302 300	536 100	56
Total kapitalinkomst	24 000	56 600	42	60	62	40 000	91 900	44

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus summan av samtliga kapitalförluster. Ränteinkomster inkluderar bl.a. bankränta, schablonintäkt på investeringssparkonto och intäkt vid uthyrning av privatbostad. Kvinnors andel av mäns inkomster är detsamma som 100 minus gapet i procent. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Ökade utdelningsinkomster har motverkat en minskning av inkomstgapet

Det är främst ökade inkomster från utdelningar i fåmansbolag och finansiella kapitalvinster som har bidragit till att kapitalinkomsterna ökat i genomsnitt för både kvinnor och män under 2000-talet. Ökningarna är koncentrerade till den högsta inkomstgruppen.¹⁴

Delägare i fåmansbolag omfattas av ett komplext men relativt förmånligt regelverk för beskattning.¹⁵ De s.k. 3:12-reglerna reglerar möjligheterna för ägarna till fåmansbolag att omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster som då kan beskattas lägre. Delägare i fåmansbolag av båda könen har högre förvärvsinkomster och högre disponibel inkomst än befolkningen i övrigt.

De ökade möjligheterna att som delägare i fåmansbolag omvandla arbetsinkomster till utdelningsinkomster kan också ha bidragit till det minskade gapet i arbetsinkomst, eftersom män i betydligt högre grad än kvinnor använt denna möjlighet.¹⁶ En

¹⁴ Se prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 4 avsnitt 4.1. Uppdelningen i olika typer av inkomster kan bara göras fr.o.m. 2001.

¹⁵ Skattesystemets utveckling 2006–2015. Del II Fördjupad analys av rot- och rutavdrag, investeringssparkonto och delägare i fåmansbolag ur ett jämställdhetsperspektiv (Skatteverket 2018).

¹⁶ Mellan 1995 och 2017 minskade bidraget från arbetsinkomsten till inkomstgapet allra mest i inkomstgrupp 10. År 1995 var det den inkomstgrupp där bidraget från arbetsinkomst var allra störst medan bidraget 2017 var mindre än i de flesta övriga inkomstgrupper. Se prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3.

utvärdering av regelförändringar som infördes 2006 visar att delägare i fåmansbolag har minskat sin löneinkomst från bolaget för att i stället öka utdelningsinkomsterna, utan att de totala inkomsterna har ökat.¹⁷ En viss del av de inkomster från fåmansföretag som i dag klassas som kapitalinkomster hade därför räknats som arbetsinkomst före 2006.¹⁸

Transfereringar och skatter utjämnar inkomsterna mellan kvinnor och män

Transfereringar och skatter har en utjämnade effekt på den disponibla inkomsten och minskar skillnaden mellan kvinnor och män från 72 procent i marknadsinkomst till 80 procent i disponibel inkomst (se tabell 3.3).

År 2019 var kvinnors totala genomsnittliga transfereringsinkomster (exklusive pension) drygt 50 procent högre än mäns. Kvinnor mottar i genomsnitt högre belopp av såväl lönerelaterade som försörjningsrelaterade transfereringar. Syftet med de lönerelaterade transfereringarna är att ersätta inkomstbortfall under arbetslivet till följd av t.ex. arbetslöshet, sjukdom eller vård av barn. De försörjningsrelaterade transfereringarna ska öka inkomsten i hushåll med låga inkomster eller hög försörjningsbörd.

Att ersättningarna från de lönerelaterade transfereringarna är högre bland kvinnor förklaras till stor del av att kvinnor tar ut en större andel av föräldraledigheten och är mer sjukskrivna än män. Den totala årliga inkomsten från dessa transfereringar blir därför högre för kvinnor, även om män till följd av högre löner har en högre ersättning per dag. Skillnaden i ersättning per dag begränsas dock av att enbart arbetsinkomster upp till en viss nivå ger rätt till ersättning från socialförsäkringen.

Kvinnors större andel av de försörjningsrelaterade transfereringarna förklaras i huvudsak av att det är vanligare att kvinnor är ensamstående föräldrar med hemmavarande barn. Fler kvinnor än män har därför behov av det inkomstprövade bostadsbidraget och fler mottar underhållstöd. Det är också fler kvinnor än män som studerar och får studiestöd.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män jämnas också ut av skattesystemet. År 2019 motsvarade kvinnors direkta skatter på arbete och kapital nästan 70 procent av mäns direkta skatter på arbete och kapital. Män betalar högre skatt delvis för att de har högre marknadsinkomster, men också till följd av progressiviteten i beskattningen av förvärvsinkomster. Till exempel betalar män mer statlig inkomstskatt än kvinnor. Det beror på att den statliga inkomstskatten endast betalas på förvärvsinkomster över den s.k. brytpunkten samtidigt som fler män än kvinnor har förvärvsinkomster över denna gräns. Jobbskatteavdraget bidrar också till progressiviteten i beskattningen och avtrappningen av avdraget vid höga inkomster bidrar ytterligare. Samtidigt innebär jobbskatteavdraget att lägre skatt betalas på arbetsinkomster än på lönerelaterade transfereringsinkomster, som i högre utsträckning ges till kvinnor, vilket verkar i motsatt riktning.

¹⁷ Alstadsæter och Jacob, Dividend Taxes and Income Shifting, Scandinavian Journal of Economics, 2016.

¹⁸ En beräkning visade att gapet i arbetsinkomst 2017 ökade med 4 procentenheter om alla utdelningar från fåmansföretag räknas som arbetsinkomst. Det motsvarar mer än hälften av den minskade skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män som skett sedan 2006. Se prop. 2019/20:100 bilaga 3.

Tabell 3.3 Från marknadsinkomst till disponibel inkomst 20–64 år 2019

Medelinkomst i kronor och andel i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel med inkomst		Medelinkomst för de med inkomster		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	279 500	366 100	76	87	89	321 800	411 300	78
Kapitalinkomster	24 000	56 600	42	60	62	40 000	91 900	44
Marknadsinkomster	303 400	422 700	72	90	92	335 700	457 900	73
Lönerelaterade transfereringar	28 500	19 500	147	44	35	64 700	55 700	116
<i>varav</i>								
– arbetsmarknadsstöd	3 900	4 500	85	6	6	61 600	70 600	87
– ersättningar i samband med sjukdom	7 900	4 300	182	14	8	55 600	56 100	99
– sjuk- och aktivitetsersättning	6 200	4 700	131	6	4	109 000	118 900	92
– föräldrapenning	9 000	5 200	175	25	20	36 100	25 900	139
– övriga lönerelaterade transfereringar	1 600	800	206	6	2	28 000	34 200	82
Försörjningsrelaterade transfereringar	17 000	10 300	165	62	56	27 200	18 300	149
<i>varav</i>								
– barnbidrag	6 600	4 800	137	40	33	16 600	14 800	112
– underhållstöd och underhållsbidrag (mottaget)	2 000	400	531	9	3	22 900	13 800	165
– underhållstöd och underhållsbidrag (givet)	300	1 200	25	3	7	11 500	17 400	66
– bostadsbidrag	1 300	400	282	6	3	20 600	13 400	153
– ekonomiskt bistånd	1 900	1 700	113	3	3	57 600	50 100	115
– studiestöd	6 700	4 500	148	10	7	64 100	61 500	104
– studiestöd återbetalning	2 800	1 800	154	26	16	11 000	11 100	99
– övriga försörjningsrelaterade transfereringar	1 600	1 500	111	4	4	44 100	37 500	117
Pensioner	5 600	7 100	78	7	7	74 800	107 500	70
Samtliga inkomster före skatt	354 500	459 600	77	99	98	359 000	466 900	77
Skatt	82 800	121 300	68	94	94	87 700	128 300	68
Disponibel inkomst	271 800	338 300	80	99	99	275 000	343 500	80

Anm.: Kvinnors andel av mäns inkomster är detsamma som 100 minus gapet i procent. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

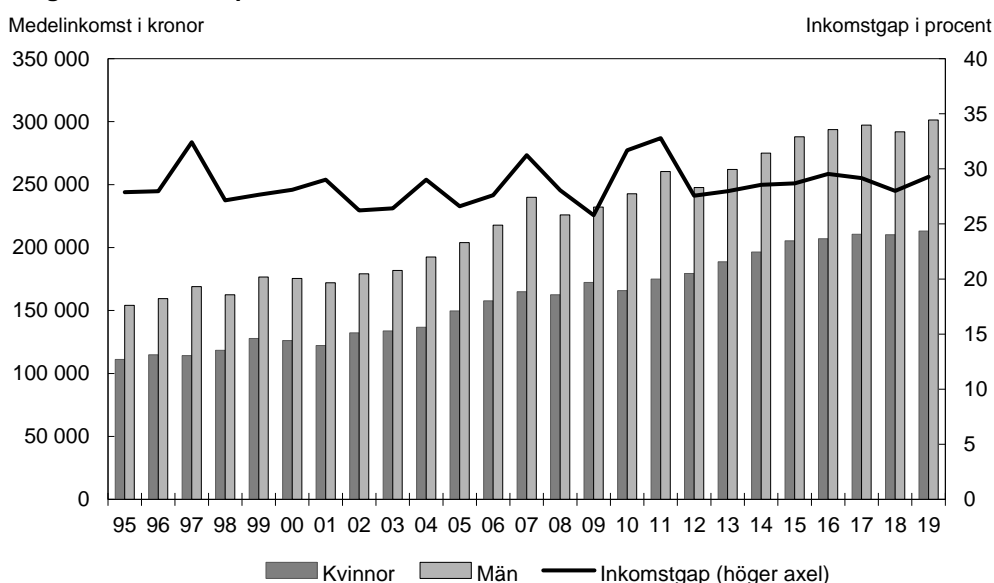
3.2 Inkomster 65 år och äldre

Den disponibla inkomsten ökar men inkomstgapet kvarstår

I åldersgruppen 65 år och äldre har kvinnors disponibla inkomster i genomsnitt varit 29 procent lägre än mäns mellan 1995 och 2019. Med undantag för några enstaka år har skillnaden varit relativt stabil över tid (se diagram 3.6). Inkomstgapet är ca 10 procentenheter större för åldersgruppen 65 år och äldre än för åldersgruppen 20–64 år.

Den disponibla inkomsten minskar generellt sett med stigande ålder bland både kvinnor och män 65 år och äldre, men i något snabbare takt för män, se budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 4 avsnitt 4.4).

Diagram 3.6 Disponibel inkomst 65 år och äldre

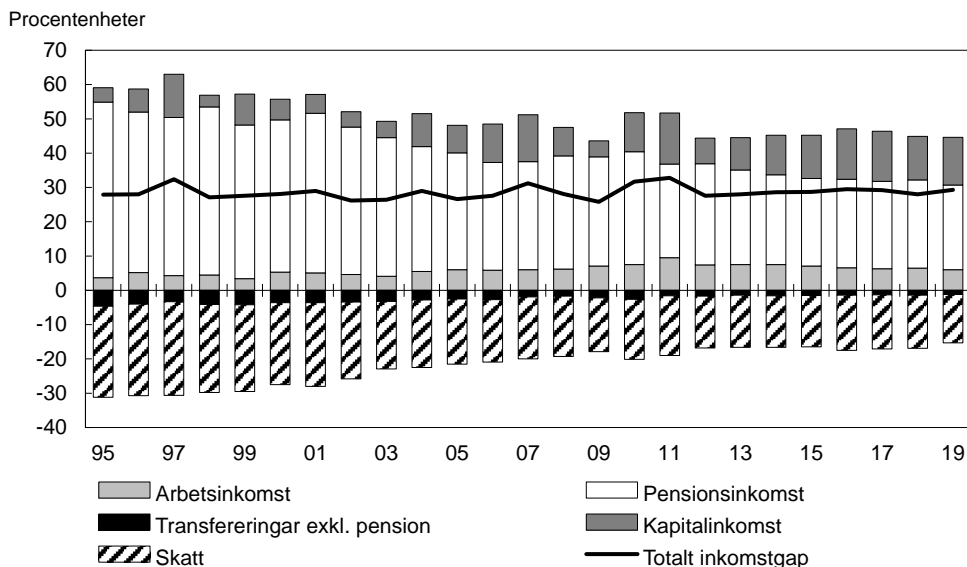
Anm.: Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Pensionsinkomster bidrar mest till inkomstgapet men bidraget har minskat över tid

Inkomstsammansättningen i åldersgruppen 65 år och äldre skiljer sig från den hos personer i åldersgruppen 20–64 år. Pensionsinkomsterna dominerar och bidrar mest till inkomstgapet mellan kvinnor och män bland äldre (se diagram 3.7). Pensionsinkomsternas bidrag till inkomstgapet har dock minskat över tid samtidigt som den utjämnande effekt som skatter och transfereringar (exklusive pensioner) medför har avtagit. Utvecklingen speglar förändringarna i kvinnors arbetskraftsdeltagande sedan 1970-talet. De yngre kvinnorna i gruppen 65 år och äldre har i större utsträckning än de äldre kvinnorna förvärvat arbetat vilket har gett dem en högre pension över tid, vilket också har minskat deras behov av andra transfereringar. Detta har i sin tur bidragit till att minska skillnaden mellan kvinnor och män vad gäller skatter och transfereringar.

Kapitalinkomsterna har ökat över tid och mer för män än för kvinnor, vilket har bidragit till en ökning i det genomsnittliga inkomstgapet sedan mitten på 1990-talet. Arbetsinkomsterna är begränsade i denna åldersgrupp men fortsätter att bidra till inkomstgapet även efter 65 år. Arbetsinkomsternas betydelse för inkomstgapet ökade fram till och med 2011 och har därefter minskat.

Diagram 3.7 Olika inkomstslags bidrag till inkomstgapet 65 år och äldre

Anm.: I posten pensionsinkomst ingår allmän pension, tjänstepension och privat pension. I allmän pension ingår inkomstpension, tilläggs pension, premiepension och garantipension. Även arbetsskadelivränta, änkepension och efterlevandepension ingår.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

Inkomster från arbete och kapital ökar inkomstgapet i de högre inkomstskikten

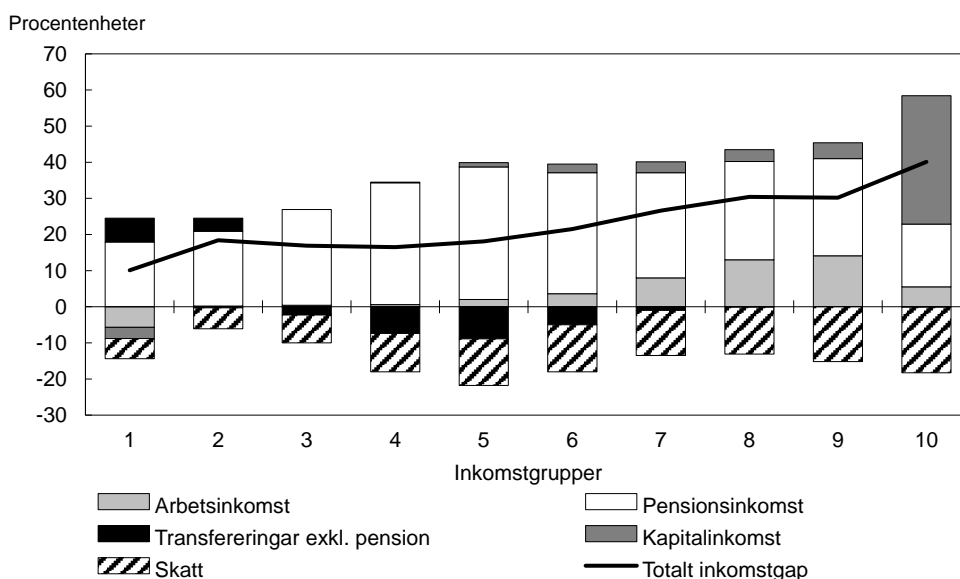
Inkomstgapet tenderar att vara större ju högre den disponibla inkomsten är (se diagram 3.8). Gapet ökar från 10 procent i den lägsta inkomstgruppen till 40 procent i den högsta. I inkomstgrupp 1 jämförs de 10 procent av kvinnorna som har lägst disponibel inkomst med de 10 procent av männen som har lägst disponibel inkomst. Motsvarande jämförelse görs mellan kvinnor och män i varje inkomstgrupp.

Bidraget från de olika komponenterna till inkomstgapet skiljer sig också mellan inkomstgrupperna. Pensionsinkomsternas bidrag ökar tydligt mellan inkomstgrupp 1 och 5. Därefter minskar pensionsinkomsternas bidrag till gapet och är som minst i inkomstgrupp 10. I den gruppen är det i stället kapitalinkomsterna som bidrar mest till gapet. I övriga inkomstgrupper är kapitalinkomsternas bidrag ganska litet.

Arbetsinkomsternas bidrag till inkomstgapet mellan kvinnor och män ökar successivt fr.o.m. inkomstgrupp 5 och t.o.m. inkomstgrupp 9. Kvinnor och män som fortsätter förvärvsarbete efter 65 års ålder har i regel högre inkomster delvis tack vare arbetsinkomsterna, men också till följd av högre pensioner som återspeglar högre inkomster tidigare i livet. Kvinnor har dock i mindre utsträckning än män arbetsinkomster efter 65 års ålder och deras arbetsinkomst är också i genomsnitt lägre än mäns (se tabell 3.5 och diagram 2.2).

I de mellersta inkomstskikten (4–6) bidrar transfereringarna (exklusive pension) till att utjämna gapet mellan kvinnor och män. En aspekt som sannolikt spelar roll i sammanhanget är att åldersfördelningen ser annorlunda ut för kvinnor än för män i de här inkomstgrupperna. För kvinnorna är andelen som är över 85 år större än vad den är för männen. Därför är inkomster från transfereringar som exempelvis bostadstillägg relativt större bland kvinnor än bland män.

Diagram 3.8 Bidrag från olika inkomstslag (disponibel inkomst) till inkomstgapet 65 år och äldre 2019

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper är gjord separat för kvinnor och män. Vid indelningen ordnas kvinnor och män separat efter den individuella disponibla inkomsten och delas in i tio lika stora grupper. I inkomstgrupp 1 återfinns den tiondel av kvinnor respektive män som har lägst inkomster, och i inkomstgrupp 10 återfinns den tiondel av kvinnor respektive män som har högst inkomster.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

I inkomstgrupperna med de lägsta inkomsterna minskade gapet mellan kvinnor och män mellan 1995 och 2019 främst till följd av mindre skillnader mellan kvinnors och mäns pensionsinkomster. I de högre inkomstskikten ökade gapet, till stor del på grund av ökade skillnader i kapitalinkomster.¹⁹

Kapitalinkomsterna har ökat mer än dubbelt så mycket för män som för kvinnor sedan 1995

Även i åldersgruppen 65 år och äldre har kapitalinkomsterna i genomsnitt ökat kraftigt sedan mitten på 1990-talet för både kvinnor och män (se tabell 3.4). Kvinnors kapitalinkomster ökade i genomsnitt med 30 800 kronor (211 procent) och mäns med 66 200 kronor (315 procent) i 2019 års priser mellan 1995 och 2019. Det förklaras framför allt av utvecklingen i procenten med de högsta inkomsterna under samma period. För kvinnorna var ökningen i denna grupp ca 850 000 kronor och för männen ca 1,1 miljoner kronor. Men för en stor del av både kvinnorna och männen ökade inte kapitalinkomsterna alls. Hälften av kvinnorna hade 2019 högst 500 kronor i kapitalinkomst, och hälften av männen högst 900 kronor, vilket är lägre än motsvarande belopp 1995. En förklaring kan vara att stora grupper enbart har ränteinkomster och dagens räntenivå är betydligt lägre än den var i mitten av 1990-talet.

¹⁹ Prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3. Jämförelsen avsåg skillnaden mellan 1995 och 2016.

Tabell 3.4 Kapitalinkomster 65 år och äldre

Inkomst i kronor per år. Förändring i procent

	2019		1995		Förändring 1995–2019	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Medelvärde	45 400	87 200	14 600	21 000	211	315
Median	500	900	4 500	6 100	-89	-85
P90	33 200	76 700	27 800	43 400	19	77
P95	104 400	221 500	45 100	73 000	131	203
P99	989 100	1 349 100	138 600	215 400	614	526

Anm.: Kapitalinkomsterna är beräknade som summan av samtliga kapitalinkomster (inkl. kapitalvinster) minus samtliga kapitalförluster. P90 anger den kapitalinkomstgräns där 90 procent har lägre kapitalinkomst och 10 procent har högre kapitalinkomst. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och STAR) och egna beräkningar.

År 2019 redovisade 68 procent av männen och 64 procent av kvinnorna kapitalinkomster av något slag (se tabell 3.5). I genomsnitt utgjorde kvinnornas kapitalinkomster 55 procent av männens. Oavsett typ av kapitalinkomst hade kvinnorna en lägre genomsnittlig inkomst än männen. Ränteinkomster var den vanligast förekommande kapitalinkomsten bland både kvinnor och män. De reala kapitalvinsterna utgjorde i genomsnitt den största av kapitalinkomsterna, 883 300 kronor för kvinnor och 825 800 kronor för män. Men enbart 1 procent av kvinnorna och 3 procent av männen redovisade inkomster från reala kapitalvinster. Cirka 23 procent av kvinnorna och 31 procent av männen hade aktieutdelningar 2019, men kvinnors aktieutdelningar utgjorde i genomsnitt enbart 57 procent av mäns aktieutdelningar.

Inkomstrelaterade pensioner bidrar till inkomstgapet men grundskydd och transfereringar jämnar ut skillnaderna

Kvinnors samlade pensions-, arbets- och kapitalinkomster uppgår före skatt och andra transfereringar till 66 procent av mäns (se tabell 3.5). När skatter och andra transfereringar inkluderas är kvinnors disponibla inkomst i genomsnitt 71 procent av mäns disponibla inkomst.

Vissa pensionsslag bidrar till att minska skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster medan andra bidrar till att öka den. Två slags pensionsutbetalningar går främst till kvinnor. Garantipension utgör en utfyllnad till inkomstpension när denna är låg eller saknas helt. Det är en betydligt större andel kvinnor än män som får garantipension. Garantipensionen bidrar därmed till att jämna ut skillnaden mellan kvinnor och män. Vidare har nära en femtedel av kvinnorna änkepension och för dem som har sådan pension är det genomsnittliga beloppet betydande. Även detta bidrar till att jämna ut skillnaden mellan kvinnor och män.

Tjänstepensioner som har en hög täckningsgrad för både kvinnor och män bidrar i stället till en kraftig ökning av skillnaden. Kvinnors andel av mäns tjänstepension uppgick 2019 till 52 procent. En viktig förklaring är att tjänstepension även ger ersättning för arbetsinkomster över intjänandetaket i det allmänna pensionssystemet, vilket fler män än kvinnor har haft. Dessutom skiljer sig ersättningar från tjänstepension mellan sektorer på arbetsmarknaden eftersom regelverken i avtalen är olika, se Inte bara socialförsäkringar – kompletterande ersättningar vid inkomstbortfall (Expertgruppen för Studier i Samhällsekonomi 2005:2). Privat anställda tjänstemän, där män är överrepresenterade, har t.ex. det mest generösa tjänstepensionsavtalet (ITP2).²⁰ Det bidrar också till inkomstskillnaden mellan kvinnor och män.

²⁰ Utvecklingen av kollektivavtalade ersättningar sedan 2000-talets början. En redovisning av kollektivavtalade ersättningar som kompletterar den allmänna socialförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen (Inspektionen för socialförsäkringen, Rapport 2018:14).

Försörjningsrelaterade transfereringar bidrar till en utjämning av skillnaderna i inkomst mellan kvinnor och män. Betydligt fler kvinnor än män får bostadstillägg och i genomsnitt är ersättningen högre för kvinnor än för män. Andelen som får äldre-försörjningsstöd eller andra försörjningsrelaterade transfereringar är generellt sett liten. Kvinnor får dock i genomsnitt högre ersättningar även från dessa system än män.

Skattesystemet bidrar till att jämna ut skillnaderna mellan kvinnors och mäns inkomster. Progressiviteten i beskattningen av förvärvsinkomster bidrar till detta. Jobbskatteavdraget har mindre betydelse för äldre eftersom de i mindre uträkning har löneinkomster. Däremot gynnas män i högre grad än kvinnor i gruppen 65 år och äldre av att jobbskatteavdraget är mer generöst för äldre än för de under 65 år. Det beror på att män i större utsträckning än kvinnor förvärvsarbetar efter 65 år.

Tabell 3.5 Från marknadsinkomster till disponibel inkomst 65 år och äldre 2019

Medelinkomst i kronor och andel i procent

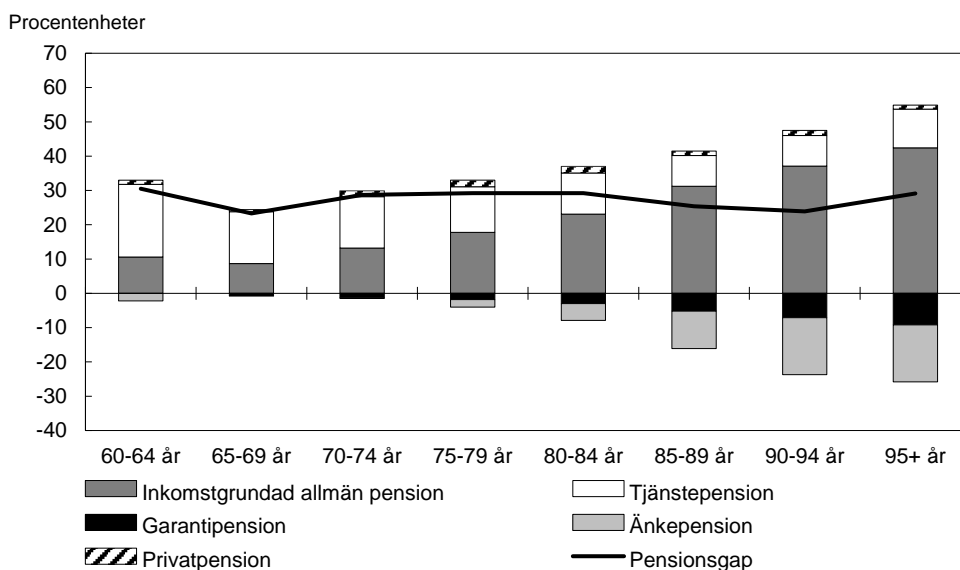
Medelinkomst för samtliga	Andel med inkomst		Medelinkomst för dem med inkomster	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
			Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	23 700	42 200	56	83
Kapitalinkomster	46 000	88 400	52	55
Pensioner	196 300	271 700	72	72
<i>Varav</i>				
– inkomstrelaterad allmän pension	126 500	171 000	74	75
– tjänstepension	40 200	78 900	51	52
– garantipension	8 400	2 700	311	90
– änkepension	7 900	0	19	0
– privat pension	8 200	12 600	65	76
– övriga pensioner	2 400	2 700	89	68
Marknadsinkomst och pensioner	262 500	396 800	66	66
Löne relaterade transfereringar	1 100	1 100	100	92
Försörjningsrelaterade transfereringar	6 800	3 000	227	103
<i>Varav</i>				
– bostadstillägg	6 100	2 400	254	105
– äldreförsörjningsstöd	700	500	140	133
– övriga försörjningsrelaterade transfereringar	100	200	50	125
Samtliga inkomster före skatt	270 300	401 000	67	67
Skatt	57 200	99 700	57	58
Disponibel inkomst	213 100	301 300	71	71

Anm.: Kvinnors andel av mäns inkomster är detsamma som 100 minus gapet i procent. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Diagram 3.10 Bidrag från olika pensionsslag till pensionsgapet 2019

Anm.: Posten övrig pension redovisas inte på grund av platsbrist.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

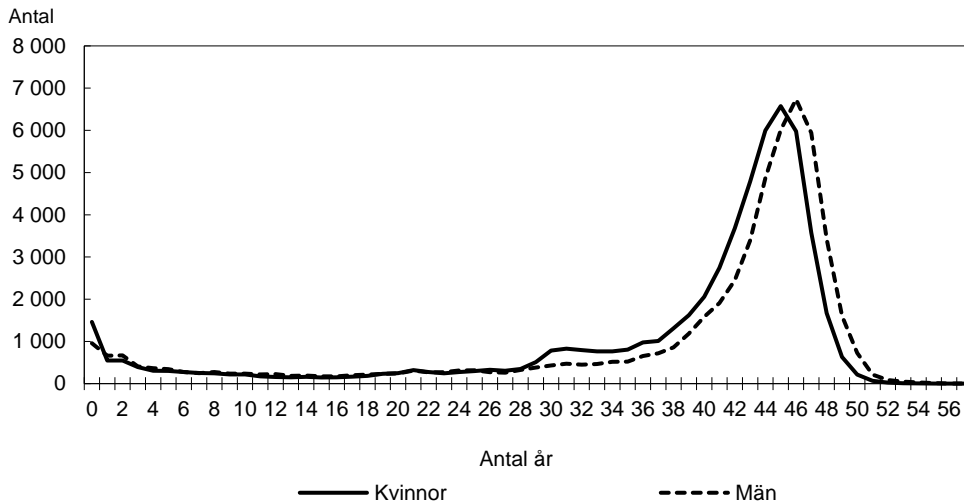
Kvinnor och män börjar ta ut pension vid samma ålder men kvinnor har färre pensionsgrundande år

Livsinkomstprincipen är grundläggande i pensionssystemet. Den innebär att arbetsinkomster och ersättningar från inkomstförsäkringar under hela livet påverkar pensionens storlek. Därför är åldern då en person lämnar arbetslivet och börjar ta ut ålderspension viktig, liksom det sammanlagda antalet år en person arbetat.

Skillnaden mellan den ålder då kvinnor respektive män börjar ta ut allmän pension (pensioneringsålder) är liten och har minskat över tid. Mellan 2019 och 2020 ökade medelpensioneringsåldern med ca fem månader och uppgick 2020 till 65 år för både kvinnor och män, se rapporten Pensionersåldrar och arbetslivets längd (Pensionsmyndigheten 2021).

Skillnaden i antalet pensionsgrundande år har minskat betydligt över tid och är numera också liten (se diagram 3.11). Antal pensionsgrundande år har ökat med i genomsnitt 7,0 år för kvinnor och 1,3 år för män under perioden 2004–2020. Skillnaden mellan kvinnor och män har därmed minskat med 5,7 år i genomsnitt. År 2020 var skillnaden 0,6 år. Då hade männen 39,1 pensionsgrundande år och kvinnorna 38,5 år. Bland kvinnor som tog ut pension 2020 var det vanligaste att ha 45 pensionsgrundande år. Bland män var antalet år marginellt högre, 46 år.

Diagram 3.11 Fördelning av antal pensionsgrundande år för de som började ta ut allmän pension 2020

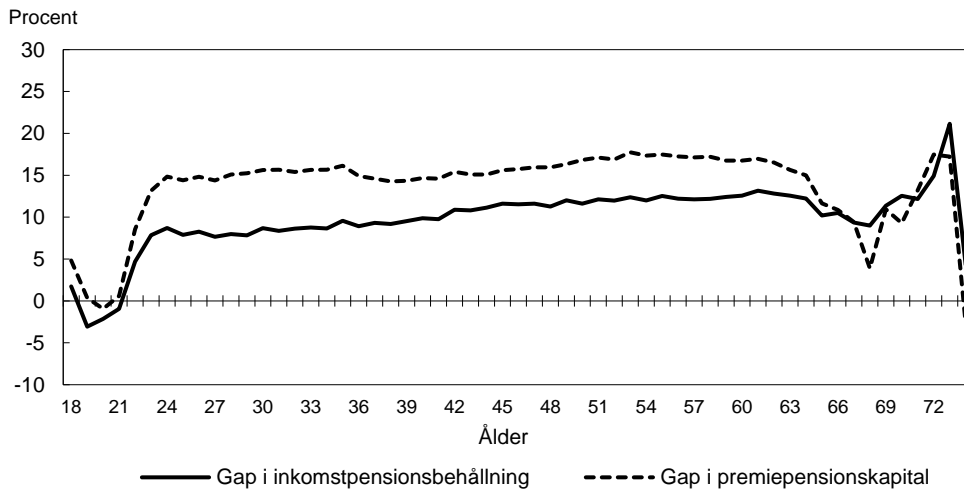
Anm.: I pensionsgrundande inkomster ingår arbetsinkomster och olika inkomster från socialförsäkringen som är till för att ersätta uteblivna löneinkomster, t.ex. sjukpenning, föräldrapenning och inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Avkastningen i premiepensionskapitalet kan på sikt bidra till större pensionsgap

I de flesta åldrar är gapet större i premiepensionen än i inkomstpensionen trots att den procentuella avsättningen till respektive del är lika stor för både kvinnor och män (se diagram 3.12). Skillnaden indikerar att män har en högre avkastning än kvinnor i premiepensionskapitalet. Om detta mönster håller i sig kommer det bidra till ökade skillnader mellan kvinnors och mäns pension i takt med att premiepensionen fasas in i systemet.

Diagram 3.12 Kvinnors pensionsbehållning och premiepensionskapital som andel av mäns för personer som inte tagit ut pension 2020

Anm.: Statistiken avser personer som ännu inte tagit ut sin första pension och som är folkbokförda i Sverige.

Källa: Pensionsmyndigheten.

3.3 Individuella välfärdstjänster

En viktig del av den offentliga sektorns verksamhet består av att finansiera individuella välfärdstjänster som skola, omsorg och hälsovård. Värdet av de individuella välfärdstjänsterna motsvarade 2019 ca 17 procent av BNP, att jämföra med bidrag och transfereringar som uppgick till 14 procent av BNP samma år.

Eftersom värdet av välfärdstjänsterna inte ingår i den disponibla inkomsten kan analyser som använder disponibel inkomst som enda inkomstbegrepp underskatta kvinnors och mäns tillgång till ekonomiska resurser.

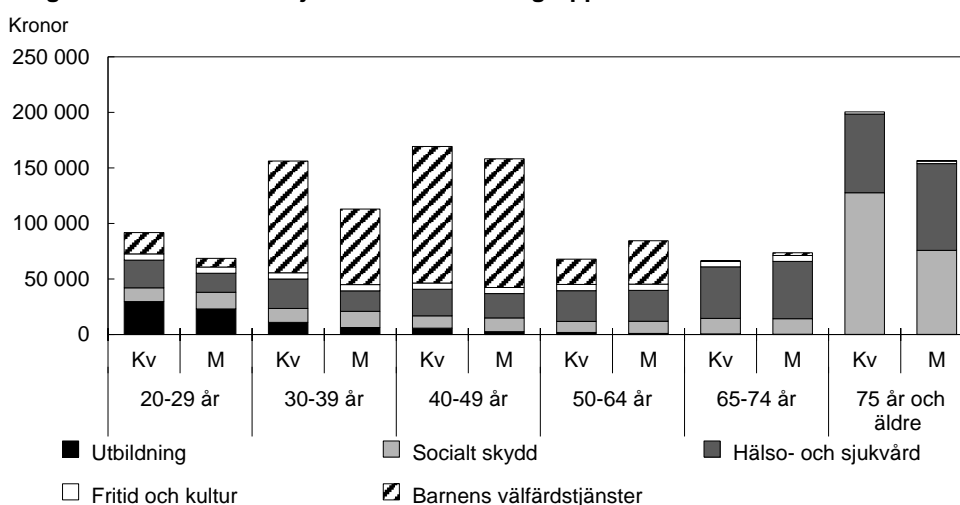
Det är de individuella välfärdstjänsterna som inkluderas i analysen i denna bilaga: utbildning, barnomsorg (förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg), hälso- och sjukvård, socialt skydd (främst äldreomsorg) samt fritid och kultur. Kollektiva tjänster, som infrastruktur, försvar och rättsväsende, som konsumeras av många personer gemensamt, beaktas däremot inte.

Det finns stora variationer i behovet av välfärdstjänster

Kvinnor mottar i genomsnitt välfärdstjänster till ett högre värde än män. Det gäller framför allt välfärdstjänster inom utbildning och socialt skydd. Däremot tillfaller välfärdstjänster inom området fritid och kultur i något högre grad män. Värdet av hälso- och sjukvårdstjänster är endast marginellt högre för kvinnor.

Behovet av välfärdstjänster varierar betydligt i olika faser i livet. Det är i de yngre och i den äldsta åldersgruppen som kvinnor i genomsnitt mottar välfärdstjänster till ett högre värde än män, medan det motsatta gäller i åldersgrupperna 50–74 år (se diagram 3.13). Det beror t.ex. på att fler kvinnor än män i åldersgrupper 20–29 år studerar. Värdet av de välfärdstjänster som barnen mottar tillfaller framför allt föräldrar 30–49 år, där kvinnorna i genomsnitt mottar ett något högre belopp jämfört med männen. Socialt skydd, i vilket äldreomsorg utgör en stor del, går i större utsträckning till äldre och då främst till äldre kvinnor eftersom kvinnor i genomsnitt lever längre än män. Däremot får män som är 65 år och äldre ett högre värde av hälso- och sjukvårdstjänster än kvinnor i samma åldersgrupp.

Diagram 3.13 Välfärdstjänster i olika åldersgrupper 2019

Anm.: Värdet av barnens individuella välfärdstjänster fördelas lika mellan föräldrarna, oavsett om de är sammanboende eller särlevande. Kv avser kvinnor och M avser män. Inkomsterna anges i 2019 års priser.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

4 Förväntade effekter på kvinnors och mäns disponibla inkomst till följd av den ökade arbetslösheten 2020

Den ekonomiska aktiviteten i Sverige sjönk kraftigt 2020. Det är ännu inte känt hur nedgången påverkade kvinnors och mäns disponibla inkomster. Data för inkomståret 2020 kommer att finnas tillgängliga först i början av 2022. Effekterna väntas dock främst ha uppkommit via arbetsmarknaden och den ökade arbetslösheten.

För att få en bild av hur det försämrade arbetsmarknadsläget kan ha påverkat kvinnors och mäns disponibla inkomster görs i detta avsnitt en scenarioanalys baserad på mikrosimuleringsmodellen FASTT. I analysen jämförs två alternativa scenarier. Referensscenariot bygger på en bedömning av hur ekonomin, arbetsmarknaden och kvinnors och mäns disponibla inkomster skulle ha sett ut 2020 utan konjunkturedgången. Det jämförs med ett krisscenario som beaktar den ökade arbetslösheten under 2020.²¹

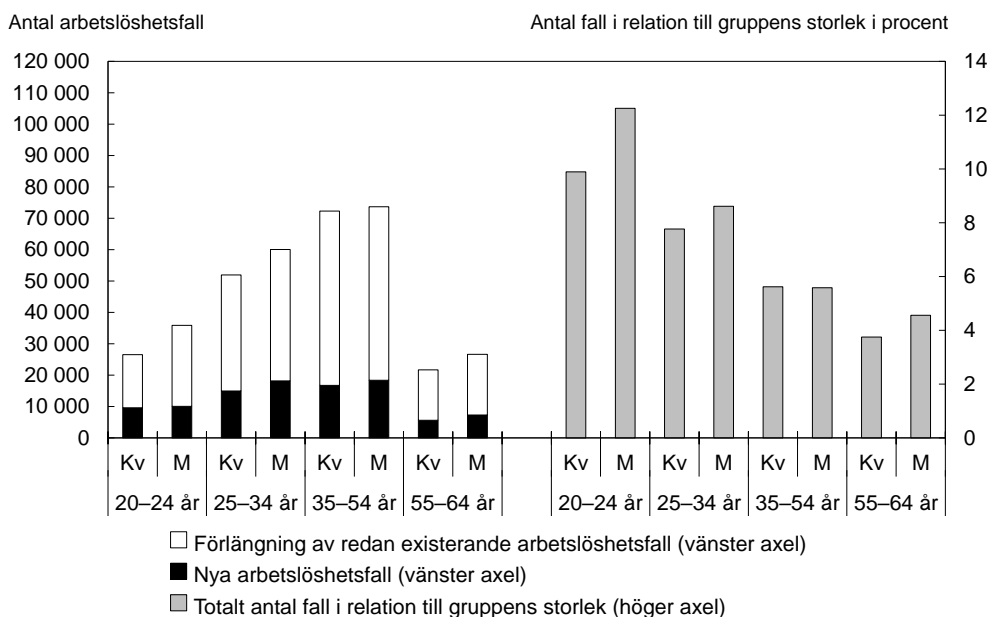
Den ökade arbetslösheten 2020 berörde något fler män än kvinnor

De effekter av det försämrade arbetsmarknadsläget 2020 som fångas i scenarioberäkningarna uppkommer via två huvudsakliga kanaler. För det första blev fler individer arbetslösa någon gång under året. Bland personer 20–64 år som har arbetsinkomster och saknar arbetslöshetsdagar i referensscenariot tilldelas 47 000 kvinnor och 54 000 män arbetslöshetsdagar i krisscenarioet. Modellen baserar urvalet av dessa individer på uppgifter om hur ökningen av antalet inskrivna arbetslösa kvinnor respektive män vid Arbetsförmedlingen fördelade sig på bl.a. ålder, utbildningsnivå samt inrikes och utrikes födda. För det andra förlängdes arbetslöshetstiderna för många av de som skulle varit arbetslösa även i frånvaro av konjunkturedgången. Ungefär 125 000 kvinnor och 142 000 män med registrerade arbetslöshetsdagar i referensscenariot tilldelas ett ökat antal arbetslöshetsdagar i krisscenarioet. Sammantaget innebär detta att ca 172 000 kvinnor (6,2 procent av samtliga kvinnor 20–64 år) och 196 000 män (6,8 procent av samtliga män 20–64 år) bedöms ha berörts av den ökade arbetslösheten 2020.

Den ökade arbetslösheten berörde ett färre antal kvinnor än män oavsett åldersgrupp (se diagram 4.1). Merparten av skillnaden kan hänföras till yngre personer i åldersgrupperna 20–24 år och 25–34 år. Bland dessa var både antalet nya arbetslöshetsfall och antalet personer som drabbades av förlängd arbetslöshet fler bland män än bland kvinnor. Andelen som berördes av den ökade arbetslösheten 2020 var högst i åldersgruppen 20–24 år. Detta gällde för såväl kvinnor som för män.²²

²¹ Metod, antaganden och avgränsningar beskrivs närmare i 2021 års fördelningspolitiska redogörelse (prop. 2020/21:100 bilaga 2 avsnitt 3) och i Teknisk bilaga till Fördelningspolitisk redogörelse april 2021 på www.regeringen.se.

²² När den ökade arbetslösheten delas upp utbildningsnivå och på inrikes och utrikes födda visar statistiken att andelen berörda var högst för personer med enbart förgymnasial utbildning och högre för utrikes födda än för inrikes födda. Detta gällde för såväl kvinnor som för män.

Diagram 4.1 Ökad arbetslöshet i olika åldersgrupper 2020

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20-64 år. Kv avser kvinnor och M avser män.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR), Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

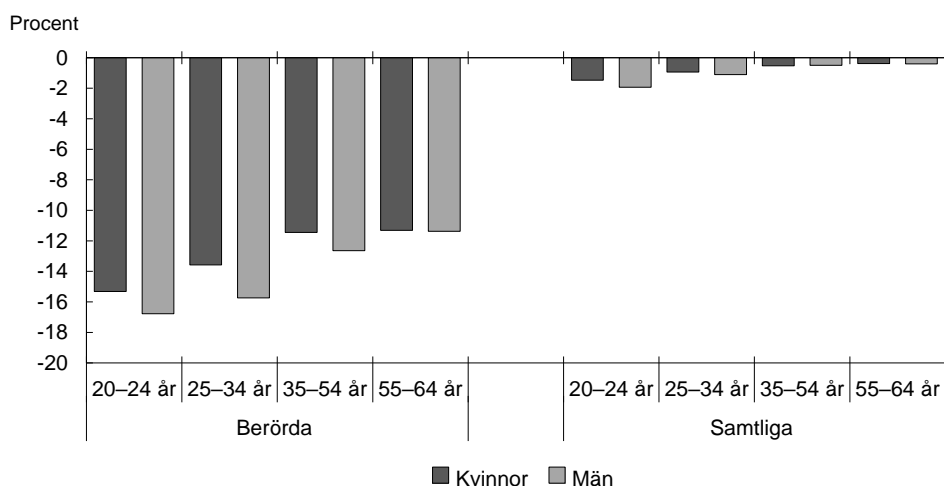
Mäns disponibla inkomster väntas ha minskat mer än kvinnors

Det beräknade bortfallet av disponibel inkomst beror på en rad samverkande faktorer, bl.a. arbetade timmar och timlön i referensscenariot, antalet arbetslöshetsdagar och nivån på arbetslösersättningen i krisscenariot samt påverkan på skatter och eventuella bidrag när arbetsinkomsten reduceras.

De kvinnor som berördes av den ökade arbetslösheten 2020 förväntas i genomsnitt ha fått ett mindre inkomstbortfall än berörda män. Givet de ersättningsnivåer som gällde före konjunkturedgången väntas den disponibla inkomsten 2020 i genomsnitt ha minskat med 28 400 kronor (12,4 procent) för berörda kvinnor och med 34 600 kronor (13,8 procent) för berörda män jämfört med referensscenariot. En bidragande orsak till att det relativa inkomstbortfallet är större för män än för kvinnor vid en uppgång i arbetslösheten är att fler män än kvinnor har inkomster över taket i arbetslöshetsförsäkringen. Detta innebär att män i genomsnitt kompenseras för inkomstbortfallet vid arbetslöshet i lägre grad än kvinnor.

Utslaget på samtliga kvinnor respektive män i åldersgruppen 20-64 år beräknas inkomstbortfallet 2020 ha uppgått till i genomsnitt 1 750 kronor (0,63 procent) för kvinnor och 2 340 kronor (0,67 procent) för män.

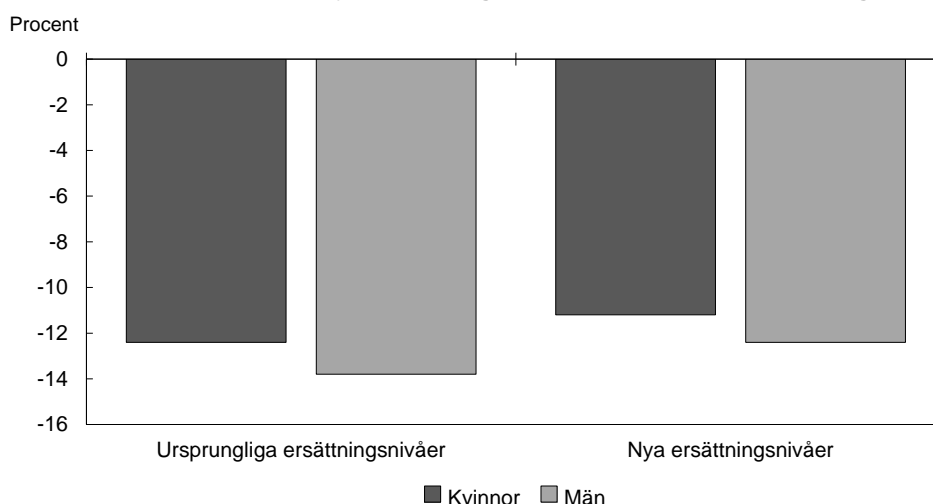
Givet de ersättningsnivåer som gällde före konjunkturedgången beräknas det relativa inkomstbortfallet i genomsnitt ha varit något större för berörda män än för berörda kvinnor i samtliga åldersgrupper utom i gruppen 55-64 år (se diagram 4.2). Inkomstbortfallet förväntas ha varit störst för berörda kvinnor och män i den yngsta åldersgruppen, 20-24 år. En viktig förklaring till att yngre förväntas ha drabbats hårdast är att många i denna grupp inte uppfyller de villkor som gäller för inkomstbaserad ersättning vid arbetslöshet. Detta innebär att de i genomsnitt erhåller en lägre ersättning än äldre som har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden.

Diagram 4.2 Genomsnittlig effekt på disponibel inkomst för individer i olika åldersgrupper 2020

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20-64 år.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR), Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

Om de höjningar av ersättningen vid arbetslöshet som genomfördes i april 2020 (höjt tak, höjd grundnivå samt höjd lägstanivå i arbetslöshetsförsäkringen) beaktas blir det beräknade inkomstbortfallet mer begränsat och skillnaden i inkomstbortfall mellan kvinnor och män minskar något (se diagram 4.3). De höjda ersättningsnivåerna åtföljdes dessutom av sänkta krav på vem som kan få a-kassa, både vad gäller hur mycket man behöver ha arbetat och hur länge man behöver ha varit medlem i en a-kassa. Dessa förändringar har inte kunnat beaktas i simuleringarna. Detta innebär att simuleringarna i viss mån överskattar det genomsnittliga inkomstbortfallet för både kvinnor och män. Detta gäller sannolikt särskilt bland yngre, där lättnaderna i kvalificeringsreglerna kan ha bidragit till att fler har fått inkomstbaserad ersättning. I vilken utsträckning det påverkar kvinnor och män i olika grad är svårt att bedöma.

Diagram 4.3 Genomsnittlig effekt på disponibel inkomst för berörda individer, före och efter höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen 2020

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20-64 år.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR), Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

5 Effekter på kvinnors och mäns ekonomiska resurser till följd av ändrade regler 2019–2022

I detta avsnitt redovisas hur regeringens reformer i skatte- och transfereringssystemen, samt satsningar på offentligt finansierade välfärdstjänster under innevarande mandatperiod, bedöms påverka fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män. Beräkningarna inkluderar förslagen i denna proposition.²³ Därefter utvidgas analysen till att också omfatta beslutade reformer som inte har initierats av regeringen. I dessa beräkningar ingår förutom regeringens reformer även de reformer som riksdagen beslutade i budgeten för 2019.

Analysen av reformer som påverkar kvinnors och mäns disponibla inkomster beaktar endast reformer som har en direkt påverkan på dessa via förändringar i skatte- och transfereringssystemen.²⁴ Det innebär att beräkningarna t.ex. bortser från effekterna på hushållens ekonomi av de omfattande åtgärder som har vidtagits för att stötta företag under konjunktur nedgången 2020 och 2021. Åtgärderna har dock medverkat till att färre har förlorat sin arbetsinkomst jämfört med en situation utan dessa åtgärder. Även ägare av företag som berörs av åtgärderna har påverkats i den utsträckning som stöden har haft en positiv effekt på företagets resultat.

Beräkningarna är statiska i den meningen att de inte beaktar beteendeförändringar som kan uppkomma till följd av reformerna. Det innebär bl.a. att beräkningarna inte tar hänsyn till de förändringar av sysselsättning och arbetade timmar, och de därav följande effekterna på disponibel inkomst, som reformerna kan tänkas medföra. Beräkningarna bortser även från förändringar av inkomsternas köpkraft då prisförändringar kan uppstå till följd av ändrad indirekt beskattning eller ändrade avgifter.

5.1 Effekter på ekonomiska resurser av regeringens reformer 2019–2022

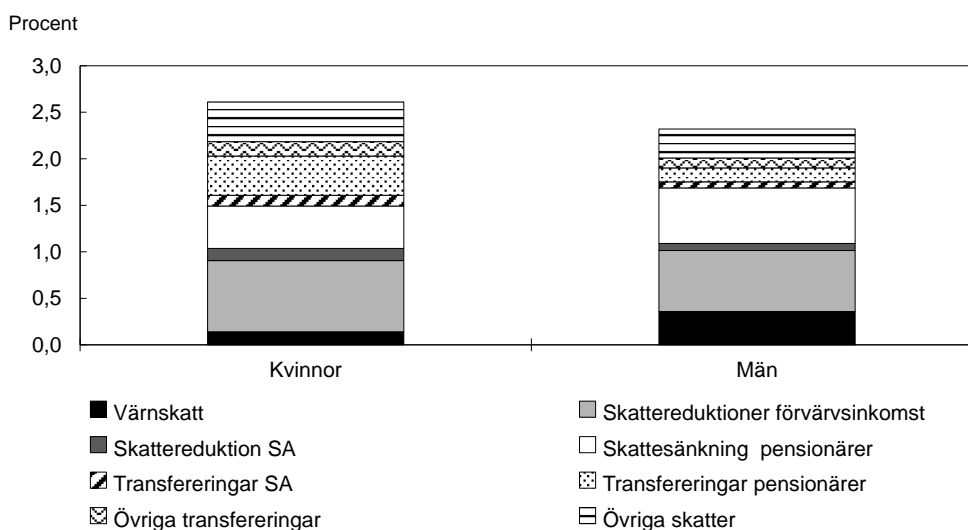
I detta avsnitt (5.1) redovisas en bedömning av hur regeringens reformer i skatte- och transfereringssystemen 2019–2022 påverkar kvinnors och mäns disponibla inkomster. De reformer som har beaktats finns redovisade i tabellbilagan (se tabell a.1). Därefter utvidgas analysen till att även omfatta regeringens satsningar på individuella välfärdstjänster. Den totala omfattningen av de välfärdsreformer inom olika områden som har beaktats finns redovisade i tabellbilagan (se tabell a.2).

Kvinnors och mäns disponibla inkomster bedöms öka med ca 62 miljarder kronor till följd av regeringens reformer 2019–2022. Av detta belopp står förslagen i denna proposition för ca 17 miljarder kronor. Sammantaget tillfaller reformerna kvinnor i högre utsträckning än män (se diagram 5.1).

²³ Effekterna av reformer i skatte- och transfereringssystemen samt av satsningar på offentligt finansierade välfärdstjänster i den föreslagna budgeten redovisas i denna proposition i finansplanen.

²⁴ Effekterna av reformer som påverkar kvinnors och mäns disponibla inkomster beräknas genom att kvinnors och mäns förväntade inkomster 2022 (simulerade utifrån 2022 års regler) jämförs med hur inkomsterna i stället skulle ha sett ut 2022 utan reformerna. Beräkningarna har gjorts med mikrosimuleringsmodellen FASIT. Modellen beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2021 på www.regeringen.se.

Diagram 5.1 Genomsnittlig förändring av disponibel inkomst till följd av regeringens reformer 2019–2022

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20 år och äldre. Den totala effekten av samtliga reformer är större än summan av respektive reform till följd av samspelet mellan reformerna. För att få en korrekt total effekt har därför skillnaden mellan den samlade effekten av alla reformer och summan av effekterna av de särredovisade reformerna inkluderats i "Övriga skatter".

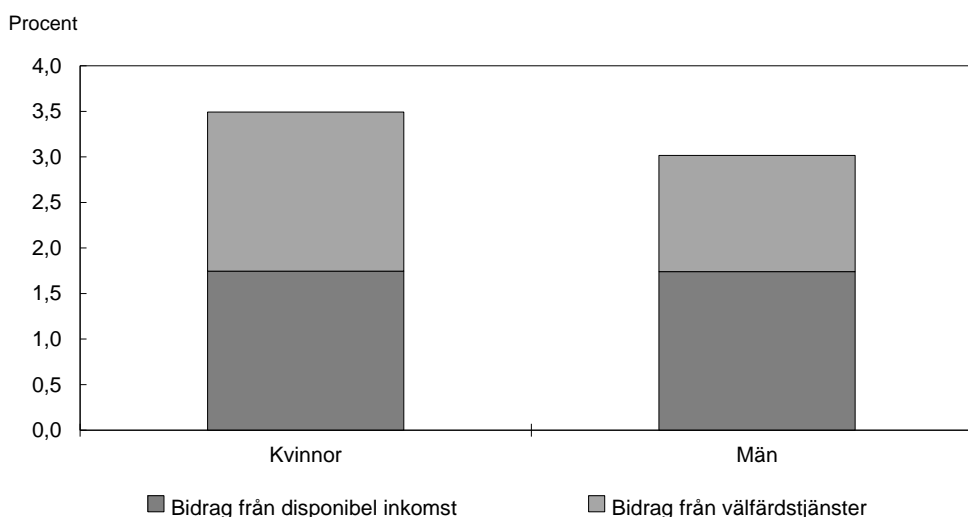
Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Under mandatperioden har regeringen även genomfört betydande satsningar på individuella välfärdstjänster. För att ge en mer fullständig bild av hur de resurser som satsas på olika reformer fördelar sig mellan kvinnor och män redovisas också en utvidgad analys där effekten av regeringens satsningar på välfärdstjänster inkluderas i beräkningarna.

Regeringens satsningar beräknas ha ökat de individuella välfärdstjänsternas omfattning med ca 53 miljarder kronor 2019–2022. Av detta belopp står förslagen i budgetpropositionen för 2022 för ca 25 miljarder kronor.

Satsningarna på välfärdstjänster bedöms tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än till män. Effekten av satsningarna på välfärdstjänster, uttryckt som andel av den utökade inkomsten (dvs. summan av disponibel inkomst och värdet av välfärdstjänster), uppgår till 1,7 procent för kvinnor och 1,3 procent för män (se diagram 5.2).

Diagram 5.2 Genomsnittlig förändring av utökad inkomst till följd av regeringens reformer 2019–2022

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20 år och äldre. Utökad inkomst är summan av disponibel inkomst och värdet av välfärdstjänster.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

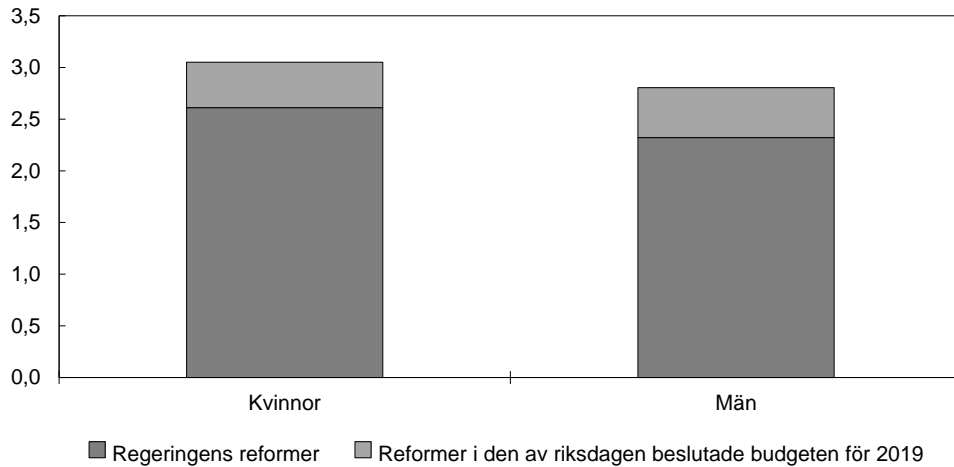
5.2 Effekter på ekonomiska resurser av samtliga reformer 2019–2022

I detta avsnitt (5.2) redovisas fördelningseffekterna av de samlade reformerna 2019–2022, dvs. inklusive reformerna i den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 (t.ex. utökad jobbskatteavdrag, höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt och höjt tak i RUT-avdraget).

Kvinnors och mäns disponibla inkomster bedöms öka med ca 74 miljarder kronor till följd av de samlade reformerna 2019–2022 med hänsyn också tagen till förslagen i denna proposition. De samlade reformerna i skatte- och transfereringssystemen bedöms öka kvinnors disponibla inkomst med 3,1 procent och mäns med 2,8 procent (se diagram 5.3).

Diagram 5.3 Genomsnittlig förändring av disponibel inkomst till följd av de samlade reformerna 2019–2022

Procent

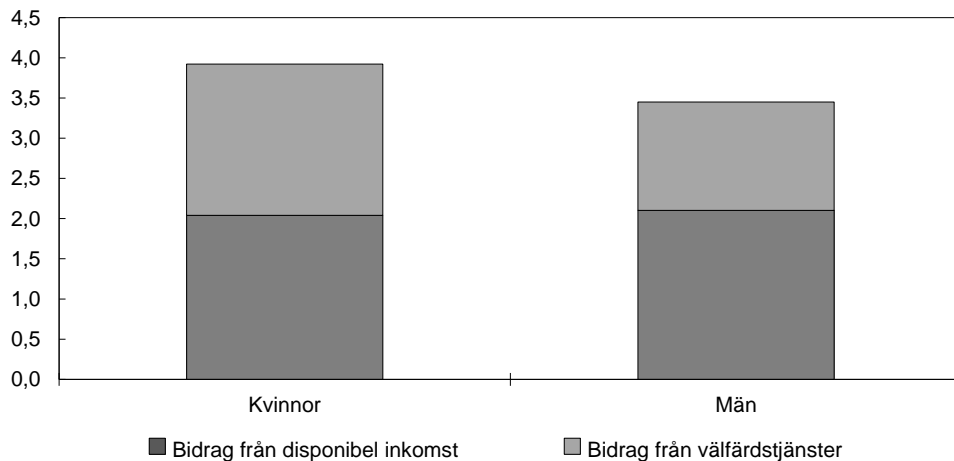
Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20 år och äldre. Den totala effekten av samtliga reformer är större än summan av effekten av regeringens reformer och effekten av den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 till följd av samspillet mellan reformerna. För att få en korrekt total effekt har därför effekten av reformerna i den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 beräknats som skillnaden mellan den samlade effekten av alla reformer under mandatperioden och effekten av regeringens reformer.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Sammantaget beräknas välfärdstjänsterna omfattning öka med 56 miljarder kronor 2019–2022 med hänsyn tagen också till förslagen i denna proposition. Eftersom satsningar på välfärdstjänster i högre utsträckning tillfaller kvinnor än män ökar kvinnors utökade inkomst mer än mäns. Kvinnors utökade inkomst ökar med 3,9 procent och mäns med 3,4 procent (se diagram 5.4).

Diagram 5.4 Genomsnittlig förändring av utökad inkomst till följd av de samlade reformerna 2019–2022

Procent

Anm.: Statistiken avser åldersgruppen 20 år och äldre. Utökad inkomst är summan av disponibel inkomst och värdet av välfärdstjänster. Bidrag från förändrad disponibel inkomst och bidrag från satsningar på välfärdstjänster avser förändringen i disponibel inkomst respektive satsningar på välfärdstjänster som andel av den utökade inkomsten före reformerna.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Tabellbilaga

Tabell a.1 Reformers som beaktas vid beräkning av politikens effekter på disponibel inkomst 2020

2022	2021	2020	2019
Förstärkt skattereduktion för förvärvsinkomster	Bred skattereduktion på förvärvsinkomster	Höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen	Utökat jobbskatteavdrag
Förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning	Sänkt inkomstskatt för pensionärer	Höjd grundnivå i arbetslöshetsförsäkringen	Sänkt inkomstskatt för pensionärer
Skattereduktion för A-kasseavgift	Inkomstpensionstillägg	Höjd lägstannivå i arbetslöshetsförsäkringen	Höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt
Förstärkt bostadstillägg och särskilt bostadstillägg för pensionärer	Avskaffad schablonintäkt på uppskovsränta	Sänkt inkomstskatt för pensionärer	Höjt tak i rutavdraget
Förstärkt bostadstillägg och särskilt bostadstillägg för personer med sjuk- och aktivitetsersättning	Höjt tak för rutavdrag	Stärkt grundskydd för äldre	Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgift
Höjd garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen	Höjt underhållsstöd	Slopad värnskatt	Införande av skattereduktion för gåva till ideell förening
Höjt tak i sjukförsäkringen	Tillfällig skattereduktion för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin	Skattereduktion i vissa glest befolkade områden	Införande av fritidspeng
Tillfälligt minskat antal karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen		Höjt tak för uppskov vid försäljning av bostad	
Höjd inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning			
Höjt underhållsstöd för 7–10 åringar			
Familjeveckan			
Höjd skälig levnadsnivå för pensionärer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning			

Anm.: Här redovisas de reformer som beaktas i beräkningen av politikens effekter på disponibel inkomst 2022. I varje kolumn framgår vilket år som respektive reform infördes.

Tabell a.2 Fördelning av reformer på välfärdstjänstområdet på olika verksamhetsområden

Procent

	Regeringen	Mandatperioden
Fritid och kultur	5	5
Hälsa- och sjukvård	43	58
Socialt skydd	29	13
Utbildning	19	27
Barnomsorg	3	4

Anm.: De totala satsningarna på individuella välfärdstjänster under mandatperioden beräknas uppgå till 56 miljarder kronor, varav 53 miljarder kronor motsvarar regeringens satsningar. Reformerna som är av mer generell karaktär fördelas i enlighet med det konsumtionsmönster som gäller för välfärdstjänsterna totalt.

Källa: Egna beräkningar.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 september 2021

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Bolund, Johansson, Baylan, Hultqvist, Andersson, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Ernkran, Lindhagen, Hallberg, Nordmark, Micko, Stenevi, Olsson Fridh

Föredragande: statsminister Löfven och statsråden Bolund, Johansson, Baylan, Hultqvist, Andersson, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Ernkran, Lindhagen, Hallberg, Nordmark, Micko, Stenevi, Olsson Fridh

---

Regeringen beslutar proposition 2021/22:1
Budgetpropositionen för 2022